Из градините на духовността

ПОСЛЕДНИЯТ ДЪХ

Осман Нури Тонбаш

ГЛАВНО
МЮФТИЙСТВО

Я Рабби!

Опази ни от участта на онези, които се погубиха, удавяйки се в чаша вода, защото предпочетоха земното!

Господи Ти, който си Най–милосърдният от милосърдните!.

Удостои живота и смъртта ни с благоденствие и възвишена нежност и красота, с които си дарил праведните раби; и със завръщане при Теб!..

Я Рабби!

Отреди на всички нас възможността да докоснем Вселената с взора на Божествената обич, да я съзерцаваме през призмата на разума и чувствата, с трепета на съвестта, и с възторга на вярата; да преминем през опрощението чрез стичащите се от очите ни капчици роса на разкаяние и да се явим пред Теб с открито лице и чиста съвест!..

© Osman Nuri Topbaş. Gönül Bahçesinden SON NEFES, İst., 2003.
© Главно Мюфтийство, 2021/ 1442 по хиджра
©Всички права на български език запазени.

ISBN: 978-619-7406-46-7

Из градините на духовността

Последният Дъх

Осман Нури ТОПБАШ

ГЛАВНО МЮФТИЙСТВО

ПРЕДГОВОР

Слава на Всемогъщия Аллах, който дари нас – немощните раби с щастието и успокоението на вярата.

Да бъде Саляту Селям над вечната гордост на вселената Хазрети Мухаммед, причината човечеството да бъде изведено от тъмнината към светлината.

С милостта на нашия Господар, събрахме на едно място статии публикувани в списание Алтънолук и съставихме настоящата книга. Представяме съдържанието й на накратко:

Разделяйки се от земята, на която е дошъл, за да бъде изпитан, човекът преминава през вратата на един вечен свят. Онзи свят обаче, има две врати – едната води към разочарование, а другата към щастие. През коя врата ще мине рабът, се определя от **Последния му дъх,** вписал в себе си целият му живот. В тази връзка, всеки един момент от живота ни следва да премине под знака на зрялата красота на безпокойството и вълнението за последния ни дъх, така, че в онзи миг да успеем да разперим криле към света на вечното щастие. В този преходен земен живот е необходимо да сме съобразителни, внимателни и прозорливи относно **Последния си дъх.**

Всъщност първият и ясен знак за това какво ще бъде положението ни в отвъдния свят, проличава от състоянието ни в **Последния дъх.** За да можем да се сбогуваме с този преходен земен свят като достойни раби е задължително да използваме преброените си дихания, за да се подготвим за последния си

дъх. Тоест за щастлив отвъден живот, земният ни живот трябва да бъде украсен с праведни дела, да бъде хубав, благодатен, спокоен и по правия път. Животът е като капки вода изпълващи чашата. Прозрачността на водата в нея зависи от прозрачността на капките. Последния дъх е капката, с която чашата прелива. В следващия хадис-и шериф се повелява:

„Човек умира така както е живял и бива съживен така както е умрял.” (Мюнави, Фейзу`л-Кадир Шерху`л Джамиу`с-Сагир, V, 663)

Последния дъх или последната завеса от сцената на живота е като прозрачно чисто и ясно огледало, в което се отразява участта на всеки. Човек опознава себе си най – ясно в последния си дъх. Както Неджип Фазъл казва:

В онзи миг завеси се повдигат, завеси падат
умението е в това да кажеш „добре дошъл”
на Ангела на смъртта – Азраил

В онзи момент равносметката от живота бива изложена пред погледа и сърцето ни. Поради тази причина няма по – поучителна гледка за човек от момента на смъртта.

Всички изживени мигове в земния живот – служенето на Аллах (ибадет), поведението ни, моралът ни, са компаса на последния ни дъх. В същото време те още в земния живот ни показват положението, в което ще бъдем в отвъдния свят.

Действията и нрава ни в земния живот, ще определят какъв ще бъде живота ни след смъртта (гробния живот), който ще продължи до Съдния ден. За да превърнем смъртта от разочарование в победа, от печал в щастливо благоденствие, е необходима навременна подготовка за адреса, на който бихме искали да се намираме след смъртта ни.

Рабите на Аллах (дж.дж.), достигнали това духовно извисяване прекарват живота си най-благодатно осъзнали значението на **споменаването на Аллах (Зикруллах) и утрото във вселената**. Те се присъединяват към кръга от споменаващите Аллах във вселената и съживяват времето призори – най-благодатното за споменаване на Всевишния (зикир). Те знаят, че утрото е като миниатюра на деня, и че тези, които прекарват това благодатно време в сън, са като плодороден априлски дъжд, излял се над пустинята, морето или над твърдите скали. За тях е ясно, че погубването в сън на тези специални моменти, ще ги лиши от тази милост и благодат. За да не изпаднат в подобно състояние на нехайство, тези чисти раби не остават далеч от атмосферата на **Корана и размисъла (тефеккюр).** В тази атмосфера те разбират, че Божествените качества на Аллах Теаля имат три пространства на проява в този свят: *Човекът, Коранът и вселената*... От тези три прояви вселената със своите пленителни знамения е като тайнствена книга. Тя е действителната проява на Божествените имена, като че ли - безгласен Коран... Коранът е една вселена, превъплътена в думи... А човекът стоейки на кръстопътя между Корана и вселената е фокусът на прозрението и символ на проявлението. Живеещите с това съзнание мъдри и проницателни хора (ариф), са осъзнали в атмосферата на **Корана и размисъла**, че Корана стои винаги най–отпред, а науката го следва. Това е така, защото Свещеният Коран не е знанието на един безсилен човек, а е знанието на Всевишния, дарено на хората и съдържащо основите на всички науки в този свят. В същото време Аллах е Създателя на всички средства и предпоставки за достигане до научните открития. В тази връзка, това което може да се каже за **Корана и размисъла** е следното: Удивително е как едно семе от явор, попадайки в плодородна почва, и превръщайки се в огромно дърво ни подтиква към размисъл.

Колко великолепни са истините, до които можем да достигнем уповавайки се на Корана. Така, ако не бяха нестихващата благодат и великото напътствие на Свещения Коран, размишленията и чувствителността ни щяха да останат като изсъхнало семе, лишено от плодородна почва. Поради това за нас рабите няма по–голямо щастие от това да разберем и осъзнаем величието на безкрайната Божествена благодат, осъществяващи се благодарение на Корана. Сърцата достигнали до тези възвишени истини, сякаш измиват с **покаяние и сълзи** своя вътрешен и външен мир в този изпълнен с грешки преходен свят на изпитания. Колко хубаво описва тези чисти раби писателят:

Онези благословени хора, намиращи се в небесата на душевността,
Страдат от гнет на земята.

Служат им за броеница звездите,
Ала отслужват молитва в най-задните редици.

Всеки миг денят за тях свършва и започва отново,
Подписват разписката си за вечността.

Само за миг да погледнат встрани,
Цял един живот изкупват със сълзи...

Накратко възвисилите се до Всевишния Създател са винаги в състояние на **молитва (дуа)** към Него, осъзнали повелята:

قُلْ مَا يَعْبَأُ بِكُمْ رَبِّي لَوْ لاَ دُعَاؤُكُمْ

Кажи: “Не би ви обърнал внимание моят Господ, освен ако сте Го призовавали.” (Сура ел-Фуркан /Разграничаването/, 77)

С това възвишено разбиране, те живеят с въодушевлението да достигнат до нивото наречено „най–доброто общество” (уммет). Затова украсяват хубавият си нрав с **призива към истина**

и добродетел, защото това е пътят към най–доброто общество. Както гласи знамението (айет):

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ
تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ

„Вие сте най-добрата общност, изведена за хората. Повелявате одобряваното и възбранявате порицаваното..." (Сура Ал-и Имран /Родът на Имран /, 110)

Тези, които полагат искрени усилия, за да изпълнят този висш дълг по подобаващ начин, украсяват душевния си свят с изящността, вежливостта и красотата на Исляма; чрез поведението си, с думите и действията си стават пример за подражание, за разпространение на истината и насърчаване към доброто. Те осъществяват **призива към истина и добродетел** в рамките на мъдростта на айета:

اُدْعُ إِلِى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ
وَجَادِلْهُم بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ

"Призовавай към пътя на твоя Господ с мъдрост и хубаво поучение, и спори с тях по най–хубавия начин!..." (Сура ен-Нахл, /Пчелите/ 125)

Когато тези красоти се отразят в душата и живота на един вярващ, неговото поведение и действия се състоят само от красота. Този вярващ е от онези, които **предпочитат нуждите на другите пред своите (исар)**. Духовно и физически той е на най-високата степен на великодушието и щедростта. С възвишено **доволство от това, което притежава (истигна)** той е

във вечно богатство. **Моралът** му в **търговията** е изпълнен с благодатта на търговията извършвана от Пророка, Аллах да го благослови и с мир да го дари. В неговата честна печалба няма място за злокачествени тумори като лихвата. Неговата стока е като **хубав заем даден на Аллах (карз-ъ хасен)**. В тази връзка **социалните му отношения при взимането и даването на заеми** са изключително прецизни и са съобразени с Божествените разпоредби. Защото той е установил **приятелство** с Аллах (дж. дж.) и Неговия Пратеник (с.а.в.). Установил е приятелство и с приближените на Аллах (Евлия). Това приятелство е укрепено с **вярност** и никога не би го накърнил. Така чрез всички свои качества и поведение той е достигнал степента на **пример във вярата.** На това ниво **съдбата и нейната загадка** му се разкриват и всяко божествено предопределение му носи удоволствие.

Скъпи читатели,

Опитахме се да Ви представим темите, от които се състои книгата, която написахме и нарекохме **Последен дъх.** Освен това в откъса озаглавен **„От вяра (иман) към ихсан Муса Ефенди (Аллах да се смили над него)"**, споменахме един от праведните раби, който бе пример за нас, готвейки се с ослепителна възвишеност за последния си дъх и се отправи с чиста душа към Всевишния. От друга страна пожелахме да опишем пътя на тасаввуфа, по който са вървели тези възвишени хора, да покажем неговата красота и съвършенство. Като капка от сърцето, в края на книгата добавихме репортаж – коментар**,** публикуван в списание Алтънолук за книгата **Тасаввуф от вяра към ихсан.** Искахме да обърнем внимание на това, че истинският тасаввуф, представлява начин на живот, изпълнен с дълбока чувствителност към Свещената Книга и сюннета на Пророка (с.а.в.), и изживян с дял от тайните и мъдростта. *Всяко поведение, дума и действие излизащи извън съдържанието на Свещената Книга*

и сюннета на Пророка (с.а.в.) е неоснователно и измислено. За да изразим тази истина ще припомним фразата: "Устойчивият крак на пергела са установените норми в исляма". В обобщение казахме следното: Може да има мюсюлманство без тасаввуф, но то ще е лишено от ихсан (искреност във вярата). Живот в Ислям, без тасаввуф, който е духовното обучение не би довел раба до състояние, в което да служи на Аллах така като, че ли е в Негово присъствие.

Тези, които не могат да достигнат това ниво, изживяват затруднение и тежест в последния си дъх. Пътят към вратата на щастието, която ще ни отведе към света на вечността, преминава през служене на Аллах така, сякаш е в Негово присъствие.

Не бива да се забравя, че:

Съзнателно или не, в действителност човек всяка нощ и ден, е изправен пред многобройни смъртни причини. Смъртта дебне човек във всеки един момент. В книгата си „*Месневи"*, Хазрети Мевляна казва следното:

"В действителност във всеки един момент душата се намира в състояние на частична смърт. Всеки миг е мигът на смъртта, с всеки миг животът се изчерпва."

И наистина с всеки изминал ден отдалечавайки се от този преходен живот не се ли доближаваме с една стъпка по – близо до гроба? Не се ли откъсва всеки ден по една страничка от календара на нашия живот?

Всеки надгробен камък, потънал в тишина и безмълвие е като пламенен съветник, говорещ без думи. Гробищата се разполагат в близост до градовете, покрай пътищата и в дворовете на джамиите, за да ни накарат да размишляваме върху смъртта и така да подредим живота си. Крехките думи не биха понесли

ужасяващата тежест на смъртта! Пред смъртта всяка власт и могъщество се стопява и изчезва.

Смъртта е край на света (къямет) за всеки един човек. Нека се събудим преди този край, за да не бъдем от разкайващите се. Без съмнение, всеки смъртен ще срещне Ангела на смъртта – Азраил, в неизвестно за него време и място. Няма място, където да се избяга от смъртта. В такъв случай, човек, без да губи време трябва да се поучи от призива: فَفِرُّوا إِلَى اللهِ **"Затова към Аллах се устремете!"** (Сура ез-Зарийат /Отвяващите/, 50) и да приеме като единствен подслон и убежище Божията милост.

Никой освен Пророците не е защитен от опасността да сгреши във вярата. Затова всеки вярващ трябва да се старае подобаващо да оползотвори благото, с което е дарен - живота си. Единственото спасение от ледените тръпки на смъртта е стремежа да се живее праведно. Защото онези, които са подготвени за смъртта, вместо да се страхуват от нея, я приемат като средство за завръщане към вечността. Това са щастливи раби достигнали до онова състояние на духа, в което могат да „разкрасят смъртта". Докато онези, които живеят нехайно и така погубват отвъдния си живот, се вцепеняват пред страшния и тъмен водовъртеж на смъртта. Колко хубаво е казал Хазрети Мевляна:

"Сине, смъртта на всеки носи неговия оттенък тези, които не приемат смъртта като завръщане към Аллах и я ненавиждат; тези, които са врагове на смъртта, биват посрещнати от нея като ужасяващ враг. А онези, които я приемат като приятел, тях посреща дружелюбно."

Наистина последният дъх е като чисто, неопетнено и незамъглено огледало. В това огледало всеки човек вижда ясно живота си с хубавото и лошото в него. В онзи миг над очите и ушите няма завеса на несъгласие и нехайство. Напротив, всич-

ки завеси се вдигат и всевъзможни признания водят разума и съвестта до разкаяние. Така че, нека последният ни дъх не е огледалото, в което ще наблюдаваме живота си с разкаяние! Нека още приживе това огледало да влезе в живота ни като Коран-и Керим и Сюннет-и Сенийе - думите, постъпките и препоръките на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем). Наистина, щастливи са онези, които са опознали смъртта преди да я срещнат.

Бих искал да благодаря на М. Али Ешмели и М. Акиф Гюнай, които участваха в изготвянето на тази книга. Нека старанието им бъде прието от Аллах като садака-и джарие (извършено благодеяние, за което човек получава постоянна награда).

Нека Аллах превърне последният ни дъх в прозорец, през който ще видим даровете, които ще получим във вечния свят....

Амин!..

Осман Нури ТОПБАШ
Истанбул/2003

Последният Дъх -1-

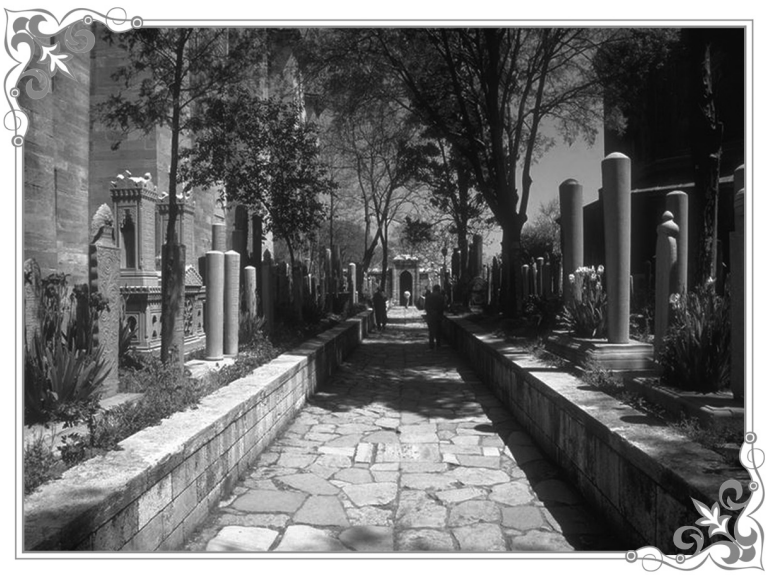

В живота си човек многократно се среща лице в лице със смъртта. Не показват ли колко е тънка завесата между човека и смъртта преживените болести, неочакваните изненади, природните бедствия, опасностите, които са неизменна част от живота, но които често поради нехайство и безсилие човек дори не забелязва?

Последният Дъх -1-

Качеството Вечножив, Всевишният Аллах е определил само и единствено за себе си. Поради това всички други същества, с изключение на Неговата Всемогъща Същност, са смъртни. В този смисъл в айета се казва:

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ

“Всичко тук погива...” (Сура ер-Рахман /Всемилостивия/, 26)

Проявлението на това е смъртта и е известено по следния начин:

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ

“Всяка душа ще вкуси смъртта…” (Сура ел-Енбия /Пророците/, 35)

Поради това, човек винаги трябва да размишлява върху тази действителност. В друг айет се казва следното:

وَجَاءتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ

“И смъртната агония ще донесе истината: „Това е, което си избягвал.” (Сура Каф, 19)

Човекът е изпратен в този преходен земен свят, за да бъде изпитан. Затова неговата най-висша цел трябва да е да спечели

одобрението на Всевишния и да се стреми да стане достоен за Рая - дом на мира и благоденствието (Дару`с-селям). Пътят за това е вникване в мъдростта на следната истина:

يَوْمَ لاَ يَنْفَعُ مَالٌ وَ لاَ بَنُونَ إِلاَّ مَنْ أَتَى اللهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

"... в деня, когато нито богатство, нито синове ще помогнат, освен който дойде при Аллах с чисто сърце." (Сура еш-Шуара, /Поетите/, 88-89)

А това е постижимо чрез овладяване на страстите и възпитание на душата. Същността на овладяването на страстите е пълно отдаване, привързване и следване на Пророка, Аллах да го благослови и с мир да го дари. Казано с други думи необходимо е да вземем дял от двайсет и три годишният пророчески живот и от духовната същност на Пророка (с.а.в.). Защото Всевишният Аллах чрез Джебраил алейхисселям (мир нему) низпосла Коран-и Керим в сърцето на Пророка, Аллах да го благослови и с мир да го дари. Следователно служенето на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) на Аллах (ибадет), всички негови думи, дела и отношения са своеобразен превод на Коран-и Керим. В рамките на тази действителност, за да получим дял от душевния мир на Пророка (с.а.в.), трябва да го обичаме много повече от душите, имотите, семействата си, с една дума повече от всичко останало. Тази обич е път към обичта на Всевишният Аллах. Обичта към Пророка (с.а.в.) е обич към Аллах, обичта към Аллах е обич към Пророка. За завръщането към вечността душата трябва да е достигнала това състояние.

Всичко описано до тук са най-хубавите стъпки от подготовката за последния дъх. Както последната капка в чашата е по-различна от предишните с това, че става причина чашата да прелее, така е и с диханията ни. В сравнение с предишните ни

дихания, последният ни дъх постига определен резултат. Затова подготовката за последния дъх, зависи от това как използваме диханията си в момента. Чистите раби, чиито живот преминава с обич към Аллах и Пратеника (с.а.в.), и които украсяват битието си с праведни дела в последните си мигове се пренасят в спокойствие изричайки келиме-и шехадет (Свидетелствам, че няма друг Бог освен Аллах, и Мухаммед е Негов Пророк). Те са удостоени с благата вест, която Пророка, Аллах да го благослови и с мир да го дари, ни е известил:

"Който в последния си дъх изрече (с чисто сърце) келиме – и тевхид – Ля Иляхе Илляллах (няма друг Бог освен Аллах) - ще влезе в Рая..." (Хаким, Мустедрек, I, 503)

Тези, които прекарат живота си в атмосферата на келиме – и тевхид, в последния си миг се отправят към Истинния (Ал Хак – едно от 99 имена на Аллах) с тези думи. Защото с «ля» от келиме-и тевхид те навреме са изтрили от сърцето си всички преходни зависимости, желания на душата и идоли, а с «илля» са го изпълнили само с обичта към Аллах (дж.дж.).

Трябва да се знае, че тази вселена, е създадена с мощна ръка и представлява украсено временно обиталище. Нищо във Вселената не е създадено безцелно. За човека целта на земния живот е постигане на щастие в отвъдния. Поради тази причина нашият Създател предупреждава нас - Своите раби така:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اتَّقُواْ اللهَ حَقَّ تُقَاتِهِ
وَلاَ تَمُوتُنَّ إِلاَّ وَأَنْتُمْ مُّسْلِمُونَ

"О, вярващи, бойте се от Аллах с истинска боязън пред Него и умирайте само отдадени!" (Сура Ал-и Имран /Родът на Имран/, 102)

Смъртта, с която непременно ще се срещне всяко живо същество, е моментът на голямата раздяла с преходния живот и личния край на света (къямет), който всеки ще изживее по свой собствен начин.

Не бива да се забравя, че независимо дали съзнава или не, в действителност, човек всяка нощ и всеки ден, е изправен пред многобройни смъртни причини. Смъртта дебне човек във всеки един момент. В своята книга „*Месневи*" Хазрети Мевляна казва:

"В действителност във всеки един момент част от душата умира. Всеки миг е миг на смъртта, и с всеки миг животът се изчерпва."

И наистина с всеки изминал ден, отдалечавайки се от този преходен живот с още един ден, не се ли доближаваме с една стъпка по – близо до гроба? Не се ли откъсва всеки ден по една страничка от календара на нашия живот?

Животът е като река, срещу чието течение човек не бива да остава небрежен. Хазрети Мевляна ни предупреждава:

"Ей човече! Виж последното отражение в огледалото! Помисли как ще изглежда състарената красавица и сградата, превърнала се в развалина, помисли и не се подлъгвай от лъжата в огледалото!.."

Последният ни дъх е една Божествена тайна, обградена от хиляди мъдрости. Единствената категорична истина за бъдещето ни е смъртното събитие, а кога ще се случи то зависи от Божието предопределение. В действителност в живота си човек безброй пъти се среща лице в лице със смъртта. Не показват ли колко е тънка завесата между човека и смъртта преживените болести, неочакваните изненади, природните бедствия, опасностите, които са неизменна част от живота, но които често пора-

ди нехайство и безсилие човек дори не забелязва? Следователно човек всеки ден безброй пъти влиза в съдържанието на гореспоменатите знамения и получава отсрочки и възможности, които няма да има в отвъдния свят. Въпреки това вместо да бъде изключително бдителен, човекът за съжаление, често потънал в нехайство, безчувствено гледа как страниците от календара на живота му се откъсват една по една. Също като скала върху, която са се стекли без да попият дъждовни капки...

Всъщност от деня, в който сме се родили всеки ден по малко умираме и неусетно приближаваме смъртта. Колко хубаво разяснява знамението, това че всеки миг отронил се от лентата на времето ни приближава към утрото на истината:

وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلاَ يَعْقِلُونَ

“И на когото дадем дълголетие, преобръщаме неговата природа. Нима не проумяват?” (Сура Йа Син, 68)

Един праведен раб на име Кус бин Саиде живял преди Пророка, Аллах да го благослови и с мир да го дари, и известявал за неговото идване, сякаш разяснява горното знамение в една от речите си произнесена на панаира Указ. В нея по неповторим начин Кус бин Саиде разказва за потока от сила и мощ принадлежащ на човека, за приключенията и пейзажите от този преходен живот:

“Ей, хора!
Елате, чуйте, запомнете и си вземете поука!

Живеещите умират, умиращите изчезват. Дъждът вали, тревите растат. Децата се раждат и заемат мястото на своите родители. След което, всички погиват. Това се случва непрестанно. Всички следват едни други...”

И ние, когато изчерпим дарените от Аллах преброени дихания и дадем и последния си дъх, ще срещнем смъртта, прощавайки се със света и всички наши връзки с него, или без дори да успеем да го сторим. За преданите раби на Аллах, тази среща може би няма да е смърт, а съживяване и ще протече като „Шеб-и Арус" (сватба с любимия). Затова трябва да прозрем мъдростта на думите:

"Преживейте смъртта, преди тя да ви е настигнала."

Хазрети Мевляна изразява тази мъдрост по следния начин:

"Преживейте смъртта, за да се съживите!.."

Както казва Хазрети Али, Аллах да е доволен от него:

"Хората са в състояние на сън. Със смъртта те се събуждат..."

Затова не бива да се поддаваме на страстите и земните желания, трябва да знаем, че истински живот можем да живеем не с животинската душа, а с духа вдъхнат ни от Аллах.

Ето защо най–страшната смърт е нехайство към Аллах и загубата на Неговото одобрение... Затова вярващият трябва да осъзнае как трябва да живее и умре; да започне да се обучава духовно как да превърне вярата си (иман) в искрена вяра (ихсан). Защото никой друг освен пророците няма сигурно знание за това как ще умре и как ще бъде съживен. При това положение примера на Юсуф алейхисселям, който потърсил убежище при Аллах:

تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ

"... (Господи мой) Прибери ме отдаден на Теб и ме причисли към праведниците!" (Сура Юсуф, 101) има много дълбок смисъл.

От тази гледна точка сърцето на всеки раб, трябва да достигне онова душевно състояние, в което се намира между страха и надеждата. С чувствителността на сърцето и бдителността, породени от това душевно състояние, ще може да прекара живота си в загриженост да отдаде последния си дъх с вяра.

Първият ясен признак за това какво ще е състоянието ни в отвъдния свят се проявява в състоянието, в което сме в последния си дъх. Като поучителни примери за нас, в Коран-и Керим - пътеводителя към правата вяра, са представени „героите на вярата" водили битка, за да достигнат в последния си дъх до вечното спасение и наградите, с които са били удостоени:

Пред истинското чудо (знамение) показано им от Хазрети Муса, и магьосниците на Фараона паднали, свеждайки чела до земята в суджуд и казвайки:

"–Повярвахме в Господа на световете, Господа на Муса и Харун!" били удостоени с вяра.

А неразумният Фараон се ядосал и сякаш способен с мощта и богатството си да властва и над съвестта им ги заплашил с думите:

"– Нима му повярвахте, преди аз да съм ви позволил? Ще ви отсека ръцете и краката кръстом, после всички ви ще разпъна."

А магьосниците обхванати от радостния порив на вярата отвърнаха с твърдост:

"– Твоите мъчения не могат да ни навредят! Твоята вреда е в земния живот. А щастието в отвъдния свят е вечно!"

Колко поучително е, че дори пред тези страшни мъчения, те вместо да се спасят от наказанията, в последния си дъх не

показали слабост във вярата, а със загрижеността да предадат душите си като вярващи, се уповавали на Аллах:

رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ

“...Господи наш, изпълни ни с търпение и прибери ни отдадени на Теб! ” (Сура ел-Араф /Стената/, 126)

Накрая с отсечените кръстом ръце и крака платиха цената на напътствието, с което бяха удостоени и се завърнаха при Аллах с честта да бъдат мъченици и праведници.

И неверниците, хората изкопали ямата (Асхаб-ъ Ухдуд споменати в Сура ел-Бурудж /Съзвездията/) приемали за престъпление вярата в Аллах и изгаряли вярващите в огнени ями. Въпреки мъченията тези предани раби не се отказаха от вярата си и в името на делото си платиха висока цена вървейки непоколебимо към смъртта. Защото онези, които истински се боят от Аллах, не се страхуват от нищо друго.

И Хабиб-и Неджар бе убит с камъни от жителите на селището (Асхаб-ъ Карие споменати в Сура Йа Син), заради вярата и праведността си. Но когато в последния дъх при затварянето на завесите на земния живот и отварянето на прозорците към отвъдния, му бяха показани божествените награди, с които ще бъде удостоен, съжалявайки народа си за нехайството му, изрече:

“...Ах, да знаеше моят народ!..” (Сура Йа Син, 26) Защото в замяна на това, че в земния живот бе убит с камъни, му бе дарено вечното щастие.

В първите години на християнството римляните, елините и идолопоклонниците се бяха съюзили и хвърляха вярващите на лъвовете по арените. Вярващите водеха борба не да останат

живи сред лъвовете, а да спасят вярата си. Защото те изтърпяха това тежко мъчение и предпочетоха големите награди при Аллах...

Без съмнение всички тези достойни състояния са резултат от способността да се живее със съзнанието да **бъдеш заедно с Аллах.** От тази гледна точка да можеш да си заедно с Аллах е необходимост и най-великата степен за един раб.

Според преданието един проповедник (ваиз) разказвал за Съдния ден. Сред слушателите на проповедта бил и Шейх Шибли Хазретлери. Към края на речта си започнал да изброява надълго и нашироко въпросите, които Аллах ще задава в задгробния живот:

"Ще се пита – къде използва знанията си! Ще се пита къде похарчи имотите си! Ще се пита изпълняваше ли религиозните си задължения (ибадет)! Ще се пита внимаваше ли за позволеното и забраненото!... Това ще се пита; и онова ще се пита!... „

Това, че въпреки толкова подробности не се засяга същността на въпроса, накарало Шибли Хазретлери да се обърне към проповедника:

"Хей, ваиз ефенди! Аллах не задава толкова много въпроси. Той пита: О раб Мой! Аз бях с теб, а ти с кого бе!..."

Тогава основното правило е да можеш да бъдеш заедно с Аллах и да не пропиляваш диханията си. Колко хубаво е описано това в тази мъдрост:

Разбрахме, че е похабен
всеки час без теб...

Като призив към това основно правило са и думите на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) към Ибн-и Омер (Аллах да е доволен от него):

“В този свят бъди като странник или пътник!...” (Бухари, Рикак, 3)

С тези чувства и Ибн-и Омер (Аллах да е доволен от него) винаги наставляваше:

“Когато дочакаш вечерта, не очаквай утрото, когато дочакаш утрото, не очаквай вечерта. Подготвяй се за болестта докато си здрав, и се готви за смъртта – докато си жив” *(Бухари, Рикак, 3)*

Тези думи описват живота като изливане на летен дъжд и ни насочват към истинския живот. В една от своите молитви Пророка (с.а.с.) изразява това по следния начин:

“О, Аллах! Истинският живот е само отвъдния живот.” (Бухари, Рикак, 1)

Тази истина е осъзната по най-хубавия начин от сподвижниците и техният живот е изпълнен с добродетелност, мъдрост и поуки:

Когато попада в плен на неверниците малко преди да бъде убит Хубейб - Аллах да е доволен от него - имаше едно единствено желание: да може с обич да поздрави Пророка (салляллаху алейхи ве селлем)... Погледна към небето с очи пълни с печал и се обърна към Аллах с думите:

“– О, Аллах! Тук няма никой, който да може да предаде поздрава ми на Пророка (с.а.в.). Ти му предай моя поздрав!

По същото време Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем), който беше в Медине-и Мюневвере каза „ве алейхис-селям” в смисъл на “ И аз го поздравявам! „

Чувайки това сподвижниците на Пророка попитаха изумени:

"– Расулюллах! На чий поздрав отвърнахте?"

"– На поздрава на вашият брат Хубейб.[1]

Освен това Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) бе описал Хазрети Хубейб като **„вожда на мъчениците"** и бе казал за него:

"Той ще бъде мой съсед в Рая!"

Един друг пример за тази обич и привързаност:

Към края на битката при Ухуд, Пророкът (с.а.в.) бе заповядал да се проверят убитите и ранените. Най-вече искаше да знае състоянието на един от сподвижниците си – Сад бин Реби, Аллах да е доволен от него.

За да разбере състоянието му Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) изпрати един от сподвижниците си на бойното поле. Колкото и да търсеше Сад, Аллах да е доволен от него, сподвижникът не можа да го открие, колкото и да викаше името му отговор не получи. Накрая с последна надежда викна към мястото където лежаха убитите и ранените:

"–Хей Сад! Пророкът ме изпрати. Заповяда ми да го известя дали си сред живите или сред мъчениците."

Тогава останал без сили да говори, изживявайки последните мигове от живота си и чул че Пророкът чака вест от него, Сад, Аллах да е доволен от него, изстенал с последни сили:

"– Аз вече съм сред мъртвите! "

Може би вече е виждал отвъдния свят...

1 Виж Бухари, Мегази, 10; Вакъди, Мегази, стр. 280-281.

Сподвижникът изтичал при Сад, Аллах да е доволен от него. Когато го открил, видял, че тялото му е надупчено като решето от саблени удари и го чул да прошепва следните страшни думи:

“– Аллах да ми е свидетел, ако докато сте живи не пазите Пророка от враговете и позволите да му се случи нещо, няма да има за вас извинение при Аллах!”[2]

Произнесени като завещание към общността думите на Сад бин Реби, Аллах да е доволен от него, всъщност са били прощалните му думи в земния живот.

Следващата случка разказана от Хазрети Хузейфе, заслужава внимание, защото отразява възвишеният нрав и добродетелност на сподвижниците на Пророка (с.а.с.), проявени дори в последния им дъх:

Бяхме в битката при Йермук. Яростният сблъсък бе преминал, ранените от стрели и копия мюсюлмани умираха един по един паднали върху горещите пясъци. С неистови усилия станах и започнах да търся един от близките си. След лутане сред ранените, които изживяваха последните мигове от живота си, го открих. Но каква полза – той лежеше в локва кръв и едва успяваше да отговаря с очи. Показах му кожен мех с вода, който носех и го попитах дали иска вода. Очевидно искаше, устните му се бяха напукали от непоносимата жега, но нямаше сили да отговори. Сякаш описваше с очи страданието, което изпитваше.

Подадох към него меха с вода, когато измежду ранените се чу гласа на Икриме:

2 Виж Ибн-и Абдилбер, Истиаб, т. II, стр. 590.

“–Вода! Вода! ... Моля ви, само една капка вода!...”

Щом чу този стон чичовият ми син - Харис, се отказа да пие и с очи ми направи знак да занеса водата на Икриме.

Затичах се сред лежащите върху палещите пясъци мъченици, стигнах до Икриме и му подадох меха с вода, когато се чу стенещият глас на Ияш:

“– Моля ви дайте ми малко вода! Капка вода в името на Аллах!.” Икриме отдръпна ръка от водата и направи знак да я занеса на Ияш. И той като Харис не отпи от нея. С меха в ръка минах сред мъчениците, когато стигнах до Ияш го чух да изрича последните си слова:

“– Господи! Никога не се поколебахме да пожертваме души по пътя на вярата. Не ни отказвай мъченическата степен. Опрости грешките ни!”

Видно бе, че Ияш вече отпиваше от „нектара на мъчеништвото”. Видя водата, която му донесох, но нямаше вече време за това... Едва успя да произнесе келиме-и шехадет.

Веднага се върнах назад, тичайки стигнах до Икриме; подадох му меха с вода и какво да видя; и Икриме бе станал мъченик!

Казах си „да успея да стигна до Харис поне”. Затичах се към него. За съжаление и той бе предал дух в мъки върху огнените пясъци...

Колко жалко, че измежду трима мъченици, мехът остана пълен с вода.[3]

3 Виж Хаким, Мюстедрек, III, 270.

Така Хузейфе, Аллах да е доволен от него, разказва за душевното си състояние в онзи драматичен момент:

“– В живота си съм се срещал с различни събития, но никое друго не ме е впечатлявало и разчувствало толкова много. Тази самоотверженост и състрадание (т.е. и последния си дъх отдадоха с достойнство и благодетелност, така както изживяха и живота си и се сбогуваха с него със съзнанието за айета „и умирайте само отдадени”) един към друг, без да имат никаква родствена връзка помежду си, остави дълбока следа в съзнанието ми като проява на голям героизъм във вярата...”

Аллах да дари всички нас с хубав завършек на последните ни дихания. Нека последният ни дъх в този преходен свят бъде първата глътка въздух от завръщането ни във вечността!..

Амин!..

Последният Дъх -2-

Целта на живота следва да бъде стремежът да живеем като прекрасни раби и да предадем духа си като такива. Защото нашата основна цел е взимайки пример от чистия и чувствителен живот на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем), дарен от Аллах на човечеството, да можем да бъдем проницателни, чувствителни и състрадателни раби.

Последният Дъх -2-

За да се сбогуваме с този земен свят като прекрасни раби, трябва да подготвим преброените си дихания за последния дъх. Тоест за да бъде щастлив отвъдният ни живот, земният трябва да бъде спокоен, добродетелен, хубав, украсен с праведни дела и изживян по правия път.

Както се казва в хадиса по долу:

„Човек умира така както е живял и бива съживен така както е умрял.” (Мюнави, Фейзу`л-Кадир Шерху`л Джамиу`с-Сагир, V, 663)

Има безброй примери за това. Един от тях е следният:

Един мюеззин от гр. Адапазаръ, след като бе изпълнил своето задължение по време на обедната молитва, се отправи с велосипеда си към беседата на почитаемия ми баща Муса Ефенди (Аллах да се смили над него). По пътя пресече кръстовище на зелена светлина. В този момент друг автомобил с висока скорост не успявайки да спре на червения светофар, го блъсна много силно. От силата на сблъсъка мюеззина полетя във въздуха и падайки на земята, предаде последния си дъх, изричайки с копнеж последните си думи на този свят, чути от шофьора на автомобила и хората наоколо:

“О Аллах, идвам при Теб!..”

Всичко се свежда до това, да пренесем живота си в последния миг към Аллах с блаженство и спокойствие. Или казано по

друг начин в онзи миг, от който всички се страхуват да можем да усетим радост и да изречем: «О Аллах, идвам при Теб!..» Нека Аллах да ни благослови с това щастие! Амин!...

Както древните хора са казали:

«Стомната за вода се чупи по пътя за извора...» Сърцата умират заети с това, с което приживе са били най-много заети.

Естествено има и изключения. Никой раб не бива да разчита на извършените праведните дела, с които е изпълнил живота си готвейки се да отдаде последния си дъх с вяра и не може да бъде сигурен, че е спечелил милостта на Аллах. И обратното един раб виждайки греховете и порочния си живот не бива да губи надежда за милостта на Аллах. Защото какъв ще бъде последният му дъх е Божествена тайна.

В свещената ни книга Коран-и Керим са представени примери както за праведни раби, образец за подражание - борили се в последният си дъх да спасят вярата си, така и печалната участ на онези, които са водили праведен живот, но са се предали пред земните страсти и са умрели в неверие.

Ярък пример за това са и тези, които въпреки знанията, които са имали не са успели да ги преобразуват в прозрение и да се пречистят от страстите като Иблис, Карун, Бел`ам бин Баура и Салебе, който е бил сподвижник, но се подлъгва от земната алчност.

Както е известно в началото Иблис притежаваше висока степен при Аллах, но поради гордостта си не видя могъществото и величието на заповедта на Аллах и изпадна в спор за своето превъзходство над Хазрети Адем.

Въобрази си, че притежава същност и достойнство и стигна до там, че се опълчи на заповедта на Аллах. В резултат от това попадна в плен на гордостта и упорството и се погуби завинаги.

И Карун в началото бе един беден и праведен човек. След Хазрети Муса той тълкуваше най-добре Тората. С благословията на Хазрети Муса му бяха разкрити знанията на алхимията. Но след това се подаде на страстите и измамата на дявола, така сърцето му се увлече по земното. Ключовете на съкровищницата му бяха толкова тежки, че трудно можеха да се носят и от най-силните мъже. Той се главозамая от това и се удави във водовъртежа на богатството.

Когато Хазрети Муса му заповяда да даде милостинята зекят, той дръзна да изрече:

"– Искаш да отнемеш моето богатство? Аз сам спечелих това." Богатството му го заслепи и погуби. Карун завидя на духовната извисеност на Хазрети Муса и Хазрети Харун. Стигна до там да набеди Хазрети Муса в безчестие и накрая бе погубен пропадайки в земята заедно с богатството, с което се бе възгордял.

Най – тежката небрежност е да попаднеш в клопката на земното и да отдадеш сърцето си на богатство, имоти и положение, и да забравиш Аллах – Притежателя на владението.

И Бел`ам бин Баура бе праведен раб – чудотворец, когото Аллах Теаля бе научил на най–великото си име „Исми Азам" (имената на Аллах са оповестени в Корана, 99 от тях са явни, едното е скрито, именно то е Исми Азам). Той бе известен сред Израилтяните като учен и приближен на Аллах раб. Поради увлечението си по страстите и желанията на душата си, той загуби своята духовна извисеност и умря като неверник. Тази случка е оповестена в Коран-и Керим така:

"И прочети им вестта за онзи, на когото дарихме Нашите знамения, а той се изплъзна от тях... А ако пожелаех-

ме, щяхме да го въздигнем с тях. Ала той се привърза към земята и последва страстта си, и е като кучето – нахвърлиш ли му се, задъхва се, изплезило език, и оставиш ли го, задъхва се пак ..." (Сура ел-Араф /Стената /, 175-176)

Един пример от времето на „Епохата на щастието" е случаят със Салебе, който бе праведен раб, но земният живот го подлъга и той размени вечното щастие с една вечна нищета, бедност и мизерия. В началото Салебе не се отделяше от джамията и от беседите на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем), но когато се сдоби с богатство и сърцето му се изпълни с любов към земните неща, постепенно напусна джемаата в джамията, въздържаше се от даването на задължителната милостиня зекят и бе настигнат от печална участ. После изпита съжаление за това, че не бе послушал Пророка (салляллаху алейхи ве селлем), но вече бе късно, умирайки в ушите му кънтеше гласа му:

"– Ей Салебе, по–малкото богатство, за което ще можеш да благодариш, е по–добро за теб, от голямото богатство, за което няма да можеш да се отблагодариш на Аллах."[4]

Поучителен е примерът с една от най-големите личности на тасаввуфа - Суфян-ъ Севри Хазретлери:

В млада възраст Суфян-ъ Севри Хазретлери се прегърби. Когато някой го питаше за причината, той отговаряше:

"– Имах един учител от когото получих знания. По време на неговата смърт го приканвах да изрече келиме-и тевхид, но той така и не успя да го стори. Когато видях това, се прегърбих."

4 Виж Табери, *Тефсир,* XIV, 370-372; Ибн-и Кесир, Тефсир, II, 388.

Както е видно краят е неясен. Както има такива като магьосниците на фараона, изживели живота си в заблуда, а напътени в края на живота си, така има и примери като Карун, Бел`ам бин Баура, които са вървели по правия път, а накрая са затворили книгата на делата си с разочарование. На каквото и духовно ниво, висота и морално превъзходство да се намира един раб, страстите на душата и дявола дебнат непрекъснато и ако им се отдаде възможност могат за отклонят от правия път. Както е известно в Коран-и Керим, сатаната каза на Аллах Теаля:

“–... ще ги дебна по Твоя прав път.”[5] и поиска да му се даде отсрочка до деня на възкресението. С цел изпитание, тази отсрочка му бе дадена.

Сатаната призна, това че само праведните раби не ще бъдат засегнати от тази напаст:

“–освен Твоите предани раби сред тях.”[6]

Никой освен Пророците не е защитен от опасността да сгреши във вярата. Затова всеки вярващ трябва да се старае подобаващо да оползотвори благото, с което е дарен - живота си. Единственото спасение от ледените тръпки на смъртта е стремежа да се живее праведно. Защото онези, които са подготвени за смъртта, вместо да се страхуват от нея, я приемат като средство за завръщане към вечността. Това са щастливи раби достигнали до онова състояние на духа, в което могат да „разкрасят смъртта”. Докато онези, които живеят нехайно и така погубват отвъдния си живот, се вцепеняват пред страшния и тъмен водовъртеж на смъртта. Колко хубаво е казал Хазрети Мевляна:

5 Виж Сура Стената – ел-Араф, 16.
6 Виж Сура Сад, 79-83.

“Сине, смъртта на всеки носи неговия оттенък, тези, които не приемат смъртта като завръщане към Аллах и я ненавиждат; тези, които са врагове на смъртта, биват посрещнати от нея като ужасяващ враг. А онези, които я приемат като приятел, тях посреща дружелюбно.”

“О душа, бояща се и бягаща от смъртта! Ако искаш да знаеш истината, ти всъщност се страхуваш от себе си, а не от смъртта.”

“Защото в огледалото на смъртта, те плаши не лицето на смъртта, а твоето зло лице. Духа ти прилича на дърво. Смъртта е лист от него. Всяко листо е от вида на дървото, на което е израснало...”

Ако един раб успее в земния живот да преодолее „Аз-ът” в себе си и да напредне в посока скритите в душата ангелски качества, т.е., ако достигне до истината “Преживейте смъртта, преди тя да ви е настигнала.”, ще види смъртта като неизменна първа стъпка от необозримото с нашия разум и въображение завръщане към Великия и Всевишния Създател. Така смъртта, предизвикваща в повечето хора силен страх, се превръща в душевно вълнение от завръщането към Най-Великия Покровител (Рефик-и Аля).

Последните мигове на Пратеника на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем) бяха момент на завръщане изживян с върховно вълнение. През своя живот той винаги се подчиняваше с обич на повелите на Аллах и бе приел смъртта като Шеб-и Арус (сватба с любимия). Според преданията на Хазрети Айше и Хазрети Али (Аллах да е доволен от тях), три дни преди да настъпи смъртта на Пророка (с.а.в.) Аллах всеки ден изпращал Джебраил (алейхисселям) за да го навести. Последният ден с

Джебраил (алейхисселям) дошъл и Ангела на смъртта – Азраил (алейхисселям).

Джебраил (алейхисселям) каза:

“– О Пратенико на Аллах! Ангела на смъртта иска позволение да влезе! А той никога преди това не е искал позволение, за да дойде при някой от синовете на Адем! След теб никога повече няма да поиска позволение, за да влезе при синовете на Адем! Дайте му позволение!”

Ангелът на смъртта влезе при Пророка (алейхиссаляту весселям), застана пред него и каза:

“– О, Пратенико на Аллах! Всемогъщият Аллах ме изпрати при теб и ми повели да се подчиня на всяка твоя заповед! Ако ти поискаш ще взема душата ти! Ако поискаш ще ти я оставя!”

Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) попита:

“– О Ангел на смъртта! Наистина ли ще го сториш?”

Азраил (алейхисселям) отвърна:

“– Заповядано ми бе да ти се подчинявам във всичко!”

Джебраил (алейхисселям) каза:

“– О, Ахмед! Всемогъщият Аллах очаква да те види!”

Пророкът (с.а.в.) повели:

“– Това, което е при Аллах е по-добро и постоянно. О Ангел на смъртта, изпълни това, което ти е заповядано! Вземи духа, душата ми!

След което, Пророка (с.а.с.) потопи ръце в купата с вода, която стоеше до него, намокри лицето си и изрече:

"– Ля иляхе илляллах!(Няма друг Бог освен Аллах!) В смъртта има болка и страдание, които помрачават разума!"

Вдигна ръце, погледна нагоре и изричайки думите:

"– О, Аллах! Рефик-и Аля, Рефик-и Аля (Най-Великият Покровител) премина от земния във вечния свят, оставяйки след себе си живот изпълнен със свещени спомени, въплъщение на обичта и копнежа му към Аллах.[7]

Животът на един от големите ислямски мислители Мевляна Хазретлери е бил изпълнен с духовна наслада, която в последния му дъх се превръща в истинско вълнение от завръщането му към Аллах. Хюсамеддин Челеби, един от неговите ученици разказва за раздялата му със земния свят по следния начин:

Един ден Шейх Садреддин и първенците сред дервишите (ученици) дойдоха да посетят Мевляна, който бе болен. Когато го видяха в това състояние се натъжиха, Шейх Садреддин рече:

"– Аллах да ви дари със здраве! Надявам се да се възстановите напълно."

На което Мевляна отвърна:

"– Вече за вас да е благословено здравето! Остана съвсем малко разстояние между обичащия и Обичания. Не искате ли и то да се стопи и светлината да се слее със сиянието?"[8]

Мевляна не виждал смъртта като причина за страх и безпокойство, както другите хора, а напротив, възприемал я като спасение от странство, като завръщане към Аллах - Владетелят на безкрайната красота.

7 Виж Ибн-и Сад, Табакат, II, 229, 259; Белазури, Енсабул-Ешраф, I, 565; Ахмед бин Ханбел, VI, 89.

8 Виж Ебу-л Хасан ен Недеви, История на ислямските лидери, том. I, стр. 449.

В едно от четиристишията му, предсмъртното чувство е представено по следния начин:

“Не ме наричайте умрял след смъртта ми. Защото бях мъртъв и се съживих чрез смъртта. Покровителят ме взе и ме отведе ...”

Това е причината Хазрети Мевляна да нарича момента на сбогуване със земния живот „Шеб-и Арус” (сватба с любимия).

Няма съмнение, че много от истинските приближени на Аллах, като Хазрети Мевляна, Юнус Емре и Махмуд Хюдаи и в задгробния свят, продължават спокойния живот на опознали в съвършенство човешката душевност. Стиховете по – долу сякаш нашепват това спокойствие:

За отдадения смъртта е спокойна пролетна страна,
Като кадилник душата му ухание разнася...
Под свежия полъх на кипарисите лежи в своя гроб в покой,
И всяка утрин там разцъфва роза, и всяка нощ
пропява славей ... Яхя Кемал

За да посрещнем смъртта по този хубав начин е необходимо да се освободим от себелюбието и високомерието, да изживеем живота си спазвайки Божиите повели и да бъдем подготвени за последния дъх. В айет-и кериме Аллах повелява следното:

وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ

“И служи на своя Господ, докато дойде при теб неизбежното!” (Сура ел-Хиджр, 99) („Неизбежното” е смъртта.)

Това е принципа събрал в себе си есенцията на живота на всички приближени на Аллах!..

Всяка проницателна и обичаща душа полага усилия да пренесе „пречистено сърце" (**калб-и селим)**, като дълг към своя Създател, украсявайки поверения й живот със служене на Аллах и живот само по правия път. Тоест изречените в последния дъх на Пророка – Аллах да го благослови и с мир да го дари –думи: **„Рефик-и Аля, Рефик-и Аля / Най – Великият Покровител, Най – Великият Покровител..."**, са израз на служенето на Аллах, което се проявява при всички негови достойни последователи.

Хубав пример за нас е и последния дъх на **Махмуд Сами Ефенди** (Аллах да се смили над него), който през целият си живот се стара да живее според сюннета на Пророка (с.а.в.). Сами Ефенди бе един от приближените на Аллах, чиято душа бе изпълнена с обич към Пророка. Така както след вървящия в снега се образуват следи от неговите стъпки, по които идващите след него намират пътя си, така и Сами Ефенди изживя живота си следвайки стъпките на Пророка. Като проявление на това му бе предоставена възможността да отдаде последния си дъх във време, в което се четеше техеджуд езан и на място в близост до Пророка – Аллах да го благослови и с мир да го дари – чиито стъпки следваше с обич и вълнение. В онзи последен миг, тези, които бяха до него го чуха да произнася една единствена дума:

"Аллах, Аллах, Аллах!.."

Всъщност не само с думи, а с клетките на тялото и душата си във всеки един миг той произнасяше „Аллах"...

Накратко, всичко се крие в това да можем да живеем като прекрасни раби и да предадем духа си като такива. Защото на-

шата основна цел е взимайки пример от чистия и чувствителен живот на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем), дарен от Аллах на човечеството, да можем да бъдем проницателни, чувствителни и състрадателни раби. Можем да бъдем удостоени с благоволението на Аллах **«Колко прекрасен раб!»** само ако искрено желаем да отдадем сърцето си на Аллах. За да възтържествува духовността чрез Божествена обич, е необходимо така да се пречисти сърцето от ръждивите петна, че в него да блесне сиянието на Истинния. Така – с позволението на Аллах – всяко наше дихание ще е подготовка за последния дъх.

От друга страна всички духовни загуби и нещастия са резултат от това, че забравяме Аллах. В айет-и кериме се повелява:

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللهَ فَأَنْسَاهُمْ
أَنْفُسَهُمْ أُوْلَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

“И не бъдете като онези, които забравиха Аллах – Той ги накара да забравят себе си! Те са нечестивците.” (Сура ел-Хашр / Изселването/, 19)

Наистина, всички грехове се извършват тогава, когато забравим Аллах. Защото рабът, който живее произнасяйки „Аллах” и съзнавайки смъртната реалност, показва старание към служенето и поведението си, и внимава да не нарани чувствата на някого нито с думи, нито с дела ... Това благовъзпитание е изящно изразено от Юнус Емре:

Божий престол е сърцето
В него Господ поглежда
Злочест е и в двата свята
Тоз който сърце разрушава

В Свещения Коран Аллах отправя към нас редица предупреждения за това как трябва да живеем, за да не бъдем застигнати от печална участ. В тази връзка, всичко се свежда до това да живеем според повелята:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ حَقَّ تُقَاتِهِ
وَلاَ تَمُوتُنَّ إِلاَّ وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

“О, вярващи, бойте се от Аллах с истинска боязън пред Него и умирайте само отдадени!” (Сура Ал-и Имран /Родът на Имран/, 102) В противен случай няма никакво значение дали животът прекаран в този преходен свят е бил дълъг или кратък. Всеки живот е подвластен на Божествената повеля:

كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا

“В деня, когато го видят, те сякаш ще са пребивавали само една привечер или утрин.” (Сура ен-Назиат /Изтръгващите/, 46)

Всичко, което трябва да направим е в продължение на една „привечер” или „утрин” да бъдем достойни раби на Аллах, да Му служим и да се подчиняваме на повелите Му... По този повод сериозно предупреждение е и следното наставление на Джунейд-и Багдади Хазретлери:

“Един час от земния живот е по – ценен от хиляда години от Съдния ден (къямета). Защото там няма да могат да се извършват дела, които да ни спасят.”

Всеки сезон, всеки ден и час, с които разполагаме, са възможност да бъдем достойни раби на Аллах, да Му служим и да се подчиняваме на повелите Му. И по-специално, поклонението

Хадж[9], което се изпълнява в тези дни, само по себе си е подготовка за последния дъх. Гледката на извършващите поклонението Хадж е като сцена от Съдния ден... Дрехата ихрам, която се облича там символизира плата, с който се покриват мъртвите (покров/кефен)... Местността Арафат е място за покаяние и търсене на убежище при Аллах... Хвърлянето на камъни по сатаната (шейтана) и откъсването от земните страсти и увлечения ни помагат да осъзнаем отрицателното в нас, което трябва да премахнем... И най–сетне пречистени от всички грехове, както в деня на раждането си, да си спомним за завръщането при Аллах... Накратко, това е една подготовка за това как трябва да се приближим към последния си дъх... Нека Аллах дари всички нас с такова поклонение Хадж!

О, Аллах! Дари всички нас с благодатен живот, чиито последен дъх да е изпълнен с обичта и копнежа към Твоя Лик!

Амин!..

9 Този откъс е публикуван в месеца на поклонението Хадж и поради това е отредено място и за тази тема..

Последният Дъх -3-

Последният дъх е като чисто, неопетнено и незамъглено огледало. В това огледало всеки човек вижда ясно живота си с хубавото и лошото в него. В онзи миг над очите и ушите няма завеса на несъгласие и нехайство. Напротив, всички завеси се вдигат и всевъзможни признания водят разума и съвестта до разкаяние. Нека последният ни дъх не е огледалото, в което ще наблюдаваме живота си с разкаяние!..

Последният Дъх -3-

Последният дъх е като чисто, неопетнено и незамъглено огледало. В това огледало всеки човек вижда ясно живота си с хубавото и лошото в него. В онзи миг над очите и ушите няма завеса на несъгласие и нехайство. Напротив, всички завеси се вдигат и всевъзможни признания водят разума и съвестта до разкаяние. Нека последният ни дъх не е огледалото, в което ще наблюдаваме живота си с разкаяние!..

Последният дъх е като кристално чисто огледало. Човек опознава себе си най – ясно в последния си дъх. Равносметката от живота бива изложена на показ пред сърцето и очите. Поради това, за човек няма по – поучителна гледка от мига на смъртта.

Както е оповестено в Коран-и Керим, Фараонът, който прекара живота си възпротивявайки се на Аллах, истински опозна себе си и живота, който сам бе опропастил едва когато бе погубен в Червено море от Божието проклятие. Разбирайки едва в последния си дъх, че земния разкош в действителност е голяма нищета и загуба, той почувства в себе си ужасяващо разкаяние. В айет-и кериме това е предадено по следния начин:

“…А когато ги настигна потопът, каза: «–Вече повярвах, че няма друг бог освен Онзи, в Когото повярваха синовете на Исраил, и съм сред отдадените Нему!..»” (Сура Юнус, 90)

Ала вече бе много късно... Едва преди да се удави във водовъртежа на Червено море, Фараона се почувства принуден да се захване за вярата, но Всевишният се обърна към него с думите:

“Сега ли (повярва)?! А се възпротиви ти преди и бе от сеещите развала.” (Сура Юнус, 91)

Такава е участта на онези, които когато бъдат настигнати от бедствие се вразумяват, а когато бъдат избавени отново се завръщат към неверието. Пробуждането, разкаянието и насочването към вярата в последния дъх е винаги разочарование. Поради това, да се отлага покаянието и съжалението за извършените лоши дела за последния дъх е голяма заблуда. Колко печално нехайство е да живеем унесени от изненадите на живота, от възходите и паденията му, без да чуваме дълбокия, безмълвен повик на смъртта и без да си даваме сметка, че един ден и ние самите ще преминем през онази врата.

В много айети от Корана, Всевишният Аллах ни съобщава, че е създал земния живот само с цел да ни изпита. Следващите знамения са едни от Божиите предупреждения за възможността да потънем в нехайство и да забравим истинската си цел:

“Всяка душа ще вкуси смъртта. И ви изпитваме със злото, но и в доброто има изпитание, и при Нас ще бъдете върнати.” (Сура ел-Енбия /Пророците/, 35)

“Той е, Който сътвори смъртта и живота, за да ви изпита кой от вас е по – добър в делата...” (Сура ел-Мулк /Владението/, 2)

Поради това, диханията, които поемаме служейки на Аллах (ибадет), извършвайки различни деяния и отразяващи нашия нрав, са като компас за последния ни дъх и същевременно още в земния свят те се превръщат в своеобразен преводач на състоянието ни в отвъдния свят (ахирет).

Имам Газали – Аллах да се смили над него – казва следното:

“Този, който не опознае Аллах в земния живот, няма да може да види Лика Му в отвъдния свят. Никой не може да

притежава в отвъдния свят (ахирета) това, което не е изплатил на земята. ***Всеки ще пожъне това, което е посял тук. Всеки ще умре така, както е живял, и ще бъде съживен така както е умрял.*** *В отвъдния свят ще бъде възнаграден с толкова благодат, колкото е опознал Аллах и е действал съобразно това на земята.*

Следователно, чрез всяко свое дихание се подготвяме за Божие наказание или възнаграждение. Всевишният Аллах предупреждава нас – своите раби по следния начин:

“О, вярващи, пазете себе си и вашите семейства от Огъня, горивото на който са хората и камъните!..” (Сура ет-Тахрим, /Възбраната/, 6)

“...и когато Адът бъде нажежен, и когато Раят бъде приближен, тогава всеки ще узнае какво е извършил.” (Сура Ет-Теквир /Обвиването/, 12-14)

“Къде отивате тогава?” (Сура Ет-Теквир /Обвиването/, 26)

Всеки човек трябва да бъде внимателен за постъпките си и мястото, за което се подготвя. Тази подготовка трябва да трае през целия живот, а не да се остави за последния дъх. Защото особености като печалба и загуба, приход и разход са присъщи за земния живот. В гроба няма да съществува нито печалба, нито загуба.

Със сигурност тези, които над земята биват подлъгани от преходния разкош и великолепие, и обезценят духовните си качества, под земята ще бъдат сполетени от разочарование и презрение. Освен това е неизвестно колко ще продължи животът ни под земята (животът в гроба). Затова, основната задача на разумния човек е да се подготви за един дълъг задгробен живот и за вечния свят след него.

От друга страна, тъмното лице на смъртта осветено от сиянието на вярата в сърцата на вярващите (му`мин), от ужасяващ страх се е превърнало в радостна вест за вечно възраждане. За вярващите, гробищата, изпълнени с адресите на близки и приятели, не са страна на мрака, а тихо и напътстващо място. За съзнателния вярващ животът е реалност, в която се живее в непосредствена близост до смъртта. В този смисъл, истинския вярващ (му`мин) е помирен със смъртта. Живеейки подготвен за нея, душата му е изпълнена с покой. Накратко за да превърнем последния си дъх в най – хубавият миг е необходимо да притежаваме сърце изпълнено с обич към Аллах. В противен случай живот, който завършва с „обич към земния живот и омраза към смъртта" е обречен на печал.

Безупречната подготовка за отвъдния свят, както Аллах ни известява в Свещения Коран, е възможна чрез придобиване на **„качествата, които Той обича"**: богобоязливост (таква), въздържане от земното (зюхд) и искреност във вярата (ихсан); и украсяване с качествата, които са резултат от проявленията на Божията милост като: милосърдие, състрадание, нежност, грижа, опрощение, саможертва и търпение. Така можем да завършим като обичани раби на Аллах. Взимайки дял от щедростта на Аллах вярващият, трябва да бъде щедър и великодушен; да превърне богобоязливостта (таква) и предаността в свои отличителни черти. От друга страна отбягването на качествата, които Аллах не обича и които са присъщи на ада: горделивост, високомерие, разточителство, несправедливост, вражда, злословене, клеветничество, лъжа; също представлява важна част от подготовката за последния дъх.

За да предаде последния си дъх по най-хубавия начин, тоест с вяра, рабът преди всичко трябва да пречисти сърцето си от лошите наклонности и да го украси с възвишени качества. По

този начин сърцето, достигнало състояние на богобоязливост, е най - ценният светилник в житейския път осветяващ правилната посока. Мевляна Хазретлери разкрива същността на това пречистване по следния начин:

"Гроб не се строи с камък, с дървени дъски или с черга. В чистото си сърце, в твоя вътрешен свят на пречистване, трябва да си изкопаеш гроб, това става като унищожиш упорството и себелюбието си пред великото съществуване на Аллах."

За да се осъществи пречистването в пълния смисъл и за да се възвисят сърцата, трябва да са изпълнени с обич и привързаност към Аллах и Неговия Пратеник. Най – големият признак за обичта, която изпитваме към Аллах е подчинението ни пред Него. Тези, които се опълчват срещу Аллах и в същото време твърдят, че Го обичат, заблуждават само себе си.

В айет от Свещения Коран Всевишният Аллах повелява:

"Кажи:„ Ако вашите бащи, синове, братя и съпруги, и родът ви, и имоти, които сте придобили, и търговия, за която се плашите от застой, и жилища, които харесвате, са ви по–любими от Аллах и от Неговия Пратеник, и от борба по Неговия път, то чакайте, докато Аллах даде Своята повеля! Аллах не напътва нечестивите хора." (Сура ет-Тевбе /Покаянието/, 24)

Поради това, святата обич и привързаност към Аллах и Пророка трябва да са над всичко останало и да се стремим да запазим тази обич до последния си дъх. От изпълнението на религиозните задължения (ибадет) и делата става видно дали сърцето е достигнало това състояние на обич и преданост към Аллах и Пророка (с.а.с.). Има огромна разлика между служенето със сърце, което е

далеч от святата обич и е изпълнено със земни страсти и служенето със сърце изпълнено с обич към Аллах.

Защото поведението, взаимоотношенията с останалите хора, служенето и цялостния живот на вярващ, който се привърже с истинска обич към Аллах и Пророка, също се извисяват до по-висока степен. Едно от нещата, на които следва да се обърне особено внимание при подготовката за последния дъх е това религиозните задължения да се изпълняват с богобоязън.

Когато в айетите на Корана изброява качествата на вярващите (му`мин), достигнали до спасението, Аллах повелява:

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ

“Сполуката е за вярващите, които в своята молитва са смирени...” (Сура ел-Му'минун, /Вярващите/, 1-2)

Противно на това, за онези, които отслужват молитвите си с нехайство се повелява:

فَوَيْلٌ لِّلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَن صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ

“Горко на отслужващите молитва, които своята молитва (съзнателно) пренебрегват...” (Сура ел-Маун, /Услугите/, 4-5)

Както е видно Аллах желае рабите Му да изпълняват религиозните си задължения в хармония на сърцето и тялото; и живота им на служене (ибадет), да бъде преход към завръщането към вечността. Без съмнение, тази свещена воля, се отнася не само за молитвата (намаз), а изгражда основата на всички религиозни задължения като говеенето (оруч), поклонението хадж и раздаването по пътя на Аллах (инфак).

От тази гледна точка, изпълнението на религиозното задължение говеене (оруч), ни помага да ценим предоставяните ни блага, да не се отдаваме на отчаяние, да проявяваме съчувствие пред тънещите в немотия. В същото време, въздържайки ни за определено време дори от някои позволени за нас неща, говеенето (оруча) е като поучение колко трябва да се отдалечим от съмнителните и забранените неща. Поклонението Хадж е такова преживяване, в което пред Божественото величие рабът осъзнава своята нищожност и обгръщайки се в атмосферата на покрова (кефен) разбира как трябва да живее в размишление и съзнание за преходността на човешкия живот. Раздаването по пътя на Аллах, вярващият трябва да извършва със съзнанието, че той е в позиция само на пазител, а истинският притежател на владението е Аллах. И как вярващ със съзнанието на пазител, би погледнал с лошо око към притежанието на друг? Съзнанието за служене, което е в основата на религиозните задължения (ибадет), зависи от дълбочината на обичта и привързаността в сърцето. Когато сърцето се пречисти, религиозните задължения се изпълняват по най-хубавия начин и там заблестява сиянието на Истинният.

В живота на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) и сподвижниците му, които са пример за нас, можем най-добре да видим как се изпълняват религиозните задължения с богобоязън. Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) не е възприемал етапите на живота като отделни от реалността на отвъдния свят и е обръщал внимание върху необходимостта религиозните задължения (ибадет) да се изпълняват в онова душевно състояние, в което се намира човек, изживяващ своя последния дъх.

Така веднъж един от сподвижниците на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) дойде при него и каза:

"– О, Пратенико на Аллах! Дай ми напътствие, но да е кратко и ясно!"

В отговор на това Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) повели:

"– Отслужвай молитвата (намаз) като че ли ти е последна! Не изричай слова, за които ще трябва да се извиняваш! Не изпитвай желание към онова, което желаят нехайните!"
(Ибн-и Маджe, Зюхд, 15; Ахмед бин Ханбел, Мюснед, V, 412)

От тази гледна точка, като вярващи (му`мин) полагащи усилия да се подготвят за смъртта, трябва черпейки вдъхновение от сюннета на Пророка да подобрим както изпълнението на религиозните си задължения, така и постъпките и човешките си взаимоотношения. С действията и думите си трябва да сме полезни членове на общността, да сме толкова човеколюбиви, че да можем да искаме за другите онова, което искаме за себе си. Обичта и привързаността, която изпитваме към Аллах и Пророка (с.а.в.), трябва така да извира от сърцата ни, че да обхване всички създания и да ни позволи да ги видим през погледа на Създателя.

Друг важен момент от подготовката за последния дъх е укрепване на искреността във вярата (ихсан) в сърцата ни. Това означава, да се поддържа сърцето в близост с Аллах и непрекъснато да се усеща Божието наблюдение. Най–голямото щастие за един раб е да може да бъде заедно със своя Създател. Ала разумът, който няма връзка със сърцето и е подчинен на страстите, е неспособен да осъзнае това, тоест е нехаещ за най-голямото щастие.

Вярващият, също така, трябва да се уповава на Аллах и да бъде търпелив, да не губи сдържаността и равновесието си пред бурите на живота. Трябва да помни тежките изпитания в

живота на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем), смирението показано от него пред Божията воля при загубата на шест от седемте му деца, търпението и твърдостта му когато чичо му Хамза радиаллаху анх (Аллах да е доволен от него) и обичания Мусаб ибн Умейр радиаллаху анх (Аллах да е доволен от него) станаха мъченици.

Пътника търсещ истината в този преходен свят трябва да достигне до духовна извисеност премахвайки пороците и нещастията с търпение, унеса - със споменаване на Аллах (зикир), неблагодарността - с признателност, недоволството - с подчинение на повелите на Аллах, скъперничеството - с щедрост, егоизма - с човеколюбие, съмнението - с достоверност, лицемерието - с искреност (ихляс) и скромност, възпротивяването - с покаяние, нехайството – с размисъл.

Отделно от това свещените дни и нощи и особено съживените чрез споменаване на Аллах (зикруллах) първи часове на утринта, са мигове на озаряваща възможност в този преходен свят за доближаване до Аллах. Слънцето на щастието в отвъдния свят (ахирет) е скрито в тъмнината преди зазоряване. Всички приближени на Аллах, които сякаш са обединили живота и смъртта в едно, са търсели одобрението на Аллах с обич, привързаност и богобоязън, чрез споменаване (зикир) и размишление (тефеккюр) в тъмни зори. За обичащите Аллах, утрините прекарани без споменаване (зикир) и размишляване (тефеккюр) са се превръщали в часове на разлъка.

Друг важен момент е раздаването по пътя на Аллах (инфак). В айет от Свещения Коран се повелява:

وَأَنفِقُواْ فِي سَبِيلِ اللّهِ وَلاَ تُلْقُواْ بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ

“И раздавайте по пътя на Аллах, и не се хвърляйте със собствените си ръце към гибелта...” (Сура ел-Бакара /Кравата/, 195)

Тълкувателите на Корана посочват, че опасността изразена в този айет е „да не се служи на религията, да се страни от усилията да се разпространява Божието слово, от всеотдайността и раздаването по пътя на Аллах, поради страх от бедност и обич към земното”. Следователно вярващият във всяка ситуация трябва да полага усилия да раздава от имотите и душата си по пътя на Аллах. Защото както живота ни така и материалните блага, с които разполагаме, са ни поверени. Докато правилното разходване на повереното за нас е безкрайна полза, то скъперничеството, трупането на блага от пристрастност към удобния живот и ползването им само за лична облага е повод за печал в отвъдния свят.

Във връзка с раздаването по пътя на Аллах, вярващият не трябва да изтрива от съзнанието си следната поучителна картина:

След като покойника бъде положен в гроба, докато червеите достигнат тялото, близките и родините вече са привършили със съболезнованията. След това, с началото на преговорите между наследниците по подялба на имотите, пръстта започва да разрушава и унищожава тялото. В известен смисъл тези две дейности протичат и завършват паралелно. От една страна тялото се разпада, а от друга имуществото се разпилява. Наблюдавайки това с изумление, душата съжалява за много от нещата, които е вършила, иде и да скубе косите си от разкаяние, но нито коси са останали, нито ръце!.. Само извършените дела… Притежаваните приживе от нас богобоязливост и праведни дела, ще бъдат най-голямата ценност в отвъдния ни свят.

Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) повелява:

"Според делата гробът е или градина от райските градини или яма от адските ями." (Тирмизи, Къямет, 26)

Накратко, задгробният ни живот, който ще продължи до Съдния ден (къямета), се формира според качествата и деянията ни в земния живот.

Превръщането на смъртта от разочарование в победа и от траур в „Шеб-и Арус" (сватбен ден) е преимущество на онези, които знаят как да се подготвят за смъртта и как да я посрещнат. Една от личностите пример за нас, имал щастието да се завърне при Аллах, след благодатен живот изживян по правия път, оставил несравним спомен в славната ни история, е воинът Забит Музаффер:

Младеж с изпълнено с вяра сърце, който с проявените изключителни усилия имаше голям принос в Битката при Чанаккале и който след това, продължи да отбранява родината си на източната фронтова линия. Получи тежки рани в една кървава битка и оставяйки свят спомен на идващото поколение загина като мъченик.

Водил битка на огневата линия и загинал като мъченик при изпълнение на своя дълг, Забит Музаффер в последния си дъх, когато нито с глас нито с очи можеше да изрече нещо, извади плик за писма от джоба си и клечка, която намери в земята, потопи я в стичащата се от раната му кръв и започна да пише:

"– Войнико! В коя посока е Къбле (посоката за молитва)?!."

Намиращите се наблизо изпълниха желанието на Музаффер бей, който искаше да предаде душата си обърнат към Дома на Аллах, премествайки тялото му в посока Къбле. Изпълнен с радост от завръщането към Аллах, войнът предаде мъченически душата си на своя Създател.

Така един раб, с каквото и занятие да е ангажиран, ако не се отделя от посоката на Къбле, Аллах ще му предостави възможност да я намери и в последния миг. Онези, които са намерили посоката към Къбле, като са влезли в съдържанието на келиме-и тевхид (т.е. на истината, че „Няма друг бог освен Аллах") и в професионалния живот, и в семейството, и в отношенията си с околните, и в служенето на Аллах, ще влязат в спокойната атмосфера на Къбле и в последния си дъх. Намирането на посоката на Къбле е много по-вече от ориентиране в пространството, то е живот изживян в посоката начертана от Свещения Коран и сюннета на Пророка и вместил в себе си съдържанието на келиме-и тевхид (т.е. на истината, че „Няма друг бог освен Аллах"). Важното е да можем да изживеем живота и мимолетните си дихания осъзнали мъдростта на айета

اهدِنَـا الصِّرَاطَ المُستَقِيمَ

тоест по правия път. В противен случай, е много вероятно да бъдем сполетени от злощастен край изпълнен с печал, като кораба, загубил посоката си, за който е неясно дори, в кои скали ще се разбие. Аллах да ни опази.

Приближените на Аллах, познали истината са онези, които прекарват живота си едва ли не в прегръдките на смъртта, узнали мъдростта на „**преживейте смъртта, преди тя да ви е настигнала"**. Божие обещание е, че тези раби, няма да бъдат засегнати от страх и печал в Съдния ден. Смъртта, която е тайнствена завеса криеща зад себе си вечен свят, е и истинско щастие за онези, които запазват човешкото си достойнство през целия си живот и успяват с милостта на Аллах да се подготвят за последния дъх. Истинското умение е в последния дъх да съ-

умееш да върнеш поверената ти душата, със същата чистота и праведност, която Аллах е отредил. Както е казал поета:

В онзи миг завеси се повдигат, завеси падат
умението е в това да кажеш „добре дошъл" на Ангела на смъртта – Азраил

Н. Фазъл Късакюрек

Наистина, последния дъх е като чисто, неопетнено и незамъглено огледало. В това огледало всеки човек вижда ясно живота си с хубавото и лошото в него. В онзи миг над очите и ушите няма завеса на несъгласие и нехайство. Напротив, всички завеси се вдигат и всевъзможни признания водят разума и съвестта до разкаяние. Нека последният ни дъх не е огледалото, в което ще наблюдаваме живота си с разкаяние! Нека това огледало влезе още приживе в живота ни чрез Свещения Коран и сюннета на Пророка, защото истинските щастливци са тези, които са опознали себе си преди да опознаят смъртта.

Нека Аллах да превърне последния ни дъх в прозорец, от който ще гледаме благата, с които ще бъдем дарени във вечния свят...

Амин!..

Споменаването на Аллах (Зикруллах) във вселената и ранната утрин

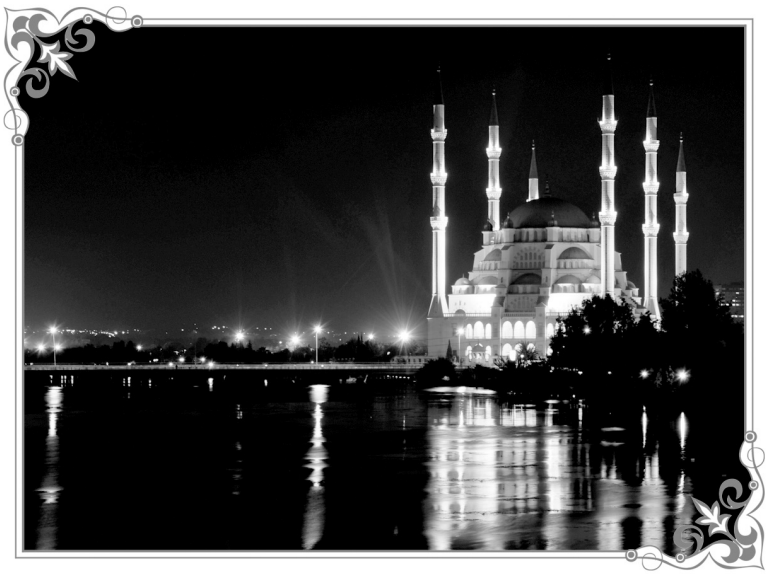

Най-благодатни за споменаване на Аллах (зикир) са часовете призори. За Всевишния Аллах споменаването (зикир) през тези часове на утрото е по-ценно от споменаване в друго време. Съживявайки тези часове, рабът изразява искрената си обич и почитание към своя Създател. Среднощната молитва (техеджуд) и прославянето (тесбихат) носят същността едва ли не на среща и общуване с Всевишния Любим. Времето призори трябва да се съживи с благодат и възторг, които да бъдат пренесени и в деня.

Споменаването на Аллах (Зикруллах) във вселената и ранната утрин

В проявление на свещеното име, ел-Хайй (Вечноживият - Този, животът, на Когото няма начало, нито край), Аллах е дарил с живот всички създания, които е сътворил. Всъщност във вселената не съществува нито едно „неодушевено" създание. Взимайки предвид живи същества като растенията, животните и хората, и приемайки, само тях за живи, ако погледнем през погледа на Създателя и видим своеобразното оживление в молекулния строеж на материята, ще останем с удивление и вълнение пред изумителната жизненост на материи, които се приемат за неодушевени. Това удивление продължава да се проявява в нарастваща степен от микро -обектите към макро обектите.

Всевишният Аллах е позволил на всички живи и неживи създания, които е сътворил да го познаят и ги е натоварил с непрестанното Му споменаване. Поради това, всички творения по силата на създаването си, имат познание за Аллах и Го споменават (зикир) по свой собствен начин.

Същевременно неодушевената материя, растителността и животинския свят познават Пророка (с.а.с.) и всички останали пророци. Това е видно в знаменията на пратениците на Аллах. С позволението на Всевишния, когато бе необходимо пророците „съживяваха" камъка, тоягата и други неодушевени предмети. Едно от чудесата на Пророка (с.а.с.) бяха камъните

в ръцете на Ебу Джехил, които проговориха засвидетелствайки правотата на Пророка (с.а.в.) и споменаваха Аллах (зикир). Отново с милостта на Аллах, тоягата в ръцете на Хазрети Муса се превърна в змей, който изплаши Фараона. Отново в далечни времена, подчинявайки се на Божията заповед, Червено море се превърна в път за Хазрети Муса и народа му, но когато дойде ред на Фараона и войниците му, ги разпозна и погуби. Изсъхналият дънер от палма на фурма в двора на джамията на Пророка в Медина „Месджид-и Небеви" заплака стенейки от раздялата с него. Много животни са проговаряли пред Пророка (салляллаху алейхи ве селлем), търсейки спасение от жестокото отношение на своите стопани.

Колко хубаво описва Хазрети Мевляна това, че неодушевената материя изпълнява повелите на Божията воля:

"Не виждаш ли? Облаците, слънцето, луната и звездите как се движат в порядък. Всяка една от безбройните звезди изгрява навреме и нито изгрева й изпреварва, ни залеза й закъснява.

Как стана тъй, че не разбрахме чудесата от знаменията на пророците? Те вразумиха тоягата и камъка. Виж това за да сравниш и другите неодушевени с тоягата и камъка.

Камъните подчинили се на достойния Пророк и тоягата - на Хазрети Муса, ни известяват как всички творения, които смятаме за мъртви се подчиняват на волята на Създателя.

Те казват: „Ние познаваме Аллах и Му се подчиняваме. Не сме безсмислени неща възникнали случайно. Ние сме като Червеното море. То, въпреки че е море, позна и отдели синовете на Исраил от Фараона, когото трябваше да потопи и удави.

Нали където и да има камък или дърво, то ясно поздравяваше Хазрети Мустафа. Така знай, че всяко нещо, което мислиш за неодушевено е всъщност живо! ...”

Не само хората и джиновете, но и животинският свят и дори неодушевената материя, всички творения, по силата на Божествена тайна, познават Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) в чест, на когото бяха създадени. И с безкрайна обич му се подчиняват безусловно. Но много често човекът не вижда това, защото пред очите му е спуснатата невидима завеса целта, на която се крие в скрития промисъл на изпитанието в земния живот. Колко поучителен и събуждащ ни от нехайството е следния хадис на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем):

“Всички създания на земята и небесата, с изключение на отричащите сред джиновете и хората, знаят, че аз съм Пратеник на Аллах.” (Ахмед бин Ханбел, Мюснед, III, 310)

Това показва, че познаването и подчиняването на Аллах и Неговия Пратеник са качества присъщи не само на човека, а напротив, може да се каже, че в това отношение, останалите създания несъзнателно са в много по-напреднала степен.

В айет от Свещения Коран, Всевишният Аллах ни известява за проявлението на тази истина и в други творения:

“...И накарахме планините и птиците да Ни прославят заедно с Давуд. Ние направихме това.” (Сура ел-Енбия /Пророците/, 79)

Със знаменията Си, Аллах събужда нехаещите разкривайки, че всички Негови творения познават и споменават своя Създател, чрез съществуването си по начин, който е далеч от нашите възприятия. Споменаването на Аллах от творенията може да бъде чуто само при повдигане на завесата на нехайството и придобиване на познание за битието на истината. Това е пости-

жимо само за пречистилите сърцето и душата си с изпълнение на религиозните задължения (ибадет), споменаване (зикир), прославяне (тесбих) и искрен живот в служене на Аллах. Пример за това е и разговора на Юнус Емре Хазретлери със жълтурчето. Колко хубаво е представено прославянето на Аллах от растенията в тази случка от живота на Махмуд Хюдаи - един от приближените раби на Аллах:

Един ден достойният учител Юфтаде Хазретлери бе излязъл заедно с учениците си на беседа на открито. В изпълнение на заръката на учителя си дервишите (ученици) обходиха всички краища на поляната и се върнаха при него с набрани цветя. Само в ръцете на Кадъ (съдия) Махмуд Ефенди имаше едно единствено пресъхнало цвете с прекършено стебло... След като останалите с радост подариха цветните китки на своя учител, Кадъ Махмуд с приведена глава поднесе увехналото и прекършено цвете на Юфтаде Хазретлери. Пред любопитните погледи на останалите ученици, Юфтаде Хазретлери се обърна към Махмуд Ефенди:

“– Махмуд, чадо мое! Защо донесе това увехнало цвете, когато всички други донесоха пъстри китки? „

Кадъ Махмуд наведе смирено глава и отвърна:

“– Учителю! Каквото и да ви поднеса, ще е малко. Но, към което и цвете да протягах ръка, го откривах да споменава и възхвалява Всевишния с думите „Аллах, Аллах”. Сърце не ми даде да прекъсна тяхното споменаване. Не ми остана друг избор освен да ви донеса това цвете, което е прекратило своето споменаване.”

Хазрети Мевляна казва:

“Най-голямата сред птиците е щъркелът. Знаете ли какво означава неговият зов?:

Хамдю лек, шукру лек, мулку лек, йа Мюстеан! (Твоя е славата, към Теб е признателността, Твое е владението о Господи, от Теб помощ се очаква!”

По този въпрос Мухиддин-и Араби (Аллах да го благослови) казва следното:

“Всички създания споменават Аллах по свой собствен начин, но всяко създание има различна степен. Сред творенията, най–далеч от нехайството е неодушевената материя, защото тя няма потребност да се храни, да пие или да диша.

След нея е растителният свят, където започват потребностите. С Божествено разпределение, те концентрират приетата от почвата, водата и слънцето храна и образуват цветове, листа и плодове.

След тях следват представителите на животинския свят. Техните функции са по-развити в сравнение с тези на растенията. Поради това потребностите им са по-многобройни и желанията на душата нарастват.

Когато стигнем до човека – то неговите потребности са безкрайни. Високомерието, нереалните мечти, земните страсти и желания непрекъснато го тласкат към нехайство.”

В Свещения Коран се повелява:

يَا أَيُّهَا الْاِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ فِي أَيِّ صُورَةٍ مَّا شَاءَ رَكَّبَكَ

“О човече, какво те отвлече от твоя щедър Господ, Който те сътвори и съчлени, и осъразмери? В какъвто образ пожела, в такъв те нагласи.” (Сура ел-Инфитар /Разкъсването/, 6-8)

Осъзнаването на тайните и мъдростите на Вселената е способност, която зависи от дълбочината на душевното проницание. Вярващият, който погледне с душевния си взор към небето и земята, ще забележи как сърцето му се изпълва със съвсем различни чувства. В Корана ясно е оповестено това, че всичко на земята и небето, от молекулата до земното кълбо, споменава (зикир) и прославя (тесбих) Сътворителя. Това, че небесата, земята, планините, дърветата, тревите, слънцето, луната, звездите и гръмотевиците, животните, търкалящите се камъни, дори сенките, падащи наляво и надясно, сутрин и вечер се покланят на Аллах ни е оповестено по следния начин:

“На Аллах се покланя всичко на небесата и на земята, с послушание или по принуждение и сенките им сутрин и привечер.” (Сура ер-Раад /Гърмът/, 15)

“Нима не видяха всяко нещо, което Аллах е сътворил? Свеждат се сенките му надясно и наляво, кланяйки се на Аллах със смирение.” (Сура ен-Нахл /Пчелите/, 48)

Свещените айети представят пред нас изключително величествена картина. В нея поклоните в суджуд се удвояват със сенките. В един и същ миг двоен поклон - този на творението и на неговата сянка... С вяра или не, всички частици от вселената, ведно се покланят, отдали се на изпълнение на задължението си пред Сътворителя... Докато цялата вселена е в поклон и дори отричащите и нехаещите творения по принуда са се подчинили на волята на Аллах, горко на неблагоразумните, чиито сърца са замаяни от неверието и греховете, в които са затънали!.

Угнетителите, които приемат други богове вместо Аллах, не знаят, че всички творения в това число и сенките на предметите, които са приели за идоли, в действителност са устремени към отричания от тях Аллах и са подчинени на порядъка, който Създателят е въвел във вселената! Какво голямо заблуждение и загуба е това.

Отново в Корана се описва сцена включваща сенки, предмети, живи същества и ангели. Всички те изпълняват задълженията си с богобоязън и възторг от служенето на Аллах. А злочестието да не се служи на Аллах и възпротивяването на повелята му, остава качество присъщо само на заблудените невежи сред хората. Айетите от Свещения Коран едва ли не с присмех показват на тези невежи, как не само всички създания, но и сенките им свеждат глава пред Господа на световете.

Наистина ако погледнем с поучителен взор около себе си, ще видим какъв неповторим поклон са в действителност докосването към земята на достигащата най-далечни хоризонти небесна шир и простирането на планините. Колко прекрасно изобразяват вълнуващия поклон в суджуд стелещите се наляво и надясно по земята сенки на дърветата, цветята и тревите, животните и хората. Сякаш пръстта по земята е поклона на сянката на всяко едно създание, дъжда - небесен плач, гръмотевиците следващи мълниите - ясен вопъл извиращ от сърцето на небесата.

Какво великолепно напътствие за чувствителното сърце е състоянието на земните и небесните творения. От молбата, в голямото колко върха на игла сърце на малката буболечка, до рева на огромните животни, всяко едно от тях е отделно проявление на Божията мощ. Колко нежно прославяне са за възприемащите сърца чуруликащите стонове, откъсващи се от голямото колко-

то капчица сърце на славея, разнасящото се от гълъба „ху, ху" и щъркеловото „лек, лек". Всевишният Аллах повелява следното:

"Не виждаш ли ти, че на Аллах се покланя в *суджуд* всичко на небесата и всичко на земята, и слънцето, и луната, и звездите, и планините, и дърветата, и животните, и мнозина от хората? А мнозина заслужават мъчението...."
(Сура Ал Хадж, /Поклонението Хадж/, 18)

Както е видно и всички създания, дори неодушевената материя са в постоянно състояние на прославяне. Колко жалко е, че някои от хората, ще бъдат сполетени от наказание заради нехайството им и това, че не споменават Аллах. Наистина всичко в света, от атома до земното кълбо, познава Създателя. Дори птиците знаят как да служат на Аллах и как да отправят своите молитви; планините, долините също споменават и прославят Всевишния. Колко голяма и неприемлива за човешкото достойнство загуба е при тази възхитителна програма на вселената за споменаване и прославяне, човекът да не достигне прозрение, да не се пробуди от поучителната гледка, а в безразсъдност и високомерие да е лишен от споменаване на Аллах (зикир).

Несъмнено начинът за приближаване към Аллах е в това рабът да не забравя своя Създател. Вярващите, притежаващи истинското прозрение накъдето и да погледнат виждат сиянието на Неговото споменаване (зикир); накъдето и да се вслушат, чуват звуците на Неговото прославяне (тесбих). И ние, колкото споменаваме и призоваваме Аллах в земния свят, в такава степен утре в отвъдния свят ще можем да достигнем завръщането към вечността.

Когато не забравяме Създателя, ще можем да живеем с чиста съвест и да посрещнем смъртта с вяра, да постигнем вечното спокойствие и благоденствие. Защото живота на онзи, който забрави Създателя си се погубва във водовъртежа на нехайството.

От това нехайство той се пробужда едва със смъртта, но тогава всичко вече е приключило и той изпада в голяма печал.

Както се споменава в айета:

“И не бъдете като онези, които забравиха Аллах - Той ги накара да забравят себе си! Те са нечестивците.” (Сура ел-Хашр /Изселването/, 19)

Когато един от сподвижниците каза:

“–О, Пратенико на Аллах! Предписанията на Исляма се увеличиха. Научи ме, с какво мога лесно да спечеля задоволството на Аллах и вечното щастие в отвъдния свят”, Пратеника (салляллаху алейхи ве селлем) отвърна:

“Непрестанно споменавай прославяйки Аллах” (Тирмизи, Даават, 4; Ибн-и Мадже, Едеб, 53).

Споменаването на Аллах (зикир) не се състои от повтарящо се произнасяне на Аллах само като дума. Когато споменаването намери място в центъра за възприемане на чувствата-сърцето, става причина намеренията и делата да достигнат нивото, на което следва да бъдат. Споменаване, което притежава тези качества, е като засвидетелстваната преданост в „безм-и елест” (мястото и времето, в което Аллах е създал душите и е повелил „Не съм ли Аз вашият Господ”) с думите„ Да! Ти си нашият Господ!”.

Всевишният Аллах отправя редица предупреждения към нас - Неговите раби за голямата опасност, която носи нехайството към Неговото споменаване. Такива предупреждения са били отправяни дори към Хазрети Муса и Харун (алейхисселлям), които са били пророци. Изпращайки ги при Фараона, Аллах им заповядва:

“Идете ти и брат ти с Моите знамения, и не преставайте да Ме споменавате!” (Сура Та Ха, 42) като по този начин по всяка вероятност е искал да ни представи пример и напътствие.

Пътят към спасение на сърцата на вярващите от закоравялостта на нехайството и достигане на онази чувствителност, с която ще станат достойни за Божието задоволство, минава през постоянство в споменаването. И то не за определено време или само за сезон; трябва да се живее цял един живот със съзнанието за споменаване на Всевишния Аллах, при всяко вдишване и издишване и само така може да се постигне духовното пробуждане.

В Свещения Коран Всевишният Аллах повелява следното:

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَن تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ

“Не е ли настъпило за вярващите време сърцата им да се смирят при споменаването на Аллах и пред истината, която бе низпослана?...” (Сура ел-Хадид, /Желязото/, 16). Този айет, е низпослан като предупреждение към някои от сподвижниците, които в Мека са живели в страдания и притеснения, а след преселението (хиджрет) заживяват в изобилие и това става повод да се отпуснат. Затова и ние трябва да сме в състояние на безкрайна обич към Аллах, да положим усилия да достигнем такава духовна устойчивост, която няма да може да бъде разклатена от житейските страсти и преходните облаги.

Обичащите, винаги носят в сърцето си тези, които обичат и винаги мислят за тях. Сърце, в което няма обич е като необработена почва. В обичта е познанието. Причината на съществуването е обичта. Аллах е пожелал да се познае обичта към Него и е създал този свят. Степента на обичта се измерва със саможертвата, направена в името на обичания. Един от най-яв-

ните примери за това е събуждането призори и търсенето на убежище при Аллах.

Както е необходимо вярващите да са в постоянно съзнание на споменаване на Аллах (зикир), така най-благодатното време за това е в най-ранна утрин, на развиделяване. За Аллах споменаването (зикир) през тези часове от ранната утрин е по-ценно от споменаването в друго време. Защото да прекараш времето призори със споменаване (зикир) и в служене на Аллах (ибадет) е по-трудно от извършването им в друго време. Поради това, съживявайки тази част от ранната утрин, рабът изразява искрена обич и почитание към своя Създател.

Аллах повелява следното за благословените вярващи, от които е доволен:

“Богобоязливите ще бъдат сред градини и извори, ще взимат онова, което им дарява техният Господ. Преди това те вършеха добро - малко спяха през нощта и на развиделяване молеха за опрощение.” (Сура ез-Зарийат, /Отвяващите/, 15-18)

Отново Всевишният Аллах повелява:

“Който те вижда, като се изправяш [за молитва сам], и [вижда] твоите движения сред покланящите се в *суджуд*....”
(Сура еш-Шуара /Поетите/, 218-219)

Една вечер, след ниспосланването на този айет, Пророка (с.а.с.) се разхождал измежду домовете на сподвижниците си, и чул домовете им да жужат като пчелни кошери от гласовете на четящите Корана, споменаващите (зикир) и прославящите (тесбихат) Аллах.

Така колкото е голяма обичта към Аллах несъмнено в такава степен се проявява и желанието за среднощна молитва и прославяне на Аллах. В този смисъл среднощната молитва и прославяне (тесбихат) носят същността едва ли не на среща и общуване с Всевишния Любим.

В свещените айети се повелява:

“и в част от нощта Му се покланяй, и дълго нощем Го прославяй! Тези обичат преходността и нехаят за тежкия Ден пред тях.” (Сура ел-Инсан, /Човекът/, 26-27)

„И напускат постелите си, и със страх и копнеж зоват своя Господ, и от онова, което сме им дали, раздават.” (Сура ес-Седжде /Поклонът/, 16)

Наистина поради душевното вдъхновение и успокоение, с което изпълват човека, нощите са неповторим дар за вярващите достигнали мъдростта. Най-вече във времето след полунощ, когато тъмни доби, обвият света в дълбоко успокоение онези, които знаят истинската цена на този дар, намират благодатна почва за молитва, служене и приемане на прочувствените им молби от Аллах. Както дните са време за работа с цел осигуряване на прехрана за тялото, така нощите за тях са като мигове на възможност да се даде храна на духа и да се озари сърцето с благодатта на Аллах.

Учениците на един от приближените на Аллах, не могли да открият мъдростта в една от житейските реалности и попитали:

“– Учителю, когато се огледаме наоколо, виждаме, че кучетата за разлика от други животни умират от старост, а не са убивани заради месото им. И въпреки по-многобройните си рожби в сравнение с другите видове, техния вид не се увеличава много.

Хората с цел изпълнение на религиозните си задължения много често пренасят в жертва (курбан) и се прехранват с месото на овцете. Въпреки цялото това потребление и това, че по принцип овцете раждат по едно агне, броят им не намалява, а напротив увеличава се. Каква е мъдростта в изобилието при овцете?"

След като изслушал въпроса учителят, леко усмихнат, дал следното мъдро обяснение:

"– Колко поучително е това, че наблюдаваното от вас положение при животните, е ясен знак за благоденствието на ранните зори. Защото призори е благодатното време, в което се изливат милостта и благоденствието. Кучетата лаят цяла нощ, но призори заспиват. Докато овцете на развиделяване са будни. Затова получават дял от благоденствието на ранните зори."

Както е видно, обричащите на сън своите ранни зори, биват лишени от милостта и благоденствието, така както се загубва априлският дъжд, излял се над пустинята, морето или твърдите скали.

О, Аллах! Не позволявай на нас – Твоите раби да бъдем нехайни към Теб, дори и само за един дъх! Озари дните и нощите ни с благодатта на Твоето споменаване! Съживи душите ни с благодатните дъждове на ранните зори! Дари ни с дял от славната истина на Твоето споменаване! Дари с напътствие и онези, които не са осъзнали Твоето величие! В името на онези, които Те споменават в ранни зори, опази страната и народа ни от злината на злите!

Амин!..

Свещеният Коран и Размисъл (Тефеккюр) -1-

Както небесата и звездите ще останат до Сетния ден като проявление на великолепната сила и могъщество, така Свещеният Коран като небе на благополучие и бъдеще за човечеството ще сияе със своите „звезди" - айетите и ще съществува до Сетния ден. Най-добродетелните и щастливи хора в света, ще са онези, които са събрани под сянката на Корана и живеят с неговото живително сияние.

Свещеният Коран и Размисъл (Тефеккюр) -1-

Божествените качества на Аллах в този свят се проявяват в най-пълен смисъл в следните три неща:

Човек, Свещеният Коран и вселената...

Човекът е същество, което притежава дял от проявленията на всички названия и образува сърцевината на света. Словесното проявление на същите тези названия намира израз в Корана. В сравнение с човека, Коранът е по-детайлен. Но поради заедността в същността им е повелено:

"Човекът и Коранът са близнаци…".

Третото проявление на имената на Аллах – **вселената** е своеобразно тълкувание на Корана. Вселената е беззвучен Коран, а Коранът - превъплътена в думи вселена. А човека, имайки предвид същността му, е в положение на владетел намерил мъдрост сред сиянията на този звучен и беззвучен Коран. В този смисъл **"човекът, Коранът и вселената"** принадлежат към „семейството" на единобожието.

Както небесата и звездите ще останат до Сетния ден като проявление на великолепната сила и могъщество, така Свещеният Коран като небе на благополучие и бъдеще за човечеството ще сияе със своите „звезди" - айетите и ще съществува до Сетния ден. В този смисъл, най-добродетелните и щастливи

хора в света, ще са онези, които са събрани под сянката на Корана и живеят с неговото живително сияние.

Всяка тайна, мъдрост и истина са скрити в Корана, всяко щастие се проявява във вярата. Този безкраен свят показва, че ако Аллах пожелае, може да скрие или разкрие океана в частицата или частицата в океана.

Основавайки на се на тези истини Хазрети Мевляна казва: *"Един ден в мен се пробуди желание да видя в хората светлината на Аллах. Сякаш исках да видя морето в капката, Слънцето в прашинката ..."*

Тези думи, представящи в известен смисъл жаждата за достигане до истината и нейната дълбочина, всъщност ни разкриват това, че най-голямото средство, с което човек може да се извиси е **размишлението върху истината**. Единственият начин за достигане до истината, така да се каже артерията е размишлението и любознателността.

При размисъл и съзерцание на вселената от душа и сърце се разкриват висшите цели и мъдростта на великолепието. Вселената е място за изпитание. Онези, които в този свят, движен от Божия ред и управление, показват противоречие и отрицание, и живеят с духовни и личностни ценности извън одобрението на Аллах, попадат в големия водовъртеж на огорчението, защото са похабили необходимия за вечността капитал.

Човекът, удостоен с честта да бъде Божи раб, трябва да разплете възела на щастието, тоест да разгадае тайната на смъртта чрез откровението, и размишлявайки да достигне до истината за нея. Приоритетни сред човешките цели са размишлението и живота съобразен със смъртта, която обгръща като огнена стихия и представлява най-суровата реалност на бъдещето. Несъмнено тя ще се стовари върху всеки без изключение.

В този смисъл, любознателността и размисъла на човека се нуждаят единствено от напътствието на Корана, за да опознаят вселената и да разкрият Божествената тайна и мъдрост заложени в нея.

Ако човекът можеше да осъществи в цялостен вид размисъла (тефеккюр) чрез разума, проницанието и възприятията си, Аллах нямаше да изпрати като допълнителна помощ пророците и да спусне Великата книга. Това означава, че за да може правилно да използва вродените си любознателност и дарба за размишляване, човекът се нуждае от подобна Божествена помощ. Ако човекът не общуваше с Корана, дали щеше да узнае например за следните качества на Аллах: „единство" (ехадиет) и „Всевечният, Върховният Повелител (самедиет)? За да може да отвори заложените в човека любознателност и размишление за морето от истини, Корана насочва този вроден капитал по най-правилния и хубав начин чрез напътствия и предупреждения.

Ако Коранът не бе отворил за нас вратата на размишлението, щяхме да бъдем лишени както от възможността да възприемем така и от възможността да изразим редица истини. В този смисъл е необходимо да се помисли върху всеобхватността на Корана. Разбира се това трябва да се прави в определена мярка и граници. Защото след като е обявено, че **"всичко мокро и сухо"** се намира в Корана, също както при вселената така и при неговите знамения е невъзможно да се достигне до предела.

Това означава, че чрез напътствия и предупреждения Корана очертава хоризонт за това как човекът трябва да използва любознателността и размишлението. Този въпрос трябва да се разбере правилно и да се осъзнае докъде трябва да се разпростре, защото разумът, който ни е даден е с обем на везна, а истината, която следва да се премери е безкрайна. Поради това е

необходимо да претопим разума в откровението и да го украсим със смирение.

Затова разумните тълкуватели, които осъзнават своето безсилие след като по достойнство изяснят смисъла на айетите от Корана, изричат:

“Аллах най – добре знае истината …” като по този начин обявяват това, че трябва да се вярва в онази истина, която е заложена в знаменията от Аллах.

Защото водата в съдовете в кухнята на един дом е вода като водата в океана, но в техния обем и количество има безкрайна разлика.

От друга страна, ако на слепия по рождение бъде описан някой цвят, със сигурност това ще остави следа в съзнанието му. Но колко голяма всъщност ще е разликата между тази следа и истинският цвят?! Това не може да бъде измерено.

Следователно на думите съдържащи се в Корана трябва да се гледа през призмата на тази логика и да не се твърди, че истинският смисъл е този, до който се достига с човешките възприятия.

Накратко, всички тези специфики акцентират върху това, че възможността да се достигне до истината чрез размисъл и любознателност и да се възприеме тя посредством човешката представа е ограничена. Да се опитаме да представим букет от няколко напътствия и предупреждения, съдържащи се в Корана относно необходимостта от проницателност:

Свещеният Коран – неповторим пътеводител към щастието и правия път - в много от знаменията си призовава към размисъл върху мъдростта в създаването на човека, великолепния порядък във вселената и чудото на низпославането на Корана.

Онези, които искат да живеят по подобаващ за човешкото достойнство начин, са задължени да влязат в посочения от Свещения Коран свят на размисъл.

Човешкото съзнание размишляващо върху събитията във вселената търси отговорите на вечни въпроси като:

“Какво представлява този свят? Защо съм създаден? Каква е истината и същността на преходните дни? Кой е пътят на щастието?” Накратко: “Чие сътворение съм?.. Как трябва да живея?.. Как трябва да разсъждавам?.. И как трябва да се подготвя за раздялата си с този преходен свят”.

Докато цялата вселена се движи в тънките течения на могъществото и съобразно прецизен план, може ли човекът, най-висшият по своето създание и ценност, да действа лекомислено, произволно и поддавайки се на страстите си?

В Корана се повелява:

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لاَ تُرْجَعُونَ

“Нима смятахте, че ви сътворихме напразно и че при Нас не ще бъдете върнати?” (Сура ел-Му'минун /Вярващите/, 115)

أَيَحْسَبُ الْاِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى

“Нима човек смята, че ще бъде оставен без надзор?” (Сура ел-Къйаме /Възкресението/, 36)

С навлизането в пълнолетие, човекът приключва своя период на невинност. За вярващите, които са в стремеж да осъществят служенето си по най-добрия начин, с този втори етап започва един нов период на отговорности. В този период на зря-

лост трябва да се размишлява не само с разума, но и с душевния взор, защото вселената разкрива Божествените си тайни, заветните си мъдрости и истинските си цветове само за вярващите сърца. В айета се повелява:

“Нима не виждат небето над тях, как Ние го изградихме и го украсихме, и е без процепи? И земята разпростряхме, и положихме по нея непоклатими планини, и сторихме от нея да поникнат всякакви прекрасни видове - поука и напомняне за всеки покайващ се раб.” (Сура Каф , 6-8)

Колко изумително предупреждение и напътствие са айетите за тези, които живеят безгрижно под небе сътворено без подпора, украсяващо се с изгрева и залеза на слънцето, със звездите, полумесеца и луната; за тези, които нехаят за Създателя на вселената и истинския притежател на тези блага, и така провалят живота си в слепотата на непризнателност и неблагодарност:

“И не сътворихме Ние небето и земята, и всичко между тях напразно...” (Сура Сад, 27)

“И не сътворихме напразно небесата и земята, и всичко между тях. Сътворихме ги само с мъдрост. Ала повечето от тях не знаят.” (Сура ед-Духан /Димът/, 38-39)

Вселената е изложба от произведения на изкуството - проявление на Божественото величие. Всяко вярващо сърце бродещо в това изящно пространство с разум, получава духовни наслади като мисловни пробуждания и възторг от потоците от могъщество във вселената.

В айет от Корана се повелява:

“Нима не виждаш [о, човеко], че Аллах изсипва вода от небето и я влива в потоци под земята, после чрез нея вади посеви от различни видове. После те изсъхват и ги виждаш

пожълтели, после ги превръща в съчки. В това има напомняне за разумните хора." (Сура ез-Зумер /Тълпите/, 21)

"В сътворяването на небесата и на земята, и в промяната на нощта и деня, и в корабите, плаващи в морето с онова, което носи полза на хората, и във водата, която Аллах изсипва от небето, и съживява с нея земята след нейната смърт, и множи там всякакви твари, и в смяната на ветровете, и в покорните между небето и земята облаци - наистина има знамения за хора проумяващи." (Сура ел-Бакара /Кравата/, 164)

Наистина за зрящите очи от небето се изсипват сияния от любов, от земята извира изумрудена обич. Така заобиколен с два пояса от обич, като небето и земята, човека, който е способен на дълбоко размишление, неизменно ще приведе своите външни и вътрешни възприятия в хармония с Божествената обич, и ще приеме духовното усъвършенстване като своя основна задача. Аллах повелява:

"Той е, Който разпростря земята и стори по нея непоклатими планини и реки, и от всички плодове стори там по два вида. Той покрива деня с нощта. В това има знамения за хора мислещи." (Сура ер-Раад /Гърмът/, 3)

Онези, за които да са раби на своя Господ и общност на Пророка е щастие, намират своето място в редиците на свързаните от обичта. Този възвишен фронт е фронтът на вярата. Вярата е свято чувство породено от сиянието на светлината на Аллах и преливането на сърцето от Божествената обич. Онези, които съзерцават вселената с вдъхновено сърце, получават такива усещания, че в техните очи небето - сякаш изящен кристален полилей заслепява с дълбочината на божествените тайни, които разкрива; а земята, с всяко дърво и листата по него разтворили ръце за молитва, се обръща към своя Господ с възторг...

Поляните - сякаш молитвен килим (седжаде) за общността на Пророка, а цветята по тях - се вълнуват като ликуващ народ... Планините - символ на могъщество - изправени за молитва пред Аллах … Облаците – извор на странстващ благодат – като море кръстосващо небето … Ветровете, невидими предвестници на Божието вдъхновение … Мълниите - искрици на страх и надежда. Грохота на гръмотевиците – ферман от царството на Покоряващия и предупреждение към нехайните … Дните - проявление на светлината; нощите - оживление от мъдрости и тайни... В заключение, вселената, една магическа книга изпълнена с пленителни знамения; проява в действия на имената на Аллах, сякаш безмълвен Коран... а Корана, превъплътена в думи вселена ... Човекът - фокус на прозрение в техния кръстопът.

Достойната Айше – Аллах да е доволен от нея – ни разказва следната случка - пример за благото сърце (калб-и риккат) на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем):

“Една вечер Пратеника на Аллах (с.а.в.) каза:

«– Айше! Ако позволиш, тази вечер бих искал да прекарам нощта в служене на Аллах (ибадет).» Аз му отвърнах:

«– Обичам да бъда при Вас, но повече обичам онова, което Ви радва.»

След което, стана и взе абдест (ритуално-обредно измиване) така, както само той можеше и застана на молитва (намаз). Плачеше… Плака толкова много, че сълзите му намокриха дрехата, благословената му брада и дори мястото където опираше глава в седжде. В това време, достойният Билял дойде да го повика за молитва. Когато го видя да плаче, каза:

«– О Пратенико на Аллах!? Нали Аллах опрости Вашите минали и бъдещи прегрешения, защо плачете?»

Пратеника (салляллаху алейхи ве селлем) отвърна:

«– Да не бъда ли благодарен раб на своя Създател? Тази нощ бяха низпослани някои знамения. Горко на онези, които ги четат, ала не размишляват върху смисъла им!» след което, прочете следните айети:

„В сътворяването на небесата и на земята, и в промяната на нощта и деня има знамения за разумните, които споменават Аллах и прави, и седнали, и легнали на хълбок, и размишляват за сътворяването на небесата и на земята: "Господи наш, Ти не си сътворил това напразно. Пречист си Ти! Опази ни от мъчението на Огъня!" (Сура Ал-и Имран /Родът на Имран/, 190-191)" (Ибн-и Хиббан, II, 386)

В нощта, в която бяха низпослани тези знамения, Пророкът (с.а.с.), плака до сутринта със сълзи, на които можеха да завидят и звездите в небето. С позволението на Аллах и сълзите на вярващите ще са украса на преходните нощи, светлина в гробния мрак, капчици роса в райските градини на отвъдния свят.

С милостта на Аллах, съществуват месеци, дни и нощи, които представляват моменти на възможност да се доближим до Него. В небесния календар, който Аллах е изградил, е отредил някои месеци да превъзхождат другите. Един от тях е месец Реджеб, наричан още Месецът на Аллах.[10]

Дори в епохата на невежеството през този месец е било забранено да се водят сражения и върху кървавите междуособици се е спускала завесата на примирието. С идването на Ис-

10 Поради съвпадението на статията със Свещения месец Реджеб, с който започват трите Свещени месеца е засегната и тази тема.

ляма почитта и уважението към месец Реджеб продължава. Две свещени нощи - първата петъчна нощ, наричана от ангелите „Регаиб" и 27-та нощ – „Мирадж" удостояват този месец.

В тези нощи следва да изпълним сърцата си с обичта и вдъхновението на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем). Защото обичта към Пророка е капиталът на щастието в сърцата ни. Щастливците, които му се подчиняват с обич, и са отдали нему сърцата си, в пътуването към вечността са се присъединили към общността на пророците, заслужили благодатта на Аллах; преданите, мъчениците и праведниците.

Нека Всевишният Аллах изпълни сърцата ни с вдъхновението и благодатта на свещените дни, нощи и месеци в навечерието, на които сме удостоени да се намираме; Да ни озари със светлината на Пророка, да ни обгърне с обичта му. Нека в Съдния ден, Аллах ни възкреси под знамето на Расул-и Екрем (салляллаху алейхи ве селлем) и ни удостои с неговото застъпничество.

Да удостои страната ни и целия ислямски свят с добрини, благодат и успехи;

О, Аллах! Стичаме се към родината на дългата раздяла и дълбоката самота. Нека там вярата бъде нашето слънце, нека пророците и праведниците бъдат наши приятели и приближени, а благочестивите дела - нашите райски градини!

О, Аллах! Позволи ни да бъдем от онези Твои раби, които притежават истинското възприятие и виждат събитията във вселената с очите на сърцето си! Отреди дял в сърцата ни от Твоята величествена повеля „Чети".

Амин!..

Свещеният Коран и Размисъл -2-

Сърцето ни трябва да се изпълни с обич и жажда за истините на Свещения Коран и сюннета на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем), защото те ни зоват по правия път, пътя на щастието. Не бива да се забравя, че Свещената Книга и сюннета, са завет от Пророка, който може да бъде спазен само ако бъде съхранен и изживян.

Свещеният Коран и Размисъл -2-

Човешкото същество не е създание изградено само от кости и тъкан. Той е толкова прекрасно изобретение и произведение на изкуството, че Всевишният Аллах от всички творения, само него е дарил със способността да се завърне при Създателя. Човекът, който достигне до съвършенство запазвайки вродените си чест и достойнство е великолепна ценност, в която се проявява Божествената мъдрост и познанието във вселената. Създателят го е извисил до **„ахсени таквим",** най-прекрасното творение.

Колко тъжно е, че човекът, удостоен с такава благодат погубва преходния си и поверен живот във водовъртежа на съмнението и невежеството, казано по-ясно, сам изтъкава своя покров на наказание!

Хората са като мишени на изпитанието, изправени пред стрелите на страстите си. Поради това, не бива да се пренебрегва вероятността от удавяне, криеща се във всяка капка и вероятността от задавяне, криеща се във всеки залък. Ето защо живота трябва да се изживее в състояние, в което сърцето е пробудено. Живота прилича на календар на възможности, съдържащ преброените дни на преходно житие. Всеки ден, невидима ръка откъсва по един лист от него и го пуска в прегръдките на ветровете на гибелта.

Отминалите дни са нашите свидетели, а бъдещите дни са наши гости. Трябва да се готвим усърдно за своите дни-гости.

Човешките животи са файлове на вечността. Записващите ангели (Кирамен Кятибин) записват всичко извършено без вероятност от грешка. Един ден, тези файлове ще се отворят пред нас и ще ни се каже:

اِقْرَأْ كِتَابَكَ كَفَى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا

“Чети своята книга! Достатъчен си Днес да направиш равносметка за себе си.” (Сура ел-Исра /Нощното пътешествие/, 14)

Извън нашата книга, Книгата на делата ни и земята, на която сме живели, ще проговори пред Аллах като свидетел на извършеното от нас. В Свещения Коран се повелява:

يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا

“в този Ден тя ще разкаже своите вести,” (Сура ез-Зилзал / Земетръсът/, 4)

Нека с волята на Аллах в онзи ден лицата на всички нас – вярващите да бъдат светли. Затова Свещеният Коран ни напътства по следния начин:

“И напускат постелите си, и със страх и копнеж зоват своя Господ, и от онова, което сме им дали, раздават.” (Сура ес-Седжде /Поклонът/, 16)

“Страхуваме се от [мъчението на] Нашия Господ в Деня свъсен, зловещ.” (Сура ел-Инсан /Човекът/, 10)

“и които се страхуват от мъчението на своя Господ -мъчението на техния Господ не е безопасно” (Сура ел-Мааридж /Небесните стъпала/, 27-28)

Свещеният Коран ни известява, че онези, които се чувстват в безопасност от наказанието на Аллах са само тълпа, която е обречена на разочарование и печал:

“Нима те бяха в безопасност пред замисъла на Аллах? Само губещите хора смятат, че са в безопасност пред замисъла на Аллах.” (Сура ел-Араф /Стената/, 99)

А онези, които губят надежда за милостта и помощта на Аллах, се известява, че са невярващи:

“...и не губете надежда за милостта на Аллах! Само невярващите хора губят надежда за милостта на Аллах.” (Сура Юсуф, 87)

Сърцето на вярващият (му`мин) ще тръпне между полюсите на страха и надеждата от вълнение, присъщо на Божия раб. С равновесието между чувството на страх и надежда се достига ниво на „**бейне`л-хавфи в`ер-реджа”,** което се обяснява по следния начин: вярващият е в постоянно състояние на молитва (дуа), потребност и търсене на убежище при Аллах и до смъртта си се старае да запази този баланс. В айет от Корана се повелява:

“... И Го зовете със страх и копнеж! Милостта на Аллах е близо до добродетелните.” (Сура ел-Араф /Стената/, 56)

Следователно вярващите трябва да живеят със съзнание съответстващо на описаното в айета:

“... и се надяват на Неговата милост, и се страхуват от Неговото мъчение. Мъчението на твоя Господ е за опасение.” (Сура ел-Исра /Нощното пътешествие/, 57)

Никой друг, освен пророците и тези, за които те са известили, не е обезпечен с вечното спасение. В подкрепа на това Аллах повелява:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اتَّقُواْ اللهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلاَ تَمُوتُنَّ إِلاَّ وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ

“О, вярващи, бойте се от Аллах с истинска боязън пред Него и умирайте само отдадени!” (Сура Родът на Имран /Ал-и Имран/, 102)

Страхът от Аллах е светлината на щастието в сърцата. Свещеният Коран е изпълнен със знамения за наказания и известия за ада. Коранът предупреждава онези нехаещи, които въпреки това, казват: “Аллах е Опрощаващ; трябва да Го обичаме, а не да се страхуваме от Него.”:

“О, хора, бойте се от вашия Господ и се страхувайте от Деня, в който родител не ще бъде от полза за своята рожба, нито детето ще бъде от полза за своя родител! Обещанието на Аллах е истинно. И никога да не ви подмами земният живот, и никога най-измамният да не ви подмами за Аллах!” (Сура Лукман, 33)

Колко жалки са инициативите, на онези нехаещи, които изричайки:

“Аз поемам греха ти!” глупаво и безразсъдно се нагърбват с непосилен товар, като „носачи на грехове”.

Невежият намира щастие на земята и потъва в удоволствията и радостта на земните блага. За праведния и разумния земния живот е дар; той живее в стремеж и вълнение за постигане на духовни степени. Невежият е в битка и бунт срещу съдбата, тоест Божието предопределение. Той остава в лабиринта на въпросите “за какво” и “защо”. А праведният и разумен човек, в

старанието си да види мъдростта и да достигне до истината, е в състояние на стремеж към постигане на истинското спокойствие и смирение.

Има и такива, които се държат така, сякаш притежават в себе си уникална за самите тях дълбочина в тасаввуфа, по точно без да са достигнали високи нива в сърцата и делата си, те празнословят за това. Абсолютно неприемливо е, без да са на нивото на Мевляна, Юнус Емре и други като тях, да произнасят високопарни думи и демонстрират изкуствена отдаденост:

“Нито искам рая, нито се страхувам от ада. Аз обичам само Аллах ...”

Аллах заключва всички пътища в сърцето към земното на онзи, който истински Го обича, като оставя открити само онези, които водят към Него. В него обичта и привързаността достигат съвършенство. Казано с думите на Абдулкадир Гейляни, Аллах да се смили над него, „за раб достигнал това ниво, Аллах е така Обичан, че измества от сърцето обичта към всички творения от земята до небето. И така ги измества, че онзи обичащ раб престава да мисли и за земята и за отвъдния свят. Плаши се дори от себе си и търси само близостта на Аллах. Точно като Лейля и Меджнун:

Навремето, младеж обезумял от обич към Лейля, се отдалечава от хората и заживява сам. Изоставя процъфтяващите населени места и се изгубва сред дивите животни в пустинята. Пренебрегва и спира да чува хвалбите и порицанията на хората. Престава да различава говора и мълчанието им. Питат го:

“–Ти кой си?”

“–Лейля!” отвръща.

Отново го питат:

“– Откъде идеш?”

“– От Лейля” отвръща.

Питат го отново:

“– Къде отиваш?”

“– При Лейля” отвръща.

От силата на обичта към Лейля, очите и сърцето на Меджнун ослепели за света. Слухът му спрял да възприема дума различна от Лейля. „(Абдулкадир Гейляни, Фетху`р-Раббани, стр. 284)

Когато вярващият опознае Аллах джелле джелялюху с обич и бъде заслепен с нея сърцето му се освобождава от всички създания. Изпълва се само с Него. Всички земни и човешки страсти се стопяват. Изпълненото с обич сърце и в уединение и сред множество е в близост само с Аллах. И намира щастие във величествената повеля **«И бъди на правия път, както ти бе повелено...»** (Сура Худ, 112), тоест на правия път. Пред такъв раб Аллах разкрива дълбоките истини.

Аллах е дарил човечеството с Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) като «**образец за подражание**». Той е пример за мюсюлманите във всеки етап от човешкото развитие.

Разказва се, че Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) в следствие надмощие на човешката си същност, почувствал в сърцето си повече от необходимата обич към внуците си Хасан и Хюсеин. Поради това Джебраил алейхисселям попитал Пророка (с.а.с.):

“– Много ли ги обичаш?”

Пророкът (с.а.с.) отвърнал:

“– Да, обичам ги.”

Тогава Джебраил алейхисселям го известил за следното:

“– Единият от тях ще бъде отровен, а другият ще бъде убит по пътя на Аллах …”

След този случай, Пророкът (с.а.с.) уравновеси в сърцето си обичта към любимите си внуци. (Абдулкадир Гейляни, Фетху`р-Раббани, стр. 314)

Това показва, че при Аллах не е прието да се изпитва повече обич и привързаност от необходимото, към други освен Всевишния. Дори Пророка (с.а.с.), който е причината за сътворението на света, ако не бе предупреден и напътен от Аллах, както в този случай, можеше да извърши неволна грешка. От този пример следва да разберем сериозността на изпадането в крайност в обичта и да се стараем да уравновесяваме сърдечната си привързаност към всяко нещо, към което се насочваме, да се предпазим да не го превръщаме в своеобразен „идол”. Защото ние не сме опазени като Пророка.

Да не се познава граница в обичта е позволено само когато се обръщаме към Аллах. Когато чувствата на страх и надежда изпитвани към Аллах, съществуват в хармония и баланс, сърцата се превръщат в облаци на благодатта в небето на вярата. Защото обичащият живее със страха да не нарани този, когото обича и с безпокойството да не загуби обичта му.

В Свещения Коран се повелява:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنصُرُوا اللَّهَ يَنصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ

“О, вярващи, ако подкрепите [делото на] Аллах, и Той ще ви подкрепи, и ще утвърди стъпките ви.” (Сура Мухаммед, 7)

В тези мигове на възможност трябва да положим усилия с най-хубавите проявления на вярата си, да превърнем Книгите на делата си в изложба на праведни дела. Не бива да забравяме, че ние вярващите по милостта на Аллах, сме внуци на Адем алейхисселям, на когото ангелите се поклониха в изпълнение на заповед. Ние сме ученици на Пророка Хазрети Мухаммед Мустафа (с.а.в.) в школата на Прекрасните имена на Аллах. И сме на правия път, който оживява със Свещения Коран.

Сърцето ни трябва да се изпълни с обич и жажда за истините на Свещения Коран и сюннета на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем), защото те ни зоват по правия път, пътя на щастието. Не бива да се забравя, че Свещената Книга и сюннета, са завет от Пророка, който може да бъде спазен само ако бъде съхранен и изживян. Всевишният ни е известил, че само пречистените сърца ще достигнат до Него. Поради това, да не се размишлява върху този призив и да се остава безчувствен е невежество и печал на заключените сърца. В айет от Свещения Коран се повелява:

أَفَلاَ يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا

“И нима не размишляват над Корана или сърцата им са под ключ?” (Сура Мухаммед, 24)

Свещеният Коран призовава към размишление и по отношение на своето величие и несравнимост:

أَفَلاَ يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِندِ غَيْرِ اللهِ لَوَجَدُواْ فِيهِ اخْتِلاَفًا كَثِيرًا

“Нима не размишляват над Корана? И ако бе от друг, а не от Аллах, щяха да открият в него много противоречия.” (Сура ен-Ниса /Жените/, 82)

Коранът съществува от 14 века и не е възможно да се представи дори един айет, който да противоречи на познанието и науката. Напротив откритията и изобретенията на всеки един век увеличават силата на Свещената книга. Тъй както Коранът успокояваше бедуина преди 1400 години, давайки му онова, което той търсеше и регулирайки живота му по най-хубавия начин, така днес, разгласявайки своите знания, Коранът изумява и покорява всекиго, дори най-изявените научни дейци. Защото в него са събрани всички най-съвършени знания, които предхождат всички вече възникнали или предстоящи научни постижения до Съдния ден.

Един от обетите на Аллах е, че развитието на науката ще даде възможност на хората все повече да се доближат до познанията в Корана. Това е едно от чудесата, за които се споменава в айетите. Тези необикновени неща, великите истини на Корана, се осъществяват в рамките на Божията повеля в определеното за тях време. Аллах повелява:

“Ще им покажем Нашите знамения по хоризонтите и в тях самите, додето им се изясни, че това е истината. Нима не е достатъчно, че твоят Господ е свидетел на всяко нещо?”
(Сура Фуссилет /Разяснените/, 53)

Много са примерите в съответствие с това Божие известие. Ето няколко айета и научни истини:

“О, хора, ако се съмнявате във възкресението, [вижте как] Ние ви сътворихме от пръст, после от частица сперма, после от съсирек, после от късче, сякаш надъвкано месо - оформено и неоформено, за да ви изявим [Нашата сила]. И оставяме в утробите когото пожелаем за определен срок, после ви изваждаме като деца, после [ви препитаваме], за да стигнете своята зрелост. И някой от вас умира, а някой

от вас бива доведен до най-окаяната възраст, и тогава не знае нищо, след като е знаел. И виждаш земята безжизнена, но когато изсипваме вода върху нея, тя се раздвижва и набъбва, и отглежда всякакъв прелестен вид." (Сура ел-Хадж / Поклонението Хадж, 5)

"Сътворихме Ние човека от подбрана глина"

"после го оставяме частица сперма на сигурно място"

"после от частицата сперма създаваме съсирек и създаваме късче като надъвкано месо, и от късчето създаваме кости, и покриваме костите с плът, после го оформяме в друго творение. Благословен е Аллах, Най-прекрасният Творец!" (Сура ел-Му'минун /Вярващите/, 12-14)

След като описва в книгата си по ембриология етапите на развитие на ембриона в майчината утроба, канадският проф. д-р Кийт Л. Муур съпоставя тези знания с айетите от Корана и признава, че науката е в съответствие с Корана, дори нещо повече - с примерите и фактите, които излага, Свещената книга изпреварва медицинската наука.

Проф. Муур обяснява, че термините *нутфе* (сперма), *алека* (закачващо се) и *мудга* (късче сдъвкано месо), т. е. спецификите на тези три етапа (които са описани в Корана и хадисите) отговарят на научните истини и хвърлят светлина в областта на медицината. Етапът, наречен *нутфе* (капка течност) е включен в съдържанието на цялото научно изследване. Етапът *алека* (нещо, което се закачва) представлява закачен съсирек кръв. Всички специфики, които характеризират живота на ембриона са депонирани в кръвта на този съсирек. *Мудга* означава късче сдъвкано месо. Ако се погледне формата му, ще се види, че е като сдъвкано месо, по което сякаш има следи от зъби. В резул-

тат на тези изследвания проф. Муур остава силно възхитен от Корана и Пратеника на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем), с пълна увереност потвърждава това чудо на Книгата на Аллах отпреди 1400 години и бива удостоен с Исляма.

Коранът разкрива тези и подобни на тях потвърждения така:

“И дарените със знанието виждат, че онова, което ти бе низпослано от твоя Господ, е истината и води към пътя на Всемогъщия, Всеславния.” (Сура Саба, 6)

Науката, която изследва пръстовите отпечатъци установи, че през целия живот на човека върховете на пръстите му не с променят и че отпечатъците от пръстите на всеки човек са различни. Поради това най-сигурният метод, който органите на реда и съдебната система използват за установяване самоличността на всеки човек, са отпечатъците от пръстите. Тази истина е открита и започва да се прилага към края на XIX в., докато Коранът векове преди това обръща внимание върху особеностите на върховете на пръстите. В Корана се повелява следното:

“Нима човек смята, че Ние не ще съберем костите му? Наистина Ние можем да възстановим и върховете на пръстите му.” (Сура ел-Къйаме /Възкресението/, 3-4)

Както вече бе казано науката следва Корана. В свещеният айет се повелява:

“Кажи: “И да се съберат хората и джиновете, за да създадат подобен на този Коран, те не ще създадат такъв подобен, дори един на друг да си помагат.” (Сура ел-Исра /Нощното пътешествие/, 88)

Коранът не е науката и познанието на слабия човек, а е познанието на Създателя, установено в законите на всички науки по света, което с Негово благоволение достига до човечеството.

Същевременно Аллах – Притежателят на това познание, създава и схващанията и постиженията, чрез които се извършват научните открития.

Всички пророци и достойни хора, посветили живота си на служене, черпят познания от истините на Корана. Следователно и съдържанието на предходните свещени книги е в съответствие с Корана. Както човекът е малък модел на света, така и Коранът е Свещена книга обгръщаща всички светове. Съдържащите се в него познания са непроменливи по отношение на време и място и обхващат всички времена.

С това разбиране, приближените на Аллах с всяка една дума, дори с всяка буква от Корана са били удостоявани с различни проявления на тайните му. Те винаги са посочвали, че познанията и написаните от тях трудове са проявление на сиянието на Корана.

Тук бихме искали да обърнем внимание на следното: В месеца, в който се намираме е и ценната за нас нощ Мирадж – нощта на Възнесението с настъпването, на която с позволението на Аллах, и ние ще получим от благодатта й.[11]

Година и половина преди Преселението (Хиджрет) в 17-та нощ на месец Реджеб, се случва т.н. „Исра" - пътуването на Пророка от Месджид-и Харам (Мекка) до Месджид-и Акса (Йерусалим) и възнесението му в безкрайните небеса „Мирадж"; едно голямо Божие проявление, извън времето и пространството.

Това свещено пътуване е описано в айета по следния начин:

11 Поради съвпадението на деня на публикуване на текста със Свещената нощ Регаиб, от Свещения месец Реджеб, е отредено място и за тази тема.

“Пречист е Онзи, Който пренесе Своя раб нощем от Свещената джамия до Най-далечната джамия, околностите на която Ние благословихме, за да му покажем от Нашите знамения. Той е Всечуващия, Всезрящия.” (Сура ел-Исра /Нощното пътешествие/, 1)

В един друг айет, мъдрите проявленията на това свещено пътуване са изразени по следния начин:

“Когато дървото[12] **бе покрито с онова, което го покрива...И не се отклони погледът [на Мухаммед], и не се откъсна. Той видя някои от най-големите знамения на своя Господ.”** (Сура ен-Неджм /Звездата/, 16-18)[13]

Когато събитието Мирадж (възнесение), бъде осъзнато в цялото му величие се разбира, че случилото се в определен миг от нощта проявление на Божествената милост, е среща на **„Обичащият и Обичаният”,** подготвена, за да може Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) да съзре безкрайното величие на Аллах. Дълбоката мъдрост и изключителната красота на Божията покана и прием, са далеч от възможността да бъдат възприети правилно в рамките на границите на разума и човешката логика. От тази гледна точка, духовната мъдрост на това забележително пътуване извън това, което ни е известено е останала като тайна между **Обичащият и Обичаният**.

12 *Хз. Мухаммед, мир нему, е видял Джибрил в истинския му образ два пъти: в началото на откровението и при възнесението до седмото небе, където се намира дървото Лотос (Сидра) отдясно на божия Трон. Според преданията това са ангелите, които покриват Сидрату’л-мунтеха (лотосовото дърво на крайния предел, или границата, през която не е преминало никое творение) или светлината на Аллах.*

13 *Тази част от знамението се тълкува и така: „Пророка (салляллаху але - хи ве селлем) дотолкова се бе съсредоточил-насочил към своя Господ, че не обръщаше внимание на безбройните красоти на небесния свят на душите и ангелите.*

Нека не забравяме, че светлините на минаретата издигащи се в небесата са Божий дар и свещен спомен от онази нощ пренесен в наши дни.

Без съмнение молитвата (намаз) е най-светия спомен за човешката общност от нощта Мирадж. Молитвата е стълб на вярата, светлината на очите, радостта на сърцето, срещата със Създателя, накратко тя е „възнесението" за душите на вярващите. Степента, в която успяваме да бъдем раби на Аллах и част от общността на Пророка, определя и изживяването на нашето лично възнесение. Има ясни знаци за това, че възнесението в служенето на Аллах се осъществява най-вече посредством молитвата (намаз). Следователно, качеството на нашите молитви определя степента на нашето възнесение. Петкратно на ден ние сме поканени за тези възнесения, за тези свети пътувания към Всевишния.

Нека Аллах стори тази свещена нощ извор на щастие за цялата общност (уммет).

О, Аллах! Отреди ни да следваме посоката, в която ще изсипе Твоята милост. Опази ни от удавяне в морето на земните страсти и желания. О, Аллах, който Си благодетелен и щедър! Дари ни с разум и съобразителност за истините. Изпълни сърцата ни с обичта Си.

О, Аллах! Украси ни със знанието на Корана. Съживи душите ни в неговата атмосфера на размисъл и в обсипаните с рози градини на обичта на Пророка (с.а.с.) така, че да застанем пред Теб с пречистени сърца!

Амин!..

Свещеният Коран и Размисъл -3-

Удивително е как едно семе от явор, попадайки в плодородна почва, и превръщайки се в огромно дърво ни подтиква към размисъл. Колко великолепни са истините, до които можем да достигнем посредством тази чувствителност и размишление подсилени с Корана. Така ако не бяха нестихващата благодат и великото напътствие на Свещения Коран, размишленията и чувствителността ни щяха да останат като изсъхнало семе, лишено от плодородна почва.

Свещеният Коран и Размисъл -3-

Аллах е натоварил човека да Му служи и е подготвил всичко на земята и небето[14] за това. За да изживее служенето истински Всевишният е украсил човека с духовна чувствителност като склонността към размисъл. Аллах е благоволил да изпрати пророк в облика на „Усве-и Хасене", тоест „най–прекрасният пример и личност за подражание", за да извиси човека във вярата.

Тази Божия помощ реализирана посредством пророците, достига своя връх с Последния Пророк и със Свещеният Коран – милост за цялото човечество.

Поради това, че освен с множеството Божии дарове сме удостоени и с принадлежност към общността на Мухаммед и познание за истините в Корана, ние сме в голям дълг на благодарност. Удивително е как едно семе от явор, попадайки в плодородна почва, и превръщайки се в огромно дърво ни подтиква към размисъл. Колко великолепни са истините, до които можем да достигнем посредством тази чувствителност и размишление подсилени с Корана. Така, ако не бяха нестихващата благодат и великото напътствие на Свещения Коран, размишленията и чувствителността ни щяха да останат като изсъхнало семе, лишено от плодородна почва. За нас Божиите раби не може да има по голяма благодат от това, да можем да осъзнаем безкрайното величие на Божия дар - Корана. Тази истина се проявява още по-ярко в изостаналостта в

14 *Виж Сура Джасийе /Коленопреклонната/, айет 13.*

размишленията на примитивните общества, които в 21 век – космическата ера все още са лишени от Божието предизвестие.

Все още милиони хора принадлежат към изопачените религии; все още будистите, които се прекланят пред каменните статуи на Буда, и индусите приели за свещено животно кравата са обявили за свои божества безсилни творения, са поучителни гледки за онези от нас, които осъзнават величието на това, че сме удостоени с Пророк като Мухаммед. Ала още по-тъжно от това е, след като си бил удостоен с вярата, да изпаднеш в ужасяваща глухота пред гръмкия глас на истината поради намесата на земни и душевни пречки. Такива хора са живели във всяка една епоха, за тях Коранът казва следното:

“Глухи, неми, слепи…” (Сура ел-Бакара /Кравата/, 18)

Аллах иска вярващите да проявяват прозорливост и дълбока чувствителност пред айетите. В Корана се повелява:

وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا

“и които, ако им се напомнят знаменията на техния Господ, не остават пред тях глухи и слепи;” (Сура ел-Фуркан / Разграничаването/, 73)

В такава епоха вярващият има две важни отговорности:

Едната от тях, е да ценим благодатта, която се излива върху нас и да сме благодарни за това, така както редките цветя имат шанса да разцъфнат измежду процепите на скалите. Втората е с естествено породеното от тази Божия милост, съжаление към лишените от истината, да проявяваме усърдие в разпространяването на тези истини. В айета се повелява:

“И нека сред вас има общност, която зове към благото и повелява одобряваното, и възбранява порицаваното! Тези са сполучилите.” (Сура Ал-и Имран /Родът на Имран/, 104)

“И кой има по-хубаво слово от онзи, който зове към Аллах и върши праведни дела, и казва: “Аз съм отдаден!” (Сура Фуссилет /Разяснените/, 33)

За да бъде усърдието за разпространение успешно в степента, в която желаем, трябва по-вече от всякога да вложим сърце и разум в необятния смисъл на Корана, да се устремим в посоката на Корана и да приемем нравствеността на Корана. Това означава, че по отношение на необятната духовност и съдържание на Корана, трябва да притежаваме талант и усърдие, превъзхождащи усърдието и таланта на учените изучаващи природата, по отношение изследването на материалния свят.

Видно е, че материалистичните схващания не са постигнали друг резултат освен унизяване на човека и подготвяне на неговата нищета. Причината за този важен резултат се поражда от това, че човешката действителност се оценява само с мярката на разума. Коранът акцентира 16 пъти върху разума, придобил ценност в откровението: «يَاأُولِى الأَلْبَا» тоест: **“о разумни хора”.** Заедно с това обръщение много често се съдържат и предупреждения като следното: **“Нима не проумявате? Не ще ли се поучите? Не осъзнавате ли?”**

Коранът, който предхожда всички науки с всеки изминал ден, с всяко ново откритие доказва това, че е величествен извор и благодатен източник за утоляване жаждата на човека към размишление и любознателност. Ние мюсюлманите, трябва да осъзнаваме отговорността и да се боим от това, че не сме достатъчно добър пример, не разясняваме съвършенството на Корана на човечеството и не предупреждаваме достатъчно. Когато научните

открития от векове хилядократно потвърждават Корана, ако ние не можем в достатъчна степен да разпространяваме вярата, въпреки наличните в наше време разнообразни средства и възможности, хората живеещите в нехайство по четирите края на света ще ни обвинят пред Аллах. Това увеличава нашата отговорност. В днешно време за разлика от миналите векове, съществуват много научни открития, които ни улесняват в намеренията да разясняваме и доказваме преобладаващо метафизичните истини на вярата.

Във вселената съществуват истини, които са намерили място в Корана по начин, по който могат да бъдат осъзнати само след като науката достигне до определено ниво. Така че Коранът ще разкрива своите истини до Съдния ден според степента на развитие на науката и хората от всяко едно столетие. Безспорно и тази негова особеност е породена от Божията милост.

Ако изумителната специфика на човешкото създаване, големите медицински открития, смайващият ред и програма в небесната карта и на земята, и още много други истини като тези, бяха изразени открито и категорично в Корана, преди да бъдат научно открити, хората с тогавашното съзнание и ниво на познания не биха могли да ги възприемат и потвърдят и в резултат нямаше да е възможно да бъдат удостоени с вяра.

С тази своя особеност Коранът е като вековна почва, в която колкото по-дълбоко копаем толкова по-прекрасни съкровища намираме. Стига да можем в необходимата степен да разсъждаваме над необятното му значение и да го четем и със сърцата си.

Само духовно извисените могат чрез размисъл да достигнат до духовна дълбочина чрез книгата на вселената и да уловят тайните на света. С айетите по-долу Аллах призовава цялото човечество към такъв размисъл:

„Не ходеха ли по земята, със сърцата си да проумеят или с ушите си да чуят? Не очите са слепи, а сърцата в гърдите са слепи." (Сура ел-Хадж /Поклонението Хадж/, 46)

"По земята има съседни участъци и градини с грозде, и посеви, и палми с общ корен и поотделно, поливани с една вода. Ние правим едни от тях по-вкусни от други. В това има знамения за хора проумяващи." (Сура ер-Раад /Гърмът/, 4)

Превръщането в истински вярващ започва с раздвижване на сърцето и с пробуждане на желанието за размисъл и обич в него.

Това, което прави човека човек са функциите на мозъка и сърцето. Когато се натовари само разума, а се пренебрегне сърдечния свят, човек може и да се развие в светското, но за да стане милосърден вярващ, сърцето му трябва да се смекчи и да се обвие в дълбочината на чувствата. Когато сърцето на един вярващ пулсира така, всичко за него говори **чрез външния си вид,** без думи. Като се започне от него самия, лицето очите му, дрехите външния му вид – всичко това е негово огледало. Всички създания притежават т.нар. „език на външния си вид", всичко се изразява чрез този език.

В какво изумление би изпаднал един сляп по рождение човек, ако изведнъж прогледне. Като се огледа наоколо; моретата, дърветата, летящите птици, как би се удивил. Неща, които никога не е виждал ... Би казал: «Колко хубаво е създал Аллах!» и би се възхитил. Човешкото същество ежедневно се среща с хиляди такива красоти, много често дори не ги забелязва, не намира път към дълбокия размисъл и изтънчената любознателност и отминава в нехайство, подобно на благодатен пролетен дъжд изсипал се, но не допринесъл полза на твърдите скали. Колко хубаво ни приканват към проницателност следните знамения:

“И промяната на нощта и деня, и онова, което Аллах изсипва от небето за препитание, и съживява с него земята след нейната смърт, и смяната на ветровете, са знамения за хора проумяващи.” (Сура ел-Джасийе /Коленопреклонната/, 5)

“И нощта е знамение за тях. Ние отделяме от нея деня и ето ги - в мрак! И слънцето е устремено към своето местопребивание. Така е отредил Всемогъщия, Всезнаещия. И на луната отредихме фази, докато заприлича на изсъхнала палмова клонка. Нито слънцето може да настигне луната, нито нощта да изпревари деня. Всички по своя орбита плават.” (Сура Йа Син, 37-40)

“Даваме Ние тези примери на хората, но ги проумяват само знаещите.” (Сура ел-Анкебут /Паякът/, 43)

Ако човек успее да се извиси в размисъла и дълбочината на възприятията през живота си, ще може да се потопи в атмосферата на Божията обич и така да увеличи щастието си в отвъдния свят. Пророците, приближените на Аллах и праведните мислители са живият пример на историята за умението да се осмисли вселената. В природата на човека и дълбочините на съзнанието му са заложени старанието да опознае Аллах чрез сърцето, чувство за правда, силна вяра и необходимост от обвързване.

Когато нехайните хора изпаднат в затруднение, когато отричащите преживяват кризи в живота си, и останат в страшна самота без покровителство, инстинктивно се обръщат към Аллах и чувстват нужда да поискат помощ от Божието могъщество. Това е потребност по силата на целта на човешкото създаване. Ала тези, които заслепяват тази потребност, които остават далеч и равнодушни пред потоците на Божествена мощ и чудесата на изкуството онези, които живеят навъсени и висо-

комерни в този изпълнен с поуки свят, ще продължат „играта на сляпа баба" и в отвъдния свят. В айета се повелява:

"... Не очите са слепи, а сърцата в гърдите са слепи." (Сура ел-Хадж /Поклонението Хадж/, 46)

"А който на този свят е сляп, той ще бъде сляп и в отвъдния, и ще бъде най-заблудения за пътя." (Сура ел-Исра / Нощното пътешествие, 72)

Свещеният Коран трябва да се учи от учители - праведни мъже и жени, чиито сърца са изпълнени с обич към Аллах, за да може отражението от благодатните им сърца, да подтиква слушащите към размисъл и дълбочина на чувствата.

Когато попитали Пророка (салляллаху алейхи ве селлем):

"– С какъв глас е по-хубаво да се чете Корана?" Той отговорил:

"С глас, който ще накара слушащите да почувстват страха на четящият от Аллах." (Дарими, Федаилу-л Коран, 34)

Ясно е че, когато четенето на Корана не слиза в сърцето, а остава в гърлото, не може да ни отведе към безкрайният хоризонт на размишлението и дълбочината на чувствата.

По този въпрос трябва да обърнем внимание и на следното предупреждение на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем), който казва:

"Сред вас ще има хора, чиито отслужени молитви намаз, говеене и други дела ще бъдат много повече от вашите. Те четат Коран, но четеното остава в гърлото им. Те ще излизат от религията така както стрелата излиза от лъка..." (Бухари, Федаилу-л Коран, 36)

За да не изпаднем в подобно нещастие, трябва да сме внимателни, когато четем Корана, да се стремим да навлезем в света на размисъл на айетите, и да възприемем тяхното значение със сърцата си, да се обгърнем с нравствеността на Корана. Защото Коранът по всякакъв начин призовава вярващия да е в постоянен размисъл и вълнение. В айет-и кериме се повелява:

"…И низпослахме на теб [о, Мухаммед] Напомнянето ... за да размислят." (Сура ен-Нахл /Пчелите/, 44)

В Свещения Коран, Аллах призовава нас, своите раби, да размислим над дълбоката мъдрост на доказателствата за Великото Му съществуване и на споменатите дарове. Сред тях се обръща внимание на разнообразието на езиците и цветовете на хората. Както е споменато в знамението:

"И от Неговите знамения е сътворяването на небесата и на земята, и разнообразието на езиците и цветовете ви. В това има знамения за знаещите." (Сура ер-Рум /Ромеите/, 22)

И наистина нито един от езиците, които човешките същества говорят, не е формиран, чрез създаване на различни комисии. Нито граматиката, нито набора от думи са плод на съвместна дейност. В някои езици, изречението започва с глагол, а в други – започва с подлог и завършва със сказуемо. Това не е осъзнат избор, а е дар от Аллах. Наред с този Божи дар, разнообразието в цветовете на хората и създаването на различни раси са отделни знамения на мъдрост. Цветовете са резултат, до който е довела географията, а расите – едно от проявленията на сътворяването. Това е за да могат хората по-лесно да се запознават и да се разбират, а не защото една раса е по-превъзходна, а друга по-нисша. Във всяка раса има и чисти и зли хора. Важното е превъзходството в богобоязливостта. Тази истина Аллах оповестява по следния начин:

“О, хора, Ние ви сътворихме от един мъж и една жена, и ви сторихме народи и племена, за да се опознавате. Най-достоен измежду вас при Аллах е най-богобоязливият. Аллах е всезнаещ, сведущ.” (Сура ел-Худжурат – Стаите, 13)

От друга страна, единството Аллах е ограничил само до Своята същност, а всички сътворения е създал по двойки с взаимно допълващи се качества. Семейният живот, който започва в Рая с Хазрети Адем алейхисселям и Хазрети Хавва, е преминал по силата на брачния закон към нас синовете на Адем и е достигнал най-хубавата си форма чрез Исляма.

Аллах повелява:

“И от Неговите знамения е, че сътвори за вас съпруги от самите вас, за да намерите спокойствие при тях, и стори помежду ви любов и милост. В това има знамения за хора мислещи.” (Сура ер-Рум /Ромеите, 21)

Аллах е благословил общността на Мухаммед с брака; и е превърнал женитбата под сянката на Свещената книга и сюннета на Пророка в рай на щастието в земния живот.

В удивителното сближаване на двама непознати души при женитбата са скрити уроци и мъдрости, които поразяват разума. Колко свещено проявление, над което трябва да размислим дълбоко, е сърдечното обвързване, чрез обич и милост, дарени от Аллах, на двама чужди един за друг млади; заживяването им в атмосфера на близост и привличане, които засенчват дори родителският дом.

Тъй като човекът, поради причина кореняща се в Божието изпитание, е създаден оспорващ и колеблив в приемането на истината, Коранът съдържа различни примери за различните по нрав и професия хора, за да може всеки да намери благодат за себе си. Това е известено в айета по следния начин:

“И вече разяснихме за хората всякакви примери в този Коран. Но най-много от всичко друго човек оспорва.” (Сура ел-Кахф /Пещерата/, 54)

Коранът обръща внимание и призовава хората да размишляват върху детайлите в организма и структурата си. За размисъла върху живота на човека се повелява следното:

وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلاَ يَعْقِلُونَ

“И на когото дадем дълголетие, преобръщаме неговата природа. Нима не проумяват?” (Сура Йа Син, 68)

В друг айет са посочени заложените в човека склонности към богобоязън и грях:

وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا
قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّاهَا وَقَدْ خَابَ مَن دَسَّاهَا

“и в душата, и в Онзи, Който я е създал, и на нея е посочил [що е] нечестивост и богобоязливост! Сполучва онзи, който я пречиства. А губи онзи, който се омърсява.” (Сура еш-Шамс /Слънцето/, 7-10)

Чрез повторното съживяване е представена Великата мощ на Аллах и в противовес на това безсилието на човека и Божията истина, която го очаква в бъдеще:

“Не вижда ли човекът, че Ние го сътворихме от частица сперма? А ето го – явен противник! И дава той пример на Нас, а своето сътворяване забравя. И казва: “Кой ще съживи костите, след като станат на пръст?” Кажи: “Ще ги съ-

живи Онзи, Който ги сътвори първия път. Той знае всичко как се сътворява." (Сура Йа Син, 77-79)

На човека, който винаги гони времето се напомня това, че то е относително:

كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلاَّ عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا

"В Деня, когато го видят, те сякаш ще са пребивавали само една привечер или утрин." (ен-Назиат /Изтръгващите/, 46)

Многократното повтаряне на поканата за размисъл към човека, показва, че подобна дейност на сърцето и разума е задължение повелено от Аллах. Преди 1400 години Пророкът (с.а.с.) повелява:

"Размишлението (тефеккюр) е сред най-ценните начини за служене на Аллах (ибадет)." (Али ел-Муттаки, Кензу-л Уммал, XVI, 121) В този хадис се изразява това, че размишлението и изпълването на сърцето с благодат от това се възприемат като служене на Аллах (ибадет). Дори може да се каже, че размишлението е необходимост, която следва да предхожда служенето на Аллах (ибадет). Защото значението и същността на служенето и другите добрини могат да бъдат възприети чрез размишление (тефеккюр).

Ако преди 1400 години толкова много айети и хадиси посочват важността на размишлението, то днес неговото значение безспорно е нараснало. Каквото и да се каже ще е недостатъчно, за това какво усърдие трябва да положим за разпространяването на истината и насърчаването към добрини, за да изпълним дълга си.

Нощта Берат – нощта в навечерието на 14-тия срещу 15-тия ден от месец Шабан, с настъпването, на която ще бъдем

удостоени с позволението на Аллах, се отбелязва всяка година от праведните вярващи с голямо въодушевление.[15]

Това е нощта на разпореждането и отграничаването. В тази нощ „се записват онези, които ще се родят и умрат през следващата една година, спуска се препитанието, а делата се издигат при Аллах".

В Свещеният Хадис се повелява:

"В нощта намираща се по средата на месец Шабан, отслужвайте молитвата намаз, а през деня говейте. Защото със залеза на слънцето, сиянията на милостта на Аллах изпълват небесата и до зазоряване Той се обръща към Своите раби по следния начин:

«–Няма ли кой да се покае за да го опростя? Няма ли кой да иска препитание, за да му дам? Няма ли болни, които да ме помолят за да ги излекувам? Няма ли кой да иска това, да иска онова...»" (Ибн-и Мадже, Икаметус-салят, 191)

Това означава, че през тази нощ Аллах отваря „вратите" на изключителна милост, опрощение и приемане на молитвите, което продължава до сутринта.

Колко хубава радостна вест е обещанието на Пророка (саллялаху алейхи ве селлем), че онези вярващи, които съживят Свещената нощ Берат с отслужване на молитва, а през деня говеят ще бъдат възнаградени с несравними блага. Освен чрез отслужване на молитвата намаз, трябва да се стремим да съживим тази нощ и чрез четене на Свещения Коран, споменаване на Аллах (зикир), прославяне (тесбих), поздрав към Пророка (саляват-и шерифе) и духовни беседи.

15 Поради съвпадението на статията със Свещения месец Шабан, предхождащ Свещеният месец Рамазан накратко са поместени и особеностите на този месец

Дните и нощите след Свещената нощ Берат са предвестниците на Свещения месец Рамазан – извор на светлина, и затова през тях също трябва да се полага старание. С радостта от наближаването на месец Рамазан, душевните ни вълнения трябва да се съживяват, добрите ни дела да се множат, а привързаността към вярата и предаността към Аллах да нарастват.

Най-вече молитвите ни (намаз) трябва да се изпълняват в хармония на сърцето и тялото и в състояние на духовно въодушевление. Защото молитвата е святата среща на Създателя и Неговия раб.

Веднъж попитали Пророка (с.а.в.):

"– О, Пратенико на Аллах! Дай ми напътствие" Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем), повелил следното:

"– Отслужвай молитвата (намаз) като, че ли ти е последна! Не изричай слова, за които ще трябва да се извиняваш! Не изпитвай желание към онова, което желаят нехайните!,, (Ибн-и Мадже, Зюхд, 15)

Когато отслужва молитвата намаз, вярващият трябва да се стреми да получи цялата благодат и заслуга и да внимава да не пропилее този Божи дар. В един друг хадис на Пророка (с.а.с.) се казва:

"Един раб отслужва молитва (намаз), но получава награда (севап) само за една втора, една трета, една четвърт, една пета, една шеста, една седма, една осма, една девета, даже само за една десета от нея." (Ебу Давуд, Салят, 123, 124)

Във връзка с месец Рамазан, чиято сянка на милост и благодат се разстилат върху нас, трябва да уточним и това, че Коранът бе низпослан през месец Рамазан, за да напъти хората към живот в атмосферата на Рамазан, и това да продължи до Съдния ден. Месец Рамазан и Свещеният Коран са възпитание за делата и живота, което продължава до смъртта.

В свещеният айет се повелява:

“Рамадан е месецът, през който беше низпослан Коранът за напътствие на хората и с ясни знаци от напътствието и разграничението. Който от вас се окаже в този месец, да говее през него...” (Сура ел-Бакара /Кравата/, 185)

След като ни известява, че Коранът е сияен пътеводител изпълнен с напътстващи доказателства и поучителни граници, Аллах повелява задължение за всеки достигнал този свещен месец да говее така както Коранът възпитава.

Не трябва да се забравя, че не е достатъчно само да се слуша звучността на Корана и да се гледа начертаната в него „карта” на истините. Трябва да го следваме като напътствие за спасение на вечността, тоест отвъдния ни свят и да се подчиняваме на благословените му повели с душевен възторг и въодушевление. Защото вярващ е онзи, който чрез духовността на Корана встъпва в трудна битка с връхлитащите го страсти.

О, Аллах! Отреди ни възможността да изживеем този благословен месец в благоденствие според повелите на Корана! Нека Коранът и вярата ни бъдат наши доказателства, говеенето - милост, сахурът - благодат, а ифтарите (разговяването) бъдат мигове на доближаване до Теб.

Амин!..

Покаяние и Сълзи

“Моли се и се покайвай (тевбе) със сърце изпълнено с пламъка на разкаянието! Защото цветята разцъфват само там, където е слънчево и влажно!”

Хазрети Мевляна

Покаяние и Сълзи

Шивач, попитал един от приближените на Аллах какво ще каже, за следния хадис на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем):

"*«Аллах приема покаянието, докато душата на умиращия стигне гърлото.»* (Тирмизи, Деават, 98)

Човекът отвърна:

"– Да така е. А ти с какво се занимаваш?"

"– Шивач съм, шия дрехи."

"– Кое е най-лесно в шивачеството?"

"– Да вземеш ножицата и да срежеш плата."

"– Ти отколко време правиш това?"

"– От 30 години насам."

"– Когато душата достигне гърлото ти ще можеш ли да режеш плат?"

"– Не, няма да мога."

"– Е шивачо! Ако не можеш да правиш работата, за която си положил усилия и научил и която 30 години вършиш с лесната, как ще можеш в онзи миг да направиш покаяние, ако никога не си го правил? Покайвай се (направи тевбе) сега когато имаш сили! Защото в последния дъх може да не ти се отдаде възможност да помолиш за опрощение и за хубав край на живота си...

Не си ли чувал думите: *«Побързайте да се покаете, преди да ви е настигнала смъртта!»* (Мюнави, Фейзул-кадир, V, 65) ”

След тези думи шивачът се отдал на искрено покаяние и станал от праведниците.

Както е видно и от този разказ, пред рабите има многобройни бездни на живота и страстите, най-опасната, от които е да се отлага за по-късно покаянието от сърце. Привързването към покаянието е спасителният пояс на живота ни. Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) е известил следното на сподвижниците си: *“най-голямата мъка е мъката на греха, а нейният лек е **молбата за опрощение** в тъмнината на нощта”*[16]

Молбата за опрощение е много важна за постигането на възвишеност на сърцето и насочването към Аллах. Тя е единственият начин да се пречистим от душевната нечистота. Покаяние, което се приема от Аллах вдига преградите между Създателя и Неговия раб и поради това е изключително важно за вършещите праведни дела. За да се постигне целта трябва да се премахнат пречките и така сърцето да се доведе до онова състояние, в което може да се достигне възвишеното стремление. Поради това, във всички пътища за духовно усъвършенстване в тасаввуфа се започва с утринните молитви за опрощение.

Първото покаяние е започнало с първият пророк Хазрети Адем алейхисселям. В своето покаяние той е помолил следното:

قَالاَ رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا
وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

16 Виж Дейлеми, Мюснед, I, 136.

“Господи наш, угнетихме себе си и ако Ти не ни опростиш, и не ни помилваш, ще сме от губещите.” (Сура ел-Араф / Стената/, 23)

Тази молитва остава като образец за всички негови потомци до Съдния ден как да молят за опрощение (истигфар).

Приближените на Аллах разделят покаянието (тевбе) на три:

1- Покаянието на мнозинството от хората: Те се покайват за извършените грехове.

2- Покаянието на избраниците: Те се покайват за нехайството си.

3- Покаянието на възвишените: Те се покайват за да се доближат до Аллах.

Както всяко праведно дело така и покаянието трябва да се прави с искреност и отдаденост. Много от приближените на Аллах са се покайвали дори за покаянието си. Казано с други думи, да се търси убежище при Аллах от покаяние, нуждаещо се от покаяние. В този смисъл е необходимо да са достигне до мъдростта на повеленото в айета „тевбетен насуха” (искренно покаяние с твърдото намерение стореното да не се повтаря). Защото когато страстите и сатаната (шейтан) не успеят да отклонят сърцето, привидно стават „доброжелатели” и започват да внушават добри дела. Така въвеждат рабите в заблуда и похабяват покаянията им. Постоянното престъпване на покаянието е бедствие, което почерня отвъдния живот. Аллах повелява:

عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يَرْحَمَكُمْ وَإِنْ عُدتُّمْ عُدْنَا

“Може вашият Господ да ви помилва. И ако вие повторите, и Ние ще повторим…” (Сура ел-Исра /Нощното пътешествие/, 8)

Защото този, който непрестанно престъпва своето покаяние е станал посмешище на сатаната. Когато и да се покайва, сатаната и подобните нему нехаещи веднъж му казват: „Жалко за теб, горко ти!" и той отново престъпва покаянието си. За това в айета се повелява:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا

"О, вярващи, покайте се пред Аллах с искрено покаяние..." (Сура ет-Тахрим /Възбраната/, 8)

Посочвайки тази истина, поетът предупреждава устремилите се към покаяние души:

Ако нехае сърцето, докато с думи няколко,
езикът моли се за опрощение,
душата гмурва се във проходи безкрай!..
Рахмети

Във връзка с покаянието, трябва да се обърне внимание и на следното:

Както е отбелязано в книгата с хадиси *Джамиу'с-Сагир* ангелът, който записва греховете, го прави едва шест часа след извършването им, и изчаква, за да даде време - отсрочка за покаяние. Поради това не бива да се казва: «Не съм постоянен в покаянието си, отново върша грехове, затова няма да се покайвам», а трябва непрекъснато да се моли за опрощение. Защото с милостта на Аллах може да не престъпим покаянието си. Трябва да се знае, че покаянието (тевбе) е искане на прошка, необходимо е искрено да се разкаем за стореният грях и категорично да не го вършим никога повече. Затова Аллах ни отправя следното предупреждение:

“… и никога най-измамният да не ви подмами за Ал-лах!” (Сура Лукман , 33)

Така и следващият Свещен хадис насочва към покаяние, което няма да доведе до повторно извършване на грях:

“Покаянието за извършен грях се състои от разкаяние и молене за прошка.” (Ахмед бин Ханбел, VI, 264)

В същото време този хадис известява и това, че покаянието трябва да започне с разкаяние (съжаление за извършеното). Греховете се пречистват с искрени сълзи.

Според преданието:

На един грешник изпаднал в разкаяние и покаяние дали списък с извършените от него грехове и му казали: **“Прочети това!”**. Той така заплакал, че спрял да вижда греховете написани в списъка. Искрените му сълзи измили и изчистили всичките му грехове. Така грешникът бил опростен.

Понякога за опрощението на един грях са нужни хиляди сълзи; а понякога една капка сълза изчиства хиляда извършени гряха.

Защото за онзи, който навлезе в градината на Божествената обич, **сълзите** са извор на покаяние. Измиват и пречистват греховете и са израз на благодарност към Аллах. Сълзите са обител на надежда при Аллах. Истинските щастливци са онези, които в мига когато всяка надежда е загубена, могат да пролеят сълзи на прага на тази обител.

За онзи, който гледа света през искрени сълзи, всяка капка сълза е като огледала отразяващи хиляди океани, в които се разкриват Божиите тайни.

Колко неразгадани тайни се разкриват чрез сълзите. Защото те са своеобразен език, чрез който може да се предаде смисъл, какъвто думите не могат да изразят и чрез който рабът пожелава от своя Създател неща, които не би могъл дори да си представи... Затова обичта намира утеха край извора на сълзите, а скитника самотник си почива край него.

Колко хубаво е изразена стойността на пролята за Аллах капка сълза в този разказ:

Един ден Джунейд-и Багдади (Аллах да се смили над него), вървейки по пътя си видял ангели да слизат от небето и да се впускат да събират нещо от земята. Обръщайки се към единият от тях попитал:

"–Какво е това, което се втурнахте да събирате?"

Ангелът отговорил:

"– Един от приближените на Аллах, минавайки от тук, въздъхна с копнеж и няколко сълзи се пророниха от очите му. За да достигнем и ние до милостта и опрощението на Аллах се спуснахме за тези сълзи."

В Свещеният хадис се казва следното:

"До две очи огънят на ада няма да се докосне: Окото, което пролее сълза за Аллах и окото, което осъмне будно на пост по пътя на Аллах." (Тирмизи, 12/1639)

Давайки пример със замърсената вода, която се изпарява и се връща отново в земята като прозрачно чиста благодат, Хазрети Мевляна обяснява пречистването на грешниците с покаяние и сълзи:

"И водата като нас се замърсява на земята, губи чистотата и прозрачността си и става кална и мътна; от това

изпада в безпокойство и започва да се вълнува ... с вопъл и стон започва да моли Аллах. Чувайки тези стенания и молби, Аллах я превръща в пара и я издига в небесата. Прекарвайки я през различни пътища я пречиства. След това я изсипва над земята под формата на дъжд, сняг или градушка. Накрая я довежда до необятните морета."

Безспорно тези символи представят милосърдието и обичта на Аллах към съгрешилите раби, които иска да спаси. Когато водата на покаянието и слънцето на разкаянието се съберат в онези, чиито сърца са опетнени с нечистотията на греха, Аллах въздига душите им във висините. Пречиства ги от праха и пръстта и всички нечистотии на страстите. След това, отново ги връща като най-достойните сред творенията, като милост на земята. Това състояние в най-широк смисъл се проявява при отслужването на молитвата намаз. Поради това се повелява, че правилно отслужената молитва намаз е «възнесението на вярващия».

Ала човекът много често не разбира тази истина и унасяйки се по земното, се смее вместо да плаче. Затова Аллах повелява:

وَتَضْحَكُونَ وَ لاَ تَبْكُونَ وَأَنتُمْ سَامِدُونَ

"и се смеете, а не плачете, и нехайно се забавлявате?" (Сура ен-Неджм /Звездата/, 60-61) и в един друг айет заповядва да се пазим от подобно нехайство по следния начин:

فَلْيَضْحَكُواْ قَلِيلاً وَلْيَبْكُواْ كَثِيرًا جَزَاءً بِمَا كَانُواْ يَكْسِبُونَ

"Да се смеят малко и да плачат много възмездие за онова, което придобиха!" (Сура ет-Тевбе /Покаянието/, 82)

Аллах иска рабът му да пречисти греховете си с покаяние (тевбе) и сълзи. В този контекст Хазрети Мевляна разкрива значението на сълзите по следния начин:

"Сълзейки свещта пламъкът ѝ става още по-ярък. И клонът на дървото се разлиства и обновява с благодатта на плачещият облак и топлината на слънцето. Значи за да узрее един плод се нуждае от вода и топлина."

"Също като тях, за да бъде прието покаянието са необходими облак и мълния, тоест сълзи и изгаряне в сърцето."

"Как гневният огън и пламъците на греха в душата ще угаснат, ако не падне мълния в сърцето и не завали облакът в очите? Как ще се прояви в сърцето благодатта от доближаването на Аллах, сиянието на Божественото проявление? Как ще потекат изворите на скритото значение? Как розовата градина ще нашепва тайни на зелената морава, ако не валят дъждове? Как теменугата би се разбрала със жасмина?"

"Остави природата да плаче с ридания. Пресъхва почвата, когато се отдалечи от водата. Пожълтява, вмирисва се, помътнява и почернява водата, която се отдалечава и разделя от потока и реката."

"Когато райски зелени лозя и градини останат далеч от водата, пожълтяват, увяхват, листата им изсъхват и падат, и се превръщат в обител на болестта. (Така става и с човека...)"

За да се предпази от подобно състояние, Шуайб – мир нему ослепя от плач. Пророкът (Аллах да го благослови и с мир да го дари) също е казал:

"Ако знаехте това, което знам аз, щяхте да се смеете помалко, и да плачете повече, нямаше да ви се иска да ядете и пиете..." (Суйути, Джамиус-Сагир, том. II, стр. 10)

Само духовно извисените, които успеят чрез сълзи, проливани цял живот, да измият раната от пороците в сърцата си, могат да се превърнат в обичащите души, които ще влязат в рая на опрощението. Затова начело с Пророците, всички приближени на Аллах, праведници (салих), верни на Аллах (садък) в немотия и изобилие; в радост и тъга, винаги са търсели убежище при Аллах и са отправяли искрени молитви към Него. Защото няма раб, който да не се нуждае от покаяние (тевбе) и молба за опрощение (истигфар), дори Пророците - за извършените от тях неволни грешки (т.н. „зелле"). Покаянието (тевбе) и молбата за опрощение (истигфар) по своята същност са дълбоко душевно разкаяние и търсене на убежище при Аллах и затова са най-въздействащият начин за доближаване до Него.

От друга страна мъката и страданието, които Аллах дава на своите раби и покаянието и сълзите, които очаква от тях в замяна на това, са един вечен обмен. Това е толкова печеливш обмен, че тези, които го проумеят, няма да се оплакват от нито една беда и така ще са постигнали безкрайната печалба. Хазрети Мевляна разказва:

" В този свят Аллах взима няколко капки сълзи от теб, но в замяна на това, те дарява с многобройни райски извора. Взима от теб вопли от обич и мъка, и за всеки един от тях те дарява със стотици високи нива и недостижими степени."

Трябва да се знае, че всеки плач е различен. Така например, студените, престорени и лицемерни стенания са само измама на нехайството. Суфян-ъ Севри - Аллах да се смили над него казва:

"Плачът се състои от 10 части. Девет от тях са престореност. Само една от тях е за Аллах. Именно плача заради Аллах – дори да е веднъж в годината – ако Аллах е пожелал, ще бъде причина за спасението на раба от огъня на Ада."

Според преданието след разпра със съпруга си една жена дошла плачейки при кадията (съдия) Шурейх. По същото това време там бил и Са'би, който рекъл:

"– О Умеййе! Мисля, че тази жена е невинна. Виж как плаче!"

Кадията Шурейх отвърнал:

"– Ей Са'би, и братята на Юсуф – мир нему въпреки, че бяха извършили злодеяние, се завърнаха плачейки при баща си. Не е правилно да се отсъжда само по това, че някой плаче!"

Такива сълзи са лъжливи, неискрени. Отвращение предизвиква и плача, изразяващ лентяйство и низост. Това са напразно проливаните сълзи на онези, които не се трудят и живеят в недоимък и страдания. Към тях покойният Мехмед Акиф отправя следното предупреждение:

Хей, вие оставете скръбта! Оставете воплите;
Ако плачът помагаше, баща ми щеше да стане от гроба!
Какво могат да направят сълзите? Защо не се потрудихте?!

Това, за което говорим, е плачът, който Аллах иска от нас; не сълзи, които биха ни унизили пред приятели и врагове, а напротив – такива, които ще ни извисят до небесата и ще оживят в нас възнесението. Както необятните морета носят на повърхността си клечки и съчки и ги пазят от потъване, така и нашите сълзи трябва да са такива, че да могат да ни опазят от потъване и да ни доведат до заветната цел; да капят не само от очите, а по-скоро от душа и сърце; да не са за пред хората, а да са поднесени на Аллах.

Друг много важен момент е това този плач да не е плач на недоволство и оплакване. Защото в недоволството се крие непримиримостта, а то е недопустимо. Недоволството довежда човека до опълчване срещу Аллах и унищожава, всичко ценно,

което той притежава. Това предизвиква гнева на Аллах. Плачът, за който говорим е не плач, с който ще си навлечем гнева на Аллах, а плач, който ще зарадва истинския приятел и който ще измие от нас нечистотата на греховете.

Когато настъпи смъртта всички спящи ще се събудят, ще отворят очи и ще видят истината. Но осъзнаването в последния дъх няма да е от полза; така както не бе от полза за Фараона ... Хазрети Мевляна казва:

“Умните плачат предварително; невежите си скубят косите и съжаляват, когато положението е вече безнадеждно. За да не съжаляваш в Съдния ден, прозри (виж) края в началото!”

“Нека бъде пример за теб птицата, която при вида на зрънцата в капана на ловеца, загуби ума си. И така несъзнателно изяде зърната, но попадна в клопка. За да се спаси от бедата колко Йа Син прочете, колко Ен'ам, но без полза! ... Безполезно е да се плаче, стене и жалва, след като се случи бедата. Тези вопли трябват преди да се влезе в капана...”

Когато Ибрахим алейхисселям (мир нему) чу, че народа на Лют ще бъде погубен заради това, че са престъпили и привлекли Божието наказание, без да знае колко много са се възпротивили на Аллах, поиска да се помоли за тяхното опрощение. Тогава ангелите му казаха:

“– Времето за молитва вече отмина!..”

По волята на Аллах, никой от нас не знае кога и как ще ни сполети смъртта. Затова сърцата трябва да узреят с мъдростта *“преживейте смъртта, преди тя да ви е застигнала!”* и да са готови във всеки един миг да се завърнат при Аллах. В противен случай последният дъх ще е миг на огорчение изпълнен със стенания: “Накъде така!”...

В айета се повелява:

وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ

“И смъртната агония ще донесе истината: “Това е, което си избягвал.” (Сура Каф, 19)

Най-важното за раба е да пречисти душата си от всички лоши качества и отрицателни наклонности, да я украси с хубав нрав и да пречисти сърцето си. Покаянието и сълзите, за които досега говорихме са само врата за достигане до това състояние. След като се влезе през тази врата, трябва да се извършат всички праведни дела. След изпълнението на неотменимите задължения (фарз), ваджип (необходимите) и сюннета, трябва да се обърне внимание и на хубавите постъпки като спазване правото на другия, спазване правата на родителите, раздаване по пътя на Аллах, отнасяне с милосърдие, нежност и прошка към всички същества. Така например онези, които притежават способността да прощават са по-достойни за Божието опрощение. Лишените от обич и милосърдие, глухите за виковете „Съжалете ни!” са заблудени и злочести пътници в живота.

Затова душите трябва да се устремят към Аллах, в атмосфера на покаяние и сълзи, след като са постигнали най-хубавото ниво на всички свои постъпки. Този устрем трябва да присъства във всеки един миг от живота. Но както знаем съществуват някои специални периоди във времето, които наричаме „сезони на добив и придобиване”. Подобно на особената красота и ценност, която пролетта има сред останалите сезони, има духовни „пролети” обещани на рабите. Най-ценна сред тях е нощта, по-добра от хиляда месеца – нощта, в която Свещеният Коран бе низпослан от тайнството на Запазения скрижал на земното небе (ел-левхул-махфуз) на земята и освети със сияние света и

хората - Нощта на могъществото (Лейлетюл-кадр) в Свещения месец Рамазан.[17] Този специален и благословен месец и нощ са като пълнолуние, осветяващо със сиянието си потъмнелите сърца; като прозорец открил се от земята до небето за възнесение. Вярващите, чиито сърца са будни, трябва да изживеят целия си живот с вдъхновението и благодатта на тези специални моменти и периоди, тоест с красотата на месец Рамазан. За праведните души украсени с такъв живот, Съдния ден ще бъде не ден за разкаяние, а празнична утрин.

Нека Аллах дари всички нас с такава празнична утрин! Нека чрез обичта, възторга и искрените си сълзи да бъдем удостоени с Божията милост и опрощение!

Амин!..

17 Публикувано през Свещения месец Рамазан.

Молитва (Дуа)

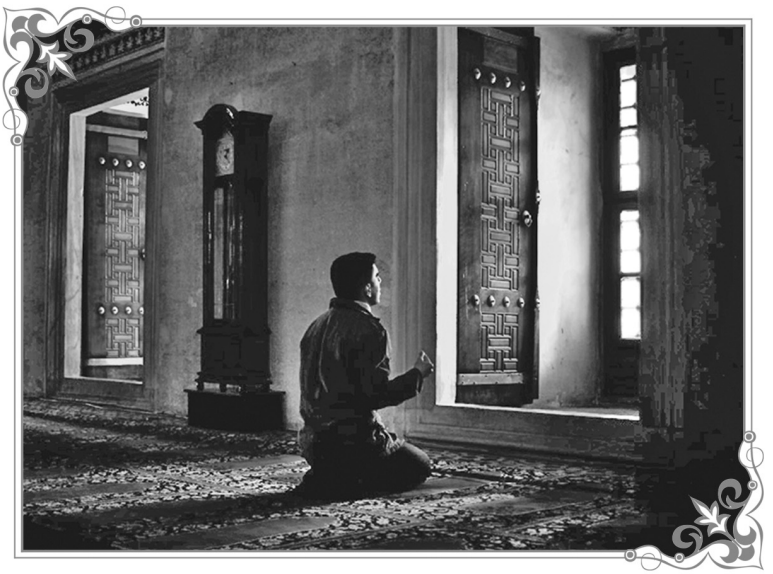

С повтарянето си молитвата като духовно преживяване се вплита в човешката душа, смесва се с личността и се превръща в нейно качество. Поради това извисените души живеят в състояние на постоянна молитва.

Молитва (Дуа)

Всички пророци, изпратени като милост за човечеството и приближени на Аллах, и в недоимък и в изобилие, и в мъка и в радост, винаги са обръщали душите си към Аллах и са живеели в близост с молитвите. Тези хора са като пътеводители към вечността, които чрез живота и постъпките си ни учат колко е важно във всеки един случай да молим Аллах.

Търсенето на убежище при Аллах е закон на създаването и произтича от същността на раба. Всичко на земята и небето е в смирение с Божието предопределение, чрез езика на съществуването си споменава и се моли на Притежателя на безкрайното могъщество. Истинското религиозно възпитание цели да въплъти в душата на вярващия състоянието на молитва, защото молитвата е ключът към най-великата врата в сърцето, тази която се отваря към Аллах.

С повтарянето си молитвата като духовно преживяване се вплита в човешката душа, смесва се с личността и се превръща в нейно качество. Поради това извисените души живеят в състояние на постоянна молитва. Техните сърцата се вълнуват от предупреждението за значението на молитвата, съдържащо се в този айет:

Аллах повелява:

قُلْ مَا يَعْبَأُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلاَ دُعَاؤُكُمْ

“Кажи: “Не би ви обърнал внимание моят Господ, освен ако сте го призовавали. …” (Сура ел-Фуркан /Разграничаването/, 77)

Когато в душата на вярващият молитвата (дуа) и призоваването се превърнат в обичайно състояние, тогава между вярващият раб и Аллах се изгражда духовна връзка. Молитвите, произнесени с душевно въодушевление са мигове, в които душата се обгръща от Божията милост.

С молитвите си ние искаме Божията милост и милосърдие. По време на молитва от сърцето към Божията обител първо трябва да се издигне признанието за това, че сме високомерни, грешни, слаби и безсилни. Молитвата е обръщане към Аллах - Владетеля на безкрайното могъщество, със съзнание за безсилие; преклонение пред Него с отдаденост и успокоение. Започването на моливите с признание за безсилие и греховност оказва въздействие за това да привлечем Божията милост и молитвата ни да бъде приета. Както знамението ни известява Адем и Хавва алейхисселям потърсиха убежище при Аллах в молитвата си по следния начин:

“Рекоха: “Господи наш, угнетихме себе си и ако Ти не ни опростиш, и не ни помилваш, ще сме от губещите.” (Сура ел-Араф /Стената/, 23)

Едно друго знамение ни известява как Юнус алейхисселям (мир нему) потърси убежище при Аллах:

“И [спомени Юнус] човека в кита, който отиде разгневен и мислеше, че Ние не ще го притесним. И извика в тъмнините [в корема на кита]: “Няма друг бог освен Теб! Пречист си Ти! Наистина бях несправедлив.” (Сура ел-Анбия / Пророците/, 87)

Искрената молитва, която е най-красивото слово и езика, на който говорят духовно извисените се ражда от сиянието и обичта. Тя дава живот на загубилия надежда и утешава наранените сърца. Молитвите изказани от сърце, със искреност във вярата и сълзи са покана за проявлението на Божията милост. В молитвата е скрито тайнството на отдаването на Аллах, даряващо сърцето с успокоение.

Пророкът (с.а.с.) ни учи на молитвата по най-хубавия начин - чрез своя живот. Облян в сълзи, отслужвайки допълнителен намаз докато краката му отекат, той отправяше молитви, с които търсеше убежище при Аллах и признаваше своето безсилие:

"О, Аллах! От Твоя гняв се уповавам на милостта Ти, от Теб се уповавам пак на Теб! Безсилен съм да Те прославям така както подобава! Ти си толкова Славен, както Ти Се прославяш!" (Муслим, Салят, 222)

Относно важното значение на молитвата казваше следното:

"Молитвата е служене на Аллах. Същността и сърцевината на служенето. При Аллах няма нищо по-ценно от молитвата. Аллах наказва онзи, който не иска нищо от Него (който не приема да се моли). Онзи, който иска молитвата му да бъде приета в моменти на трудност и изпитание, трябва да се моли много и в моменти на изобилие и благоденствие. Вашият Господар е Вечноживия и Прещедрия, когато раб отвори ръце за молитва не ги оставя празни. За когото се отворят вратите на молитвата, за него са се отворили вратите на мъдростта. Молитвата е ключ към вратите на милостта, оръжието на вярващия, ствола на религията и светлината на небето и земята.." (Рудани, Джем'ул-Феваид, 9219-20-21-22-25)

Истина е, че се приемат по-скоро молитвите на онези, които помагат на сирака стенещ в отчаяние и даряват спокойствие на страдащите, а не онези, които са несправедливи с хората, унижават и подтискат слабите и живеят нехайно. Достойни за приемане са молитвите на истински обичащите Аллах, които молят опрощение със сълзи стичащи се от очите в сърцата им, а не горделивците, които смятат, че са безгрешни.

Относно обезпечаване приема на молитвите Хазрети Мевляна казва следното:

"Моли се и се покайвай (тевбе) със сърце изпълнено с пламъка на разкаянието! Защото цветя разцъфват само там, където е слънчево и влажно!"

Следователно, за да бъде приета молитвата не е достатъчно искането да бъде произнесено само с думи. Трябва да се полагат усилия молитвите да се произнасят с чувства на страх и надежда („хавф ве реджа"). Сърцето трябва да тръпне от смисъла на молбата, вложен в молитвата. Когато се иска опрощение за извършен грях трябва да се покаже и категорична воля за изоставяне на тези грехове.

Според преданието веднъж Хазрети Муса алейхисселям (мир нему) видял един човек да се моли пламенно и съдейки по външността пожелал от сърце молитвата му да се приеме. Тогава Аллах му изпратил следното послание:

"Аз съм по-милосърден от теб към онзи раб. Той се моли с думи, но сърцето му е при стадото овце, които притежава."

Муса алейхисселям (мир нему) веднага известил човека за това и той се поправил като се обърнал към Аллах с чисто сърце.

От друга страна молитвата направена в полза на друг вярващ се приема много бързо. Пророкът (с.а.в.) е казал:

"Няма молитва, която да се приема по-бързо от молитвата на един вярващ, направена в полза на друг вярващ." (Тирмизи, Бирр, 50)

Хората искат молитвата на онези, за които се предполага, че молитвите им се приемат. А всъщност това, което способства приемането на молитвата е искреността във вярата и чистосърдечността. Това означава, че молитвата на един вярващ, пък бил и той грешен, е много по-ценна и полезна от молитвата на смятаните за по-достойни пред Аллах, ако е изказана без желание.

Многозначителни са думите на Хазрети Мевляна откъснали се от сърцето му – океан от състрадание и милосърдие:

"О, Аллах! Ако само праведните могат да се надяват на твоето милосърдие, при кого да търсят убежище грешните?.."

"О, Велики Аллах! Ако приемаш само чистите, на кого да се молят грешните раби?.."

И наистина, това, че един раб е грешник не означава, че Аллах го е изоставил. Само Аллах знае, благодарение на чия молитва ще се сбъдне желанието на някой. Поради това трябва да се осъзнае колко е важно да може да се получи молитва от сърце на който и да е от Божиите раби.

Един ден Маруф-и Керхи Хазретлери, срещнал на пазара водоносец, който му рекъл:

"– Заради Аллах .... вземете вода от мен."

Маруф-и Керхи Хазретлери, за да получи благословията на водоносеца, който казвал „Заради Аллах" купил и пил вода от него макар този ден да говеел извън задължителния месец Рамазан (нафиле оруч). След смъртта на Маруф-и Керхи Хазретлери, един от достойните приближени на Аллах го сънувал на много красиво място и го попитал:

"– За кое твое дело Аллах те възнагради така? „ А той отвърнал:

"– За молитвата на водоносеца „заради Аллах".

Както е важно да се иска молитвата на онеправданите и страдащите, така е важно и да се избягва тяхното проклятие.

След като завършил строежа на крепостта, която селчуките изграждали за защита на града, Султан Аляддин Кейкубат, помолил Бахаеддин Велед (баща на Хазрети Мевляна) да я види и благослови. Бахаеддин Велед Хазретлери, разгледал построеното и казал:

"Крепостта ви изглежда изключително добра и силна, за да ви предпази от набезите на враговете и наводненията. А какви предпазни мерки взе срещу стрелите на проклятията на онеправданите и подтиснатите хора, които са под управлението ти. Стрелите на тяхното проклятие могат да пробият не само твоята, а хиляди такива крепости и да превърнат света в руини.

По-добре се постарай да изградиш бастион от справедливост и добрини и да съставиш войска от хубави молитви и благословии. Това ще е по-сигурно за теб от крепостните стени. Защото сигурността и спокойствието на народа и света се гарантира с такава войска."

И наистина всички постижения, успехи и победи на вярващите наред с усилията и старанието са благодат от искрените молитви и благословии.

Свещеният Коран, наш вечен пътеводител към щастието, в зависимост от това в каква степен можем да го изживеем и почувстваме, съдържа най-хубавите указания за молитвата. В Свещените знамения Аллах повелява следното по отношение на молитвата:

“Кажи: “Мислите ли, че ако ви се е явило наказанието на Аллах или ви се е явил Часът, ще зовете друг освен Аллах, ако говорите истината? Да, Него ще зовете и Той ще премахне онова, за което зовете, ако е пожелал, и ще забравите онези, с които Го съдружавате.” (Сура ел-Енам /Добитъкът/, 40-41)

“Зовете своя Господ със смирение и дори в уединение! Той не обича престъпващите.” (Сура ел-Араф /Стената/, 55)

В този преходен свят, който е нашият единствен капитал за спасение на отвъдния свят, не бива да забравяме една от най-важните молитви – животът ни на земята да има хубав край (хюсн-и хатиме). Аллах повелява:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلاَ تَمُوتُنَّ إِلاَّ وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

“О, вярващи, бойте се от Аллах с истинска боязън пред Него и умирайте само отдадени!” (Сура Ал-и Имран /Родът на Имран/, 102)

Усилията, които всеки вярващ полага през живота си, са с цел да има щастието да отдаде последния си дъх по най-хубавия начин. Никой друг освен Пророците не е със сигурност защитен. Дори приближените на Аллах са носели безпокойство за последния си дъх.

Колкото и да е неизвестно, кой как ще умре, по принцип е истина, че всеки умира така както е живял. Поради това, за да умрем отдадени; за да отдадем последния си дъх с вяра, трябва да сме на правия път и да живеем с молитви към Аллах и искане на опрощение от Него. Както знамението ни известява Юсуф алейхисселям (мир нему) се молеше по следния начин:

تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ

“Господарю мой... Прибери ме отдаден на Теб и ме причисли към праведниците!” (Сура Юсуф, 101)

Свещеният Коран ни известява молитвата на праведните раби, които в знак на одобрение Аллах нарича „разумните”:

رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الأَبْرَارِ

“…Господарю, опрости греховете ни и отмахни от нас лошите ни постъпки, и ни прибери с праведниците!” (Сура Ал-и Имран /Родът на Имран/, 193)

Какво голямо предупреждение и поука за нас е сърцераздирателната молитва на магьосниците, които повярваха пред чудото на Муса алейхисселям. Те загърбиха заплахите на Фараона за изтезания и смърт и се молиха на Аллах не да ги спаси от мъченията, а да могат да умрат, без да уязвят вярата си.

От друга страна думите на молитвите, които ще достигнат милостта на Аллах са не онези, които се произнасят само на висок глас или като показност, които са двулични, престорени и лъскави и в които сърцето не участва. Ако бе така нямаше да

бъдат приемани безгласните стенания на молещият се с кървави сълзи болен или немощните, които не могат да говорят. Така може да мисли само онзи, който не знае или не приема, че съществува език на външния вид, чрез който всички създания говорят без думи.

Тези, които прекаляват в молитвата си, отслабват същината, духовността и светостта й. Пророкът (с.а.с.) е отправил следното предупреждение, към тези, които се молят по този начин:

"Ще дойде общност, която ще прекалява в молитвите…" (Ебу Давуд, Витр, 23)

В друг Хадис се повелява:

"В молитвата не се обръщате към глух. Молите се на Чуващият и намиращ се близо до вас Аллах." (Бухари, 131)

Всевишният Аллах не отказва да приема искрените молитви, с изключение на онези, които не са в съответствие с абсолютно определената съдба. Молещият се не бива да унива поради това, а трябва да продължава да зове Аллах. Защото в тези случаи отговор на молитвата ще бъде даден в отвъдния свят.

Трябва да се съзнава, че душа, която се е отдала на молитвата е намерила подслон пред най-великата врата. Душите, които с ведра надежда чакат на вратата на молитвата, не биха се отегчили да чакат на този праг на милостта и цял един живот. Защото в техния свят молитвата и сълзите произтичат от Божията милост, те са утеха за наскърбените души; еликсир на щастието даряващ спокойствие и сладък райски извор (кевсер), който разведрява изгорелите от обич към Аллах сърца.

Не бива да забравяме, че само с опрощението на греховете можем да достигнем истинските човешки чест и достойнство. Онези, които искат със смъртта да достигнат до тайнството на

опрощението и да вкусят безкрайните дарове на Аллах, трябва чрез молитви и молби да разнесат ухание на опрощение от розите в градините на душевността си. Молим се Притежателят на безкрайната сила и милост нашият Господар да се смили и спусне над нас милостта на опрощението.

О, Аллах! Дари ни чрез обич, възторг и искрени сълзи с благодатта на Твоята милост и опрощение! Стори милосърдието към създанията Ти, извършено с надеждата да получим великото Ти одобрение, безкрайно богатство на сърцата ни! В чест на благодатните молитви на Твоите искрени раби, дари страната ни със щастие, нека народа ни бъде сплотен и единен в справедливостта и добрините!

Амин!..

Призив към истина и добродетел -1-

Не бива да забравяме вълнуващото дело на Пророка, чиято общност имаме честа и щастието да бъдем, за да извести на човечеството призива към вечно спасение. Често трябва да правим равносметка доколко живеем сюннета, като негова общност (уммет) и в каква степен сме достойни да бъдем ***“свидетелите на Аллах на земята”.***

Призив към истина и добродетел -1-

Всеки човек, чиито вродени ценности като разум, възприятия и схващания не са увредени, поглеждайки вселената и света, в който живее не би се затруднил да разбере, че не са създадени напразно, безцелно и без смисъл. Очевидно е, че човекът създаден с дълбока мъдрост и значими цели не е оставен безнадзорен в този преходен свят. Както се казва в знамението:

أَيَحْسَبُ الْاِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى

“Нима човек смята, че ще бъде оставен без надзор?” (Сура ел-Къйаме /Възкресението/, 36)

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لاَ تُرْجَعُونَ

“Нима смятахте, че ви сътворихме напразно и че при Нас не ще бъдете върнати?” (Сура ел-Му'минун /Вярващите/, 115)

Всеки човек трябва да осмисли житейския поток, дял от който се пада нему под формата на „негов личен живот”; връзката между човека и вселената и отношенията от люлката до гроба.

Потоците от могъщество и Божественият ред, който властва във вселената тласкат всеки притежател на разум и съвест да приеме Мъдрия Създател, тоест към **“вяра (иман)”.** Аллах дарява хората с милост, изпращайки им пророците като напътствие, за да могат да осъществят вярата си в истинския и смисъл.

Най-важното качество, с което благодатта на „вярата" облагородява хората безспорно е „милосърдието". То е като неизгасващ огън в сърцето на вярващия; Божествен скъпоценен камък доближаващ ни до Аллах. Милосърдието е плод на благодатта на вярата, тласкащ човека от егоизма и себелюбието към човеколюбието. Защото, когато узрее вярата в сърцето, се увеличава и чувството на съжаление към лишените от вярата, увеличават се и усилията, които се полагат за тях. Поради това душата на един разумен вярващ, не може да намери утеха само със своята собствена вяра, докато край него има хора, които се нуждаят да бъдат призовани към правия път.

Без съмнение човекът е временен пътник поел към отвъдното. Да се отрича това е противно на разума, логиката и съвестта, все едно да се отрича слънцето със затворени очи. Следователно изискване на разума, логиката и съвестта е животът да се приведе в съответствие с тази истина. В това житейско пътуване едно от най-важните задължения произтичащо от религията и съвестта на вярващия, е да не заделя благата, които притежава за своята душа, а да полага усилия за напътването на нуждаещите се. Защото да се зоват хората към истината, добротата, добродетелта, вярата, праведните дела и следователно към вечното щастие; да им се помага да се отдалечат от злините; да се полагат усилия да не попаднат в аморалност, ямите на позора и мрака на отричането е едно от най-благочестивите дела и задължение в земния живот, за което се дава най-голяма награда от Аллах. В един хадис-и шериф Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) повелява:

"Онзи, който призовава по правия път получава награда колкото онези, които го последват. Без това да намалява тяхната награда!

На онзи, който призовава към греховен път, се записва грях колкото на тези, които са го последвали. И това разбира се не намалява техния грях!..” (Муслим, Илим, 16; Ебу Давуд, Сюннет, 6; Тирмизи, Илим, 15)

Както е видно в хадис-и шерифа се съдържа голяма пророческа радостна вест за благодатта и достойнството на задължението за разпространяване на истината и добродетелта. От друга страна в него се съдържа и известие за това, че зовящите към злини се повличат към многократно увеличаващ се грях, подобно на снежна топка, която търкаляйки се нараства и се превръща в лавина. Тази характеристика е достатъчна за да се изрази важността и отговорността на призоваването към истина и добродетел и въздържанието и отдалечаването от злините.

От друга страна всеки вярващ, който иска да изпълнява задължението за разпространяване на вярата, трябва да усъвършенства първо своята личност. Защото най-въздействащият начин за напътване на хората към истината и добродетелта е чрез превръщане в жив и явен символ на истината, добродетелта, достойнството и праведността. Поради това е задължително призоваващият към верния път, сам да е на „правия път”. Разпространяването на вярата по най-съвършеният и въздействащ начин е възможно с **“вярващо сърце”.** Достойните личности, които са достигнали това духовно състояние живеят във вълнението от безкрайността и в техните очи земните страсти и радости са загубили привлекателността си. Поради това, те изпълняват задължението си да разпространяват вярата не с очакване за облага от смъртните или да получат нещо земно, а само, за да получат одобрението на Аллах, тоест с искреност във вярата. Това качество е присъщо за пророците. В Свещения Коран има много божии известия, които ни описват тази пророческа характеристика като например:

“И не искам от вас отплата. Моята отплата е единствено от Господа на световете.” (Сура еш-Шуара /Поетите/, 180)

В нашата религия задължението да се повелява одобряваното и възбранява порицаваното се нарича **“емр-и би’л маруф ве нехй-и ани`л-мюнкер”**. Божията заповед по този въпрос е известена в айет от Свещения Коран по следния начин:

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

“И нека сред вас има общност, която зове към благото и повелява одобряваното, и възбранява порицаваното! Тези са сполучилите.” (Сура Ал Имран /Родът на Имран/, 104)

Единственият критерий за разграничаване на истината от лъжата, доброто от злото, достойнството от позора, зрялото от суровото е гласът на религията, тоест повелите и препоръките на Аллах и Пророка (салляллаху алейхи ве селлем). Извисяването на този глас е приоритетно задължение на всеки вярващ.

В един от айетите на Корана, Аллах ни известява, че задължението за разпространяването на вярата е велика борба:

“И не се покорявай на неверниците, и чрез него [Корана] води срещу тях велика борба!” (Сура ел-Фуркан /Разграничаването/, 52)

Повелята за „велика борба” идва в т. нар. Мекански период, когато вярващите още нямали сила да се противопоставят на неверниците, в период, когато невежеството се е разпространявало, развалата е била побесняла, вилнеели са раздор и анархия,

царели са отричането и неверието. Низпославането й точно в този период е, за да подчертае едно от най-важните значения на великата борба – разпространението на Свещения Коран. Защото в онзи период вярващите са нямали нито сила нито бойно снаряжение, за да се борят срещу враговете и угнетителите. Те са нямали нищо друго освен словото на Аллах затова най-голямата борба е била разпространяването на Свещения Коран.

В един от хадисите Пратеникът на Аллах (с.а.с.) повелява:

"Може да се завижда само на следните двама: Единият е този, който денем и нощем е с даденият му от Аллах Коран (живее според него и го разпространява), а другият е този, комуто Аллах е дал имоти и той денем и нощем ги раздава по пътя на Аллах." (Бухари, Илим, 15; Мюслим, Мусафирин, 266)

Най-благодетелният начин да се общува със Свещения Коран е: да се изучава, да се преподава, да се придобие нрав и морал съответстващ на повелите му, да се живее при спазване на заповедите и забраните в него, да се разпространява чрез деликатността на вярата и с благ език. Само вярващите, които са достигнали духовна дълбочина в общуването си със Свещения Коран, могат да го разпространяват по най-хубавия въздействащ начин.

Така и Хазрети Омер (Аллах да е доволен от него), който тръгнал с ужасното намерение да убие Пророка (с.а.с.), намерил правия път чрез благодатта на молитвата на Пророка и Свещения Коран, който се четял и изживявал от дълбините на душата в дома на сестра му.

Пратеника на Аллах (с.а.в.) и сподвижниците му са полагали неимоверни усилия да разпространяват Свещения Коран и религията на Аллах, в името на тази цел с душите и имотите си са мобилизирали всякакви средства и сили. Сподвижника, който прочете и предаде на краля, в присъствие на палачите писмото, с което Пратеника на Аллах отправяше покана към правия път, не се поколеба да даде живота си в изпълнение на дълга си. Прощалното обръщение (Веда хутбеси) на Пророка е било чуто от приблизително 120 хиляди сподвижници, от които само 20 хиляди са погребани в Мекка и Медина. Това показва с какъв непризнаващ границите плам сподвижниците са изживели призива за разпространение. Навсякъде, където са отивали от Китай до Истанбул, от Африка до Кавказ, сподвижниците са имунизирали благодатта и правия път и са успели да спечелят достойно място в съдбините на Исляма. Така са се постарали призива към правия път започнал от Мекка да достигне до всички времена и места.

Свръхчовешките усилия и борбата, която Пратеника на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем) е водил за разпространяване на Божието послание, призоваващо човечеството към правия път, от една страна показват важността и величието на дълга за разпространяване на вярата, а от друга внушават как вярващите трябва да живеят във въодушевление от вярата.

Пророка (с.а.в.), когото Аллах изпрати на нас Неговите раби като най-прекрасния пример, посвети живота си на дълга да разпространява вярата. С отхвърлянето на примамливите предложения на неверниците, мъченията се увеличаваха, но дори подигравките, обидите и несправедливостите, на които го подлагаха не го отклониха от усърдието в делото му. Той бе в такова въодушевление от вярата и с такава решителност, че не приемаше и най-малкото отклонение от този път. Това е видно

и от историческия отговор, който дава на изключително привлекателните предложения на неверниците, които се опитвали да го откажат от делото му в най-слабото време, в началото на призоваването към вярата:

"Кълна се в Аллах, че дори да сложат слънцето в дясната, а луната в лявата ми ръка, за да ме откажат от разпространяването на религията на Аллах, пак няма да ме спрат! Или Великият Аллах ще я разпростре в целият свят и така делото ми ще завърши; или ще умра по този път!"[18]

И наистина за да разпространява Исляма, Пророка (с.а.в.) е понасял трудности и мъчения, които никой човек не би издържал, оползотворявал е всяка възможност, прилагал е всякакви начини за да посее семената на правата вяра в сърцата на хората и се е превърнал в най-хубавия пример за общността на вярващите (уммет).

В първите години от пророчеството си, когато неверниците идвали за поклонение в Мекка, Пророка (с.а.с.) обхождал сам всички племена и многократно им е разяснявал Исляма. Обикалял местата, където се събират повече хора, където се провеждат беседи, всеки когото срещал без да прави разлика между: свободен или роб; силен или слаб; богат или беден призовавал да повярва в единството на Аллах.

Джабир (Аллах да е доволен от него) казва следното:

"В епохата на невежеството Пророкът (с.а.с.) разясняваше делото си на поклонниците по време на стоенето вакфе в местността за престояване на Арафат и каза:

18 Виж Ибн-ул Есир, ел-Кямил фит-Тарих, II, 64.

«– Няма ли някой, който да ме представи на своето племе? Племето Курайш не ми позволява да разпространявам словото на Аллах" (Ебу Давуд, Сюннет, 19-20)

Отделно от това на големите пазари, които се устройвали в Мекка като Указ, Медженне и Зюлмеджаз отивал до местата, на които отсядали племената, представял се и отправял покана към тях да засвидетелстват единството на Аллах и да служат само на Него.

Въпреки обидите и страданията, на които бил подложен от жителите на Таиф, той се молел за тяхното спасение. Дори това, че в големия Таиф само роб на име Аддас тръгнал по правия път било достатъчно, за да разведри наскърбеното му сърце. Не изпаднал в гняв от обидите и несправедливостта, в душата му надделявало опрощението и милосърдието и той можел да се моли да бъдат напътени.

Пратеникът на Аллах (с.а.с.) бил наскърбен от страданията, които жителите на Таиф му причинили, но това, което го тревожело било да не допусне непълнота в изпълнението на дълга за разпространяване на вярата, отговорността, която произтичала от това и притеснението да не изпадне в безсилие. Дори в онези трудни условия търсел убежище при Аллах с думите:

"О, Аллах! На теб признавам, че силата ми отслабна и че бях порицан от хората. Ти, който си най-милостивият от милостивите! Ако Ти не си ми гневен, нямат значение за мен бедите и страданията, които ме сполетяват! Господи, дай напътствие на племето ми, те не знаят. Господи, ще моля опрощение докато не получа одобрението ти..." (Ибн-и Хишам, II, 30)

Вкусването на вечната наслада от този преходен живот е възможно чрез разнасяне на благоухание на опрощение и милосърдие от розите в градините на душевността, както правеше

това Пророка (салляллаху алейхи ве селлем). Трябва за издигнем милосърдието над всяка обич. Да бъдем милосърдни, за да станем достойни за Божието милосърдие и за да има проявление и над нас качеството на Аллах "Всемилостив" (Ер-Рахман).

Милостта на Аллах е такова безбрежно море, че една капка от него е достатъчна, за да изпълни сърцето ни. В мига, в който капката падне в сърцето и предаде вкуса на морето, сърцето се слива с морето. Превърнали се в море от милост, чрез търсене на убежище при Аллах, молитви (дуа) и разпространяване на вярата сърцата достигат истинското си състояние. Тези сърца започват да чуват безгласните викове „съжалете ни" на нехаещите, които не знаят смисъла на създаването си. И се приближават до страдащите. Така Таиф е най-явният пример за това. Както за слънцето е невъзможно да не топли и да не осветява, така и за узрелите души е невъзможно да не проявяват милост и следователно е невъзможно да не разпространяват истината и добродетелта.

Безспорно Пратеника на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем) е изпратен като милост за световете. Колкото и някои хора навремето да не са можели да го оценят и са го отричали и обиждали, дори тази тяхна грубост и необузданост не са попречили милостта на Пророка (с.а.с.) да победи гнева, а напротив намерили са проявление в това, че той още повече ги е съжалявал. Така много страдащи души, които са приемали нищетата, в която са изпаднали за щастие, са се потапяли в морето на безкрайно състрадание, снизходителност, опрощение и милост на пророческото сърце и в атмосферата на неговата душевност са били удостоени с вяра.

Тези думи на Пророка (с.а.в.) показват духовното състояние, в което се е намирал когато е призовавал към религията:

„Приличам на човек, запалил огън, в който вие попадате, сякаш скакалци и пеперуди, а аз ви гоня оттам. Дърпам ви за поясите, [за да ви предпазя] от Огъня, а вие се изплъзвате от ръцете ми!" (Бухари, Рикак, 26)

В Свещения Коран Всевишният Аллах повелява следното:

كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ

"Вие сте най-добрата общност, изведена за хората. Повелявате одобряваното и възбранявате порицаваното..." (Сура Ал Имран /Родът на Имран/, 110)

За да бъдем включени и ние в съдържанието на повелената в айета **"най-добра общност"**, трябва като Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) да живеем и повеляваме доброто и достойното и да отбягваме и възбраняваме злото и порицаваното.

В друг айет Аллах ни известява каква стойност има при Него този свят дълг:

"И кой има по-хубаво слово от онзи, който зове към Аллах и върши праведни дела, и казва: "Аз съм отдаден"?" (Сура Фуссилет /Разяснените/, 33)

Не бива да забравяме вълнуващото дело на Пророка, чиято общност имаме честа и щастието да бъдем, да извести на човечеството призива към вечно спасение. Често трябва да си правим равносметка доколко като негова общност (уммет) живеем сюннета**.** Защото Пророка (с.а.с.) е искал дълга, който той е изпълнявал през живота си, при всяко положение да бъде продължен от неговата общност. При всяка възможност той е на-

помнял на общността си дълга и отговорността за призоваване към вярата и ги е насърчавал за това. В един от хадисите казва:

"Предавайте от мен на хората - дори да е само един айет." (Бухари, Енбия, 50)

А в друг повелявайки:

"Аллах да освети лика на онези, които след като чуят нещо от мен го предават на други, точно както са го чули. Защото има много хора, които щом го чуят го разбират и прилагат по-добре от онзи, който им го е предал." (Тирмизи, Илим, 7), насърчава общността си да призовават към вярата.

Следното известие на Пророка потвърждава това, че дълга за призоваване на хората от лошото и злото към хубавото и доброто, разпространяване на вярата и предупреждаване е своеобразно мерило на собствената ни вяра:

Пророка (с.а.в.) е казал:

„Който измежду вас види нещо отхвърляно, нека го промени с ръката си. Ако не може, тогава – с думите си. Ако не може, тогава – със сърцето си. А това е най-слабата вяра". (Мюслим, Иман, 78)

В друг хадис Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) казва: *"Кълна се в Аллах, който ме е дарил с живот, че или ще повелявате одобреното и възбранявате забраненото или Аллах ще изпрати върху вас възмездие. Тогава ще се молите, но молитвата ви няма да бъде приета."* (Тирмизи, Фитен, 9)

О, Аллах! При Теб търсим убежище от тежките последствия на пренебрегването на отговорността да повеляваме одобряваното и да възбраняваме порицаваното.

О, Аллах! Отреди на нас немощните си раби дял от нравствеността на Пророка, когото изпрати като най-добрия пример за подражание на човечеството, помогни ни да изпълним подобаващо задължението си за призив към истината и добродетелта, и ни удостои с великото застъпничество на Твоя Пратеник!

Амин!..

Призив към истина и добродетел - 2-

Най-щастливите сред хората са онези, които в атмосферата на Свещения Коран и сюннета на Пророка, успеят да превърнат сърцата си в духовна обител и да приютят създанията в нея. Истинската ценност и достойнство на човека е в това да живее със сърце изпълнено с благодат (фейз) и с тази духовна зрялост да разпространява вярата. Безполезна умора и голяма слабост е това да се прави със сърце обрасло с тръни.

Призив към истина и добродетел - 2-

За да приложим Книгата на Аллах и сюннета на Пророка в живота, трябва да изпълняваме с обич дълга си за разпространяване на вярата и служене в полза на обществото. Тъй като живота на вярващият трябва да е живот в служба и разпространение на вярата.

Без съмнение едно от най-важните качества, което отличава истинският вярващ от другите хора е милосърдието. Разпространяването на вярата, от друга страна, е резултат от милосърдието. Вярващият трябва да извърши първо в своята душа призива към истина и насърчаване към доброта.

За да се призовава към истината и да се насърчава към доброта, трябва правилно да се разбере и научи същността на истината и доброто. Призоваването към вярата, което невежият ще направи, не само като начин на изразяване, но и като съдържание в голяма степен на вероятност ще е неправилно. Поради това първата ни необходимост по този път е капитал от знание и духовност. Този капитал е необходим и за да има баланс на разума и сърцето в служенето и вярата ни.

От друга страна поради задължението (фарз) на всеки мюсюлманин да знае религиозните въпроси, за да може да изпълнява „**религиозните си задължения",** всеки вярващ трябва да притежава като минимум знания за основните понятия. Онези, които нямат знания, от страх, че могат **„вместо да изпишат**

вежди, да избодат очи", трябва бързо да запълнят тези празноти в духовността и познанието си, да прилагат в живота си наученото и така да превърнат знанието в познание и мъдрост. Въздействието на призоваването към истина и доброта зависи от дълбочината на духовният ни хоризонт, а тя се постига с изпълване на вътрешния ни мир с доброта и духовност.

Както е казал Хазрети Мевляна:

"Когато се опитваш да напълниш една торба, тя не трябва да се изпразва от процепите на дъното ѝ."

Призоваване към вярата направено между другото; без да се изживява; без желание и вълнение, с груби изрази и по невеж начин, няма да доведе до желания резултат и ще носи като последица тежка отговорност.

Поради това вярващият трябва да украси духовния си мир с изтънчеността, вежливостта и красотите на Исляма; с вида, думите и делата си да бъде образец за подражание и пример за разпространяване на истината и насърчаване към добрина. Същността на дълга за призив към истината се крие в устремяването с обич към Аллах. При първото откровение, което Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) получи в пещерата Хира, тази свещена любов изпълни душата му с благодатта и вълнението на разпространяването на вярата и го издигна при Аллах по време на възнесението (Мирадж).

В айет от Корана Всевишният Аллах повелява:

"А вярващите мъже и жени са покровители един на друг. ТЕ ПОВЕЛЯВАТ ОДОБРЯВАНОТО И ВЪЗБРАНЯВАТ ПОРИЦАВАНОТО, и отслужват молитвата, и дават милостинята *зекят*, и се покоряват на Аллах и на Неговия Пратеник. Тези Аллах ще помилва. Аллах е всемогъщ, пре-

мъдър. Аллах обеща на вярващите мъже и жени Градините, сред които реки текат - там ще пребивават вечно, - и приятна обител в Градините на Адн. Благоволението на Аллах е още по-голямо. Това е великото спасение. (Адн е една от степените на Рая.)" (Сура Ат- Тауба /Покаянието/, 71-72)

Най-щастливите сред хората са онези, които в атмосферата на Свещения Коран и сюннета на Пророка, успеят да превърнат сърцата си в духовна обител и да приютят създанията в нея. Отново те взели своя дял благодат от дълбочините на Свещения Коран, живеят с истинска вяра и до последния си дъх опазват сърцата си от съмненията на разум, оказал се подвластен на страстите. Истинската ценност и достойнство на човека е в това да живее със сърце изпълнено с благодат (фейз) и с тази духовна зрялост да разпространява вярата. Безполезна умора и голяма слабост е това да се прави със сърце обрасло с тръни. Нашата религия отхвърля качества като **"непокорство и упрек",** представляващи „рака" на човешката душа и внушава скромност, обич и милосърдие. Духовният свят на вярващия трябва да е като цветна градина, в която всяко навъсено и глупаво лице и всяко тъжно сърце да намери утеха и да се усмихне. Трябва да почистим сърцето и тялото си от чувства, мисли и постъпки, които са като тръни и да ги подготвим за разпространяване на вярата.

Известният в историята Хаджадж-и Залим въпреки славата си на угнетител имал философски наклонности. Веднъж по време на Петъчната проповед (хутбе) чул следното: "Едно *от най-богоугодните дела е да изкажеш възмущение от несправедливостта на управника угнетител.",* след което последвали тежки думи срещу Хаджадж. След като изслушал спокойно проповедта, Хаджадж-и Залим наредил да повикат при него хатиба (произнасящия хутбето) и го попитал:

“– Какви неща говориш в проповедта си?!”

Хатибът, който бил убеден, че ще го обезглавят, не отстъпил, а напротив повторил казаното по още по-остър начин. Тогава Хаджадж отвърнал:

“–Странно нещо. Изглеждаш просветен човек, но нямаш понятие от методите за призоваване към Исляма. Ти не четеш ли Коран? Когато Всевишният изпрати Муса алейхисселям (мир нему), който бе много по-достоен от теб при Фараона, който бе много по-грешен от мен и освен това явен неверник, не му ли заповяда да говори с него с благи думи?”

Проповедникът разбрал грешката си, извинил се и благодарение на прошката и снизхождението на Хаджадж се спасил от обезглавяване.

Случката с Муса алейхисселям (мир нему) представяща ни един от методите е само едно от Божиите известия. В много айети се казва, че призоваването към вярата трябва да се прави с благи и мъдри слова.

В друго знамение Всевишният повелява как следва да се призовава към вярата:

اُدْعُ إِلِى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ
وَجَادِلْهُم بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ

“Призовавай към пътя на твоя Господ с мъдрост и хубаво поучение, и спори с тях по най-хубавия начин!...” (Сура ен-Нахл /Пчелите/, 125)

Поради това трябва да вземем дял от примерната личност на Пратеника на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем) и да съблюдаваме методите и благовъзпитанието, с които той е подхождал.

Така всеки истински вярващ украсявайки вътрешния и външния си свят с красотите на Исляма, може се превърне в личност с хубав нрав и поведение, вдъхващ доверие сред околните. След низпославането на айета:

“Предупреди най-близките си роднини” (Сура еш-Шуара / Поетите/, 214) Пророка (с.а.с.) събрал племето Курайш (към което принадлежало и неговото семейство) на хълма Сафа и се обърнал към тях с думите:

“– Ей Курайш! Ако ви кажа, че в подножието на тази планина или в тази долина има конници врагове; че ще ви нападнат, ще ограбят имотите ви, ще ми повярвате ли?”

Съплеменниците му без колебание отвърнали:

“– Да ще повярваме! Защото до сега ти винаги си бил правдив. Никога не сме те чували да изричаш лъжа!”

Така още преди да призове към вярата, Пророкът (саллялляхуа алейхи ве селлем) получи потвърждение от тях за верен и сигурен човек, който никога не изрича лъжа. Дотолкова се бе утвърдил като мъдра и честна личност, че дори дръзкия защитник на неверието Ебу Джехил не приписваше лъжа на Пророка (с.а.с.) и му противоречеше само с думите:

“– О Мухаммед! Ние не казваме, че си лъжец. Жителите на Мекка, тоест ние ти дадохме прозвището „Ел-Емин” (Довереният). Ти не изричаш лъжа. Може би те подвежда ангела, който ти известява това.”

Всевишният Аллах ни известява това по следния начин:

“Ние знаем, че те наскърбява онова, което казват. Но не теб взимат за лъжец, а всъщност угнетителите отричат знаменията на Аллах.” (Сура ел-Енам /Добитъкът/, 33)

Както е видно дори най-големият му враг Ебу Джехил потвърждава изключителната личност на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем). Много хора, само при вида на Пророка са попадали под въздействието на излъчването му и са приемали вярата с думите: „това лице не може да лъже". Не може да се отрече голямата необходимост от това качество за покоряване на сърцата, а това е възможно за онези, които живеейки с морала и възпитанието на Исляма се превръщат в личности за пример. Разпространяването на вярата и въздействието на призива са свързани с начина на живот и духовния свят на призоваващия. Поради това невъзможността да се осъзнае Божествения ред във вселената и неспособността да се разбира безмълвния език на създанията са породени от липсата на необходимото духовно ниво. Суха обвивка, в която няма чувствително сърце по никакъв начин не може да раздава спокойствие, радост и красота на околните.

За това, „битката", която трябва да се спечели е битката във вътрешния мир на човека. За да опише тази битка Всевишният Аллах ни известява за борбата между **"прегрешението и богобоязливостта" (фюджур и таква)**, която се води във вътрешния свят на човека. Спасяването на сърцето от греховете и украсяването му с богобоязливост (таква) е истинското щастие на човека и негов капитал за вечно спасение. Само онези, които са спечелили вътрешната битка и са се отдали изцяло на Аллах, могат да влияят на сърцата и да имунизират вечно щастие.

При разпространяването на вярата трябва да се отдава значение на събеседника. Събеседник на онзи, който разпространява вярата е човекът, следователно не бива да се забравя, че той е най-достойното същество създадено от Аллах. Когато се започва с разпространението на вярата дори когато събеседникът е лишен от нея, трябва да се взима под внимание това, че значимостта му произтича от неговото създаване. Това означава

да се отнасяме с тях не с яд и ярост, а с надежда и снизходителност. Това отношение съответства на основното виждане за човека. За да изрази тази проницателност поетът е казал:

“Когато падне на земята скъпоценният камък не губи ценността си” (Н. Кемал)

Във всички айети на Свещения Коран, които извисяват човека, се отдава почит на неговата истинска стойност. В знамението се повелява:

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ

“И почетохме Ние синовете на Адем…” (Сура ел-Исра /Нощното пътешествие/, 70) Наистина той само поради това, че е човек е представен в Свещения Коран като наместник (халиф) на Всевишния Аллах.

Вярата и праведните дела, които я следват, са проявление на тази чест. Да си лишен от вяра и праведни дела, е ужасяващо унижение породено от неизпълнение на задълженията произтичащи от честта и достойнството на човека. А онези, които са лишени от правени дела, макар и не колкото лишените от вяра, са достойни за съжаление. Някои хора могат да се ядосват на подобно лишение, но позналите въодушевлението, сладостта и ценността на вярата могат само да ги съжаляват. Това се очаква от достойните. Това съжаление предизвиква желанието за помощ. А най-голямата помощ се осъществява чрез призива за вечно щастие – призива към вярата.

Истинският разпространител и призоваващ към вярата е лидер, който може да „имунизира” душите с хармония и жизне-

ност, източник на вяра, човек на духовността, който може навсякъде да я разпространява с любов, милосърдие и състрадание. Тези водачи, които указват правия път на хората са винаги край печалните, самотните и страдащите с това, което казват, пишат или правят. Те идват на помощ при онези, които чакат светлината на напътствието, защото чувстват в сърцата си страданията на живеещите в нищета и своята отговорност за това.

Те възприемат хората като отговорност (еманет) поверена им от Аллах. Отнасят се с любов и милосърдие към всички създания и ги обгръщат с духовността си. С чувство на отговорност извиращо от семената на милосърдието те престават да са като всички други и се превръщат в пътници по пътя към вечността. Тези, които в името на срещата с Аллах, са готови да търпят мъчения, отдали са се на това да служат и насочват по правия път и така пренасят сърцата си във вечността, са истинските братя на обичащите Аллах - Хюдаи, Юнус и други като тях.

Божие обещание е, че до Съдния ден Всевишния Аллах ще довърши светлината Си, тоест че Исляма ще съществува до тогава. Не бива да се забравя, че призоваването и разпространяването на вярата са средство за продължаване на религията. Знанието за религията трябва да се основава на истините, които Аллах е известил и да се уважава чрез изпълнение на религиозните задължения (ибадет), защото това е причината за съществуването на вселената.

На места и във време, когато религиозният живот отслабва и хората се плъзват в грешни посоки, след приемане на вярата, разпространяването й се превръща в най-важното задължение. Когато призоваването към истина и добродетел няма успех,

много позволени дела губят своята позволеност. Така например кърменето на дете в кърмаческа възраст е свидно и свято действие. Но майката ще бъде отговорна, ако продължи да кърми детето си, когато вижда, че къщата е пламнала и ще изгори. Защото в този момент е по-важно е да предприеме нещо срещу огъня, а не да кърми детето си. Отговорността за липсата на хора, които да изпълняват и разпространяват истината и добродетелта, или за това, че тези хора са заети с други дела е по-голяма във време, когато религията отслабва.

Не бива да се забравя, че от 1400 години насам Ислямът е достигнал до нас с много мъки и страдания. Наш дълг е да предадем повереното на нас на следващите поколения със същата чувствителност и внимание. Нашето време е време, което изисква с жертвоготовност да положим усилия за победата на истината и добродетелта. Това всъщност е логична истина. Защото усилията, които са необходими, за да се извади затънала в калта кола, са несравними с усилията тя да се избута по прав път. Тук има и още една тънкост, и тя е в това, че когато, за да излезе колелото от калта е необходима още само сила колкото силата на едно дете, в този момент това малко рамо има още по-голяма важност. И обратното, греха на онзи, който в този труден момент стои и наблюдава безучастен, е още по-голям. В днешно време, когато вярата отслабва, младите хора се повличат в негативни течения, а човечеството е все по-подвластно на силата, и под влияние на страстите, не бива да забравяме, че малко усилия носят голяма награда и малка небрежност – голяма отговорност.

За всеки човек е щастие да може успешно да служи в полза на религия, вяра и народ. Но основното при дълга за разпростра-

нение на вярата не са успеха или поражението. Важното е до края на живота да се полагат усилия с надеждата да се спечели одобрението на Аллах. Да се очаква, че всяко призоваване към вярата ще има положителен резултат и да се изпада в отчаяние и скръб, когато това не се случи, въпреки че са изпълнени всички условия за това, също не е правилно. Защото напътването е от Аллах. Това, което се изисква от раба е да не се отказва, да не се отчайва и да не се отпуска, а да продължава да разпространява вярата, да остави резултата на Аллах и да се уповава само на Него. Когато Пророка (салляллаху алейхи ве селлем), изпратен като милост за човечеството, се е измъчвал с надеждата „да спаси още една душа от огъня" са низпослабани следните Божии напомняния:

"Не погубвай себе си, задето не искат да повярват! Ако Ние пожелаем, ще им спуснем знамение от небето и ще сведат глави пред него." (Сура еш-Шуара /Поетите/, 3-4)

"Не ти напътваш, когото обичаш, а Аллах напътва когото пожелае. Той най-добре знае напътените." (Сура ел-Касас / Разказът/, 56)

Затова, дори направения призив към вярата да не се приема, не бива да се забравя, че той може да стане повод да се намали злината, в дългосрочен план да даде резултат и да доведе до поправяне. Освен това, дори призоваването към вярата да не даде никакъв резултат, призоваващият се освобождава от отговорността на това задължение. Защото отговорност ще се носи не толкова за „битката" по пътя на Аллах, която не е спечелена, а по-скоро за тази, в която не сме участвали, въпреки че е имало възможност за това. Това, което ще се оценява от Божията везна е дали сме направили или не това, което е наше задължение.

Имало е време, в което е идвал пророк и много хора са го следвали и намирали правия път; но е имало и време, когато е

идвал пророк, но много малка общност го е следвала. Намирането на правия път е дар от Аллах, но на първо място пророците а след това и всички, които изповядват исляма са задължени да разпространяват вярата и да призовават към нея.

Казано накратко, за всеки мюсюлманин разпространяването на вярата, започвайки от децата и семейството, трябва да се превърне във вродена черта. Всеки вярващ е отговорен да намира начин при всяка една възможност да разпространява вярата, да изпълнява задължението си да призовава хората според силата, знанията, културното ниво, степента на зрялост на сърцето и позицията, на която се намира, и така да помага на хората да се осъзнаят. Както се повелява в Свещения Коран, Аллах не иска от своите раби повече от онова, което е по силите им. И ги държи отговорни за изпълнение на задълженията им само в рамките на силите им.

Най-святия и превъзходен пример за призив към истина и доброта е безспорно Пророка (с.а.с.), след него тези, които с красивите, изпълнени с мъдрост, духовност и възвишеност дела са наследили недостижимата му личност - приближените на Аллах. Един от тези избрани раби, с чието напътствие бяхме удостоени е Муса Ефенди (Аллах да се смили над него). През целия си живот, въплътил образцовия му нрав, при всяка възможност той ни насочваше и напътваше към истината и добротата.

Дори по време на болестта, довела до смъртта му, Муса Ефенди (Аллах да се смили над него) изгаряше с желанието: «Да имам сили да ходя град по град, село по село, да се опитам да намеря лек за материалните и духовните притеснения на моите братя и сестри!.».

Той бе превърнал съзнанието за служене на Аллах с тялото, имотите и сърцето си в основно житейско правило. Доколкото му стигаха силите се опитваше да прегърне с ръце или със сърце всяка наранена душа, всяко създание. С неочаквана за възрастта му жизненост и енергичност, бе сред първите, които тръгнаха към Средна Азия веднага след отварянето на границите. От друга страна полагаше усилия духовните и социални ценности на Исляма да достигнат и до Южна Африка и Европа.

Накратко, целия си живот прекара в старание да притежава възхвалените в Свещения Коран хубави качества на «نِعْمَ الْعَبْدُ» **Прекрасен раб!»**[19] Така под този преходен небосклон остана прекрасен глас и от него, глас, който ще звучи вечно. Остана преданост, великодушие, душевност, милия спомен, хубавия нрав, остана живот за пример изпълнен от начало до край с красота …

Нека Аллах да ни дари с възвишената благодат на неговата душевност!

Нека Аллах ни удостои с възможност да изпълним дълга си за призоваване към истина и добродетел според условията на времето, в което живеем и нека бъдем дарени със спасение и степен при Аллах!

О, Аллах! Опази сърцата ни от нехайство в този земен свят, в който сме пътници към вечността. Дари сърцата ни с мъдростта и прозрението на това, че един ден и ние ще се превърнем в пръст, също като тази, която е под краката ни сега! Нека светлината на Исляма бъде храна за чувствата ни, нека духовността на Пророка бъде нашата отмора, нека обичта и доволството Ти бъдат рай на нашето благоденствие!

Амин!..

19 Виж Сура Сад, 30, 44.

Исар /да предпочетеш нуждите на другия пред своите /

Милосърдието е неизгасващ огън в сърцето на мюсюлманина. Милосърдието е най-старателно подбраният скъпоценен камък на човечността в този свят, който напътва сърцата ни в приближаването към Аллах. Милосърдният вярващ е великодушен, скромен и всеотдаен лекар на човешките души, който имунизира жизненост и внася ред в душите.

Исар /да предпочетеш нуждите на другия пред своите /

По време на едно от своите пътувания Абдуллах бин Джафер (Аллах да е доволен от него) влязъл в една градина с фурмови палми. В градината работел тъмнокож роб, на когото донесли три хляба. Не след дълго в градината влязло и куче. Робът хвърлил единият хляб на кучето и то го изяло. Хвърлил му втория – кучето и него изяло. Хвърлил му и третия. Виждайки това Абдуллах бин Джафер (Аллах да е доволен от него) се обърнал към роба:

"–Колко ти плащат за работата?"

Тъмнокожият роб отвърнал:

"– Тези три хляба, които видяхте."

"– Защо даде всичките на кучето?"

"– Тук няма кучета. Това куче е дошло от далече. Сърце не ми даде да остане гладно."

Абдуллах (Аллах да е доволен от него) го попитал:

"– А ти какво ще ядеш днес?"

Робът отвърнал:

"– Ще търпя, това което ми се полага за деня отстъпих на това гладно създание на моя Господар."

Абдуллах (Аллах да е доволен от него) произнесъл:

"–Субханаллах! (Пречист е Аллах!) Казват, че съм много великодушен, но този роб е бил по-великодушен от мен!"

След което, купил и градината и роба, освободил роба и му подарил палмовата градина. (Газали, *Кимя-йъ Саадет*, *стр*. 440)

Ислямът, който възпитава такива състрадателни и милосърдни личности с дълбока душевност, е въвел задължение като зекята, за да премахне враждата и завистта между бедните и богатите в обществения живот; за да запази баланса и утвърди обичта. За да реализира братство в още по-голяма степен и за да бъде всеки вярващ удостоен с "великодушно сърце", Ислямът насърчава раздаването по пътя на Аллах (инфак) като едно задължение на съвестта и го довежда до кулминация с това да предпочетеш нуждите на другия пред своите (исар). Истинският стремеж на религията след утвърждаване единството на Аллах е да възпита добри, чувствителни хора с дълбока душевност и проницание, които да изградят общество, в което благоденствието и спокойствието надделява.

До тази зрялост се достига чрез добродетели като чувството на милосърдие и нежност, проявяващи се в сърцето, и тяхното най-хубаво проявление – да споделяш това, което притежаваш; дори по-вече - така наречения **исар** - въпреки своите нужди да можеш да преотстъпиш това, което имаш и да го раздадеш по пътя на Аллах (инфак).

Милосърдието е неизгасващ огън в сърцето на мюсюлманина. Милосърдието е най-старателно подбраният скъпоценен камък на човечността в този свят, който напътва сърцата ни в приближаването към Аллах. Милосърдният вярващ е щедър, великодушен, скромен и всеотдаен лекар на човешките души, който имунизира жизненост и внася ред в душите. Отново ми-

лосърдният вярващ е творение, което знае как да служи на всяко едно поприще с обич и нежност, той е извор на надежда и вяра. Винаги е в предните редици на всяко старание да се дарят душите със спокойствие. Отново той е този, който с това, което казва, пише или прави, е близо до нищетата, страданието и болката; край печалните, самотните и страдащите. Защото първите плодове на вярата в истинския вярващ са милостта и състраданието. Човешкият морал е получил завършеност със Свещения Коран. С отварянето на Свещената книга първите качества на Аллах, с които се срещаме са "Всемилостивия" и Милосърдния". Нашият Господ известява, Великата Си същност като "най-милосърдния от милосърдните" и заповядва на Своите раби да се украсят с тези качества. Следователно изпълненото с обич към Аллах сърце на вярващия трябва да обгради с нежност и милосърдие всички творения на Създателя. Обичта към Аллах намира отражение в обичта и милосърдието към всички Негови творения. Когато обичаш, си готов на всякакви жертви за онзи когото обичаш. Да раздаваш по пътя на Аллах (инфак) на Неговите създания означава да обичаш Аллах.

Общите наименования на раздаването заради Аллах са садака и инфак, но те се делят на много подвидове. Най-високата им степен, кулминацията, както вече казахме е исар. Това е добродетелта да предпочетеш нуждите на другите пред своите. Тя е проявление на най-възвишената чувствителност и състрадание, които са своеобразно задължение на съвестта на всеки зрял вярващ. Когато попитали Мухаммед Хаким-и Тирмизи (Аллах да се смили над него):

"–Какво означава да даваш?" Той отвърнал:

"– Да даваш, означава да намираш спокойствие в радостта на другия."

Потапянето в благодатта на исар е ползата, която милостивите сърца и изтънчените души получават. Защото истинският исар е да можеш да дадеш без да се страхуваш от бедност. Това е представено по най-хубавият и прекрасен начин в живота на пророците и приближените на Аллах. Разбира се изкачването до тези висини и достигането до великите звезди не е по силите на всеки. В каквато степен се доближим до тези висини, толкова ще е и делът ни от скъпите дарове. Основавайки се на това дори най-малката крачка в посоката на исар ще бъде за нас вечна полза.

Ебу Хурейре (Аллах да е доволен от него) разказва: един човек дошъл при Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) и казал:

"– О Пратенико на Аллах! Гладен съм."

Пророкът (с.а.с.) казал на една от достойните си съпруги да донесе нещо за ядене. Майката на вярващите отвърнала:

"– Кълна се в Аллах, който те изпрати като Пророк, вкъщи няма нищо друго освен вода."

Когато се разбрало, че и при другите съпруги положението е същото Пророка (с.а.в.) се обърнал към сподвижниците си с думите:

"– Кой иска да приюти този човек в дома си тази вечер?" Един от Енсарите (местните мюсюлмани в Медина) отвърнал:

"– Нека бъде мой гост, о Пратенико на Аллах!" и отвел изпадналия в нужда човек в дома си. Когато влязъл в къщата попитал съпругата си:

"– Има ли нещо за ядене вкъщи?" Жената отвърнала:

"– Не, има храна само колкото за децата." Тогава сподвижникът казал на жена си:

"– Ти се занимавай с децата, ако искат да дойдат да се хранят ги приспи. Когато гостът влезе изгаси светлината. Ние ще се преструваме, че ядем."

Седнали на софрата. Гостът се нахранил, а те легнали гладни.

На следващата сутрин Расул-и Екрем (салляллаху алейхи ве селлем) виждайки този сподвижник му казал:

"– Аллах остана много доволен от това, което сте направили снощи за госта си." (Бухари, Менакъбул-Енсар, 10; Мюслим, Ешрибе, 172)

Един от приближените на Аллах Рамазаноглу Махмуд Сами Хазретлери получи юридическо образование, но въпреки това от притеснение и страх, да не наруши правата на другите не прие да упражнява професията си, а предпочете да бъде счетоводител в Тахтакале. За да отиде на работа пътуваше с корабче до Каракьой, от там до Тахтакале ходеше пеш вместо да се качи на минибус парите, които спестяваше раздаваше по пътя на Аллах (инфак). Колко хубав пример за нас са подобни личности.

Така макар и с малки неща като отказване от част от ежедневните разходите, от личния лукс и комфорт, от обзавеждането и декора на домовете, всеки трябва да се старае да получи дял от тази възвишена нравственост. Исар е кулминацията, най-високата степен на великодушието и щедростта. Щедрост е да дадеш от това, което имаш в по-вече и което не ползваш. Докато исар е да дадеш нещо, от което имаш нужда, лишавайки се от него. Духовната награда за исар е в съответствие с жертвата, която рабът прави. Аллах изразява задоволството си от Енсар, които дадоха това, което притежаваха на преселниците по пътя на Аллах и поставиха техните нужди над своите по следния начин:

“...не усещат в сърцата си завист за онова, което им бе дарено. Предпочитат ги пред себе си, дори ако те самите са в нужда. А които се опазят от скъперничеството на душите си – те са сполучилите.” (Сура ел-Хашр /Изселването/, 9)

Както разказахме по-горе, трима смъртно ранени бойци в битката при Йермук, преотстъпваха един на друг водата, чувайки зова на другарите си. И тримата не можаха да отпият от нея и тримата отдадоха последния си дъх в жажда за глътка вода, предпочели нуждата на другаря си пред своята.

Според предание на Ибн-и Омер (Аллах да е доволен от него) на един от сподвижниците донесли агнешка глава, а той казал:

“– Другият е по-гладен от мен занесете я на него.” Другият сподвижник направил същото. Така агнешката глава обиколила седем души, след което отново се върнала при първия, защото той бил най-гладен.” (Газали, *Ихяу Улумиддин*, том. III, стр. 571)

Отново Омер (Аллах да е доволен от него), пътувайки се редувал със своя роб да язди камилата. На влизане в Шам дошъл ред роба му да язди, а Омер да върви пеш. Въпреки настояването на роба си той отказал да промени този ред. Така за времето, в което живеели, влизането му пеш редом до яздещият камила роб е изключително проявление на раздаването по пътя на Аллах (инфак). Това означава, че раздаването по пътя на Аллах (инфак) не винаги се осъществява с имоти и материални блага. Подобни постъпки също се възприемат като раздаване за Аллах.

Най-високата степен на раздаването по пътя на Аллах – исар е да отстъпиш своето право на своя брат в религията. То е

характерна черта на Пророка, неговите сподвижници, приближените на Аллах и праведните раби.

Един от прекрасните примери за исар е следната случка от живота на Хазрети Али (керремаллаху веджхех) и Хазрети Фатма (Аллах да е доволен от нея): Ибн-и Аббас (Аллах да е доволен от него) разказва, как веднъж Хазрети Али и пречистата му съпруга Хазрети Фатма (Аллах да е доволен от тях) говяли три дни (адак оруч) извън задължителния пост през месец Рамазан, за да измолят оздравяване за синовете си Хазрети Хасан и Хазрети Хюсеин. Първата вечер след завършване на поста имали за ядене само ечемична каша. Тъкмо седнали да се хранят (ифтар) на вратата се почукало. Бил гладен и беден човек. Благословеното семейство нагостило човека с приготвената храна, а самите те направили ифтар само с вода. Втората вечер, по време на ифтар на вратата дошъл един сирак. Това, което били заделили за ифтар дали на сирака, а те самите отново разговяли само с вода. Третата вечер във времето за ифтар един роб поискал помощ от тях. Давайки ни пример за състрадание и търпение те му дали храната си.

Това трудно достижимо великодушие при раздаването в името на Аллах, да предпочетеш другите пред себе си и този възвишен морал са удостоени с Божието одобрение и поздравление в айет от Свещения Коран:

“...и дават храна – въпреки че и те я обичат – на нуждаещ се и на сирак, и на пленник: «Храним ви в името на Аллах. Не искаме от вас нито отплата, нито признателност. Страхуваме се от [мъчението на] Нашия Господар в Деня свъсен, зловещ.» Но Аллах ще ги предпази от злото на този Ден, и ще им дари сияние и щастие.” (Сура ел-Инсан /Човекът/, 8-11)

Една друга картина от времето на Аср-ъ саадет (Епохата на щастието):

След битката при Бедир, пленниците били разпределени по двама трима сред сподвижниците и Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) заповядал с тях да се отнасят добре.

Братът на Мус'аб бин Умейр - Ебу Узейр, който по онова време се намирал сред пленниците разказва:

"Енсар (местните мюсюлмани в Медина), при които бях пленник, се хранеха с по няколко фурми, а на мен ми даваха хляб и ядене. Срамувах се от това положение и им предлагах храната, но те отказваха, защото Пратеника на Аллах им е заповядал да се грижат добре за пленниците." (Рамазаноглу Махмуд Сами, *Бедир Газвеси*, стр. 93)

По отношение на благородството, раздаването по пътя на Аллах (инфак) и исар, никое от създанията не може да се сравнява с Расул-и Екрем (салляллаху алейхи ве селлем). Той бе на най-високото ниво във всяко великодушие.

Разясняването на вярата по пътя на Аллах, напътването на рабите по правия път, храненето на гладните, поучаването на невежите, посрещането на нуждите на нуждаещите се, с една дума щедрост и с душите и с имотите, той притежаваше всичко това.

Макар да бил от първенците сред неверниците на племето Курайш, Сафван бин Умейе, преди да стане мюсюлманин, в битките при Хунейн и Таиф бил на страната на Благородния Пророк (салляллаху алейхи ве селлем).

Разглеждайки събраните при местността Джиране военни трофеи Сафван не могъл да скрие изумлението си. Виждайки това Пророка (с.а.с.) го попитал:

"– Много ли ти харесаха?"

"– Да." отвърнал Сафван. Тогава Пророкът казал:

"– Вземи всичките, твои са!"

При тези думи Сафван не могъл да се въздържи:

"– Само сърце на Пророк може да бъде толкова щедро." След което изрекъл келиме-и шехадет (Свидетелствам, че няма друг Бог освен Аллах, и Мухаммед е Негов Пророк) и се удостоил с вярата. (Вакъди, *Мегази*, II, 854-855)

Наистина исар е най-великолепното благородство. Трябва да се знае, че вследствие на подобно благородство от страна на Пророка, неговите сподвижници и праведниците, много хора са се осъзнавали след упорство в неверието, много врагове са били напътвани и са ставали приятели и много мюсюлмани са обиквали още по-вече своите братя мюсюлмани.

Пратеника на Аллах никога не е отказвал да направи нещо, което е било по силите му, след като е поискано от него. Веднъж получил деветдесет хиляди дирхема, изсипал ги върху едно килимче и раздал всичките на нуждаещите се, които идвали при него.

Бирр

Добродетелта изразена в Свещения Коран като **"бирр"** *"раздаване по пътя на Аллах от онова, което обичаш",* също

като исар (да раздаваш по пътя на Аллах, когато самият ти имаш нужда) е висока степен на инфак (раздаване по пътя на Аллах).

Съвършен пример за всички морални добродетели, Пратеника на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем) без съмнение е недостижима личност и в това отношение. Един от примерите показващ как и в малките неща той е предпочитал вярващият си брат пред своите желания е следния:

Един ден Пратеника на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем) направи два мисвака. Единият бе прав, но другият бе изкривен. Пророка даде хубавия на сподвижника, който бе до него, а кривия остави за себе си. Сподвижникът се обърна към него с думите: «Този хубав мисвак ще отива на вас, Пратенико на Аллах!» На което Пророкът (с.а.в.) отвърна:

"Ще бъдем питани дали сме съблюдавали правата на приятелите си, дори дружбата ни да е продължила само час." И така разясни, че тези права се защитават с разбирането за исар и бирр, тоест предпочитайки приятеля си пред своите желания и раздаване от обичаното. (Газали, *Ихяу Улумиддин*, том II, стр. 435)

Следващият разказ също е много хубав пример за достойнствата на раздаване в името на Аллах (инфак) с такива качества:

Един ден сподвижниците се бяха събрали в Джамията на Пророка в Медина „Месджид-и Небеви", за да слушат благодатната беседа на Пратеника на Аллах. Тогава бе низпослан следният айет:

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ
وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللهَ بِهِ عَلِيمٌ

“Не ще се сдобиете с праведността, додето не раздадете от онова, което обичате. А каквото и да раздадете, Аллах го знае.” (Сура Ал-и Имран /Родът на Имран/, 92)

Сподвижниците слушаха с възторг Пророка и стараейки се да усетят низпослания айет в дълбочината на вътрешния си свят се вглъбиха в размисъл за съдържанието на тази Божия покана и за всичко, което могат да раздадат по пътя на Аллах. Изведнъж един от сподвижниците се изправи. Това бе Ебу Талха (Аллах да е доволен от него), върху чието лице се озаряваше от Божието сияние. Ебу Талха имаше много ценна градина, която се намираше близо до Месджид-и Саадет и в която растяха шестстотин палми с фурми. Той много я обичаше, често канеше в нея Пратеника на Аллах (с.а.с.) и така от неговото присъствие тя ставаше още по-благодатна и изобилна.

Ебу Талха (Аллах да е доволен от него) каза:

“–О Пратенико на Аллах! Най-ценното сред онова, което притежавам и най-любимото за мен е градината Бейруха, която всички знаете. От този момент я оставям на Аллах и Пророка. Надявам се, че за това Аллах ще ме дари с достойнство за извършеното благодеяние и ще го приеме като мое добро дело в отвъдния свят. Ползвай я както Аллах те насочи.”[20]

Не е трудно да се предположи, каква прекрасна Епоха на щастието би настъпила с вкореняването в душите на тези прекрасни черти, подтикнали Ебу Талха към подобна самоотвержена постъпка, и с разпространяването им сред хората.

20 Виж Бухари, Весая, 17.

Пратеника на Аллах насърчаваше и онези, които не притежават нищо да раздават по пътя на Аллах (инфак). Например **Ебу Зер** (Аллах да е доволен от него)**,** който бе сред най-бедните сподвижници той призоваваше по следния начин:

"– Ей, Ебу Зер! Когато приготвяш супа, сложи повече вода и наглеждай съседите си!" (Мюслим, Бирр, 142)

Вярващият трябва подобно на луната в тъмна нощ да притежава сияние, дълбочина, чувствителност, милосърдие, човечност, великодушие и грижовност, да бъде изпълнен с вълнение и да раздава в името на Аллах.

В днешно време има голяма необходимост да се раздава в името на Аллах (инфак) и да се предпочитат нуждите на другите пред собствените (исар). Не бива да забравяме, че и ние можехме да бъдем на мястото на угнетените и изпадналите в нужда. Затова раздаването в името на Аллах и предпочитането на нуждите на болните, угнетените, самотните, нуждаещите се и гладните е нашата благодарност към Създателя. Да споделим онова, което притежаваме с нуждаещите се, за да бъдат доволните и радостни сърца наша духовност в земния, наша помощ в отвъдния свят и наше щастие в рая.

О, Аллах! Нека всички проявления на милостта бъдат безкрайно съкровище на духовния ни свят! О Аллах! Дари ни с дял от изпълнения със самоотверженост живот на Пророка - Милост за света и тези, които са следвали пътя му!

Амин!

Истигна – да бъдеш доволен от това, което имаш

Истигна е духовно качество присъщо за верните и праведните, които са се освободили от незрялостта на личността си и са достигнали до мъдростта. Духовно богати, те са доволни от това, което имат и не се принизяват да искат повече. Както се казва и в Свещения хадис "Доволството е безкрайно щастие", така сърцето се обогатява духовно.

Истигна – да бъдеш доволен от това, което имаш

Когато сподвижниците оставиха всичко, което притежаваха в Мекка и се преселиха по пътя на Аллах в Медина, Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) побратими Абдуррахман бин Авф от преселниците със Са'д бин Реби от Енсар (местните мюсюлмани в Медина) (Аллах да е доволен от тях). Тогава Са'д бин Реби каза на Абдуррахман бин Авф:

"– Аз съм най-богатият с имоти сред Енсар. Заделих половината от всичко, което притежавам за теб, приеми го."

Абдуррахман бин Авф (Аллах да е доволен от него) отвърна скромно:

"– Нека Аллах благослови имотите и възможностите ти и да ги направи честити за теб братко, нямам нужда от тях. Ти само ми покажи как да стигна до чаршията..."

Абдуррахман бин Авф (Аллах да е доволен от него) отиде на чаршията и започна търговия. Не след дълго се сдоби с доста голяма печалба и се присъедини към общността на признателните богаташи.

Минаха години и вярващите познаха силния и разкошен период на Исляма. Една вечер когато във времето за разговяване (ифтар) сина на Абдуррахман бин Авф (Аллах да е доволен от него) положи пред него няколко блюда с храна, той каза наскърбен:

"– Когато Мус'аб бин Умейр бе убит по пътя на Аллах, не се намери покров (кефен), с който да се покрие тялото. Завиха го с кефен, който бе толкова къс, че когато се покриваше главата - ходилата му оставаха, когато се покриваха ходилата – главата му оставаше непокрита. Накрая издърпахме кефена над главата, а ходилата му завихме с ухаещи треви! Когато Хазрети Хамза (Аллах да е доволен от него) загина по пътя на Аллах, го покриха с износено наметало.

А на мен Аллах дарява толкова много блага в земния живот. Дали няма да намали от благата в отвъдния свят?! На земята ли изхабявам дела си от отвъдния свят? Как ще отговарям пред Аллах за всички тези блага?!" с тези думи той стана от трапезата насълзен.

Начинът, по който приближените на Аллах са Му служили и са се отдалечавали от привързаността към земните блага говори за тяхното състояние на зюхд (въздържание от земното) и истигна (доволство от това, което са имали). **Зюхд** в техният свят е любовта и страха от Аллах и загуба на ценност в сърцата им за всичко останало; а **истигна** е по-високата степен на зюхд изживявана от тях духовно.

В този смисъл истигна е духовно качество присъщо за верните и праведните, които са се освободили от незрялостта на личността си и са достигнали до мъдростта. Духовно богати, те са доволни с това, което имат и не се принизяват да искат повече. Ако погледнем Свещения хадис:

"Доволството е безкрайно щастие." (Дейлеми Мюснед, 4699), истигна е духовното обогатяване на сърцето в следствие близостта до Аллах. Защото сърцето, обогатено с доволство, намира спасение от земните притеснения и страхове. Преходните наслади губят привлекателността си за вярващия, защото духът (рух) опознава безкрайността.

Животът на приближените на Аллах, които са изживели това състояние по най-хубавия начин е изпълнен с примери:

По времето на управлението на халифа Хазрети Омер (Аллах да е доволен от него) бяха завладени и добавени към границите на Ислямската държава - Сирия, Египет, Палестина и цялата територия на Иран. Богатите съкровищници на Византия и Иран потекоха към Медине-и Мюневвере, превърнала се в център на Ислямския свят. Вярващите живееха в благоденствие. На фона на това изобилие халифът на вярващите Хазрети Омер (Аллах да е доволен от него) в състояние на духовно доволство, изнасяше проповедите (хутбе) облечен в кърпени дрехи, при цялото великолепие на държавата и богатството на хазната. Понякога задлъжняваше и така живееше в притеснения, защото предпочиташе да взима от хазната минимални количества и с тях трудно се препитаваше.

Първенците сред сподвижниците не издържаха да го виждат така и решиха да увеличат издръжката на халифа. Тъй като се притесняваха да му го предложат, отидоха при дъщерята на Хазрети Омер, която бе и една от съпругите на Пророка (с.а.в.) - Достойната Хазрети Хафса (Аллах да е доволен от нея). Помолиха я без да споменава имената им да уведоми баща си за това. Хафса (Аллах да е доволен от нея) предаде на баща си това предложение. Хазрети Омер (р.а.), който бе свидетел на дни, в които Пророка (с.а.в.), гладуваше толкова много, че нямаше и една фурма, с която да се засити, попита дъщеря си[21]:

"– Дъще! Каква бе храната и облеклото на Пророка (саллялаху алейхи ве селлем)?"

"– Едва стигаха" отвърна тя, след този отговор Хазрети Омер продължи с думите:

21 Виж Мюслим, Зюхд, 36.

"– Двама другари (Пророка и Ебу Бекир) и аз, сме като трима пътници, вървящи по един път. Първият от нас (Достойният Пророк) достигна своята степен. (Ебу Бекир) върви по същия път и достигна първия. И аз, който съм третият, искам да достигна до своите другари. Ако отида много натоварен няма да мога да ги стигна! Ти не искаш ли аз да съм третия?" [22]

Безспорно поведението на Хазрети Омер (Аллах да е доволен от него) е плод на духовната му извисеност. Безбройните предания за добродетелите на Хазрети Омер (Аллах да е доволен от него), който раздавал правосъдие на хората живеейки де факто истината и правото, са едни от най-хубавите примери в духовното обучение.

Наистина хората се възхищават на творците, но не подражават на поведението им като личности. Подражава се на достойни и умерени личности с улегнал характер. Само възвишените личности на подобни хора се представят и след смъртта им на общността като поучителен пример за добродетелност. Сподвижниците, които бяха възхитени от личността на Пророка и следваха неговия пример; осъзнаха, че докато не превърнат повеленото от Светлината на битието:

"Щастлив е онзи, който след приемането на Исляма е доволен с препитание, което е достатъчно за него." (Тирмизи, Зюхд, 35) в начин на възприемане на света, не могат да се присъединят към „свещения" керван. Те бяха обучени с възпитанието на Пророка и се превърнаха в пример за подражание на мюсюлманската общност (уммет), представяйки мярата за добродетел. Те представиха на човечеството добродетелта, да можеш да преотстъпиш правото си на нуждаещия се вярващ, дори самият ти да имаш нужда, да предпочетеш другия, отричайки собственото „аз".

22 Филибели Ахмед Хилми, *Тарих-и Ислям*, т. I, стр. 367.

Достойната Айше (Аллах да е доволен от нея) разказва:

“В къщата на Пратеника на Аллах никога не се хранехме до насита. Ако искахме можехме да го направим, но (предпочитахме нуждите на вярващите си братя) извършвахме исар.”

Хазрети Джабир (Аллах да е доволен от него) предава спомен от трудните мигове преди битката при Хендек по следния начин:

“Докато копаехме окопите попаднахме на много твърда скала. Сподвижниците отидоха при Пророка и му казаха това. Той слезе в окопа и когато удари скалата с кирката, тя се разби като пясък. Докато гледахме проявлението на това чудо забелязахме, че Пратеника на Аллах от глад е привързал камък за корема си. От три дни не бе ял нищо. Тогава казах:

“– О, Пратенико на Аллах! Позволете ми да отида до дома си.” Той ми позволи, отидох вкъщи и попитах съпругата си:

“– Не издържам като виждам в какво състояние е Пророка. Няма ли нещо за ядене вкъщи?” Съпругата ми отвърна:

“– Има малко ечемик и едно козле.”

Заколих козлето, семейството ми смля ечемика и приготви хляб. Сложихме месото да ври и хляба да се пече, през това време отидох при Пророка (с.а.с.) и го помолих:

“– Имаме малко храна. Вземете един двама души и заповядайте у нас.”

Пророкът попита:

“– Колко храна имате?” и аз му разказах.

“– И много и хубава! Предупреди семейството си «Докато не дойда не сваляйте храната от огъня и не вадете хляба от пещта!» На сподвижниците каза: “Тръгвайте!”.

Аз отидох вкъщи притеснен, че храната е малко и очевидно няма да стигне. Казах на съпругата си:

“– Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) идва заедно с мухаджирите, енсар и още други”

А тя попита:

“– Пророка (с.а.с.) не те ли попита какво има за ядене?”

“– Да попита ме ” отвърнах аз.

“– Тогава бъди спокоен” каза тя.

На идващите Пророка (с.а.с.) казваше:

“– Влизайте спокойно.” Режеше хляб, слагаше месо върху него и поливаше от бульона на месото. Всички, които дойдоха се нахраниха. Част от храната остана. Тогава той се обърна към семейството ми:

“– Яжте и вие и нагостете и съседите, защото глада се шири навсякъде.” (Имам Невеви, Ислямът в Хадиси, стр. 363)

Както се вижда и в този хадис-и шериф въпреки, че бил поканен да отиде с няколко души, сърцето на Пророка (с.а.в.) не му позволило да го направи. Отвеждайки със себе си всички сподвижници той разкрил изпълненото си с милост, загриженост и състрадание сърце и мъдростта на „уммет, уммет” намерила проявление. Отивайки в дома, в който са били поканени, въпреки желанието на сподвижниците пръв той да се нахрани, той нагостил първо тях подавайки им храната сам; раздал остатъка на домакините. Всичко това е проявление на безкрайната милост и нежност на сърцето му, затова и ние търсим убежище в тази милост и казваме: «Застъпи се (шефаат) за нас о Пратенико на Аллах)!»

Изпратен като милост за световете Пророка (с.а.в.) изживял живота си с богобоязън (таква) и въздържане от земното (зюхд), и в немотия и в изобилие винаги се е задоволявал с малкото и е търсел убежище при Аллах по следния начин:

"О, Аллах! Дай прехрана на семейството на Мухаммед толкова, колкото е необходимо, за да преживяват." (Бухари, Рикак, 17)

Отново според предаденото от Достойната Хазрети Айше (Аллах да е доволен от нея) веднъж жена от Енсар дошла да ги посети и видяла, че леглото на Пророка се състои от сгъната тънка завивка. Тя изтичала до дома си и донесла постеля напълнена с вълна. Когато Пророка (с.а.с.) видял, че леглото му е сменено, видимо недоволен от това, се обърнал към Достойната Айше с думите:

"– Ей Айше! Върни това легло. Кълна се в Аллах, ако исках Аллах щеше да направи така, че с мен да вървят планини от злато и сребро и да бъдат на мое подчинение. (Ахмед бин Ханбел, Китабу'з Зюхд, стр. 30)

Понякога принципите за **въздържане от земното "зюхд" и богобоязън "таква"** присъщи за пророческия начин на живот и разкрити в хадисите и разказите се разбират погрешно. Приемат се като пълно равнодушие към земните блага и богатства. А има религиозни задължения, които се реализират само чрез материални средства и те имат голяма ценност при Аллах. На 200 места в Свещения Коран се споменава раздаването по пътя на Аллах „инфак". Два от петте основни принципа на Исляма – поклонението хадж и зекят се изпълняват от онези, които притежават имущество в количества определени от религията и в този смисъл се считат за богати. Освен това принципа в Ислама[23] „даващата ръка" превъзхожда „взимащата ръка" насърчава

23 Виж Бухари, Зекят, 18.

притежаване на имущество, с което да се изпълни този ибадет (религиозно задължение). Следователно въздържането от земното (зюхд) не може да противоречи на нещо, което религията поощрява.

Богобоязънта и въздържанието от земното трябва да съществуват едновременно със страха да не се изпадне в грях и невежество и доволство от земните блага. **Истигна не е действие или нещо видимо тя се преживява духовно.**

Въздържането от земното (зюхд) и доволството от това, което притежаваш (истигна) са отношения към земните блага, без те да влизат в сърцата ни. В този смисъл въздържането от земното (зюхд) не е бедност; а е духовно отношение задължително за всеки вярващ и беден и богат.

Онзи, който по Божие предопределение живее в бедност и отчаяние, а в сърцето си следва земните страсти не може да се приема за живеещ в зюхд и истигна. Те не са принудително примирение с малкото по стечение на обстоятелствата в съдбата; а съзнателно опазване на сърцето с цел да не попадне в плен на земното. Следният разказ разяснява този принцип по много хубав начин:

Достойният Мухаммед Париса Хазретлери ученик на Шах-и Накшибенд Хазретлери пътувайки за поклонението хадж минал през Багдат. Там срещнал млад търговец, който видимо бил изключително зает с търговските дела и си помислил, как той прекарва времето си в прекалена ангажираност със земните дела. Вътрешно си казал:

“Жалко! Вместо да служи на Аллах, този младеж е потънал в светското!..” Когато погледнал в сърцето му обаче, с изумление разбрал, че тялото му е ангажирано със земното, но

сърцето му споменава Аллах (зикир)... Той приветствал младежа с думите:

“ Ръката е в печалба, а сърцето при Аллах!..”

Когато пристигнал в Мекка, видял белобрад старец прегърнал покривалото на Кябе да ридае сърцераздирателно. Виждайки външния му вид и чувайки ридаещите молби на човека към Аллах си помислил: “Де да можех и аз така ридаейки да търся убежище при Аллах”.

След което, поглеждайки в сърцето му разбрал, че молитвите и риданията са заради земно желание. Това наскърбило милостивото му сърце.

Както е видно и от разказа важното е светските занимания да се извършват без това да води до пренебрегване на отвъдния свят.

Сравнявайки човека в земния живот с кораб, плаващ в морето на богатството, Достойният Мевляна (Аллах да се смили над него) казва:

“Ако морето е под кораба, то е негова опора. Но ако вълните започнат да изпълват вътрешността на кораба го водят към гибел.”

Наистина не може да се отрече духовната опасност от това земните блага да привържат сърцето и да го отдалечат от Аллах. Всъщност всеки вярващ е предупреден за тази опасност с това, което Свещения Коран повелява за „имотите” и „децата”, чрез израза „изпитание”. Така ангажирани със светските дела, не трябва да забравяме да пазим сърцето си от нехайство. Ако сърцето не се опази от обичта към земното, всяка частица от тези земни неща ще е лишена от благодатта на Аллах.

Пророкът (с.а.с.) е казал:

"Наслаждението (изпълнено със страсти) на земните блага е горестта в отвъдния свят. Земните страдания (в смисъл на изпитания) са насладата в отвъдния свят" (Хаким, Мустедрек, IV, 345)

В един друг хадис-и шериф се казва:

"Земното е приятно и привлекателно. Без съмнение Аллах ще даде управлението му на вас и ще наблюдава как ще постъпите и какво ще правите. Затова пазете се от земното..." (Мюслим, Зикр, 99)

Една сутрин излизайки за утринната молитва намаз, чух виковете на две котки. Учудих се какво става и отидох да видя. Видях ги да стоят една срещу друга готови да скочат всеки миг, подобно на малки тигърчета ръмжаха и гледаха яростно една към друга, без да мигнат. Бяха настръхнали и решени при най-малкия скок да се разкъсат една друга. Помислих си каква ли може да е причината за такава вражда, тогава видях между тях мишка, малка умряла мишка. Котките се бяха сбили за мършата на една малка мишка. Бяха готови да бъдат разкъсани или да разкъсат другия за едно малко парче мърша на мишка!..

Тази картина всъщност изобразяваше доста поучителна гледка. Тя отразяваше лошите последици, до които може да доведе ненаситността за една мърша. В известен смисъл създаваше асоциация за онези, които са се подчинили на земното и заради напразни амбиции са предпочели печалното страдание в отвъдния свят. Разкриваше това, че преходните постове, длъжности и борби за управление, в които толкова много нехаещи се вкопчват със земна страст и желание, не са нищо повече от развалина, за която не си заслужава да се погуби вечното цар-

ство. В основата на това похабяване е погрешното насочване на желанията и доволството. За тези свои раби Аллах повелява следното:

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَيَطْغَى أَنْ رَآهُ اسْتَغْنَى إِنَّ إِلَى رَبِّكَ الرُّجْعَى

“Ала не! Човек престъпва, защото се е видял богат. Към твоя Господ е завръщането.” (Сура ел-Аляк /Съсирекът/, 6-8)

Духовно незрелият човек с алчност тича след земните облаги. Щом придобие нещо изпада в опиянението на нехайството. Ако случайно не успее - удавя се в мъка. Когато безпокойството за материалните неща, постове и прехрана е повече от необходимото, сърцето изпада в подчинение на земното и се превръща в негов роб.

Във връзка с това е и следното пророческо предупреждение:

“Аллах става гарант за земните тревоги на онзи, който обедини всички свои тревоги в една - тревогата за отвъдното. А за онзи, който увеличава скръбта и тъгата за земните дела, Аллах не проявява загриженост, в коя долина ще се погуби.” (Ибн-и Мадже, Зюхд, 2)

Така когато земното стане преграда между раба и Създателя, повлича раба към духовна гибел. Когато това невежество продължи, рабът достига до положението описано от Пророка (салляллаху алейхи ве селлем):

“...Тяхното достойнство е богатството им, религията са парите, посоката им (къбле) са жените. Те са най-лошите сред създанията. Те нямат дял при Аллах.” (Али ел-Муттаки, Кензу’л-Уммал, том XI, стр.192) Аллах да ни опази!

Пратеника на Аллах (с.а.в.) е повелил на сподвижниците си:

"...Кълна се в Аллах не се страхувам за вас от бедността. Страхувам се, ако пред вас се разпростират земните блага, както пред онези преди вас, да не влезете в надпревара за тях, както влязоха те, да не ви погубят земните блага, така както погубиха тях." (Бухари, Рикак, 7)

Поради това на земните неща трябва да се отдава значение само, колкото е необходимо и трябва да се пази сърцето от прекомерна ангажираност с тях.

Нашият свят е само капка от Владението на Аллах. Когато се сравни с отвъдния живот, земният живот, съгласно пророческото обяснение, не е дори колкото водата, която остава по пръста, след като се потопи и извади от вода.[24] Всевишният Аллах повелява:

وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلاَّ لَهْوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةِ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

"Този, земният живот, е само забава и игра. А Сетният дом е вечният, ако знаят." (Сура ел-Анкебут /Паякът/, 64)

Света (земния живот) няма стойност в душевния взор на онези, които знаят това. Тяхното единствено желание е одобрението на Аллах. Колко хубаво е казал Юнус Емре:

Не ме радва това, което притежавам
И не страдам по това, което нямам
Само в твоята обич намирам утеха
Само Ти си ми нужен, само Ти

Парите, славата и страстите заслепяват очите на нехайните на земята, но нямат никаква стойност за онези, които имат

24 Виж Муслим, Дженнет, 55.

чисти сърца. Приближените на Аллах и праведните вярващи винаги зачитат одобрението на Аллах и за миг не се отделят от правилната посока. Те са винаги бдителни по отношение на земните измами.

Яхя бин Муаз (Аллах да се смили над него) казва:

"Онзи, който притежава мъдростта и съкровеното познание (ариф) носи отвъдния свят в дясната, земния - в лявата си ръка, а сърцето си е обърнал към Аллах. И нищо не би могло да отвлече вниманието му от Всевишния."

В „Месневи" Хазрети Мевляна казва:

"Нехайството към Аллах е земното (този свят). А не притежанието на пари, платове, жени и деца. Твоят земен свят е това, което отвлича вниманието ти и те прави нехаен към Аллах."

Това означава, че доволството от това, което притежаваш (истигна) се отнася не само за имотите и богатството. Сърцето трябва да се пази далеч от всички неща и занимания, които биха направили раба нехаен към Създателя.

Желанието за властване, лидерство и водачество е една от най-силните причини предизвикващи в сърцата нехайство към Аллах. Световната история е пълна с тирани, потискали с гнет с амбицията да придобият или запазят царствата или позициите си на управляващи. Но в Ислямската история има примерни личности, чиито сърца са били привързани към Аллах, не са попадали в плен на стремежа за властване и когато се е налагало са имали зрелостта да прехвърлят по собствена воля силата и властта, с които са разполагали. Една от тези исторически личности, които в името на единството на Исляма са направили такива саможертви, превърнали ги в пример за доброта и добро-

детел е внукът на Пророка **Хазрети Хасан** (Аллах да е доволен от него). В името на целостта на държавата, само шест месеца след като поема халифата, той прехвърля управлението на друг за да предотврати политически конфликти, така не позволява сблъсъци и кръвопролития.

Хазрети Сюлейман алейхисселям (мир нему), определял себе си като бедняк, защото бил извадил от сърцето си обичта към имуществото, богатството и властта. Сутрин ставал, отивал при бедните, сядал до тях смирено и казвал:

"На бедняка му прилича да е с бедните."

Трябва да се знае, че да се полагат усилия за да не се изпада в нужда на земята и да се придобиват имоти по позволен начин не е порок, напротив според следният хадис е достойно:

"По-доброто за вас е вместо да просите нещо от хората без значение дали ще ви дадат, да вземете въже и да отидете в гората, да натоварите на гръб един наръч и да го продадете, така Аллах опазва вашето достойнство." (Бухари, Зекят, 50-53; Несаи, Зекят, 85) Защото вярващият, който е силен и богат може да раздава повече по пътя на Аллах (инфак), да дава работа на повече хора, да участва в повече добри начинания и в резултат от това да бъде удостоен с мъдростта на хадиса:

"Най-достойният сред хората е онзи, който им е най-полезен." (Суюти, *ел-Джамиус-Сагир*, II, 8)

Не е погрешно да се търси дял от земното, погрешно е цялото сърце да се отдава на това, да се пренебрегват религиозните и морални задължения, да се изпада в плен на земното чрез скъперничество. Не бива да се забравя, че мястото на парите е в касата и портфейла, а не в сърцето!

Мярата определена ни от Пророка (салляллаху алейхи ве селлем), която трябва да съблюдаваме по този въпрос е следната:

"Не се привързвай към земното, за да те обича Аллах; не искай нищо от хората, за да те обича народа." (Ибн-и Мадже, Зюхд,1)

Нека Всевишния Аллах да ни обикне и да ни направи обичани! Нека ни отреди истигна за всичко останало, освен Себе си, (така както са усещали това пророците), с която цялото ни внимание и привързаност да бъдат насочени към великата обич на Аллах и изпълнението на Неговите повели!

Амин!..

Моралът в търговията

Носим отговорност за това, да печелим по позволен начин и сме задължени да разходваме спечеленото на позволени места. Мъдрият търговец, докато се занимава със земните си търговски дела, мисли и за вечното щастие и не пренебрегва по-голямата печалба – тази в отвъдния свят, като не се отделя от Божия път.

Моралът в търговията

Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) срещнал веднъж човек, който продавал пшеница и го попитал:

"–Как продаваш?"

Човекът разказал по своему. В този момент Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) получил откровение:

"– Спусни ръка в зърното!"

Пророкът (с.а.с.) разбъркал зърното с ръка и видял, че е влажно. След което казал:

"– Да беше сложил влажното зърно отгоре, за да могат хората да го видят! Този, който ни измами той не е от нас." (Муслим, Иман,164)

Както е изразено и в хадис-и шерифа, икономическата система в Исляма е изградена върху разбирането за честност в търговията и служба в полза на индивида и обществото.

Търговията е преминаване на стоката от производителя към потребителя, дейност изискваща както капитал така и труд, при която съществува вероятност както за печалба така и за загуба. Търговията, която увеличава ползата на стоките е не само позволена, но и насърчавана. Ако се помисли върху казаното от Пророка (с.а.с.): *"Девет десети от печалбата са в търговията..."*[25]

25 Виж Суюти, Джамиус-Сагир, I, 113.

по лесно може да се разбере в каква степен е насърчена тя. От друга страна това, че две от петте основи на Исляма са поклонението хадж и милостинята зекят, които са задължение на вярващите, които се считат богати според правилата на религията, е също своеобразно насърчаване към забогатяване по позволен начин. В този смисъл може да се приеме и разпоредбата на хадис насочваща към раздаване по пътя на Аллах:

"Даващата ръка превъзхожда взимащата." (Бухари, Зекят, 18)

Едновременно с това по отношение на търговията, която е едно от основните средства за придобиване на имотно състояние, не бива да се забравя следното:

"Всяка общност има своето изпитание (фитне). Изпитанието на моята общност е богатството." (Ибн-и Ханбел, IV, 160)

Амбицията за печелене на пари в търговията е един от страшните недостатъци и слабости на човешката душа (нефс). Алчният човек е като делва: дори стомахът й да се напълни, устата й не се затваря. Дори да се опиташ да изсипеш море в делвата тя не може да поеме повече от вместимостта си. Алчният човек е и като камина или пещ, колкото и дърва и въглища да хвърлиш не се насища, напротив увеличава пламъка и жарта си. Пророкът (с.а.в.) описва алчния човек по следния начин:

"И две долини пълни с богатства да има човешкото същество ще поиска трета. Нищо друго освен пръстта не може да го засити." (Бухари, Рикак, 10; Муслим, Зекят, 116)

Многобройни са измамите и лъжите, които човекът извършва в търговията поради тази своя слабост. Много племена са потънали заради това. И въпреки това света е пълен с нехайни пътници, които не се вразумяват. Винаги са съществували хора, които са притежавали безмерни богатства и вместо да извърш-

ват благодеяния за бедните, страдащите, вдовиците, сираците и нуждаещите се, те са ограбвали дори тях с алчност...

Религията няма за цел да донесе щастие и спокойствие за тялото, което е в тежест на духа (рух). Напротив има за цел да подчини тялото и човешките страсти (нефс) на духа (рух). След определен етап, търговията трябва да може да възпре човешките ни страсти (нефс) и амбиции, за да не прекалим и да не станем злощастни в отвъдния свят... Не може да има спокойствие и благоденствие в общество, в което търговците извършват злоупотреби, а контролиращите органи са крадци и корумпирани...

Като пример за общностите до Съдния ден, в Свещения Коран Аллах известява за племето на Шуайб алейхисселям (мир нему) - народа на Мадян, обитателите на горичката, които били погубени за това, че опорочили търговския морал. Измамата в търговията, взимането на това, което не се полага по право (харам), потъпкването на по-слабите са толкова тежки грехове, че са станали причина да бъде погубен цял един народ.

Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) повелява:

“Да бъде погубен онзи, който стане роб на златните и сребърните пари и на одеждите носещи гордост и високомерие!.. Ако на търсещият изгода се даде (това, което желае) е доволен, а ако не му се даде, недоволства (опълчва се срещу Божието разпределение и предопределение).” (Бухари, Рикак,10; Ибн-и Мадже, Зюхд, 8)

Хазрети Омер (Аллах да е доволен от него) чул един човек да хвали друг и го попитал:

“– Ти бил ли си негов съсед? Пътувал ли си заедно с него? Търгувал ли си с него?”

Човекът отвърнал, че не е правил нито едно от изброените неща, тогава Хазрети Омер казал:

“– Най-вероятно си го виждал да поклаща глава четейки Коран в джамията!”

Когато човекът потвърдил:

“– Да Омер! Точно така съм го виждал.” Хазрети Омер (Аллах да е доволен от него) отправил следното предупреждение:

“– Тогава недей да го хвалиш! Защото искреността не е във врата на човека.”

Мярата, която задава Хазрети Омер е преценката за човек да се изгражда, според действията и отношенията му с хората, а не от външността. Онзи, който не е правил добрини в полза на другите, трудно може да докаже собствената си доброта.

Както е видно търговията отразява вътрешния мир на индивида. Каквато е духовността на един човек, такава е и търговията му.

Според Исляма в покупко-продажбата, купувачът и продавачът не бива нито умишлено да посочват недостатъци, каквито стоката няма, нито да и приписват качества, които завишават стойността, ако те не съществуват. Не бива възползвайки се от слабостта на другия, цената да се повишава неимоверно (над допустимите стандарти). Не бива да се използва заблуда, незаконна търговия, лихварство, измама в мерките и теглилките, трябва да се избягват клетвите, не бива да се продават стоки, които са забранени и вредни за обществото.

Колко хубаво е формулирал правилата на търговията Пророка (Аллах да го благослови и с мир да го дари):

"О, търговци! Безспорно сатаната и греха се месят в търговията. (Пречиствайте търговията си с милостинята садака, тя ще бъде изкупление за клетвите и ненужните слова!)

В Съдния ден търговците ще бъдат съживени като грешници, с изключение на богобоязливите, честните и онези, които са вършили добрини..." (Тирмизи, Бую, 4)

"Макар да разпродава стоката, изричането на клетва по време на продажбата, намалява берекета на парите." (Бухари, Бую, 26)

Трябва да се каза истинската стойност на стоката на онзи търговец, който не я знае. Възползването от неговото незнание, неопитност или наивност е въвеждане в заблуда. Тези, които имат в сърцата си страх от Аллах и се стремят да спечелят Неговото одобрение са много внимателни и съзнателни в това отношение. Веднъж Имам Азам попитал жената, която била дошла да му продаде копринена дреха, каква е цената на стоката. Когато жената му отговорила:

–Сто дирхема!" той възразил:

"–Не, това струва повече..."

Жената в изумление увеличила цената с още сто дирхема. Имам Азам отново не приел и казал:

"– Не, това струва повече от четиристотин дирхема." Тогава жената отвърнала:

"– Ей Имам! Вие подигравате ли се с мен?

Чувайки това, Имам извикал познавач, който да каже истинската цена на стоката. Човекът дошъл, огледал стоката и я оценил на петстотин дирхема, тогава Имам Азам я купил, плащайки тази цена.

Защото той знаел, че отдалечаването от истината, прикриването на недостатъците на стоката, особено невниманието в мерките и теглилките има много печални последици.

В основата на Ислямския морал винаги е съществувала грижата за другия. Най-вече измамата е много тежък грях за един мюсюлманин, защото вярващият не може да изрича лъжа и да мами. Да се оставиш да те излъжат е признак на глупост. Това също не подобава на мюсюлманина. Пророците изпратени като пътеводители за човечеството бяха надарени с качества като „правдивост", тоест истинност и „проницателност", тоест съобразителност. И мюсюлманинът, който следва техния пример трябва да бъде разсъдлив, умен и бдителен. Всевишният Аллах предупреждава своите раби да не се подлъгват по следния начин:

"И не давайте на несъзнаващите своите имоти, които Аллах е сторил опора за вас." (Сура ен-Ниса /Жените/, 5)

А по отношение на онези, които мамят важи следната заплаха от хадис-и шерифа: След като чул Пророка (Аллах да го благослови и с мир да го дари) да изрича следните думи три пъти:

"Има трима, с които в Съдния ден Аллах няма да разговаря, няма да погледне и няма да пречисти. За тях има страшно мъчение.", Ебу Зер (Аллах да е доволен от него) казал:

"– Да бъде забравено името им, да не получат онова, на което се надяват и да тънат в огорчение, кои са тези трима, о Пратенико на Аллах?

Пророкът (с.а.в.) отговорил:

"Онези, които вървят с гордост и надменност, които натякват извършените добрини и тези, които продават стоката си с лъжливи клетви!" (Муслим, Иман, 171)

От друга страна в икономическия порядък на Исляма се порицава спекулативната продажба, тоест складирането на стоки и продажбата им в момент, когато цената им се повиши. Това се възприема като финансова злоупотреба с обществото. Пророкът (с.а.с.) изрично е проклел онези, които вършат това, в хадис-и шериф е казано:

" Дарен с препитание е търговецът, който смело излага на продан стоката, а онзи, който я складира, чакайки повишение на цената, за да я продаде е проклет." (Ибн-и Мадже, Тиджарат, 6)

Ислямът разкрива правилата свързани с търговията в действията свързани с печалбата и изразходването:

Всички действия извън нормалното развитие на търговската дейност, при което и двете страни са доволни, Свещеният Коран приема за забранени (харам) и повелява:

"не изяждайте своите имоти с измама помежду си"

А свещеният айет е следният:

"О, вярващи, не изяждайте своите имоти с измама помежду си, освен ако е търговия по ваше взаимно съгласие. И не убивайте сами себе си! Към вас Аллах е милосърден."
(Сура ен-Ниса /Жените/, 29)

Изразът **"И не убивайте сами себе си!"** съдържа много важно послание. В него се съдържа предупреждение да не станем от обитателите на ада, погубвайки духовния си свят. От друга страна се обръща внимание на факта, че част от разприте и убийствата се основават именно на стремежа да се печели незаконно и да се придобиват имоти с измама. Предпазването от тези опасности е възможно чрез спазване на търговските правила определени от Исляма. Особено важен момент е избягването на лихвата.

Поради това, че при лихвата няма риск и не се полагат никакви усилия, тя се възприема като вид злоупотреба при ползването на капитала. Тя става причина богатият да стане по-силен, а нуждаещият се да бъде измъчен още повече. Има редица стряскащи хадиси на Пророка (Аллах да го благослови и с мир да го дари) по повод на лихвата. В Прощалното си обръщение (Веда хутбеси), Пратеника на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем) обявява за забранени всички видове на лихвата:

"Всеки вид лихва е под краката ми!"

В айетите на Свещения Коран, Божията заплаха е изразена по следния начин:

„Които изяждат лихвата, не ще се изправят, освен както се изправя някой, когото сатаната поваля от лудост. Това е, защото казваха: "Търговията е като лихварството." А Аллах позволи търговията и забрани лихварството. При когото е дошло наставление от неговия Господ и е престанал, негово е онова, което е било дотогава и делото му е за пред Аллах. А които се върнат към това, тези са обитателите на Огъня, там ще пребивават вечно."

„Аллах лишава лихвата от благодат, а надбавя за милостинята. Аллах не обича никой неблагодарник, грешник." (Сура ел-Бакара /Кравата/, 275-276)

Колко ужасяваща е заплахата в следващите айети, известяващи ни, че лихвата предизвиква Божието проклятие:

"О, вярващи, бойте се от Аллах и се откажете от надбавеното чрез лихвата, ако наистина вярвате! А не го ли сторите, очаквайте война от Аллах и от Неговия Пратеник! А покаете ли се ваша си е главницата на имотите ви. Не сте угнетители и не сте угнетени." (Сура ел-Бакара /Кравата/, 278-279)

Кой би излязъл победител от война със Създателя и Пратеника на Аллах (с.а.в.), в чест на когото бе създадена вселената?!

Ако един мюсюлманин работи с лихва, то той или ще загуби имотното си състояние или вярата му ще бъде отслабена. Имотите на нечестивеца поел по този грешен път, се увеличават за да се увеличи и наказанието, което е заслужил. Тоест за него този път носи печалба на земята. Защото Всевишният Аллах не пропуска, а отлага. На тях им се дава отсрочка до мига, в който ще бъдат наказани. Трябва да се обърне много сериозно внимание на Божията заплаха в свещения айет, в противен случай положението е изключително опасно. Джабир (Аллах да е доволен от него) казва:

"Пророка (с.а.с.) прокле онези, които взимат, дават, записват и свидетелстват на лихвата и повели:

«Те са равни ...» " (Муслим, Мусакат, 106)

Колко прекрасен пример е Ебу Ханифе, който дори не заставаше под сянката на дърво, собственост на човек, комуто бе дал заем, за да не се възприеме като лихва.

Разбира се забраната на лихвата има своите причини и мъдрости. На първо място сред тях са: нарастването на безработицата; изкуственият растеж на цените; отслабването на човешките и морални достойнства като взаимопомощ, солидарност, обич и милосърдие; подклаждане на себелюбието и жаждата за печелене на пари и влияние.

Поради това Ислямът забранява доближаването до лихвата и насърчава т.н. карз-ъ хасен „**даване на заем** заради Аллах според възможностите" и определя **даването на заем на човек изпаднал в нужда за по-ценно от даване на милостинята зекят.**

Въпреки всички тези разпоредби почтените доверени търговци, които си вършат работата с честен труд, винаги са били малцина. Може би, затова Пророка (с.а.с.) е известил това, че честните търговци ще бъдат възнаградени с голяма награда. В хадиса се повелява:

"Честният търговец, на който може да се вярва и който не лъже, в Съдния ден ще е с пророците, праведниците и мъчениците." (Тирмизи, Бую,4; Ибни Мадже, Тиджарат, 1)

Ебу Ханифе Хазретлери бил заможен човек, който се занимавал с търговия. Тъй като самия той бил зает да изучава Исляма (илим), търговските му дела се водили от довереник. Въпреки това, той контролираше дали търговията е в рамките на позволеното. Ебу Ханифе бил толкова стриктен в това отношение, че веднъж изпращайки съдружника си Хафс бин Абдуррахман да продава платове му казал:

"– Ей Хафс! Стоката има следните недостатъци. Поради това казвай това на купувачите и продавай стоката по-евтино!"

Хафс продал стоката на купувачите както му бе указано, но забравил да ги уведоми за недостатъците. Когато Ебу Ханифе Хазретлери научил това попитал:

"–Познаваш ли купувача на стоката? "

Когато разбрал, че Хафс не познава купувача, Имамът раздал всичко, което бе получил за стоката като милостиня садака. Защото по отношение на позволеното и забраненото той винаги се съобразявал с мярката на богобоязънта и живеел в съответствие с истината повелена от Пророка (с.а.в.) на Хазрети Амр:

"О, Амр, колко е хубава праведната стока за праведника!" (Ахмед бин Ханбел, *Мюснед*, IV, 197, 202) Не трябва да забравяме, че от гледна точка чистота на имотите и отговорността, която носим

за това в отвъдния свят, за нас е задължително да внимаваме за позволеното и забраненото.

Със следната случка, покойният ми баща Муса Ефенди обясняваше важността и благодатта на това да не се допуска непозволено в търговията, за да е чиста и позволена и прехраната:

"Имахме съсед арменец, който бе приел исляма. Един ден го попитах, кое го е насочило към правия път и той разказа:

"– Да приема исляма ми повлия хубавият нрав в търговията на съседа ми по нива в Аджъбадем Реби Молла. Молла Реби бе почтен човек, който печелеше прехраната си продавайки мляко. Една вечер дойде у нас и каза:

"–Заповядайте, това мляко е ваше!"

Учудих се и казах:

"– Как е възможно? Аз не съм искал мляко от вас!"

Тогава този внимателен и почтен човек каза:

"– Без да забележа едно от животните е влязло във вашата градина видях го да пасе там. Затова това мляко е ваше. Освен това докато усвои поетата храна ще ви нося от млякото му..."

Аз възразих:

"– Не може да става и дума съседе? Нали е пасло трева? Халал да му е! Но Реби Молла настояваше:

"– Не, не! Така не може! Млякото на това животно се полага на вас!.." и така докато тревата се усвои от тялото на кравата ни носеше от млякото.

Постъпката на този благороден човек ме впечатли изключително. В следствие на това се повдигна завесата на нехайството от очите ми и в мен изгря слънцето на правия път. Казах си:

“– Със сигурност вярата на човек, с толкова възвишен нрав е най-висшата. Не може да има съмнение в правотата на вяра възпитала такива изтънчени, праведни, прекрасни и пречисти хора!”. Произнесох келиме-и шехадет (Свидетелствам, че няма друг Бог освен Аллах, и Мухаммед е Негов Пророк) и станах мюсюлманин.»”

Наред с това обаче има хора, които живеят в невежество както е казано в хадис-и шерифа:

“Идва такъв момент, в който хората престават да правят разлика между това, дали печелят по позволен или забранен начин.” (Бухари, Буйу, 7, 23)

Нарушаването на установените от религията правила води след себе си наказания, които са персонални и в по-голямата си част ще бъдат понесени в отвъдния свят, но трябва да се знае, че бедствията причинени от непозволената печалба засягат и поколението, макар то да няма съпричастност към стореното. Освен това хората плащат за това не само в отвъдния свят, но и на земята. Онези, които придобият наследство от спечелен по непозволен начин (харам) имот, най-често не тръгват по правия път. Защото в парите има една истина; те отиват там откъдето са дошли. Парите дошли по непозволен път, повличат и наследника към лош път. Подобно богатство е като змията, както тя влиза в дупката, от която е излязла, така и богатството се разходва така както е спечелено.

Имущество, което не се използва по пътя на вярата и богобоязнта води до неверие и грях. Колко хубаво е изразено това от Муса (алейхисселям) в айет от Корана:

“И каза Муса: “Господи наш, Ти даде на Фараона и на знатните му хора украса и имоти в земния живот. Господи, те отклоняват от Твоя път. Господи, заличи имотите им и вкорави сърцата им, и да не повярват, докато не видят болезненото мъчение!” (Сура Юнус, 88)

Колко жалко е това, че някои се влияят от вярвания като това, че честната търговия няма да донесе достатъчно печалба. Това са нехайни празнословия, слепота за истината и отричане на програмата за Божествено разпределение. Според изпадналите в тази грешка, Достойният Ебу Бекир (Аллах да е доволен от него), който многократно раздаде цялото си имущество по пътя на Аллах и Пратеника и който никога не се отдели от честната търговия, трябваше да бъде един от най-бедните сред сподвижниците. Точно обратното, исторически доказано е, че той винаги е бил един от най-богатите сред сподвижниците. Въпреки, че многократно е раздавал по пътя на Аллах (инфак) всичко, което е притежавал, е бивал удостоен с Божията благодат и отново е придобивал имущество и богатство.

Поради това, ние сме натоварени с това да печелим по позволен и законен начин и да изразходваме спечеленото на позволени места и за позволени неща. Мъдрият търговец, докато се занимава със земните си търговски дела, мисли и за вечното щастие, не пренебрегва по-голямата печалба – тази в отвъдния свят спазва Божиите предписания. Колко хубаво е представен душевният свят на такива хора в следващото знамение:

رِجَالٌ لَّا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَن ذِكْرِ اللهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاء الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ

„...хора, които нито търговия, нито продажба ги отвлича от споменаването на Аллах и от служенето на молитвата

и даването на милостинята *зекят*. Страхуват се от Деня, в който ще се преобърнат сърцата и очите." (Сура ен-Нур /Светлината/, 37)

Такива търговци живеят с мъдростта на повеленото в един друг айет "тиджаратен лен-тебур" (печалба, която няма да пропадне) и взимат дял от истинската търговия, за която Аллах повелява следното:

"Онези, които четат Книгата на Аллах и отслужват молитвата, и дават скрито и явно от онова, което им дарихме, наистина се надяват на търговия, която не ще пропадне, защото Той ще им изплати напълно техните награди и ще им надбави от Своята благодат. Той е опрощаващ, признателен." (Сура Фатир /Твореца/, 29-30)

Нека Аллах ни отреди живот изпълнен с мъдростта на тези знамения! Нека Аллах ни отреди умението да четем Божията книга с очите на душата, да се извисим, отправяйки поклон-седжде с богобоязън, да печелим по позволен начин, да изразходваме без да разхищаваме, и да раздаваме от предоставените ни блага по пътя на Аллах!

О, Аллах! Отреди на тези, които се занимават с търговия, да бъдат от сигурните както в словата, така и в делата, нека бъдат полезни за страната и народа ни!... Отреди им праведни дела, с които ще заслужат милост и благодат и в този и в отвъдния свят!

Амин!..

Карз-ъ хасен даден на Аллах
(Хубав заем – Инфак)

Тялото, душата и имотите са ни поверени за временно ползване и те няма да останат в наше притежание завинаги. Несъмнено някой ден, внезапно ще се разделим с всички тях и те ще се върнат при Аллах - Истинският Владетел. Следователно в живота, с който сме дарени веднъж, трябва да предадем по пътя на Аллах повереният ни блага, за да заслужим вечната награда.

Карз-ъ хасен даден на Аллах (Хубав заем – Инфак)

Тази вселена създадена и украсена от могъща ръка е всеобщо, преходно място за временно пребиваване. Този свят, в който преживяваме определено време и който е свят на изпитания, изисква съзерцание и размишление със сериозност, изтънчена душевност и дълбока възприемчивост. Хубавите неща, които можем да отнесем във вечния си дом, тоест в безкрайния живот, са истинските, постоянните блага за нас. Всевишният Аллах иска рабите му да се явят пред него с такива красоти и затова често известява в Свещения Коран за значението, което отдава на праведните дела извършени, за да се спечелят одобрението Му и големите награди.

Аллах настойчиво насърчава милостинята садака и раздаването по пътя на Аллах (инфак), които са проявление на възвишени качества като доброта и благодетелност, великодушие и искреност във вярата (ихсан). Междувременно за състоятелните вярващи категорично са повелени финансови задължения като зекят и жертвоприношението (курбан). Наред с тези задължителни помощи има и добродетели, които са свързани с щастието и вълнението от вярата едно, от които е **карз-ъ хасен** или **хубав заем.**

Всевишният Аллах приема всяка милостиня (садака) в Негово име или раздаване по пътя на Аллах като един хубав заем

карз-ъ хасен, който е даден на Него и обещава, че срещу това ще се отплати многократно. В айет от Свещения Коран се повелява:

مَن ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ

“На онзи, който дава хубав заем [по пътя] на Аллах Той ще му го умножи и за него ще има щедра награда.”
(Сура ел-Хадид /Желязото , 11)

Поради това, трябва да помним, че милостинята садака, която даваме не само доставя радост на нуждаещият се, но е и вид обезпечение за последния ни дъх срещу смъртта, която някой ден ще се изправи срещу нас неочаквано.

Трябва да знаем, че притесненията и благополучието са предопределени от Аллах. Истинските вярващи не могат да бъдат като нехаещите, които се възгордяват и разглезват от блага-та, които Аллах им дава и не ги изразходват, за да спечелят благоволението Му. Истинските вярващи възприемат и прилагат хубавия заем (карз-ъ хасен) и в двете му значения:

1. Дават заем на нуждаещите се раби,

2. Раздавайки по пътя на Аллах дават заем на Всевишния...

Да, както се споменава и в Свещения Коран едно от значенията на карз-ъ хасен е даване на заем на Аллах. Това става чрез раздаване по пътя на Аллах (инфак) на нуждаещите се и подкрепяне на усилията и служенето по пътя на Аллах. Известявайки ни за подкрепата, поощряването и наградата за това дело, Аллах го определя като „заем даден на Него”. В този смисъл Аллах иска от нас раздаване по Неговия път (инфак) като заем от своите раби. В Свещения Коран се повелява:

“...И отслужвайте молитвата, и давайте милостинята *зекят*, и заемайте хубав заем на Аллах! И каквото добро сторите отнапред за себе си, ще го намерите при Аллах още по-хубаво и с по-голяма отплата. И молете Аллах за опрощение! Аллах е опрощаващ, милосърден.” (Сура ел-Муземмил / Загръщащият се/, 20)

Приемайки раздаването в Негово име (инфак) като хубав заем, Всевишният Аллах удостоява човека с изключителна милост. Но разбира се, при условие че раздаването е направено с чисто намерение, без да се очаква лична изгода в земния живот, без показност и желание за слава... Поради това, не бива да се очаква благодарност от хората за направеното, то трябва да се прави само, за да се спечели доволството на Аллах. В Свещения Коран по повод на раздаването по пътя на Аллах (инфак) на Хазрети Али и Хазрети Фатма (Аллах да е доволен от тях), са описани принципи които трябва да се спазват:

“И дават храна въпреки че и те я обичат на нуждаещ се и на сирак, и на пленник: “Храним ви в името на Аллах. Не искаме от вас нито отплата, нито признателност. Страхуваме се от [мъчението на] Нашия Господ в Деня свъсен, зловещ.”Но Аллах ще ги предпази от злото на този Ден, и ще им дари сияние и щастие.” (Сура ел-Инсан /Човекът/, 8-11)

В този айет можем да разчетем следните мъдрости във връзка с раздаването по пътя на Аллах (инфак):

1. Да предпочетеш другият мюсюлманин пред себе си - (исар);

2. Да раздаваш милостиня в името на Аллах, за да спечелиш Неговото одобрение, а не с преходни и земни цели;

3. Да се опазиш от злото на Съдния ден чрез раздаване в името на Аллах (инфак);

4. Онзи, който раздава по пътя на Аллах с искреност (ихляс) ще бъде със сияйно лице и това, което е дал ще бъде прието при Аллах;

5. От вярващите се иска да вършат праведни дела.

За заема даден на Аллах при спазване на тези условия, Всевишният ще се отплати многократно. Отново в айет от Свещеният Коран, Всевишният Аллах ни известява за достойнствата на такъв заем по следният начин:

"…Щом отслужвате молитвата, давате милостинята *зекят*, вярвате в Моите пратеници, подкрепяте ги и заемате на Аллах добър заем, Аз ще отмахна от вас лошите ви постъпки и ще ви въведа в Градините, сред които реки текат..." (Сура ел-Маиде /Трапезата/, 12)

Според предание на Ибн-и Мес'уд (Аллах да е доволен от него) след низпосланването на знаменията свързани с даването на хубав заем на Аллах, Ебу Дехда ел-Енсари отиде при Пратеника на Аллах (с.а.в.) и го попита:

"– О Пратенико на Аллах! Аллах заем ли иска от нас?"

Пратеника на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем) отвърна:

"–Да, Ебу Дехда, Аллах иска заем!"

След това Ебу Дехда – Аллах да е доволен от него помоли Пророка (с.а.с.) да протегне ръка, хвана я и каза:

"– Давам градините си в заем (карз-ъ хасен) на Аллах!

Според преданието на Ибн-и Месуд (Аллах да е доволен от него), Ебу Дехда имал градина с 600 палми с фурми и дом в самата градина, в който живеел със семейството си. След като казал това на Пророка (с.а.в.) Ебу Дехда, отишъл в дома си и казал на съпругата си:

“– Напускаме дома и градината, защото аз ги дадох в заем на Аллах...”

При тези думи съпругата му отвърнала:

“– О, Ебу Дехда! Сключил си много изгодна сделка!”

Взел децата и вещите си и освободил къщата и градината. (Табери, *Тефсир*, II, 803; Хаким, *Мюстедрек*, II, 24)

Във всяка епоха, в която това съзнание и достойнство са взимали връх, мюсюлманската общност е живяла в спокойствие и щастие и е опазвала и земния и отвъдния си свят. Без съмнение да се раздава в името на Аллах (инфак) в моменти, в които нуждата и недоимъкът са достигнали пределната си фаза и в трудни моменти и да се живее в съответствие със свещените айети е дар и благодат. За да ни опази от нехайство и отпускане в това отношение, Всевишният предупреждава нас – своите раби по следния начин:

“И какво ви е, защо да не раздавате по пътя на Аллах? На Аллах принадлежи наследството на небесата и на земята. Онези от вас, които раздаваха преди завземането [на Мекка] и се сражаваха, не са равни [с останалите]. Те са на по- високо стъпало от онези, които раздаваха след това и се сражаваха. Но на всички тях Аллах обеща Най-прекрасното. Сведущ е Аллах за вашите дела.” (Сура ел-Хадид / Желязото /, 10)

Това означава, че Аллах иска жертвоготовност от своите раби, най-вече в трудни моменти. Тази жертвоготовност на рабите в Свещеният Коран се нарича „карз-ъ хасен”.

Не бива да забравяме, че тялото, душата и имотите са ни поверени за временно ползване и те няма да останат в наше притежание за винаги. Несъмнено някой ден, внезапно ще се разделим с всички тях и те ще се върнат при Аллах-Истинският

Владетел. Следователно от сега, тоест докато сме живи, трябва да предаваме по пътя на Аллах тези поверени ни блага, за да заслужим вечната награда. Дори да не ги предадем, така или иначе Истинският им Владетел Аллах, в момента, в който се сбогуваме със земния живот ще вземе обратно всичко от нас. Но ще има голяма разлика. Ако сме раздавали по пътя на Аллах (инфак), въпреки че притежава всичко на земята и небето, Всевишният ще ни удостои с милостта да приеме това като заем, който сме Му дали и в замяна на това ще ни дари с многобройни благодеяния. Ако ние не раздадем в името на Аллах, няма да получим нищо, само ще бъдем натоварени с отговорността на притежаваното от нас. Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) отправя следното предупреждение към онези, които прекарват живота си далеч от раздаване на милостиня по пътя на Аллах:

"Човекът непрекъснато живее с мисълта «моето имущество...» ... О, човеко! Нима имаш друго имущество освен това, което изяждаш, износваш или даденото като милостиня (садака) с надеждата да спечелиш награда (севап)?!" (Мюслим, Зюхд, 3-4; Тирмизи, Зюхд, 34)

Колко хубаво е казал Хазрети Мевляна в „*Месневи"*:

"Когато Ангела на смъртта, хване за ухото (взимайки душата му) богатия нехаещ го събужда от земния сън. И тогава на него самия му става смешно, как се е страхувал да не загуби богатство, на което не е бил истински собственик."

Според преданието на Достойната Айше (Аллах да е доволен от нея) веднъж в семейството на Пророка (с.а.в.) заклали агне. След като раздали в името на Аллах (инфак) на доста хора, Пророкът (с.а.в.) попитал какво е останало от агнето. Достойната Хазрети Айше (Аллах да е доволен от нея) отвърнала:

“– Само една раменна кост.” Тогава Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) казал:

“– Трябва да кажеш: всичко, освен раменната кост остана за нас!” (Тирмизи, Съфат’ул-къяме, 35)

Действително истинското богатство на човека е това, което събира за отвъдния живот под формата на добри и полезни дела.

Само чрез благодатта на великодушието и състраданието можем да се отдалечим от преходните житейски склонности, които се проявяват като беда от земното богатство и разрушават духовната хармония.

Всевишният Аллах ни известява, че в момента на раздяла със земния свят едно от нещата, за които човек съжалява и споменава е даването на милостиня (садака). Духовното състояние в момента на преход към смъртта на онези, които са пренебрегвали даването на милостиня е разкрито по следния начин:

وَأَنْفِقُوا مِنْ مَا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ

“И раздавайте от онова, което ви дарихме за препитание, преди да е дошла при някого от вас смъртта и той да каже: “Господи, да би ми дал малко време, щях да раздавам милостиня и да бъда от праведните!” (Сура ел-Мунафикун /Лицемерите/, 10)

Затова скъперничеството и любовта към земното не бива да ни отдалечават от раздаване по пътя на Аллах (инфак) за да не изпаднем в положението на разорени в отвъдния свят, след като сме оставали всичко, което сме имали на онези след нас и сме се натоварили само с тежката отговорност и страдание от имуществото, което сме имали...

Защото един от първите въпроси на голямата равносметка в отвъдният свят е откъде спечели имуществото си и къде го изразходва. Както Пророкът (Аллах да го благослови и с мир да го дари) повелява:

"Нито един раб в Съдния ден няма да помръдне от мястото си докато не бъде питан къде прекара живота си, как приложи знанията си, откъде спечели имуществото си и къде го изразходва и къде похаби тялото си." (Тирмизи, Къямет, 1)

Предците ни са осъзнали тези истини по най-хубавия начин и в резултат на големите им усилия и активност по отношение на раздаването в името на Аллах (инфак) са дарили историята с великата „култура на вакъфите". Те буквално са се съревновавали в добродеятелността и са създали вакъфи и настоятелства, които да могат да отговорят на всеки вид нужда. Наред с това са прочутите **камъни за милостинята садака** (кръгли камъни предназначени за скрито раздаване на милостинята садака), поставяни в различните квартали на стария град Истанбул, за да не се накърнява достойнството на срамежливите и непорочните, да не бъдат те принудени да искат от някого. Днес много малко от тези камъни са по местата си.

А на времето те са били свидетели на истинско съревнование в добрите дела и служенето. Тогава милостинята се е оставяла във вдлъбнатината на повърхността на камъка в тъмнината на нощта, за да бъде раздаването в името на Аллах направено така, че „лявата ръка да не знае какво дава дясната".

След това достойните нуждаещи се от съответния квартал взимали от там само колкото имали нужда и не докосвали повече от това. Там са ходели най-вече онези, които са имали нужда, но са се срамували да просят. Един френски пътешественик описал Истанбул през 17-ти век, разказва как в продължение на

седмица наблюдавал един камък, върху който имало пари и не видял никой да взима милостиня от там.

Във всяко общество и във всяка епоха винаги ще има бедни и нуждаещи се. Следователно трябва да превърнем повеленото в знамението:

“Бедният има дял в имота на богатия.” [26] в ръководен принцип и да продължим съревнованието започнало от камъните за милостиня и прераснало в института на вакъфа, за да опазим честта на достойните нуждаещи се. Трябва **да опазим искреността и чистосърдечността на протягалите се в миналото към камъка за милостиня, даващи или взимащи ръце**... **Трябва да превърнем сърцата си в камък за милостиня.** Нуждаещият се трябва да може да се доближи до нас чувствайки топлината на майчина прегръдка. А ние като благодарни раби на Нашият Господар «Реззак-Даващия препитание» трябва да се поклоним в седжде за оказаната милост и щедрост. Мярката ни в земното и отвъдното трябва да бъде:

“Най-достойният сред хората е онзи, който им е най-полезен. ” (Суюти, *ел-Джамиус-Сагир*, II, 8) и повеленото в знамението:

“Кажи: “Моят Господ увеличава препитанието комуто пожелае от Своите раби, и Той го намалява за тях. И каквото нещо раздадете [за милостиня], Той го връща.Той е Най-добрият от даващите препитание.” (Сура Саба, 39)

Служенето и хубавите дела като раздаване по пътя на Аллах (инфак) и „карз-ъ хасен” са осъществими чрез благата, които Аллах ни е отредил. Тоест Аллах приема като заем даден Нему, добрите и полезни дела, които ние вършим с благата, които ни е дарил с милостта си. В известен смисъл Аллах ни дарява с едни блага в замяна на други, които ни е дал.

26 Виж Сура Зарийат /Отвяващите/, 19; Сура Меаридж /Небесните стъпала/, 24-25.

В действителност Аллах е който дава безброй блага, а рабите са тези, които ги получават и се възползват от тях. Според това истинският задължен (получил заем) е човекът, а Всевишният е Даващият заем.

Хазрети Мевляна е казал:

"Онези, които са на земята и на небето искат всичко от Него. Защото на Него дължат цялото си съществуване."

На първо място човекът е задължен пред Аллах за това, че е създаден като най-достойният сред творенията, удостоен е с благодатта на вярата и Исляма, получил е честта да бъде част от общността (уммет) на Пророка (с.а.в.) и е дарен с безброй други благодеяния и дарове. Отделно от това всяка душа е задължена на причината за създаването и - Пророка (с.а.с.) - единствен пътеводител към вечността. Задължена е за всичко, което Пророка явно или скрито е дарил на човечеството - служенето на Аллах (ибадет), нравствеността, поведението и отношенията му с хората; задължена е на сподвижниците му отразили тази красота подобно звезди и на достойните личности в Исляма. Човекът е задължен пред родителите и семейството си.

Изплащането на тези дългове е възможно когато чрез придобиване на нравственост подобна на нравствеността на Аллах – джелле джелялуху и Пророка (салляллаху алейхи ве селлем), чрез достигане на духовния облик на жив Коран и роза разцъфваща в климата на сюннета на Пророка (с.а.с.) да се доближим към завръщането към Създателя. Признателността към Аллах е дълг на всеки един раб.

Трябва да се знае, че ако душите въпреки получените от Аллах безкрайни благодеяния и милост, се похабят в капаните на земното и страстите, които са извън одобрението на Всевишния, човешката чест и достойнство се загубват. Така онези, ко-

ито живеят извън границите установени от Аллах и преувеличават в съзнанието си значението на преходните красоти, биват подчинени на унизените и угнетените. В известен смисъл те забравят заложената в същността им мъдрост на „най-прекрасният от творенията" и се унизяват искайки заем от по-бедни, по-нуждаещи се и по-безсилни създания. Така без да разберат унищожават истинското си съкровище. Изразявайки безкрайното си учудване от състоянието на подобни хора, Хазрети Мевляна (Аллах да се смили над него) казва следното:

"Колко удивително? Нима може слънцето да иска заем от прашинката? Нима Венера може да почерпи обич от една нищожна паничка?"

"Ти си дух, за който е неясно какво представлява, ти си душа, чиито качества са неизвестни. Затворен си в света на свойствата и качествата. Ти си слънце, оплетено във възел; горко ти!.."

В тези стихове Мевляна уподобява човека на духовно слънце. Света е като малка частица, която свети и трепти отразявайки светлината на това слънце. Следователно човекът, който не взима благодат от Аллах, тича подир преходните наслади на живота и търси радост в тях, е сравнен със слънце, което търси заем от прашинката. Как може слънцето да се нуждае от прашинката?

Човешкият дух е Божия светлина както е посочено в Свещения Коран **«и му вдъхна от Своя дух»**[27]. Въпреки това много от хората не оценяват величието на духа си и живеят, без да познаят истината за него. Те жертват великия и свещен дар, поверен им от Аллах за материални и преходни наслади и изпаднали

27 Виж Сура Сад, 72; Сура Хиджр, 29.

във водовъртежа на гнева, страстите и славата искат да живеят само с нуждите на телата си. Сякаш слънцето на духовността им е попаднало във възела на греха, оплело се е и не може да разпръсква светлината и сиянието си. Всеки раб:

Трябва да знае стойността си! Трябва да знае безбройните дарове, с които е удостоен по милостта на Аллах, и най-вече мъдростта на „най-прекрасният от творенията"! Не бива да попада в плен на преходни и ненаситни удоволствия! Не бива да търси радостта в страстите и преходната любов! Всичко трябва да търси в самия себе си, в душата и сърцето си!

Преди да бъдем изведени от земния живот насилствено, трябва с милостта на Създателя, по своя воля да се подготвим за пътуването към Отвъдния свят и да намерим сигурност във вярата ...

О, Аллах! Отреди ни дарове от морето на безкрайната Ти милост, дари сърцата ни с достойнството на раздаването по Твоя път (инфак) от благата, с които си ни дарил и от даването на хубав заем (карз-ъ хасен)!

Отреди ни леснота, с която да поемем всички наши материални и духовни отговорности и да изплатим заемите си! Дари ни със слух и сърце за безмълвните вопли и страданието на сираците, нуждаещите се и самотните!

Амин!..

Даване и взимане на заем

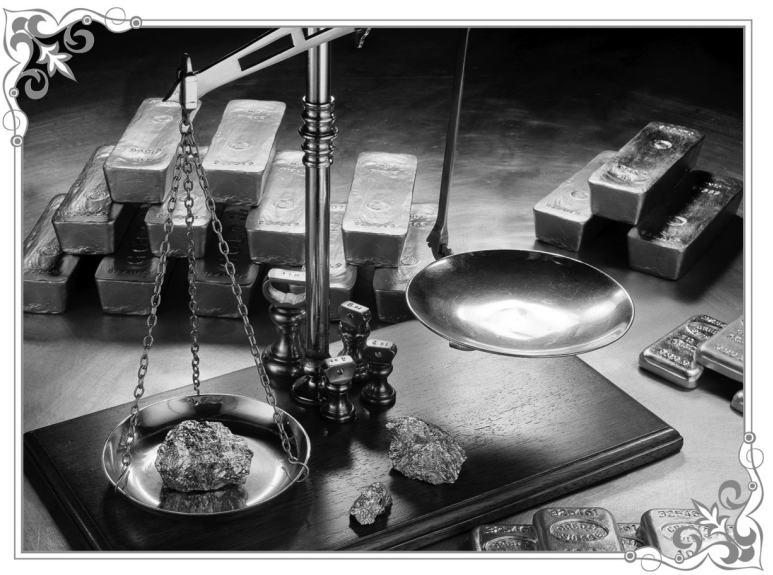

Задължени сме да даваме заем, така както изпълняваме и другите добри дела в Исляма. Утре когато се пренесем във вечното обиталище, нито богатият ще има такава възможност, нито бедният ще има такава нужда. Тази добродетелна форма на служене на Аллах има голямо социално значение и не бива да се дискредитира от хора, които избягват да дават заем, под различни оправдания, въпреки че положението им го позволява или от онези, които забавят изплащането на заема си, посочвайки редица пречки за това.

Даване и взимане на заем

Истинската красота на всяко благодеяние се проявява в превъзходното му осъществяване, зрялост и искреност. Поради това в знамение от Свещения Коран се повелява:

اَحْسِنُوا إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

“...и благодетелствайте! Аллах обича благодетелните.”
(Сура ел-Бакара /Кравата/, 195)

Следователно всяко хубаво действие, поведение, дума и служене на Аллах (ибадет) трябва да се извършват от сърце с подобаващата им превъзходност и величие. В противен случай служенето на Аллах (ибадет) и хубавите дела ще бъдат погубени във водовъртежа на страстите и ще завършат със загуба и печал.

Без съмнение един от най-важните въпроси, който трябва да се съблюдава е тънката граница при **даването и взимането на заем**. Защото продължаването на заема е свързано със спазването на задължителни правила както от даващия така и от взимащия заем. Тази форма на служене на Аллах събужда изворите на добродетелта в душите и среща изсъхналите сърца с моретата на обичта, състраданието и щедростта. Така поредицата от действия, извършени с цел да се спечели одобрението на Аллах се превръщат във възвишен нрав, на който могат да завидят и ангелите. Един от хадисите предаден ни от Ебу Хурейра много ясно илюстрира тази истина:

Пророкът (Аллах да го благослови и с мир да го дари) разказа за един от Израилевите синове, който поискал заем от хиляда динара. Този, от когото поискал заем казал:

“– Доведи ми своите свидетели, за да ти дам пред тях и те да свидетелстват! ”

Онзи, който искал заема отвърнал:

“– Аллах е достатъчен за свидетел!”

Човекът, от когото е бил поискан заема казал:

“– Тогава доведи гарант.”

Искащият заем отвърнал:

“– Аллах е достатъчен за гарант.”

Тогава човекът, от когото е бил поискан заема казал:

“– Казваш истината!” и дал пари в заем със определен срок.

Човекът взел парите и отплавал с кораб, за да върши търговските си дела. След като привършил потърсил кораб, с който да се върне и плати заема си навреме, но не намерил. Не знаейки какво да прави взел едно парче дърво издълбал вътрешността му и поставил там хилядата динара и писмо до заемодателя си. Затворил отвора на дървото, отишъл на брега на морето и казал:

“О, Аллах, знаеш че взех на заем хиляда динара от един човек. Когато поиска от мен свидетел аз казах: «Аллах е достатъчен за свидетел!» И той Те прие за свидетел. Когато поиска от мен гарант, аз казах: «Аллах е достатъчен за гарант!» И той Те прие като гарант. Въпреки усилията си, сега аз не мога да намеря кораб, с който да се върна и да платя задължението си навреме. Това поверявам на Теб!” и хвърлил парчето дърво в морето. То се понесло във водата и скоро се изгубило от погледа му.

След това човекът отново отишъл да търси кораб, с който да отплава.

През това време далият заем човек, отишъл на пристанището да чака пристигащите кораби, за да вземе обратно парите, които бил дал. Кораби нямало, но видял парче дърво, взел го и го отнесъл в дома си за огрев. Когато го разсякъл с брадвата видял парите и писмото.

След време, човекът, който бил взел заем намерил кораб, с който се върнал в родината си. Допускайки, че изпратените от него пари в дървеното парче може да не са достигнали собственика си, веднага отишъл при него с хиляда динара.

"– Непрестанно търсех кораб, за да мога да ти върна парите. Но не можах да намеря по ранен кораб от този, с който дойдох." казал на заемодателя си, а последният го попитал:

"– Ти изпращал ли си ми нещо?"

Човекът отвърнал:

"– Аз ти казвам, че не можах да намеря по-ранен кораб."

След което заемодателят казал:

"– Аллах ми изплати вместо теб парите, които си изпратил в парчето дърво. В отплата на твоята искреност Всевишният като твой гарант направи така, че да достигнат до мен. Така че хилядата динара, които сега носиш са си твои. Върви си спокоен и ги задръж." (Бухари, Кефалет, Бую, 10)

В този хадис е представена истината за това как обещанието направено в името на Аллах и искреността на усилията то да се спази се приемат и опазват от Всевишния Аллах. Това показва, че отношенията на даване и получаване, трябва да се запазят в рамките на двустранното разбиране, искреност и равновесие.

Докато не е намесена злоупотреба, Аллах се отнася с милост и към двете страни. Колко поучителен е следващият разказ отразяващ тези истини:

Наближаваше времето за разговяване (ифтар). На вратата на фурната за хляб се появи човек. По чертите на лицето му се разпознаваше благородство и почтеност. След като навалицата попремина човекът се обърна към хлебаря:

"– Сине, днес не можах да заработя прехраната си. Ще ми дадеш ли четвърт хляб? Ще ти го заплатя утре ако съм жив и здрав."

Гласът му трепереше, а лицето му се изчерви от притеснение. Хлебарят отвърна:

"– Разбира се; ще ти дам не четвърт, а цял хляб. Хелял да ти е, няма нужда да плащаш."

Странникът отвърна:

"– Не сине, една четвърт е достатъчна... Може да дойдат още трима нуждаещи се. Пък и само за една четвърт мога да се срамя да искам назаем. Не мога да понеса повече. Една четвърт мога да взема само при условие, че утре ще ти се изплатя."

Удивен хлебарят даде четвърт хляб. Човекът взе хляба, целуна го и се отдалечи с тихи и бавни стъпки. На следващият ъгъл пред него се изпречи куче. Погледна стареца с молещи очи, сякаш разказваше, колко е гладно. Човекът със сияещо лице откъсна половината от четвъртинката хляб даде я на кучето и каза:

"Значи половината е била твоя!" След което отиде в джамията. Разговя (ифтар) с останалите няколко залъка хляб и малко вода и благодари на Аллах за тези дарове.

На следващият ден един търговец каза на стареца:

“– Чичо напълни стомните ни от отсрещната чешма и внеси новата стока вътре! ” и му даде една лира за труда.

Човекът веднага изтича до фурната, за да изплати 25 куруша (една четвърт от лирата) колкото бе стойността на взетия хляб. Хлебарят не искаше да ги вземе, но се предаде пред настояването на човека; и взе парите с насълзени очи.

Както е показано и в този пример, Аллах улеснява изплащането на заем, взет с искрено намерение да се върне. Ако този, който има заем приема трудностите с търпение, без да злоупотребява и без да спекулира; ако искрено полага усилия да изплати заема си, Аллах го улеснява и му дава изход от това положение, в степен отговаряща на старанието му.

Ако длъжникът притежава имущество и не го продава, за да изплати дълга си, то той носи отговорност за това. Тоест когато длъжникът не намира друг вариант, следва да продаде вещи или имоти, които не са му жизнено важни, за да изплати дълга си. Когато някой е задлъжнял, а живее в лукс и разточителство и поради това не изплаща дълга си, носи отговорност и накърнява правото на другите.

Длъжникът трябва да намали своето харчене, да избягва големите разходи, да спестява от всичко, което може докато изплати дълга си, за да не наруши правата на онези, на които дължи. Но когато вместо това, човекът не се отнася сериозно към дълга си, той губи милостта на Аллах и нарушава правата на другите, а това е прегрешение, което Аллах не опрощава. Както посочва и знамението: **«Аллах, приема покаянието...»**[28] От обхвата на това опрощаване Аллах изключва нарушените

28 Виж Сура Зарийат /Отвяващите/, 19; Сура Меаридж /Небесните стъпала/, 24-25.

права на другия. От друга страна храната на онзи, който забавя връщането на дълга се смесва с непозволено (харам). Трябва да се знае, че взимането на заем с намерение да не се връща е страшно бедствие в отвъдния свят. Които извършат подобен грях попадат в опасността известена ни от Пророка (салляллаху алейхи ве селлем):

"Който вземе заем, с намерение да не го връща, ще застане пред Аллах като крадец." (Ибн-и Мадже, Садакат,11/2410). Значимостта на този въпрос при Аллах е изразена по много ясен начин и в друг хадис:

"Аллах изплаща дълга (улеснява изплащането) на този, който вземе нещо от хората, с намерение да го изплати. А на онзи, който вземе от хората нещо с намерение да го погуби, Аллах погубва имотите в земния живот." (Бухари, Истикраз, 2)

Колко хубав пример по отношение на заема е поведението на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) в тази случка:

На връщане от похода при Затуррика, Пророка (с.а.с.) разговаряше с Хазрети Джабир (Аллах да е доволен от него). Когато разбра, че наскоро се е оженил и поради това доста е задлъжнял, го попита какво притежава. Хазрети Джабир отвърна, че има само една камила. За да го спаси от дълговете му Пророкът (с.а.в.) поиска да купи камилата. Договориха се и Пророка (с.а.с.) купи камилата с условието да я плати веднага щом стигнат Медина. След като пристигнаха Хазрети Джабир (Аллах да е доволен от него) доведе камилата, а Пратеника на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем) заплати цената, за която се бяха договорили. След като покупко - продажбата завърши Пророка (с.а.с.) подари камилата на Хазрети Джабир. Тази изключителна постъпка толкова силно впечатли мюсюлманите, че те нарекоха вечерта, в която това събитие се случи «лейлетул баир» (нощта

на камилата). Отделно от това Пророкът (с.а.с.) помоли опрощение за Хазрети Джабир 25 пъти. (*Рийазу'с – Салихин,* I, 104-105)

Хазрети Джабир (Аллах да е доволен от него) разказва:

"По пътя срещнах един евреин. Разказах му тази случка. Той остана изумен и започна да повтаря: «Значи купи от теб камилата, плати ти я и след това ти я подари, така ли?» А аз отвърнах: «Да»" (Ибн-и Хаджер, Фетху`л-Бари, 5/317)

Накратко в рамките на тази хубава и възвишена нравственост:

1. Длъжникът, следва да продаде имуществото, което притежава и да погаси задълженията си.

2. Онези, които имат възможност трябва да помагат на задлъжнелите.

3. Трябва да се отправя молитва и да се иска опрощение за длъжниците.

В един хадис-и шериф се повелява:

"Аллах дарява с благодат своя раб и му наддава по най-хубавия начин, след което му провожда нуждаещите се, за да посрещне техните нужди. Ако този раб прояви недоволство от това, погубва всички блага, които притежава ..." (Мунзири, *ет-Тегриб*, 4/170)

Веднъж Пророкът (с.а.с.) попитал:

"Знаете ли кой е разорен, напълно изпаднал?"

Сподвижниците отвърнали:

"Разорен е онзи, който няма нито пари нито собственост." След което Пророкът (с.а.с.) продължил:

“ Сред моята общност напълно изпаднал е онзи, който ще дойде в Деня на съживяването с [добър запас от] молитви, говеене и давана милостиня зекят. Ще дойде, а ще е наругал някого, ще е наклеветил друг, ще е отнел чужд имот, ще е убил, ще е удрял. Ще се даде част от добрите му дела на един, и на друг ще се даде част, и на трети… Когато добрите му дела се стопят, преди да бъде осъден, ще се взима от греховете на пострадалите и ще бъдат хвърляни върху него, докато накрая бъде хвърлен в Ада“ (Муслим, Бирр, 59; Ахмед бин Ханбел, II, 303, 324, 372)

Един друг хадис повелява:

“Онзи, който умре и остави дълг, дори колкото един динар или един дирхем, ще го изплаща от добрите и праведни дела, които е вършил. Там (в местността, където ще се съберат всички през Съдния ден и ще дават сметка за деянията си) няма нито динари, нито дирхеми.” (Ибн-и Мадже, Садакат, 12/2414)

Затова Пророка (Аллах да го благослови и с мир да го дари) е повелил всеки, който има някакво задължение към хората, да се опрости с тях докато е жив:

„Ако някой е угнетил своя брат, накърнявайки честта му или нещо друго, нека изкупи това днес, преди да е останал без нито един динар, без нито един дирхем! Ако е имал праведно дело, от него ще се отнеме според сторения гнет. А ако не е имал добри дела, ще бъде натоварен с лоши дела, снети от угнетения му другар“ (Бухари, Мезалим, 10, Рикак 48; Тирмизи, Къямет 2)

Разбира се по своята същност опрощаването означава спазване и защитаване правото на онзи, който има да взима, заема да се изплати в този свят, да не се оставя за отвъдния свят. Така постъпваше Пророка (салляллаху алейхи ве селлем). Когато

имаше пред себе си покойник, който е останал задължен, той отказваше да отслужи молитва за него (дженазе намаз), докато не се изплати дълга му. Ебу Катаде (Аллах да е доволен от него) разказва:

Веднъж донесоха покойник при Пророка (с.а.с.) за да отслужи дженазе намаз, но той каза:

"– Той има неизплатен дълг, вие отслужете молитвата на приятеля си."

Тогава аз отвърнах:

"– Аз поемам дълга му, Пратенико на Аллах. "

Пророка (с.а.в.) попита:

"– Ще бъдеш ли верен на думата си?"

"– *Ще бъда*!" - отвърнах.

Едва след това той отслужи молитвата (дженазе намаз). (Тирмизи, Дженаиз, 69; Несаи, Дженаиз,67)

Ето с тази прецизност Пророка (с.а.с.) повеляваше:

" За Аллах едно от най-големите прегрешения, които един раб може да донесе със себе, извън големите грехове, които Всевишният изрично е забранил, е да умре, без да остави след себе си нещо, с което да се погаси дълга му." (Ебу Давуд, Бую, 9)

Ако резюмираме накратко важните моменти за заемодателя и заемополучателя следва да ги разделим в две категории:

Заемодателят:

1. Целта му трябва да е да помогне на изпаднал в затруднение свой брат във вярата само за да спечели одобрението на Аллах. В хадиса се повелява:

„Когато някой удовлетвори потребност на свой брат, Аллах ще удовлетвори негова потребност. Когато някой избави мюсюлманин от затруднение, Аллах ще го избави от затруднение в Деня на съживяването." (Бухари, Мезалим, 3; Муслим, Бирр, 58)

2. Не бива да смесва даването на заем с лична изгода.

3. Колкото му е възможно трябва да улеснява длъжника; когато длъжника полага искрени усилия да погаси заема си, но не успява, трябва да му даде отсрочка. В хадиса се повелява:

"Който удължи падежа на длъжник, печели награда (севап) за дадена милостиня (садака) за всеки един ден. Който отсрочи задължението, след като е настъпил падежа му, за всеки един ден му се записва милостиня садака, в размер на вземането му." (Ибн-и Мадже, Садакат, 14/2418)

"Ангелът бе дошъл да вземе душата на един от живелите преди вас и го попита:

«–Извършил ли си някое хубаво дело?»

Човекът отвърна:

«– Не знам.»

Казали му:

«– Помисли (може да се сетиш).»

«– Не си спомням нищо, но се занимавах с търговия. В тези си дела удължавах срока за плащане на богатия, а на бедния давах улеснения (при плащането или опрощавах някои задължения)".

За тези негови добрини Аллах го награди с Рая." (Бухари, Бую, 17-18; Муслим, Мусакат, 26-31)

4. Ако може да се нарече състоятелен/заможен, а длъжникът му е много беден и нуждаещ се, да зачете даденото в заем за милостиня садака.

5. Да не огорчава и обижда длъжника, да демонстрира хубаво поведение съответстващо на правилото в хадиса:

"Не зависимо дали дълга се връща или не, онзи, който търси правото си, да го прави в границите на порядъчността." (Ибн-и Маджe, Садакат, 15)

В един друг хадис Пратеника на Аллах (с.а.с.) повелява следното:

"Аллах бе милостив към човек живял преди вас, защото той бе отстъпчив, когато продаваше и купуваше, и снизходителен, когато имаше да взима." (Тирмизи, Бую, 75)

Длъжникът:

1. Не бива да прибягва към заем, освен ако не му е много належащо.

2. Да взима заем само за жизненоважни нужди и само колкото му е необходимо.

3. Да не прави разходи, които се приемат за луксозни или разхищение.

4. Да е искрен в намерението, усилията и волята си да плати задължението си.

5. Не бива да злоупотребява с добронамерeността на човека, който му е дал заем. Защото по този начин става пречка истински нуждаещите се да намерят заем и нанася вреда и на други хора.

6. Да не взима заем по начин, който може да доведе до загуба в количествата, които е взел; по специално при заемите с дългосрочен падеж, заема да е при такива условия, че да не се

губи стойността на взетото (разбира се това не се отнася за случаите, когато заемодателя проявява снизхождение).

7. Да не закъснява при погасяването, особено, ако има възможност длъжника трябва да плаща навреме. Ако няма възможност да уведоми за причините и да поиска отсрочка. В хадиса се повелява следното:

"Ако човек има средства за да върне дълга си, а забавя плащането, угнетява." (Бухари, 12; Хавалат 1-2; Муслим, Мусакат, 33)

8. Никога да не оставя заема си за отвъдния свят.

В три изключителни случая Всевишният Аллах обещава да изплати заема на онези, които въпреки спазването на всички тези правила преминат в отвъдния свят, без да са погасили дълга си. В хадиса се повелява:

"Без съмнение след като почине длъжника, в Съдния ден ще заплати дължимото. Извън тази разпоредба са задлъжнелите по следните три причини:

1. Борейки се по пътя на Аллах, силата на човека отслабва, за да се подсили срещу враговете на Аллах и своите врагове той задлъжнява.

2. Когато покрай някого почине мюсюлманин и той няма пари да го погребе и вземе заем поради тази причина.

3. Когато някой несемеен изпита страх от Аллах поради желанията на душата си (нефс) и от притеснение да не накърни вярата си, вземе заем за да се ожени.

Ето на тези хора в Съдния ден Аллах изплаща заемите вместо тях." (Ибн-и Мадже, Садакат, 21)

Без съмнение изплащането на тези заеми от Аллах в Съдния ден означава, че правата на заемодателите ще бъдат възстановени многократно и то с щедростта на отвъдния свят, без да бъдат ощетени и с вечна печалба... Такава отплата без съмнение е безценно възнаграждение от съкровищниците.

Разбира се основният решаващ фактор тук ще е дали длъжникът попада в някоя от категориите изброени в хадиса. Ако при заемането се е намесила злоупотреба, дори средствата да са изразходвани по пътя на Аллах, или за друг мюсюлманин или за да се ожени, предпазвайки се от грях, той ще трябва да плати дълга си в Съдния ден.

Поради това, поради каквато и причина да се иска заема, длъжникът трябва да се задоволи с толкова колкото му трябва и да се постарае да върне заема си. Заемодателят от друга страна трябва да проявява снизходителност и да добави към добродетелта на дадения заем нови добрини...

Когато става въпрос за заем трябва да се защитят интересите и на длъжника и на заемодателя (кредитора). Защитата на интереса и спазването на правата на заемодателя имат голямо значение. В противен случай добродетел като даването на заем не би продължила да съществува в обществото.

Следващият хадис е изключително поучителен по отношение защитата на интереса на заемодателя:

“Един човек дойде при Пророка (Аллах да го благослови и с мир да го дари) и поиска той да му върне заема, като употребил груби и неприлични думи. Сподвижниците на Пророка виждайки непристойното поведение на човека поискаха да го поставят на мястото му, но Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) не им позволи и каза:

«– Оставете! Докато не вземе даденото в дълг заемодателя има право да говори.»" (Бухари, Истикраз, 7; Муслим, Мусакат, 118-122/1600-1601)

Ебу Саид ел-Худри (Аллах да е доволен от него) разказва тази случка по следния начин:

"Един бедуин дойде да поиска от Пророка (с.а.с.) да му върне заема, но се обърна към него грубо казвайки:

«– Ще те притеснявам докато си платиш дълга.»

Сподвижниците направиха забележка на бедуина:

«– Не те ли е срам! Ти май не знаеш с кого говориш!»

Човекът отвърна:

"– Искам това, което ми принадлежи по право. "

Пратеника на Аллах (с.а.с.) се обърна към сподвижниците си:

«– Вие трябва да сте на страната на правоимащия!» след което изпрати човек при Хавле бинти Кайс (Аллах да е доволен от нея):

«– Ако имаш сушени фурми плати дълга ми. Когато дойдат нашите ще ти ги върнем.»

Хавле отвърна:

«– Разбира се Пратенико на Аллах!"

Така Пророка (с.а.в.) покри дълга си към бедуина и отделно от това го нагости. Бедуина остана доволен от това отношение и каза:

«– Много хубаво изплати дълга си. Нека Аллах те възнагради подобаващо!»

Тогава Пророкът (с.а.с.) повели:

«– Тези (плащащите дълга си) са най-добри сред хората. Не ще се спаси общност, в която слабият не може да получи правото си без да бъде обиден...» ” (Ибн-и Мадже, Садакат, 17)

Пророкът (с.а.с.) винаги е бил на страната на заемодателя, дори когато последният е искал заема да му се върне преди определения за това срок. Той е спазвал права, които много лидери в историята не могат и да си представят.

Предупреждението му към сподвижниците опитали се да го защитят ***«– Вие трябва да сте на страната на правоимащия!»*** е истински урок по човешки права. Може би защото това е щяло да се превърне в един от най-големите недостатъци на следващите поколения, Пророка (с.а.с.) е оставил много примери, които да служат за образец на общността му (уммет):

Известният еврейски учен Зейд ибн Са’не проучвал дали Пророка (Аллах да го благослови и с мир да го дари) притежава особеностите описани в Тората. Един ден видял Пратеника (салляллаху алейхи ве селлем) да излиза от дома си заедно с Хазрети Али (Аллах да е доволен от него) и тръгнал след тях. По същото време облечен като бедуин мъж се доближил до Пророка и казал:

“– О, Пратенико на Аллах! Казах на племето си, че ако станат мюсюлмани Аллах ще им даде благодат и прехрана. И те станаха мюсюлмани. Но племето бе сполетяно от недоимък, хората са в много тежко положение. С надежда за земни блага тези хора станаха мюсюлмани, боя се, че след като надеждите им не се оправдаят отново ще се върнат към предишните си вярвания. Но ако поискаш да изпратиш нещо като помощ за тях мога да им го занеса.”

Чувайки това Зейд ибн Са'не решил, че му се отдава възможност да изпита Пророка (с.а.с.) и се намесил:

"– О Мухаммед! Ако мислиш да помогнеш на тези хора, аз мога да ги дам заем."

Пророкът (с.а.с.) взел от него осемдесет динара на заем и ги дал на сподвижника, за да занесе помощта с думите:

"– Бързо върви при тях и им помогни!"

След няколко дни Пратеника на Аллах заедно с Хазрети Ебу Бекир, Хазрети Омер и други сподвижници отивали към гробището Баки за погребение. След дженазе намаз Зейд се доближил до Пророка и дръпнал с все сила наметалото му. Пратеника на Аллах (с.а.с.) погледнал изумен към падналото на земята наметало и към навъсеното лице на Зейд без да разбира причината за това поведение. Тогава Зейд започнал да говори както предварително се бил подготвил:

"– Няма ли да платиш дълга си Мухаммед!? Вие синовете на Абдулмутталиб винаги просрочвате заемите си!"

При все, че срока на заема, който Пророкът (с.а.в.) бе взел от Зейд, не бе изтекъл и не бе настъпил деня за плащане. Зейд, който разказва тази случка описва:

В този момент се обърнах и погледнах към Омер. Виждайки го да диша тежко сърцето ми се качи в гърлото от страх. Омер ме погледна страшно и извика:

"– Ти враг на Аллах! Ти тези думи на Пратеника ли ги казваш? Проявяваш неуважение и непристойност към него, така ли! Кълна се в Този, който го изпрати като Пророк, ако Пратеника не ти бе задължен щях да те обезглавя..."

Докато Хазрети Омер (Аллах да е доволен от него) кипял от ярост, за това, че в негово присъствие този човек си е позволил да обиди Пратеника на Аллах, Пророка се усмихнал и казал:

"– Да не си посмял Омер! В момента и аз и този човек очакваме от теб друго поведение, на мен да помогнеш да си платя заема по най-хубавия начин, а него да посъветваш да поиска вземането си по по-подходящ начин. Срока за плащане на дълга ще настъпи след три дни, но ти иди плати му дълга и за това, че го уплаши му дай малко повече!"

След като получил вземането си в повече Зейд признанал на Омер:

"– Виж Омер! Всеки път, когато погледнех Пратеника виждах в него всички признаци на пророчеството. Но не бях разбрал дали притежава две специфични черти, които трябваше да се намират у него: **Прощаваше ли на онези, които се държаха грубо с него? Увеличаваше ли се благостта и снизходителността му с увеличаване на грубостта проявена към него?** Днес аз го изпитах и разбрах, че той е **очакваният пророк**. Бъди ми свидетел за това, че приемам Аллах за свой Господ, и Мухаммед за Негов пророк, и дарявам половината от имуществото, което притежавам на общността (уммет) на Мухаммед като милостиня садака!"

Хазрети Омер се зарадвал за това, че Зейд станал мюсюлманин и леко го поправил:

"– Имуществото ти няма да стигне за всички мюсюлмани, затова кажи, че го даряваш на част от тях."

Зейд се съгласил и поправил:

"– Прав си, дарявам половината от имуществото си на част от мюсюлманите." (Хаким, *Мюстедрек,* III, 700/6547)

Тези свещени хадиси са пример от живота на Пророка за Божията милост и благодат, които се проявяват в следствие духовната чистота на длъжника и прецизното спазване на правата на заемодателя. Мъдростта в това Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) също от време на време да взима заеми се състои в това да бъде пример за общността си (уммет) с прекрасното поведение към заемодателя.

Както става ясно от всички тези примери, взимането и даването на заем е една деликатна тема. Затова онези, които встъпват в такива отношения, трябва да спазват определени граници, за да не загубят благодатта от този вид служене на Аллах (ибадет).

Поради неспазване на правилата и границите, които описахме по-горе, в днешно време добродетелно деяние като даване на заем се среща все по-рядко, заемодателят го приема като загуба или вреда и много хора избягват това добро дело. Загубата на сигурност в търговията, разпространяването на нелоялността, превръщането на неплащането в обещаните срокове в нормална практика, всички тези некоректни и непочтени действия водят до това, че този хубав вид служене на Аллах е вече почти забравен. Погледнато от гледна точка принципите и правилата на тези пречки трябва да бъдат преодолени. Тази добродетелна форма на служене на Аллах има голямо социално значение и не бива да се дискредитира от хора, които избягват да дават заем, под различни оправдания, въпреки че положението им го позволява или онези, които забавят изплащането на заема си, посочвайки редица пречки за това. В противен случай богатият няма да е благодарил на Аллах за поверените му блага, с които го е дарил, а нуждаещият се поради това, че не е спазил правилата, няма да може да намери заем и ако нуждата му е много голяма ще изпадне в безизходица, принуждавайки се да прибегне до лихва.

В много айети и хадиси се говори за достойнствата и добродетелта на даването на заем. Онези, които с погрешното си поведение и неспазването на обичая стават пречка за това добро дело поемат много голяма отговорност. Защото заемите дадени при съблюдаване на правилата и обичая се превръщат в капитал в отвъдния свят на вярващия (му`мин).

Енес бин Малик (Аллах да е доволен от него) разказва:

Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) каза:

"В нощта на Възнесението (Мирадж) над райската врата видях следният надпис:

«Милостинята садака ще бъде възнаградена десетократно. А даденият заем осемнайсет пъти...»

Попитах:

«– О, Джибрил! Защо даденото в заем е по-ценно от милостинята садака?»

Джибрил алейхисселям (мир нему) ми отговори:

«– Защото просещият, (в повечето случаи) дори да има пари иска милостиня. А онзи, който иска заем, го прави от нужда." (Ибн-и Маджe, Садакат, 19/2431)

Без съмнение нашата религия насърчава даването на милостиня садака. Но в случаите, когато може да се засегне достойнството на нуждаещия се е по-приемливо вместо милостиня садака да се даде заем. Както се повелява и в следващият хадис-и шериф:

"Да дадеш нещо на заем е по-добре (хаир) от това да го дадеш като милостиня садака." (ел-Азизи, *ес-Сираджу'л Мунир*, III, 57)

Поради Аллаховите и пророчески препоръки по този въпрос, някои праведни вярващи, когато получели обратно даде-

ния заем, не докосвали тези пари, а са ги пазили и когато друг нуждаещ поиска са му ги давали с радост. В известен смисъл са си създавали нещо като „фонд хубав заем даван на Аллах (карзъ хасен)".

Кайс бин Руми (Аллах да се смили над него) разказва:

Сюлейман бин Узунан бе дал хиляда дирхема в заем на Алкаме бин Кайс, ученик на сподвижника Ибн-и Мес'уд (Аллах да е доволен от него) докато получи пари. Когато дойдоха парите на Алкаме Сюлейман веднага поиска обратно дадения заем и се отнесе към него малко рязко. Алкаме веднага върна заема, но остана обиден на Сюлейман заради държанието му. Минаха няколко месеца и Алкаме отново се принуди да поиска хиляда дирхема заем от Сюлейман, който каза:

"– Разбира се, с удоволствие! " и се обърна към съпругата си:

"– О, майко на Утбе! Донеси завързаната кесия, която пазиш!" Жената донесе кесията, а Сюлейман каза на Алкаме:

"– Кълна се в Аллах това са дирхемите, които ти ми върна! Не съм докоснал нито един от тях! " Тогава Алкаме го попита:

"– Аллах да е доволен от баща ти! Каква бе причината тогава, да настояваш толкова да получиш вземането си?"

Сюлейман отговори:

"– Хадисите, които съм слушал от теб!" А Алкаме учудено попита:

"– Какво си чул от мен?"

"– Ти предаде това, което Ибн-и Мес'уд е чул Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) да казва:

«Всеки мюсюлманин, който два пъти даде в заем едно нещо на друг мюсюлманин ще получи награда за това (освен наградата за заема даден в името на Аллах – карз-ъ хасен) все едно е дал това нещо като милостиня садака!»

А Алкаме потвърди:

"– Да Ибн-и Мес'уд (Аллах да е доволен от него) наистина ми разказа това!" (Ибн-и Мадже, Садакат,19/2430)

Тази прекрасна нравственост бе начин на живот на великите личности на Исляма, а така също и на почитаемия ми баща Муса Ефенди (Аллах да се смили над него). Той също си имаше фонд „карз-ъ хасен", за който заделяше средства. Дълга на онези, които нямаха възможност да върнат приемаше за милостиня садака, онези средства, които се връщаха не харчеше за друго, а използваше за същата цел и така непрекъснато прехвърляше хубавият заем даден на Аллах от един на друг. Подобни праведни дела са изключителни проявления на красотата присъща на ислямският морал.

Заемът е както ценна добродетел за даващият, така и поощрявано поведение за взимащия. В противен случай, ако не вземе заем човекът, който се нуждае, ще изпадне в голямо затруднение и може да тръгне по грешен път или да се замеси в греховни дела. Не са малко нуждаещите се от общността ни, които в днешно време поради това, че са притеснени, макар и да не искат попадат в блатото на лихвата. За да насърчи хората да не се насочват към грешни и греховни пътища, а да предпочетат взимането на заем, Пророкът (с.а.в.) е казал:

" Аллах е заедно с длъжника докато изплати дълга си освен, ако заемът не е от възневидяното (забраненото) от Всевишния" (Ибн-и Мадже, Садакат, 10)

Накратко както и другите добри дела, така и заемът е добродетел, която сме задължени да прилагаме в живота си спазвайки правилата свързани с него. За да продължи да съществува тази прекрасна традиция в Исляма, трябва да осмислим в дълбочина нейните принципи и граници и да ги спазваме. Не бива да забравяме, че утре когато се пренесем във вечното обиталище, нито богатият ще има такава възможност, нито бедният ще има такава нужда.

Накратко този преходен свят, в който се намираме е свят на възможностите и място за извършване на хубави дела. Особено Рамазан-и шериф [29], който наближаваме и дните на празниците (Байрам) са изключителни мигове на милост и благодат и възможност да наваксаме пропуснатото и да изкупим грешките си.

Това, което превръща обикновените дни в Рамазан и Байрам е мъдростта и тайнството на вярата и възторга от изживяването и, най-вече служенето на Аллах (ибадет), споменаването на Аллах (зикр) и взаимопомощта между хората. Миговете, в които сърцата се обръщат към самотните, бедните и сираците са факли на милостта от веселите дни на отвъдния свят.

Байрама след Рамазан е празника на духовната победа и опрощението на греховете.

От друга страна с разбирането за земния живот като един кратък Рамазан, ние ще можем да пренесем възвишените чувства от Рамазан-и Шериф в живота си. Защото тези дни, са най-важните мигове на възможност в нашият преходен живот. Ако сме ги оползотворили с благодатта и духовността на Рамазан-и

29 Тази статия е публикувана през месец Рамазан.

Шериф, без съмнение Съдният ден ще бъде за нас истинска и вечна празнична утрин. Това разбира се е най-хубавият празник (Байрам).

Колко хубаво е казал Бехлюл Дана Хазретлери:

"Празник (Байрам) е не за тези, които обличат нови и хубави дрехи, а за онези, които са избягнали Божия гняв и вечната скръб и са успели да стигнат до вечното спасение. Празник (Байрам) е не за тези, които се возят в хубави возила, а за онези, които изоставят грешките си и се превръщат в чисти раби..."

О, Аллах! Разшири хоризонтите на нашите души и ги разкраси, така ни помогни да влезем в празничните дни (байрам) в този и в отвъдния вечен свят! Отреди ни възможност да ползваме достойно всички блага, с които си ни дарил в този преходен свят и да спечелим Твоето доволство! Причисли ни към общността на щастливците, които се притичват на помощ на вярващите и премахват трудностите и притесненията им в земния живот, спасявайки себе си от притесненията на отвъдния свят!

Амин!..

Приятелството

“О, пътнико към истината, сприятели се с Истинския Владетел (твоят Господар) преди да е настъпил Съдният ден, за да те хване за ръка в онзи страшен ден. Защото в този ден никой няма да те хване за ръка без Неговото позволение. В този ден човекът ще бяга от брат си, от майка си, от баща си, от семейството и синовете си. Затова разбери правилно приятелството и знай, че то е посевът на последния дъх.”

Хазрети Мевляна

Приятелството

Според преданието веднъж Пророкът (Аллах да го благослови и с мир да го дари) се бе разболял. Веднага след като чу това Ебу Бекир (Аллах да е доволен от него), който много обичаше Пророка (с.а.с.) отиде да го навести. Когато видя Пратеника болен не издържа и също се поболя от мъка.

След няколко дни Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) оздравя и чувайки за болестта на Ебу Бекир (Аллах да е доволен от него) отиде на свой ред да го навести в дома му. Когато казаха на Ебу Бекир:

"– Пратеника идва, за да те види! " той скочи от леглото и с голямо оживление и неописуема радост се втурна към вратата.

Беше оздравял. Посрещна Пратеника и го покани в къщата. Зарадван от това, че го вижда в добро здраве и настроение Пророка (с.а.с.) каза учудено:

"– Казаха ми, че си болен, о Ебу Бекир!"

Зарадван от неговото посещение Ебу Бекир (Аллах да е доволен от него), който обичаше Пророка (с.а.с.) повече от всеки друг отвърна:

"–О, Пратенико на Аллах! Приятелят ми се разболя, от мъка и аз се разболях! Той оздравя, и аз оздравях!.."

Поради такива проявления на обич и приятелство, Ебу Бекир (Аллах да е доволен от него) е удостоен с това да бъде наречен в Свещения Коран **«вторият от двамата»**. За да получим и ние дял от радостта на Божията обич, трябва да се привържем с истинско приятелство към всичко онова, което има одобрението на Всевишния и към което Той ни е насочил. Защото само такива приятелства могат да получат дял от истинската обич и привързаност.

Колко хубаво е казал Имам Алийу'р-Риза:

"Има такава духовна напитка, която се дава само на истинските приближени (приятели) на Аллах. Когато я изпият те забравят себе си, забравили себе си те изпадат във възторг, изпаднали във възторг те се пречистват, пречиствайки се, се разтварят, разтваряйки се, се изпълват с искреност, изпълнени с искреност те достигат, достигнали се присъединяват към своите приятели и никога повече не се разделят от тези, които обичат."

Това е истинското приятелство. Затова Хазрети Ебу Бекир, се бе разболял за да сподели състоянието на своя приятел. Защото за приятелите, когато е споделен и най-горчивият плод става сладък. Казано с думите на Достойният Мевляна:

" Дори да седи сред разпалена пещ този, който е сред приятели се чувства в розова градина."

"О, Приятели! Ако минете през формата и външния вид и влезете в света на смисъла, ще видите, че там е розова градина в райските розови градини, още по-украсена и хубава."

Приятелството възниква от приликата в положителните и негативните черти. Истинското приятелство може да съществува само в искрените души. А това качество може да бъде откри-

то в най-високите нива на човешката личност. Приятелството се запазва, когато в една и съща ситуация двама души изживяват едни и същи чувства. Истинското приятелство е като енергиен поток свързващ две души. С този поток от обич и привързаност състоянието на обичания се пренася в обичащия. Любовта в душите кара моретата да преливат и слънцата на обичта да пламват.

Така и **Достойният Мевляна (**Аллах да се смили над него) докато преподавал в едно от медресетата на Селчуките, душата му се изпълнила с възхищение и обич към един от истински обичащите Аллах дервиши на име Шемс. Той взел от искрата на познанието на този дервиш и нагледната наука и книги загубили силата си, за него вселената се превърнала в книга. Така той написал „*Месневи"* – зов и стон разкриващ тайната на човека, вселената и Свещеният Коран. Качеството приближен (приятел на Истинния) на Аллах може да се придобие само когато дарбата да се обича, заложена в същността на всеки един истински вярващ, се насочи към Божието одобрение.

В противен случай, дори привидно раба да е в много добро състояние, вътрешно той изгаря в пламъци от това, че е далеч от приятеля. Затова онези, които са в явна и случайна близост като братство и роднинство, но не споделят общи чувства, нямат нищо общо с приятелството. Така Ебу Лехеб, макар че бе чичо на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем), бе един от най-отдалечените за него хора.

Духовният свят има безброй тайни и загадки. Те не се вместват във формите и шаблоните на тялото и обществото. Приятелството е вдъхновение и блага вест, която идва от дълбините на душата. Божествената обич и приятелство на Пророка, по-

срещнал първото откровение в пещерата Хира, щяха по-късно по време на Възнесението да го изведат пред Обичания.

Приятелството, което спасява човека от самотата е Божията милост. Адем алейхисселям (мир нему) и майката на човечеството - Хавва, след като слязоха на земята в продължение на четирийсет години живяха в различни краища на света и така познаха мъката от раздялата с приятел. Приятелството е като това да намериш другата половина на разделената на две душа. Повеленото в хадиса:

"Човек е от религията на своите приятели. Поради това всеки да внимава с кого дружи." (Ахмед бин Ханбел, II, 303, 334) и обявеното:

"Всеки е с онзи, когото обича." (Бухари, Едепб, 96) са достатъчни за да изразят влиянието и въздействието, което оказват приятелствата.

От друга страна тези хадиси ни известяват и за следното:

Да си заедно с онзи, когото обичаш означава да си заедно с него в думите, същността и делата, да споделяш еднакви чувства, мисли, усещания и преживявания, тоест да има прилики и взаимност, които да отразяват „обичта". В противен случай колко истинни биха били твърденията за обич към розата на онзи, който в същността, думите, делата и чувствата си е все с бодлите!? Така тези, които в мислите, делата и чувствата си не са с Всевишния Аллах (джелле джелялуху) и неговия Пратеник, не може да се считат за истински обичащи ги.

Поради това не бива да смятаме, че ще бъдем удостоени с известеното в хадиса ако водим нехаен живот и само на думи казваме «Аз обичам Аллах и Пратеника.» Трябва да се знае, че само с единството в чувствата и преживяванията е възможно единство в

обичта. В душите на такива приятели, Аллах раззеленява духовни градини. Колко прекрасен пример е Ебу Бекир (Аллах да е доволен от него), един от първите удостоени с тази милост:

Той живееше в такова въодушевление от приятелството и беседите на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем), че вместо да намира утеха, мъката и обичта му се увеличаваха. Веднъж Пророкът (с.а.с.) изказа много похвални слова за Ебу Бекир (Аллах да е доволен от него), който бе раздал в името на Аллах (инфак) цялото си състояние. Само, че Ебу Бекир дотолкова бе излязъл от своята индивидуалност и намерил себе си в Пророка, че макар и за похвала това, че бе споменат отделно го накара да се почувства отделен, откъснат. Това го накара да почувства изгаряща болка от огъня на раздялата в дълбините на душата си. В притеснение да не бъде възприет като отделен попита:

"– О, Пратенико на Аллах! Не са ли имотите и душата ми само и само твои!?" (Ибн-и Мадже, Муккадиме, 11)

За да осъзнаем истината за такива възвишени души Достойният Мевляна казва:

"Онзи, който иска да се доближи до Аллах и да бъде заедно с Него трябва да е близо до приближените на Аллах."

"Защото когато приятелят се доближи до приятел се разкриват и разчитат хиляди тайни от Свещените скрижали!"

Един поет е казал:

"Ако няколко души се съберат и макар и за кратко поговорят за Истинния и истината, на това място небесата се покланят в суджуд!."

Шейх Саади, който също е бил удостоен с Божието проявление и в пълния смисъл се е пречистил от светските желания, е казал следното за приятеля:

“Лика на приятеля за чистите души е като лек за кървящите им рани.”

Аллах ни известява за приятелите, които се причисляват към тази група:

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُواْ الَّذِينَ
يُقِيمُونَ الصَّلاَةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ

“Ваш ближен е само Аллах и Неговият Пратеник, и вярващите, които отслужват молитвата и дават милостинята *зекят*, и се покланят.” (Сура ел-Маиде /Трапезата/, 55)

Щастливци са тези, които успеят да се спасят от капана на преходните приятели и любими, и още в този свят намерят вечния приятел и истински любим - Аллах, и които се привържат от душа и сърце към Пророка (с.а.в.) и живеят сред вярващите. Към онези, които не са разбрали истинската мъдрост на приятелството Мевляна се обръща с думите:

“Трябва добре да знаеш, че преходните и престорени приятели и измамни любими в този свят, накрая до един ще се превърнат в твои врагове. Ще станат твои палачи.”

“А ти в гроба ще ридаеш и молиш Аллах: «О Господи, не ме оставяй сам!» ”

Само изпиталите Божията любов и възторг, успелите да изживеят истинското приятелство от дълбините на душата си, могат да добият проницателност на взора, да осъзнаят истинското значение на мъдростта и загадките на вселената.

Ибрахим алейхисселям (мир нему) за това, че бе “халил”, тоест приятел (приближен), въпреки че бе в много трудно положение

показа преданост и упование, присъщи за приятелството; и не изпита ни най-малко притеснение или страх. Преди да го хвърлят в огъня, на помощ му се притекоха ангели, но той им каза:

"– Не се намесвайте в отношенията на приятели! Аз съм доволен от това, което Аллах е пожелал; ако ме спаси то ще е от милостта му, ако ме изгори ще е по моя вина. Ще бъда от търпеливите, по волята на Аллах..." след което продължил с въпроса:

"– Той знае моето положение! И кажете ми – по чия воля огъня пламти и изгаря?"

По заповед на този велик приятел – Аллах огънят стана прохладен и безопасен за Ибрахим алейхисселям (мир нему). Така бе показано величието на Божието приятелство. Поради тази преданост Всевишният Аллах изразява в знамението своето одобрение и извисява Ибрахим алейхисселям (мир нему) както следва:

وَإِبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّى

"и Ибрахим, който изпълни [повелята]..." (Сура ен-Неджм / Звездата/, 37)

Тази вярност и преданост преминава върху всеки и всичко. С това е свързано и спазването на приятелските отношения между хората. Онези, които чрез сърцата си са достигнали до качеството приятел, и в исторически и в религиозен план са се превърнали в превъзходни личности.

Ебу Осман Хири Хазретлери е казал:

"Приятелството **с Аллах Теаля** е възможно чрез прекрасна нравственост и усещане за това, че се намираме под Божието

наблюдение; приятелството с **Пратеника** (с.а.с.) е възможно чрез спазване на сюннета на Пророка и изпълнение на повелите му с обич и смирение; приятелството с **приближените на Аллах -** чрез уважение и служене; приятелството с **другарите**, ако не са на грешен път – с усмивка; приятелството със **семейството** – чрез хубав нрав, приятелството с **невежите** – чрез молитва за тях за това и те да бъдат удостоени с милостта на Аллах."

Всяко приятелство и беседа имат своите специфични същност и стил, така че когато те се спазват това приятелство и беседа могат да продължават и двореца на обичта в сърцата остава непоклатим. Когато не се спазват обичаите и традициите в приятелството и беседата, всяка сърдечна обвързаност се превръща във враждебен възел. От тази гледна точка, когато говорим с приятелите трябва да сме внимателни. Защото има думи, които са като остър меч и могат да убият приятелството, да отворят незарастващи рани в сърцата и да изсушат и убият цветята на обичта в сърдечната обвързаност. Има и думи, които подобно на пролетен дъжд разкрасяват всичко, до което се докоснат и носят само полза.

Противно на това, близостта, която е премесена с непристойност или изгода не бива да се приема за истинско приятелство и привързаност. Защото тя е като тънко вече остъргващо се в остър нож, то може да издържи само няколко пъти, след което се къса. Без съмнение такива приятелства нямат полза нито в земния, нито в отвъдния свят. Напротив и в двата свята носят на притежателите си загуба подир загуба. Затова колкото е важно да се изгради приятелство с достойни хора, толкова е важно и да се запази това приятелство.

В този смисъл, ако обичта в сърцата е такава, че обхваща всички творения, ще направи притежателя си духовно израснал

вярващ, с други думи истински обичащ, приближен на Аллах. Дори да е започнала като любов към преходното или зависимост, в мига когато достигне състояние на обич обгръщаща всички създания заради Създателя, обичта се превръща в **Божия любов.**

Онези, които не могат да преодолеят привързаността към земното не могат да достигнат това ниво. Рабът може да изживее истинското приятелство и привързаност само, след като преодолее пречките на привързаността към земното. В противен случай това е невъзможно. Като пример за онези, които биват възпрепятствани от подобни пречки, Нахшеби Хазретлери разказва следната случка:

“Един младеж дойде пред портите на двореца и каза, че е влюбен в дъщерята на падишаха. Когато това стигна до ушите на принцесата, тя излезе до вратите и каза на младия човек:

«–Вземи тези хиляда дирхема и друг път не изричай слова, които ще навредят и на теб и на мен!»

Младежът не се отказа, тогава дъщерята на падишаха му предложи:

«– Тогава вземи две хиляди дирхема!»

Когато предлаганата сума достигна десет хиляди дирхема, младежът прие. Виждайки това дъщерята на падишаха каза:

«– Как смееш да твърдиш, че ме обичаш, когато очите ти са толкова заслепени от парите, че спря да ме виждаш. Знаеш ли какво е наказанието на онези, които предпочетат нещо друго пред мен? Отсечете му главата!” и отдалечи младежа от себе си поради измамната му обич.

Чувайки това един мъдър човек загуби съзнание от уплаха. Когато се съвзе каза:

“Хей, хора! Вижте какво се случва на земята с измамната любов! Какво ли ще се случи в отвъдния свят с онези, които твърдят, че обичат Всевишния, а се отправят към други!..”

Обичта се измерва с жертвите, които когато е необходимо се правят в името на обичания и с риска, който се поема заради него. Този, който обича истински е готов да даде живота си за приятеля си, без да приема това за жертва. А този, който не познава обичта и приятелството не е по пътя на усъвършенстването и живее със земните страсти. Защото сърцето на онзи, който не знае да обича е като неплодородна почва. Истинското умение е умението да обичаш. Защото причината за съществуването е обичта. Както Всевишният повелява според свещения хадис:

“Бях скрита съкровищница, пожелах да научат за Мен и създадох творенията.” [30]

Следователно, проявлението на Божието тайнство е качество присъщо на приятелството и обичта. Поради това, онези които са удостоени с приятелството на Истинния, виждат приятелство не само в човека, но и във всички животни и растения, разпръснати по света под формата на живот.

По повод дружбата със създанията баща ми Муса Ефенди, разказваше следната случка:

“Приблизително преди около четиридесет години, заедно с почитаемия учител Сами Ефенди - Аллах да се смили над него, бяхме наели къща в Медине-и Мюневвере. По онова време къщите бяха кирпичени. Един ден, когато Сами Ефенди се отправи към стаята, която бяхме подготвили за него, видяхме свита на кълбо змия в единият ъгъл. Това предизвика вълнение сред нас, а той съвсем спокойно ни спря и каза:

30 Вж. Аджлуни, Кешфу’л-Хафа и Бурсеви, Кенз-и Махфи

«– Оставете това създание на Аллах, не го докосвайте.» И наистина след известно време забелязахме, че животинката бе изчезнала."

Това показва как онези, които достигнат до извора на приятелството на Аллах и Пратеника, стават приятели на всички създания. Пример за това приятелство е и дружбата на Юнус Емре със жълтото цвете. Слепи са сърцата, които не могат да видят скритото в природата приятелско лице. Неми са човешките души, които не могат да говорят с природата. Душите, които търсят приятел, дори да не го открият в човешките същества, го намират в природата. Потоците, ливадите, планините, цветята и градините нашепват безброй стихове на търсещия приятелство. Сърцата поели от тези вълшебни звуци, тръпнат от вълнение при вида на произведенията на изкуството на Твореца. Те общуват чрез езика на външния вид, без думи.

В дълбините на изпълнени с такава чувствителност сърца се разкриват безброй Божии тайни и приближаването до великото завръщане става явно. Така се намира лек за мъката от раздялата и болката от нея преминава. Приятелството с потоците от могъщество в природата, тайните и загадките, изостря чувствителността и създава благодатна почва за приятелството със Създателя. Защото многообразието в природата и създанията е стълбата към Създателя на всички красоти - големият приятел на приятелите. Онези, които се изкачват по тази стълба се издигат към беседите на Всевишния. На това ниво вярващият е навсякъде с Него. От това общуване, лицето му винаги сияе с Божията светлина.

Тези сияйни и щастливи лица, се превръщат в духовен и материален източник на милост и благодат за общността и световете. Малик бин Динар (Аллах да се смили над него) разказва:

“Когато Омер бин Абдулазиз стана халиф, овчарите от планината казаха:

«– Праведен човек пое управлението.»

Попитаха ги:

«– Как разбрахте това?»

А те отвърнаха:

«– Дори животните са спокойни и доволни...» ”

Мухаммед бин Уйейне (Аллах да се смили над него) разказва:

“Когато Омер бин Абдулазиз бе халиф, аз бях овчар в Кирман. Сякаш духовната извисеност и справедливост на халифа бе повлияла дори на животните, струваше ми се, че овцете и вълците скитат заедно. Една вечер видях как внезапно вълци нападнаха стадото с овце, изненадах се. Като че ли света загубваше покоя и безопасността си. Вътрешно се казах:

«Да не би да е умрял този приближен на Аллах справедлив халиф!» По-късно разучих и разбрах, че онази нощ бе починал Омер бин Абдулазиз”.

Човек трябва да изгражда духовния си свят чрез примера на подобни личности, изпълнили страниците на мъдростта на човечеството; да поглежда от време на време към слънцето изпълващо призори хоризонта с проницателността, която приближените на Аллах вдъхват в сърцата ни; да наблюдава цветните картини изпъстрящи небето. И ще остане възхитен от картината на Изкусния Майстор; ще бъде привлечен от рисунъка, който е несравним със земния и ще признае творчеството Му. Когато погледнем с тази прозорливост за могъществото на Аллах, рисунъка и цветния оттенък във вселената се изпълват с мъдрост

и поука. Погледнете розата, теменужката... Как ли намират те тези цветове в черната пръст? В този свят има безброй подобни красоти, изящество, потоци от могъщество и произведения на изкуството... За сърцата, които имат очи да видят това, вселената е изложба на чудеса. Защото цялата тази красота е отражение на красотата излъчваща се от Лика на Всевишния Аллах.

Затова, **онези очи и сърца, които тръгнат да съзерцават с цел поука се връщат с възхитен поглед!**

Колко жалко е как ума и логиката много често преминават край тези чудеса, без да поемат дял от тях, подобно твърдите скали върху, които са се търкулнали капчици дъжд.

Аллах да ни дари с дълбочина на възприятията и с размисъл за могъществото и величието на проявленията на Божието изкуство във вселената.

Когато се размишлява сериозно е видно, че макар да се сме винаги обградени с потоците на могъщество във вселената се лишаваме от Божията обич и близост поради преградата, която сърцата и душата (нефс) ни изгражда.

Поетът предупреждава онези, които не съзнават това лишение:

Ако заминеш в отвъдното, без да си казал „приятелю" докато си в тези чужди земи,

Ще се превърне деня на завръщането в твоя втора чужбина (гурбет)!..

Рахмети

Хазрети Мевляна казва:

"О, пътнико към истината, сприятели се с Истинския Владетел (твоят Господ) преди да е настъпил Съдния ден, за

да те хване за ръка в онзи страшен ден. Защото в този ден никой няма да те хване за ръка без Неговото позволение. В този ден човек ще бяга от брат си, от майка си, от баща си, от семейството и синовете си.,,

,,Затова разбери приятелството правилно и знай, че то е посевът на последния дъх. Тоест, то е за Съдния ден, и за Аллах.”

Живял през целия си живот с мъдростта на тази обич, Юнус Емре Хазретлери се обръща към сърцата с повика към «най-великия приятел»:

Да тръгнем преди живота да спре,
Преди да ни напусне тялото,
Дорде врага не влезе между нас,
Ела сърце да се отправим към покровителя!

Да не оставаме в този свят,
Мимолетен е, да не се подлъжем,
Дорде сме едно цяло, да не се разделяме,
Ела сърце да се отправим към покровителя!

Да се преселим от този свят,
Да полетим към обителта на нашия покровител,
Да се откажем от желанията и прищевките,
Ела сърце да се отправим към покровителя!

Преди да долети смъртната вест,
Преди да ни сграбчи вечността,
Преди да нанесе своя удар Азраил,
Ела сърце да се отправим към покровителя!

Този призив в действителност е едно от отраженията на изразената в последните мигове на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) обич и привързаност:

"О, Аллах! Рефик-и Аля, Рефик-и Аля (най-Великия Покровител и приятел)"

Онези сърца, които получат дял от това отражение, достигат до най-високата степен на Божието приятелство и в пътуването си към вечността биват удостоени с мъдростта на Божието обещание:

أَلا إِنَّ أَوْلِيَاء اللهِ لاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ

"Да, за приближените на Аллах не ще има страх и не ще скърбят." (Сура Юнус, 62)

О, Аллах! Укрепи сърцата ни с приятелство, чрез което ще достигнем до Твоето велико доволство! Стори така, че да бъдем обичани от Теб и да Те обичаме, зарадвай ни!..

Амин!..

Ах, вярност!..

Предаността към Аллах се осъществява чрез изпълняване на повелите Му. Тази преданост е най-силното проявление на чувствата и действията свързани с Него. Защото Той е единственият Създател, Даряващ живот и Този, от когото се нуждаем във всеки един миг. И живота и смъртта са в Неговите ръце. Затова любовта и връзката ни с Него са най-Висшата степен на изражение на качеството раб и наш дълг за вярност.

Ах, вярност!..

Покойният Мехмед Акиф бе поканил на бракосъчетанието на дъщеря си и много обичаният си приятел Али Шевки Ефенди. Възрастният ходжа малко закъсня за тържеството и обясни, че причина за това е изкачването на Вефа баир (буквален превод – баира на верността). Покойният Акиф с усмивка отбеляза многозначително:

“За кой баир на верността говориш Ходжа Ефенди? Сегашното поколение отдавна изравни онзи баир...”

Това, за което покойният с тъга говореше и за което често казват: „ах, вярност”, е всъщност качеството, от което човекът най-много се нуждае. Какво ли би казал Акиф, ако видеше днешното общество... Днес думата **“вярност” (вефа)** почти не се споменава от хората и е останала само като име на квартал в Истанбул.

А верността е един от принципите в Исляма и може би най-основният. Действително според Исляма основата на основите е вярата. Но е истина и това, че вярата е едно от проявленията на предаността, верността. Защото вярност е спазване на обещаното. Вярата е вярност, която в този свят показваме към потвърждаването и засвидетелстването на Аллах, което сме направили в света на душите, тоест като резултат е също преданост.

Верността не е само спазване на обещаното. Тя е запазване на искреността и неизменността в чувствата към Аллах; оказване

на внимание чрез дела и чувства към родителите, родните, братята в религията, учените, праведниците и пророците, благодарение на чиито усилия религията е достигнала до нас. Верността е и благодарността и духовното обвързване и запазване на това състояние в добрите и лошите ни дни, през целия ни живот.

Думата вярност съдържа в себе си значението на благодарност, преданост и следване на пътя на истината. Много често в тези думи се влага идентичен смисъл. От тази гледна точка всяко действие и поведение, което изисква вярата, носи и значението на вярност, както и техните противни действия и поведения се възприемат като невярност.

Верността е присъща на пророците, приближените на Аллах и добродетелните. Тя е духовно качество извисяващо човешкия живот в най-висока степен. Затова някои тълкуватели са описвали Исляма като засвидетелстване с думи и потвърждаване със сърце, както и смирение по отношение на съдбата и предопределението, така и вярност към Аллах.

Онези, които вземат дял от извора на верността, превръщат душите си (нефс) от огън в розова градина. Такава розова градина, в която са розите от споменаването на Аллах (зикир), славеите на прославянето на Аллах (тесбих), тревите на вярата и познанието, цветята на Божията милост и изворите на праведните дела. Наградата на тези души е подобаваща и достойна за тях – най-високите степени на рая и съзиране Лика на Аллах. Пред такива души и огъня променя вида си и се превръща в розова градина. Така когато Ибрахим алейхисселям (мир нему) бе хвърлен във високите колкото планини пламъци, Аллах заповяда:

يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَى إِبْرَاهِيمَ

“…О, огън, бъди студен и безопасен за Ибрахим!” (Сура ел-Енбия /Пророците/ , 69) и огънят се превърна в розова градина. Защото Ибрахим алейхисселям (мир нему) преди да бъде хвърлен в огъня бе загасил огъня в душата си с водата на предаността и бе пророк, който с всяко свое качество бе проявил верността си към Всевишния Аллах.

Така и живота на Гордостта на Вселената – Пророка (с.а.с.) представляващ най-хубавия образец от началото до края си е пример за вярност. След превземането на Мекка, Той - Светлината на битието, останал там петнайсет дни. Тогава някои от Енсар се притеснили и започнали да мислят и говорят с тъга помежду си дали Пророка (с.а.с.) ще се върне отново в Медина, защото Аллах му бе отредил да превземе свещеното и честито място, където бе роден и израснал. Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) бе усетил безпокойството на Енсар и бе ги попитал:

“– Какво си говорите?”

След като разбрал притесненията им, изрекъл следните думи – пример за вярност:

“– О, Енсар! Търся убежище при Аллах от подобно нещо. Аз се преселих по пътя на Аллах (хиджрет) във вашите земи. Животът ми е вашият живот. И смъртта ми ще бъде при вас.” (Ахмед бин Ханбел, Муснед, II, 538)

По време на предсмъртното си боледуване Пророкът (Аллах да го благослови и с мир да го дари) излезе за последен път, изкачи се на минбера в месджида си и се обърна към Преселниците по пътя на Аллах (мухаджир):

“Препоръчвам ви да се отнасяте добре към Енсар. Те са моята общност, мои единомишленици и моя опора. Те достойно изпълниха дълга си. А не са получили отплата за извършеното.

(В отвъдния свят ще им се отдаде в повече.) Поради това към добрите сред Енсар се отнасяйте с добро, а онези от тях, които правят злини - опрощавайте." (Бухари, Менакибу'л-Енсар, 11) Така и в последните мигове от живота си той потвърди тази преданост.

Би могло да се каже, че всички пророци в известен смисъл са обучавали човечеството на преданост. За да заслужим обичта на Аллах трябва да превърнем правилата поставени от нашият пътеводител Хазрети Мухаммед Мустафа (салляллаху алейхи ве селлем), в основна мяра в сърцата ни. Накратко можем да ги изброим някои от тях:

1. Вярност към Аллах – Господаря на световете:

Първата признателност и вярност е към Аллах джелле джелялюх. Когато Всевишният се обърна към душите, които бе създал в безкрайността:

أَلَسْتَ بِرَبِّكُمْ قَالُواْ بَلَى

"…Не съм ли Аз вашият Господ?", казаха: "Да, свидетели сме..." (Сура ел-Араф /Стената/, 172) и така засвидетелстваха.

По своята същност засвидетелстването е даване на обет, клетва утвърждаваща величието на Аллах и това, че хората приемат да бъдат Негови раби. Който приеме това, показва вярност в засвидетелстването и живее живота си служейки по най-хубавия начин. За тази вярност не е достатъчно само засвидетелстване. Това приемане поражда някои отговорности към разума и съвестта. И те са спазване на повеленото от Аллах и отбягване на това, което е забранено от Него.

Следователно верността към Всевишния се осъществява само чрез спазване на повелите му. Тази вярност е най-силното

проявление на чувствата и действията свързани с Него. Защото Той е единственият Създател, Даряващ живот и Този, от когото се нуждаем във всеки един миг. И живота и смъртта са в Негова власт. Затова любовта и връзката ни с Него са най-високият хоризонт и дълг на вярност за раба. Какво велико проявление на верността на един раб е молбата на магьосниците, чиито ръце и крака бяха отсечени кръстом от Фараона и окачени по палмите с невиждано мъчение само затова, че повярваха. Вместо да молят:

"Господи спаси ни от това мъчение!" те се обърнаха към Аллах с думите:

رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ

"…Господи наш, изпълни ни с търпение и прибери ни отдадени на Теб!" (Сура ел-Араф /Стената/, 126).

За такива свои раби – символи на верността и предаността в свещените айети Аллах повелява:

لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ

"за да награди Аллах преданите за предаността им..." (Сура ел-Ахзаб /Съюзените племена /, 24)

В друг айет верните сред вярващите са възхвалени по следния начин:

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُم مَّن قَضَى نَحْبَهُ وَمِنْهُم مَّن يَنتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلا

“Сред вярващите има мъже, предани в своя обет към Аллах. Някои от тях загинаха в изпълнение на дълга си, а други още чакат. И с нищо на това не измениха.” (Сура ел-Ахзаб /Съюзените племена /, 23)

Поради тази истина, Хазрети Мевляна се обръща в метафоричен стил към онези, които искат да напреднат в познанието на Исляма да бъдат търпеливи към изпитанията и трудностите на този преходен свят и верни на Аллах:

“О, славей! Докога ще се жалваш от студената зима? О, славей! Може ли все страданието да се споменава? Ако сърцето ти наистина е с любимия, отвори очите си и бъди благодарен; ***говори за верността****! Остави бодлите, говори за розата! Пропусни корените и стъблото й; виж самата нея! Защо си толкова зает с този преходен свят; нима не е отвъдният мястото където искаш да бъдеш?”*

Както е казал и Достойният Мевляна онези, които забравят вечното обиталище заради преходните и бързо отминаващи радости на този свят, за тази своя невярност ще изпитат печал и огорчение. За да предупреди рабите си да не изпаднат в това невежество Всевишният Аллах повелява следното:

“И не бъдете като онези, които забравиха Аллах Той ги накара да забравят себе си! Те са нечестивците.” (Сура ел-Хашр /Изселването/ , 19)

“А който се отдръпва от Моето напомняне, за него има живот в лишения и сляп ще го подкараме в Деня на възкресението.”Ще рече: “Господи, защо ме подкара сляп, а бях зрящ?” Ще рече: “Както идваха при теб Нашите знамения, но ги забравяше, така Днес и ти ще бъдеш забравен.” (Сура Та Ха, 124-126)

Така онзи, който в този преходен свят е верен на Господаря на световете, в отвъдния свят ще получи вярност. Защото най-великата вярност принадлежи на Аллах, за това ни известява следното Божие послание:

"…А кой е по-верен в своето обещание от Аллах?." (Сура ет-Тевбе /Покаянието/, 111) След като действителността е такава онзи, който в земния свят изпадне в нехайство и забрави своя Господ, в онзи страшен Съден ден, когато всеки ще се нуждае и от най-малката добрина или помощ ще плати много скъпо за тази невярност.

Верността е качество, което се търси и иска във всичко като се започне от служенето, приятелството и всичко останало, и това, което може да се даде в замяна на верността е само вярност. Колко хубаво Достойният Мевляна изразява тази мъдрост:

"Думите любов, привързаност, приятелство са свързани с верността и търсят винаги верните. Те никога не се доближават до неверни сърца. "

"Писецът написал: «Отплатата на верността е вярност; отплатата на мъката е мъка.» и мастилницата му пресъхнала."

"Падишахът би отсякъл главата на всеки, който му измени, дори да е собственият му син. Но ако един роб-индус покаже вярност на падишаха, всички ще му ръкопляскат «бъди жив и здрав» ...ще го удостоят с уважение, което стотици везири не са получавали."

"Какъв ти роб; и вярното куче на вратата, предизвиква доволството на своя стопанин и той го гали с обич..."

2. Вярност към Пророка (Аллах да го благослови и с мир да го дари):

Най-святата и необходима вярност след верността към Аллах е верността към Пророка (салляллаху алейхи ве селлем), който в молитвите си към Аллах отправяше искания първо за общността си с думите „уммети, уммети" (общността ми).

Тази вярност започва със задълбочаване на уважението и обичта към Пророка и се реализира с пълната отдаденост на сюннета му. Той е великият Пророк, който чрез напътствия осветява пътищата водещи към Аллах и вечното щастие, както в живота ни така и пред смъртта. Колко са поучителни следните разкази за верността към него и неговият отговор на тази вярност:

След обрата в битката при Ухуд, неверниците нападаха с все сила с намерение да убият Пророка (с.а.с.) дотолкова, че в тази битка той загуби няколко от своите зъба. В тези ужасяващи моменти самоотверженоста и верността на сподвижниците, които бяха край Пророка (с.а.с.), се проявяваха с неописуемо геройство. Едни го защитаваха с телата си, други го пазеха с ръце, подобно щитове от стрелите, трети се опитваха да отблъснат враговете.

В този ден Са`д ибн Еби Ваккас (Аллах да е доволен от него), който според преданието изстрелял към неверниците около хиляда стрели, се борел толкова самоотвержено, че виждайки тази негова вярност и жертвоготовност, Пророкът изразил своето доволство и признание с думите:

"О, Са`д бих пожертвал и майка си и баща си за теб!"

Хазрети Али (Аллах да е доволен от него) казва:

“Не съм чувал Пророка (с.а.в.) да се е обръщал към друг, освен към Са`д ибн Еби Ваккас казвайки, че би пожертвал майка си и баща си за него.” (Муслим, Федаилу`с-сахабе, 41/1876)

Един друг пример:

В деня Худейбийе Хазрети Осман (Аллах да е доволен от него), бе изпратен от Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) като посланик в Мекка. Той разказа на неверниците, че намерението им е да направят умра (посещение на Кябе в Мекка извън времето за поклонението хадж) и да се върнат, но неверниците не дадоха разрешение за тази година. Те казаха на Хазрети Осман (Аллах да е доволен от него):

“– Ако ти искаш сега можеш да извършиш таваф (ритуално обикаляне на Кябе)!..”

Отдал себе си на Аллах и Пратеника, Достойният Осман (Аллах да е доволен от него) засвидетелства верността си към Пророка с думите:

“– След като Пророка не може да извърши таваф на Кябе и аз не мога! Мога да посетя Бейтуллах (Кябе) само след него. Там където той не е приет и мен ме няма!..”

В това време сподвижниците даваха обет на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем). (Виж в Свещения Коран, Сура ел-Фетх /Победата/, айет 10) Тъй като в този момент Хазрети Осман (р.а.) отсъстваше, Пратеника (с.а.в.) хвана двете си ръце и каза:

“– О, Аллах! Това е обета на Осман!” (Бухари, Асхабу`н-Неби, 7; Тирмизи, Менакъб, 18)

Похвалата и одобрението на Пророка, с които е бил удостоен Хазрети Осман (Аллах да е доволен от него), са отворени за цялата общност, ако успее да прояви тази вярност и преданост.

И ние бихме могли духовно да се присъединим към сподвижниците участвали в Бейату`р-Ръдван (заявяване на вярност към Пророка и делото му) и чрез верността в сърцата си да бъдем удостоени с вестта от Свещения айет:

“Онези, които заявяват вярност към теб [о, Мухаммед], те заявяват вярност към Аллах. Ръката на Аллах е върху ръцете им. А който наруши, само в свой ущърб нарушава. А който изпълнява обета си пред Аллах, Той ще му дари огромна награда.” (Сура ел-Фетх /Победата/, 10).

Това можем да постигнем е чрез обич и вярност така както е описано в Свещения Коран:

النَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ

“Пророка е по-близък за вярващите от самите тях...” (Сура ел-Ахзаб /Съюзените племена/, 6).

В израз на тази привързаност и вярност, обичащите Пророка са съхранили части от благословената му коса и брада останали след него и следа от стъпката му. От наметалото до тоягата му, от сабята до стрелите и свещения печат, всички предмети, които са запазени до днес се съхраняват и възприемат за свещени реликви.

3. Вярност към великите личности в Исляма:

Всеки мюсюлманин трябва да е изпълнен с вярност към великите личности в Исляма. Те са пренесли до нас повелите и забраните на Аллах и Пратеника и с хубавия си нрав осветяват и двата свята. Общността следва правия път чрез техните напътствия и уроци и така украсявайки духовния си свят върви към щастието. За тях е повелено:

“Когато алим (учен в Ислямското познание) умре, сякаш света умира ...”

От друга страна, някои тълкуватели определят „правдивите” от следната повеля:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اتَّقُواْ اللّهَ وَكُونُواْ مَعَ الصَّادِقِينَ

“О, вярващи, бойте се от Аллах и бъдете с правдивите!” (Сура ет-Тевбе /Покаянието/, 119) като „предани”, тоест верни и разясняват този айет по следния начин:

“Бъдете с тези, които са верни на вярата и Исляма, бъдете предани и вие, за да бъдете удостоени със спасение и в земния и в отвъдния живот!”

4. Вярност към родителите и родните:

Темата за правата на родителите е един от въпросите, на които се обръща голямо внимание. Грижата към тях, добрите думи особено, когато остареят са дълг на вярност на децата. В Свещения Коран, след служенето на Аллах се внушава обичта и грижата към родителите. Всевишният Аллах повелява:

“И повели твоят Господ да не служите другиму освен Нему, и към родителите добрина! Ако единият от тях или и двамата достигнат старостта при теб, не им казвай: “Уф!” и не ги навиквай, а им казвай ласкави слова! И от милосърдие спусни за тях крилото на смирението и кажи: “Господи мой, помилвай ги, както и те ме отгледаха от малък!” (Сура ел-Исра /Нощното пътешествие /, 23-24)

Животът на Пратеника (с.а.в.) е изпълнен с примери за вярност:

Майката на Хазрети Али (Аллах да е доволен от него) Фатима бинти Есед (Аллах да е доволен от нея) на младини се грижила за Пророка като родна майка. Когато тази праведна жена починала, Пророка (с.а.с.), застанал близо до нея и засвидетелствал пред Аллах нейната самоотверженост със следните думи:

"О, майко! Аллах да бъде милостив над теб. След моята родна майка, ти бе майка за мен. Ти не ядеше, хранеше мен, ти не се обличаше, за да обличаш мен, лишаваше се от хубавата храна, за да я дадеш на мен и правеше това само за да спечелиш доволството на Аллах и отвъдния свят."

След което Пророкът (с.а.с.) заповядал да измият тялото й три пъти. Когато дошъл ред за посипването с благоуханна вода, Пратеника на Аллах (с.а.в.) сам направил това и завил тялото й със своята риза.

След като отворили гроб и дошъл ред да се подготви гробницата, Пророка (с.а.с.) отново сам направил това, като изнесъл пръстта със собствените си ръце. Когато приключил с това легнал в гробницата и казал:

"Аллах съживява и умъртвява. Той е Вечноживия. (О Аллах!) Опрости майка ми Фатима бинти Есед. Внуши й келиме – и тевхид – Ля иляхе илляллах (няма друг Бог освен Аллах) и разшири гроба за нея. (Приеми молитвата ми) заради Пратеника си и пророците преди мен. Несъмнено ти си най-милосърдния от милосърдните…"

След което Пратеникът (с.а.с.) поставил тялото в гроба заедно с Аббас и Ебу Бекир (Аллах да е доволен от тях)" (Таберани, *Му'джему'л-Кебир*, XXIV, 351-2)

В живота на Пратеника на Аллах има безброй несравними примери, изпълнени с преданост, които имат стойността на уроци по достойнство дадени на цялото човечество до Съдния ден.

След битката при Хунейн делегация от племето Хевазин дошла при Пророка (с.а.с.) и след като го известили, че са станали мюсюлмани поискали да освободят техните пленници. Един от тях казал:

“– Сред тези, които ние държим има жени, които са те кърмили и възпитавали!”

Чувайки това, Пророка (салляллаху алейхи ве селлем), казал с преданост:

“– Връщам ви обратно всички пленници, които се полагат на мен и синовете на Абдулмутталиб.”

За да получат дял от тази добродетел, сподвижниците казали от все сърце:

“– И ние подаряваме на Пратеника на Аллах пленниците, които ни се полагат!”

Така в този ден били освободени шест хиляди пленника, без да се получи нищо земно в замяна. В резултат на тази безподобна добрина, всички от племето Хевазин приели Исляма наведнъж.

След родителите идва привързаността и верността към близки и роднини. Близките биват два вида: едните са близки в общия смисъл във вярата и добродетелта, а другите са роднини (ислямските термини са „улю`л-ерхам” и „съла-и рахим”). Пре-

късването на връзките с роднините е лошо, грозно и греховно поведение. На базата на това е казано:

"Там, където се намира човек, който е прекъснал връзките с роднините, милостта на Аллах не слиза."

Религията ни повелява да вършим добрини и оказваме внимание на близките си, да спазваме правата им според степента на близост, като ни натоварва с това задължение за цял живот.

Института на семейството и роднинството са от проявленията на чудесата и тайнствата на Аллах-джелле джелялюх. Любовта и родствената близост, които се пораждат чрез брака между чужди един за друг хора, са от милостта и благодатта на Аллах. Прекъсването на близостта е много грозна постъпка на невярност. От гледна точка на богобоязънта добродетелта на верността е над родствените връзки.

Земното щастие се подсилва благодарение на ислямското семейство и родствена връзка. Искреността в земния свят и чувството на вярност са щастие и в отвъдния свят.

Вярност трябва да се проявява не само към изброеното до тук. Верността към приятелите и братята в религията трябва да се укрепи в сърцата. От друга страна предаността към предците, към живите и мъртвите, към родината и всичко, което ни е поверено в обществото са качества присъщи на силните личности.

Трябва да се знае, че само чувството на богобоязън и съзнанието за **вярност,** не биха допуснали преминаване на границите очертани от Аллах и разрушаване на крепостта на привързаността. В противен случай душата (нефс) бродейки по пътищата на раздора и нехайството би повлякла сърцето от пропаст в пропаст. Така причината за гибелта на много племена, застигнати

от Божието наказание, е била именно това, че не са удържали обещанието дадено на Аллах. Въпреки, че спазването на обещанието е дълг на човека, те не го направиха и поради това бяха лишени от знание (илим), познание, умения, възприятия и бяха погубени. Това, което се случи с тях е за назидание на онези, които ги видяха и за онези, които дойдоха след тях, и поука за праведните. В Свещения Коран се повелява:

“И не намерихме у мнозинството им обет...” (Сура ел-Араф /Стената/,102)

Разказът на Феридуддин Аттар Хазретлери представя по много хубав начин какво е положението на онези, които забравят благата, с които Аллах ги дарява и проявяват невярност подчинявайки се на елементарните влечения на страстите:

Един падишах имал ловджийско куче, което много обичал. Кучето било много опитно в лова и падишаха много го ценял, винаги когато ходел на лов го взимал със себе си. Каишката му била украсена със скъпоценни камъни, на лапите му били поставени златни и сребърни гривни, а на гърба му имало покривало от сърмен атлас.

Един ден падишахът отишъл на лов със знатните придворни, с тях било и кучето му. Яздейки с достойнство коня си, владетелят държал в ръка копринено въже на кучето си и бил в прекрасно настроение. Изведнъж забелязал нещо, което развалило настроението му. Любимото му куче, изцяло забравило за него и си играело с нещо друго. Наскърбен падишахът дръпнал каишката, но кучето се заинатило и продължило да глозга кокала, който било намерило. Изумен и разгневен от това падишахът извикал:

“– Как е възможно в мое присъствие да забрави за мен и да се занимава с други неща?!.”

Много се наскърбил. Засегнала го неблагодарността, неверността и нечувствителността на кучето му. Не можел да го извини за това, че е куче. При цялата почит и внимание, с които било огрaдено в един миг да го забрави и то заради парче кокал, това било оскърбително и разрушаващо предаността поведение и не можело да бъде простено. Падишахът гневно казал:

"– Изгонете неблагодарника!"

Кучето разбрало смисъла на този гняв, но вече било късно. Приближените на падишаха казали:

"– О владетелю, позволете да свалим златото, среброто и скъпоценните камъни от него и така да го изгоним!"

Но падишахът не позволил:

"– Не! Оставете го да върви така!"

И добавил:

"– Оставете го да върви така! Нека върви така, да остане гладно и жадно сред нажеженатa пустош на пустинята; да вижда скъпоценностите и да изпитва постоянна болка от загубеното!.."

Колко хубаво е изобразено положението на неверните хора, които не знаят цената на безбройните блага, с които Всевишният ги дарява и се погубват следвайки простите, преходни и посредствени ползи. Изпаднал в това положение човек накрая разбира, че тези земни страсти са напразни, но е много късно. Хазрети Мевляна казва:

"След като неверността е петно и срам дори за кучетата, как можеш ти като човек да проявяваш невярност?"

За това великите личности в Исляма са се обръщали към онези, които са тръгнали по пътя на Аллах със следните думи:

“ Взимай поука както от положението на невежите така и от това на праведните и бъди верен раб на Аллах!”

Да, всичко се свежда до това: Да бъдем верни раби.

Безкрайно съм благодарен на Всевишния за това, че ни удостои с честта и благодатта да бъдем години наред близо до такъв раб. Тази изключителна личност е почитаемият ми баща **Муса Ефенди** (Аллах да се смили над него), когото предадохме на милостта на Аллах през месец юли 1999 г. и който бе погребан в гробището Сахра-и Джедид в Истанбул.

Нашият баща и учител бе въплътил в себе си качествата на Хазрети Ебу Бекир Ес-Съддък (Аллах да е доволен от него) и бе познат сред онези, които го обичаха като **“сахибу`л-вефа”** т.е. „верният”. Със сигурност този израз не се използваше напразно за личността му.

Целият си живот, този праведен и приближен на Аллах раб, изживя с изключителна вярност и преданост, той бе слънцето в деня и месеца в нощта ни; притегателен полюс и учител, за онези, които искаха да следват правия път.

Той бе събрал в сърцето си всички проявления на верността, които споменахме до тук и така бе заслужил да го наричат **“сахибу`л-вефа”**. Времето, което измина от смъртта му не бе достатъчно, за да заздрави в сърцата раните от раздялата. Напротив тя става все по-дълбока. Защото духовният му свят изпълнен с неизразима вярност, бе за нас изключително училище за вярност, привързаност и обич.

Когато Аллах отреди на някой от своите раби да служи достойно, той го дарява и с достойнство, за да изпълни подобаващо този дълг. Когато се погледне от този ъгъл, могат да се видят явните и скрити добродетели в личността на Муса Ефенди. Дори

при най-тежките и трудни събития и случки той достигаше до най-дребния детайл с дълбока проницателност, разбиране и чувствителност и даваше съвет или взимаше решение.

Розите, карамфилите, невените и зюмбюлите разцъфнали на неговата преданост, разкрасяват градините на нашата душевност. Неговата вярност към Аллах, привързаността му към Свещения Коран и сюннета на Пророка, раздаването по пътя на Аллах (инфак), закрилата на наследството от предците ни, вниманието и отношението към близките, приятелите и дори приятелите на приятелите, усърдието му във вакъфските дела и още много хубави дела, са все прекрасен пример за нас как може да се спази обещанието дадено на Господаря в „безм-и елест" (мястото и времето, в което Аллах е създал душите и е повелил „Не съм ли Аз вашият Господ").

Да си спомним някои от проявленията на вярност на Муса Ефенди:

Той много се вълнуваше за възрастните и самотните, изоставени от обществото хора, останали сами със страданието си и казваше:

"Всъщност трябва да приберем всички тези самотници в домовете си, но тъй като сме безсилни за това, сме задължени да направим дом за тях." След което заедно с няколко свои приближени успя да превърне тази хубава идея в реалност. От време на време посещаваше хората в дома и се грижеше отблизо за нуждите им.

Сърцето му бе толкова голямо, че се простираше до нрава на котките в градината, кръщаваше ги според чертите на характера им и се грижеше за всяка по отделно.

След петдесет и пет години успя да издири акушерката, която се е грижила за мен, когато съм бил бебе и й оказа внимание и уважение.

Верността му към неговия учител **Сами Ефенди** Хазретлери бе пословична. В дните на Свещените празници посещаваше първо дома на Сами Ефенди. Първият курбан колеше за него. Всяка година многократно изчиташе Свещеният Коран за душата на своя учител и насърчаваше и други да го правят.

Накратко той, с начина си на живот и постъпките си ни показа «какво означава и каква трябва да бъде верността на обичащия» взимайки за пример обичта и привързаността на Ебу Бекир (Аллах да е доволен от него). Това, което се очаква от обичащите е в облагородената от обич и привързаност почва на верността, да разцъфнат като розите на Пророка...

Нека Всевишният Аллах ни дари с искреност!

О, Аллах! Украси нашите души с чертите на „сахиб'ул-вефа" и ни приобщи към праведниците! Отреди искреност и праведност в делата ни, и ни стори наследници на райските градини! Отреди на нашия род и поколение да бъдат от богобоязливите и да са щастие за сърцата ни! Стори всички нас - предани на Теб, на Твоя Пророк, на родителите, близките, на всички вярващи, на страната и народа ни и на всички поверени неща! Дари ни с възможност и в двата свята да живеем според великото Ти одобрение!

Амин!..

Да бъдеш пример във вярата

Приближените на Аллах са под влияние на проявленията на обичта и близостта на Аллах и затова както хартията изгаря под лупа, така в тях земните страсти се стопяват. Това ги превръща в сияещ притегателен център за хората, които несъзнателно биват привлечени от сияйната им красота.

Да бъдеш пример във вярата

За да напъти своите раби Аллах-джелле джелялюх, избира сред тях онези, които притежават изключителен характер и личност и ги натоварва с отговорността на пътеводители, които да помогнат на другите да намерят пътя към щастието.

Човекът по природа се възхищава на личността и характера. Той има нужда от жив пример, който да го насочва към правото и истината и да повлияе на разума и сърцето му в духовното възпитание. Поради това, за да напъти човечеството, Всевишният изпраща не само книги, но и велики личности, които оставят дълбока следа върху хората, като пророците и приближените на Аллах, които са следвали техните стъпки. Пророците и приближените на Аллах са такива личности, на които дори враговете не могат да припишат лоши качества. Чрез тях много хора са опознали правото и истината и са се удостоили с вярата. Достойните сподвижници също са били възхитени от изключителната личност на Пратеника на Аллах (салляллаху алейхи ве селлем), който е въплъщавал на живо Свещения Коран и са били неотлъчно до него. Полудивите хора, които живи заравяли малките си дъщери в горещите пясъци се стопили и на тяхно място са се появили едни от най-великите личности в Исляма.

Поради това най-важното задължение за мюсюлманина, който върви по пътя на вярата и богобоязънта е да изгради личността си по подобие на Пророка. Вярващите притежаващи

подобни качества са като магнит към правия път. А онези, които са лишени от тези особености без да осъзнават са поели ролята на такива, които биха извели от правия път и напътените. Хазрети Мевляна представя тази истина по следния начин:

"По времето на Баязид-и Бистами Хазретлери живял един огнепоклонник. Един ден вярващ му казал:

«–Защо не станеш и ти мюсюлманин за да се спасиш; да бъдеш удостоен с почит и възвишеност...»

А огнепоклонникът отвърнал:

«– О, ти, който желаеш моето спасение! Колкото и да е здрав ключа на устата ми, тоест да не мога да изявя вярата си открито, вътрешно аз вярвам на вярата на Баязид. Защото в нея има съвсем различна красота и дълбочина. Все още не съм отдаден на вярата и религията, но се възхищавам на величието на неговата вяра. Той е много различен от останалите, притежава изтънчена, сияйна и възвишена душевност и е примерен човек.

Но ако ме каниш във вашата вяра, не искам... защото вашата вяра не ме привлича. Защото дори човек да има голямо желание да повярва, от вашата грубост и жестокост би се смразил и отдалечил. И желанието му да повярва би се загубило. Защото във вас ще види само названието на Исляма без съдържание. Това е странно и безсмислено като да отглеждаш рози, плодове и зеленчуци в безводна пустиня и да я наричаш плодородна земя...

Доколкото виждам, вярата на Баязид притежава цялата привлекателност и сияние, които една вяра трябва да имат. Ако частица от неговата вяра попадне в капка, тя ще я превърне в океан.

А вашата вяра поради това, че е останала в черупка е попаднала в плен на двуличието и показността. Непостоянното вярване е като мюеззин с неприятен и бездушен глас, вместо да привлече - отблъсква. Ако вашата вяра попадне в розова градина, ще се превърне в плевел за розите и ще ги изсуши.

Докато, ако слънцето на вярата на Баязид Хазретлери, изгрее от небосклона на благодатта на чистата му духовност и освети този свят, ще го превърне в рай; а сърцата на вярващите в извор на благодат. Затова вярата и праведността на Баязид събудиха в душата и сърцето ми дълбок копнеж и жажда към вярата...»”

Ето един пример за влиянието на великата личност на Баязид-и Бистами над един огнепоклонник и поучителен образец за онези, които искат да разпространяват вярата!..

Как изгради личността си този приближен на Аллах? Без съмнение с обич и привързаност към Аллах и Пророка… Способността да вижда творенията през погледа на Създателя, проявявайки милост към созданията…Следващите примери показват духовния свят на Баязид-и Бистами:

По време на едно от пътуванията си Баязид-и Бистами (Аллах да се смили над него) спрял за да почине под едно дърво, след което продължил по пътя си.

След време забелязал няколко мравки, които били изпълзели по торбата му докато си е почивал. За да не ги лиши от родното им място се върнал там където бил почивал и оставил мравките на същото място.

Имало моменти, в които от Божията обич Баязид-и Бистами ставал дотолкова чувствителен и осезателен, че заради Създателя, усещал в душата си болката на всяко едно създание.

Веднъж пред него така жестоко набили едно магаре, че от гърба на животното потекла кръв. В онзи миг и от крака на Баязид-и Бистами започнала да капе кръв …

Това е отзвук от присъщите за Пророка (Аллах да го благослови и с мир да го дари) черти:

Веднъж Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) отишъл в палмовата градина на един от Енсар, за да почине и да се отдаде на размишление. В градината имало камила, която при вида на Пророка (с.а.с.) изстенала и подобно на човек от очите й потекли сълзи. Пророкът (с.а.с.) се доближил до камилата, изтрил сълзите й, погалил я и успокоил животното. След което предупредил собственика на животното с думите:

"Не се ли боиш от Аллах, който ти е дал владението на тази камила? Виж, тя се оплака от теб. Държал си я гладна и си я товарил много." (Ебу Давуд)

Онези, които като Баязид-и Бистами са израствали като личности, с примера на хубавия нрав на Пророка (с.а.в.), са притежавали пречистено сърце и винаги са вървели по стъпките на Пророка. Поради това те и онези, които ги следват са пример във вярата. Усмивките им подобно настъпваща пролет даряват сърцата с радост и спокойствие. Погледът им е като нежен бриз за душите, а сияйните им лица винаги напомнят за Аллах. Защото те непрекъснато получават отражение и благодат от Пратеника на Аллах (с.а.в.). Следният пример много хубаво обяснява това въздействие:

Съпругът на една от последователите на Достойния Мевляна – Гюрджу Хатун, заминал по служба в Кайсери, с него отпътувало и семейството му. Гюрджу Хатун изпратила известният художник и калиграф на Селчукския сарай Айнуддевле при

учителя й, за да нарисува тайно негов портрет и да и го занесе. Художникът съвсем нехайно отишъл при Хазрети Мевляна и му разказал за какво е дошъл. С лека усмивка Хазрети Мевляна отвърнал:

"– Изпълни това, което са ти заповядали както намериш за добре!"

Художникът започнал да рисува, но видял, че образа срещу него се е променил по начин, по който въобще не отговаря на нарисуваното от него и започнал отначало. Така докато го рисувал, пред очите му Хазрети Мевляна променил своя облик над двайсет пъти. Разбирайки безсилието си художникът се принудил да се откаже от започнатото. Изкуството му се загубило сред рисунъка, който чертаел.

Тази случка пробудила художника и го накарала в изумление и ужас да се обърне към дълбините на душата си. В това състояние художникът си казал:

"Ако вели (духовно напреднал човек) в една религия е такъв човек, какъв ли е Пророкът и?"

Един пример от моя живот:

Веднъж заедно с покойния Сами Ефенди Хазретлери и покойния ми баща Муса Ефенди (Аллах да се смили над него), който го придружаваше се връщахме от Бурса към Истанбул. Щяхме да се редим в колона, за да качим превозното си средство на ферибота от Ялова. Един човек се опитваше да дава път на колите, така че да не настъпи хаос, когато посочи място и на нашата кола, погледът му се спря върху седящите на задната седалка Сами Ефенди и Муса Ефенди. Леко учуден се поспря, след което се приближи, загледа се по-внимателно през прозореца на колата, въздъхна и каза:

“Аллах Аллах, странен свят! Едни лица са като ангели... Други като Немруд ...”

Този случай без съмнение показва, че и без думи може да се призовава към Аллах, само с изражението на лицето.

И ние като вярващи трябва да взимаме дял и благодат от духовния свят на такива щастливи и праведни раби и да изграждаме собствената си личност. Особено онези, които вървят пред останалите, трябва много да внимават в това отношение, а именно да притежават възвишена личност и характер, които да могат да привличат хората към правия път. Така като задните колела на колата следват предните, така и хората се оформят и живеят според водачите и лидерите си.

Порядъкът във вселената и нравствените устои се запазват само чрез дълбока проницателност. Праведните хора са слънцата на милостта на хоризонта на щастието и спокойствието на своята страна. А невежите са като тъмни и мрачни ями. Разясненията на Ахмед Джевдет Паша отразяват тази истина по много ясен начин:

“Халифът на Омаядите **Велид бин Абдулмелик** бил завладян от желание да изгражда нови сгради и да развива земеделие и животновъдство. Народът му се повлиял от това и скоро всички се увлекли по това. Между хората започнало да се говори само за строителство и земеделие. **Сюлейман бин Абдулмелик** имал склонност към разкошния живот и угощенията. По негово време се ширели пищният живот, украшенията, пиршествата и увлеченията по страстите. Развлеченията се превърнали в модата на онова време. Докато **Омер бин Абдулазиз**, този велик халиф, бил праведен раб известен със скромността си. По негово време и народа се отдал на служене на Аллах и смирение. Когато се събирали хората водели духовни беседи:

«Какви молитви отслужи тази нощ; Колко айета от Свещения Коран наизусти; колко дни говя (държа оруч) този месец? (Колко самотника и бедняка успя да зарадваш?)» …” (Късас-ъ Енбия ве Теварих-и Хулефа, I, 717)

Положителното влияние на мъдрата личност на подобни хора, без съмнение се дължи на това, че са изпълнени с обичта на Всевишния Господар и поради това, Той е виждащите им очи и чуващият им слух.

Приближените на Аллах са под влияние на проявленията на обичта и близостта на Аллах и затова както хартията изгаря под лупа, така в тях земните страсти се стопяват. Това ги превръща в сиящ притегателен център за хората, които несъзнателно биват привлечени от сияйната им красота. Тези пречисти хора са се спасили от клещите на земните хвалби и интереси и се стараят да не попаднат във водовъртежа на порицавани качества като гордост, високомерие и надменност.

Единствената им цел и мечта е да спечелят одобрението на Аллах. Поради тази причина малко или много, топло или студено, бедност или богатства, тоест преходните степени за тях нямат никаква разлика. За тях всичко това са сенки, които рано или късно изчезват.

Тези щастливци поддържат душите си в състояние на прослава на Аллах (тесбих) и се чувстват под постоянното наблюдение на Аллах, оставайки слепи за недостатъците и грубостта на другите.

Те не се поддават на преходния фалш на живота и живеят смирено, колкото и да са упреквани за това от другите, както е казано в Свещения Коран:

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا
وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا

“Рабите на Всемилостивия са онези, които ходят по земята с кротост и ако невежите им отправят думи, казват: “Мир!” [и отминават].” (Сура ел-Фуркан /Разграничаването/, 63)

На земното е заповядано да служи и да се подчинява на тези раби.

В хадис-и шериф се казва:

“Ако някой се безпокои за отвъдното, Аллах поставя богатството в сърцето му, привежда в ред делата му и му подчинява земното. А който се безпокои за земното, Аллах поставя бедността пред него, оставя го в безпорядък и той получава от земните блага само толкова колкото му е отредено.” (Тирмизи, Съфат’ул-къяме , 30)

Възвишените личности притежават толкова прекрасен нрав и душевност, че не нараняват никого и не се обиждат от никого, освен когато е за Аллах. Те живеят в мъдростта на Божието известие:

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاء وَالضَّرَّاء وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ
وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

“които раздават и в радост, и в беда, и за сдържащите гнева си, и за извиняващите хората, - Аллах обича благодетелните.” (Сура Ал-и Имран /Родът на Имран/, 134)

Джафер-и Садък Хазретлери приложи тази айет в живота си, когато извини слугата, който разсипа храна върху него и из-

върши благодеяние като му даде свобода. Хасан-ъ Басри Хазретлери изпращаше дарове на онези, които злословеха за него и така чрез благодеяния ги възпитаваше.

Колко хубаво е казал Юнус Емре Хазретлери:

Не мисли, че само с молитва, пост и хадж,
Ще станеш праведен раб
За да станеш съвършен човек,
Ти трябва прозрение (ирфан)!

Накратко праведните раби, които са пример във вярата за цялото човечество, с цялата си същност проявяват нежност, добрина и милосърдие към всички създания и скрито служат на Създателя. Във всеки свой дъх те прославят Аллах (тесбихат). Онези, които беседват с тях усещат Божествената наслада и радостния възторг. Защото душите на тези чисти раби са изпълнени с обич към Пророка (с.а.в.) и предават на своите събеседници духовни дарове и благодат.

За да получим и ние от ползите на общуването с приближените на Аллах, трябва да положим усилия да бъдем близо до тях както в земния така и в пътешествието си към отвъдния свят. По този повод Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) казва следното:

"Погребвайте покойниците си сред праведни хора." (Дейлеми Мюснед, I, 102)

Поради личността и добродетелта на праведните раби, след смъртта им, Аллах не позволява пръстта да разложи телата им. Джабир бин Абдуллах (Аллах да е доволен от него) разказва:

"Нощта преди битката при Ухуд баща ми ме извика и каза:

«– Чувствам, че ще бъда първият от сподвижниците на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем), който ще умре като мъченик.

След Пророка (с.а.в.), ти си най-скъпото, което ще оставя. Имам заеми, плати ги. Винаги се отнасяй добре с братята си!..»

На следващият ден баща ми бе първият, който загина като мъченик в битката при Ухуд. Наложи се да го погреба в един гроб заедно с друг мъченик, но не можах да се примиря с мисълта, че е погребан с друг човек. След шест месеца отворих гроба, за да го пренеса в самостоятелен и какво да видя: с изключение на част от ухото му, тялото му бе в такова състояние, както в деня, когато го погребах. Поставих го в самостоятелен гроб." (Бухари, Дженаиз, 78)

Това е положението на праведния вярващ станал пример във вярата!

Има подобен пример от близката история с праведен човек, мюеззин и хафъз от Адана. Един от приближените на Аллах - Махмуд Сами Рамазаноглу (Аллах да се смили над него), като свидетел на това разказва, как трийсет години след като бил погребан хафъза, поради това, че от там щял да минава път, започнало пренасяне на тленните останки. Когато отворили гроба му видели, че тялото му не било въобще разложено, а покрова му (кефена) бил чисто бял.

В историята на Исляма има много подобни предания, които са били видени. Те са изключителни проявления на милостта на Аллах към някои праведни раби за поука, предупреждение и напътване. А иначе, както всички хора и телата на праведните се превръщат в пръст. Божията милост да не се разлагат телата на някои праведни хора след смъртта им е особеност на великата воля на Аллах, която се проявява поради определена мъдрост.

Важна е вечната ни печалба, а тя се изразява в това от една страна да се стараем да бъдем като тези велики личности, а от

друга да успеем да възпитаме децата си като праведни хора. В свещения хадис се повелява:

"Аллах въздига праведния си раб на по-висока степен в Рая, а той пита удивен: «О Господарю, поради каква причина ми бе дадено това въздигане?» А Аллах повелява: «Поради молитвите за опрощение, които твоето дете прави за теб…»"
(Ахмед бин Ханбел, II, 509; Ибн-и Маджe, Едеб, 1)

Един друг хадис във връзка с тази тема гласи:

"След смъртта на човек се прекъсват и наградите (севап) за добрите му дела, с изключение на тези три неща: садака-и джарие (милостиня дадена за неща, от които хората продължават да се възползват); познание, от което има полза; ***праведна рожба, която продължава да отправя молитва за родителя си*** *…"* (Муслим, Васиет, 14; Тирмизи, Ахкам, 36)

Живот изживян със сърце изпълнено с духовност е като рай на земята. Аллах дарява с милост и благодат праведните. За онези, които могат да живеят в атмосфера проникната от обичта на Пророка (с.а.с.), света е като кулминация на щастието в земния живот и начало на вечното щастие. Наш житейски дълг е да опазим достойнството на това да сме от неговата общност (уммет) и да следваме стъпките както на Пророка (с.а.с.) така и на онези, които са вървели след него.

Нека Всевишния Аллах да ни дари с благодат, за да изпълним този велик дълг. Нека ни приобщи към щастливците като Омер бин Абдулазиз, Баязид-и Бистами, Сами Ефенди и онези като тях, които през целят си живот са живели като пример във вярата и са се превърнали в притегателен център за общността!

Амин!..

Съдбата и нейната загадка

Способността на очите да виждат и ушите да чуват е ограничена до определено ниво. Невъзможно е да се види и чуе това, което се случва отвъд това ниво. Така и разбирането на съдбата и участта е извън способността на човека. Защото ние се опитваме да разгадаем събитията чрез причини и поводи. Най-често не можем да разберем мъдростта, която се крие в тях.

Съдбата и нейната загадка

Всичко във вселената от молекулата до глобуса, от зрънцето до небосклона, от „микро" и „макро" света до бъдещето, всички събития са предопределени като време, място, форма и причина до най-малкия детайл. Когато настъпи времето им се реализира програмата на предопределението с величие присъщо на Божието великолепие.

Всевишният Аллах създава творенията със съдба и така ги реализира. Следите от случващото се в живота всъщност са линиите на съдбата. Хода на слънцето, луната, звездите, растенията, животните и хората, на всички творения се съдържа в програмата на съдбата. Дори падащото от дървото листо не е извън тази програма. Ако творенията не бяха подчинени на програмата на съдбата във вселената щеше да настъпи анархия.

Всяко произведение на изкуството намира облик според силата и способностите на твореца. Например художника и калиграфа оформят картината си според волята и уменията си. Така и Аллах - джелле джелялюх в безкрайността (езел) е предопределил и утвърдил с Божията си воля всички потоци на мощ, които ще бъдат наблюдавани от създаването до изчезването на вселената, мъдростта и загадките в човека, който представлява произведение на изкуството, особеностите, които ще притежават от раждането до смъртта си всички останали живи същества.

Така **съдба (кадер)** е порядъкът, подредбата и плана, плод на Божията воля. Тази истина Всевишният Аллах изразява в айета по следния начин:

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ

“Ние всяко нещо сътворихме с мяра.” (Сура ел-Камер /Луната/, 49)

مَا أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَن نَّبْرَأَهَا إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ

“Не се случва беда, преди да сме я породили, нито на земята, нито с вас самите, без да е [записана] в Книга. За Аллах това е лесно.” (Сура ел-Хадид /Желязото/, 22)

Накратко **„съдба”** (кадер) е предварителното определяне и подредба на събитията в Запазения скрижал на земното небе (ел-левхул-махфуз) от Аллах, преди те да са се случили, а **“предопределение”** (каза) е възникването им по определения начин, когато определеното време за тях настъпи.

Чрез качеството **“Знаещият”** Всевишният Аллах знае събитията преди те да възникнат и това е проявление на величието Му. Тъй като съществуването на Аллах не е свързано с време и място, съвсем естествено е той да притежава такова знание. Защото условията, които пречат на нас да разберем съдбата и предопределеността, не стоят пред Аллах.

Трябва да вярваме, че всичко във вселената се случва според линията очертана от Божественото перо. Въпреки, че съдбата е най-особеното от шестте условия на вярата, всъщност е

истина, която всички приемат. Дори онези, които не вярват в нищо, без да спорят приемат, че съществува сила над тяхната воля наричайки я **„орис"** или **„участ".** Отричащите много често използват изрази като **„късмета ме напусна"**, **„провървя ми"** или **„нямам шанс"**, което също показва, че всеки човек макар и несъзнателно приема, че съдбата съществува.

Следващите изречения са цитат от пиесата на Неджип Фазъл и много хубаво изобразяват истината за съдбата, потвърдена от размишляващия човек:

"... Например един ден мъж е прегазен от автомобил на площада пред Еминоню. Да се върнем десет минути назад преди събитието. Човекът е да кажем пред парка Гюлхане. Да предположим, че автомобилът идва от Таксим. Виждате ли картината? Идва! Един от хиляди автомобили и един от стотици хиляди мъже. Нито човекът знае, че ще бъде прегазен, нито автомобилът, че ще прегази... И двамата се приближават един към друг, чрез куп случайности (!). Мъжът например, спира пред някой магазин. Купува кутия кибрит. Прави няколко крачки. Говори с приятел. Разглежда някоя витрина. Дори тези невинни действия предусещат трагедията, която ще се разиграе малко по-късно. Всички те преминавайки загадъчно едно във друго раждат онзи трагичен момент. Онзи миг, има своята простичка причина. Разсеяност, незнание, това, онова... Случайностите (!) управлявани кой знае как и от къде имат сложна и заплетена формула за изчисление." (*Бир адам йаратмак*, стр. 43)

Когато човек размишлява върху случващото се в живота, не може да не повярва, че безбройните сценарии, разиграващи се на вселенската сцена възникват според линията очертана от Божествено перо.

Но както на невиждащия не могат да бъдат описани цветовете, така и човешкото съзнание, разсъждаващо чрез впечатленията получени от земния свят и ограничено в рамките на времето и мястото, не може подобаващо да вникне в мъдростта на висши обстоятелства като съдба и предопределеност. Това е така, за да бъде ограничена възможността на хората да научават тайни, които няма да могат да понесат и ще изпаднат в безпокойство.

Действително Всевишният е направил съдбата неизвестна за всички творения и е направил почти невъзможно узнаването ѝ преди тя да се случи под формата на предопределеност. На този предварителен етап много малка част може да бъде отредена на онези, на които Аллах дава **знание от Себе си** (ледунни илим).

Поради безкрайната милост на Аллах, незнанието и неизвестността на съдбата, стои като непреодолима стена пред разсъждението на човека. Пак с милостта на Аллах, има изключителни случаи, в които тази преграда може да бъде преодоляна, и да се погледне зад стената и това са т.нар „достоверните сънища". Действително често виждано явление е сбъдване на известията свързани с бъдещето, видени на сън от праведни хора. Това са проблясъци от Запазения скрижал на земното небе (ел-левхул-махфуз) отразени в сърцата им.

Правото на избор, което човекът притежава, за да извърши или не дадено действие в положителна или негативна посока, да извърши добро дело или злина, се нарича **"ираде-и джузи"** (относителна воля). А **"ираде-и кюлли"** (абсолютна воля) принадлежи само на Всевишния Аллах. Поради това абсолютната

свобода е невъзможна за раба. Нещата, които не зависят от човека като раждането, смъртта, продължителността на живота, пола, народността и способностите, се включват в понятието „кадер-и мутлак". Човекът не носи отговорност за тях, тъй като им е подчинен.

Всевишният Аллах търси отговорност от човека според възможностите, които му е дал. Поради това, за случващото се извън неговата воля, човекът нито ще бъде награден нито наказан. Така когато говеещият несъзнателно, извън волята си изяде или изпие нещо това не разваля оруча му и не поражда наказание.

Както Аллах е повелил и в свещения айет: **"Аллах възлага на всяка душа само според силите ѝ..."** (Сура ел-Бакара /Кравата/, 286) и не товари човека с повече от това, което той може да понесе. Всеки човек, обаче в рамките на силите си носи отговорност. Плод на невежество и нехайство е да не се извърши необходимото, въпреки притежаваната сила за това, а да се вини съдбата.

Поради това, че човекът е отговорно същество, подложено на изпитание, Аллах е поставил в душата му покварата и богобоязънта и му е дал право на избор така, че той може да упражни волята си и в двете посоки. Тоест в този земен свят на раба му е дадена свобода в определени граници. Това е като правото на избор на едно дете къде да похарчи парите, които родителите са му дали – за хубаво или за лошо. Ето тази възможност за избор е най-важният капитал за вечно щастие или гибел.

И лист не може да помръдне във вселената без волята на Аллах. Но докато волята на Аллах е във всичко, което се случва, то одобрението му е само в добрите неща. Целта на учителя е ученикът му да завърши с успех класа си. Ако ученикът не учи учителя не може да направи нищо. Така и лекаря има за задача

да излекува пациента си, но не е отговорен за негативния резултат, ако пациента не изпълнява предписанията.

Поради това, когато някой влезе в лош път и каже: "Какво да правя, съдбата ми е била такава!" това е само невежество. На онзи, който иска да отслужва молитвата намаз, Аллах създава причини за това; на онзи, който не иска - създава пречки за това и така осъществява неговото желание. Следователно набеждавайки съдбата с цел да се извини, човекът извършва несправедливост спрямо истината и правото.

В свещените айети Аллах повелява:

إِنَّ اللهَ لاَ يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ

"Аллах не угнетява дори с тежестта на прашинка..." (Сура ен-Ниса /Жените/, 40)

وَمَا أَصَابَكُم مِّن مُّصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عَن كَثِيرٍ

"Каквато и беда да ви сполети, тя е заради онова, което сами сте извършили. А и много Той извинява." (Сура еш-Шура /Съвещаването/, 30)

Сякаш тълкувайки тези айети, Хазрети Мевляна (Аллах да се смили над него) разяснява в книгата си „*Месневи"*, отговорността, която хората носят в рамките на относителната си воля (ираде-и джузи) и това, че не бива да обвиняват съдбата, по следния начин:

"Ако те убоде трън знай, че ти си го посадил! А ако си в меки и хубави коприни, знай ти сам си ги изтъкал!"

Способността на очите да виждат и ушите да чуват е ограничена до определено ниво. Невъзможно е да се види и чуе това,

което се случва отвъд това ниво. Така и разбирането на съдбата и участта е извън способността на човека. Защото ние се опитваме да разгадаем събитията чрез причини и поводи, но най-често не можем да разберем мъдростта, която се крие в тях.

Когато попитали Хазрети Али (Аллах да е доволен от него) каква е тайната на съдбата и предопределението, той отвърнал:

"Тази тема е дълбока като морето!"

Онези, които се опитват да плуват в това море, разчитайки на ума си, се въртят в неоснователни спорове като онези, които твърдят, че раба няма никаква воля - **"джебрити",** или като твърдящите, че той разполага с абсолютна воля по всички въпроси като **"кадерджи".** А накрая сами се давят в това бездънно и безбрежно море.

Поради това, докато не определим правилно границите на волята, представляваща източник на отговорност, винаги ще сме в грешна посока. Както приемането на раба за създател на всички действия и превръщането на волята и избора в идоли, така и отричането на относителната воля и възприемането на човека като същество-автомат противоречат на основните принципи в религията ни. Правилното е разбирането за човека, като притежаващ воля и избор, но дарен с тях от Всевишния Аллах.

При такъв един въпрос, в който разума и разбирането са безсилни, дори да можем да напреднем в духовен аспект уповавайки се на Аллах, не бихме могли да разкрием тайната в пълния смисъл. Мъдрият раб трябва да осъзнае това и да не надскача възможностите си в търсене на това, което е отвъд тях.

В книгата си „*Месневи*”, Хазрети Мевляна много хубаво разяснява това, че невъзможността на разума за разбере и опише тайната на съдбата всъщност е един голям дар:

“Един човек дошъл при Пророка Муса алейхисселям (мир нему) и казал:

«−О, Келимуллах (който е говорил с Аллах)! Научи ме на езика на животните! Искам да разбирам говора им; да взимам поука от това; да разбера величието на Аллах!..»

Хазрети Муса отвърнал:

«−Откажи се от това желание; не научавай това, което няма да можеш да понесеш! Ако мравката тръгне да пие вода от езерото ще се удави и погуби. Така и ти знай това, което ти е отредено и не насилвай това, което е извън него! Защото това е много опасно! Ти се постарай, доколкото твоят ум ти позволява да вземеш поука от Божия ред във вселената! Устреми сърцето си към Аллах! Знай, че проявленията на Божиите тайни стават видими само за пречистените сърца!»

След тези думи човекът казал:

«−Научи ме поне да разбирам езика на кучето, което пази пред вратата и пернатите в курника!»

Разбирайки, че каквото и да направи няма да може да го откаже от желанието му Муса алейхисселям (мир нему), приел да изпълни последното му искане, но го предупредил:

«−Бъди разумен, не се дави в океана на това тайнство!»

На сутринта човекът казал: «Да видим дали наистина знам езика на тези животни?» и застанал на прага на къщата.

В този момент едно парче изсъхнал хляб паднало на земята, докато прислужницата изтръсквала покривката на масата. Петелът, който бил наблизо грабнал хляба, а кучето му казало:

«−Ти си несправедлив! Ти можеш да ядеш зърна, а аз не мога! Защо взе това парче хляб, то се полага на мен.»

Петелът отвърнал на кучето:

«−Не се жали! Утре ще умре коня на стопанина и ще се наядеш с месо!»

Стопанинът решил, че петелът има знание от неведомото и веднага продал коня си. И петелът се засрамил от кучето.

Спорът между кучето и петела продължил три дни. Научавайки от приказките на петела как първият ден коня, вторият ден магарето, третият – слугата ще умре, стопанинът ги продавал, смятайки, че проявява далновидност. Така кучето не получило нито една от облагите, на които се надявало. Всеки път петела го лъжел. Изпаднал в неловко положение на три пъти, на четвъртия ден петелът казал на кучето:

«– Истината е, че този хитрец, стопанина ни уж спаси стоката си, но всъщност така погуби себе си. Утре самият той ще умре! Наследниците му ще ридаят и ще заколят вол. Всеки ще получи дял от него и ние и ти!...

Смъртта на коня, магарето и слугата бяха преграда, щит пред бедата, която щеше да сполети този глупав човек, но спасявайки имотите си от загуба, той навреди на себе си.»

Глупавият човек наостril уши и чувайки думите на петела пребледнял. Изпаднал в ужас и изтичал при Хазрети Муса като го молел:

«– О Келимуллах! Чуй риданията ми и премахни страданието от мен!»

Муса алейхисселям (мир нему) отвърнал:

«–Ти се захвана с дела, по големи от теб. Сега изпадна в безизходица. Да не би да мислеше, че продавайки онези животни, ще спечелиш? Не ти ли казах да внимаваш с тайните на съдбата и предопределеността. Умният вижда последиците в началото, а глупавият в края!... Но, вече е късно. Щом си вече вещ в търговията и продажбите, продай сега душата си и се спаси!»

Човекът се разкайвал и молел, а Хазрети Муса му казал:

«–Стрелата вече е излязла от лъка! Не може да се върне обратно. Само се моля на милостивия Създател, да умреш с вяра!»

Муса алейхисселям (мир нему) се помолил на Всевишния. Така с благодатта на молитвата на Келимуллах в замяна на душата си човекът бил удостоен с това да умре с вяра. Когато Аллах повелил на Хазрети Муса:

«– О, Муса! Ако искаш да го съживя...» , Хазрети Муса отвърнал:

«– О, Господи! Да бъде твоя безкрайната слава и благодарност! Съживи го в отвъдния свят, в онзи светъл и велик мир! Защото той е вечен и там е мястото, където се разкриват тайните на съдбата и предопределението!» ”

Както се разбира и от случката, понякога човек сам яростно иска онова, което не е добро за него. А може би това, което толкова иска ще го погуби. Когато бъде сполетян от такъв край, въпреки че поради невежеството си много силно го е искал, започва да плаче съжалявайки. Затова, за да имаме душевен мир

и спокойствие на земята и вечно щастие в отвъдния свят, трябва да осъзнаем Божието величие и да се уповаваме и смирим пред него. Това обаче не е по силите на всеки. Умението да осъзнаеш собствената си незначителност и безсилие е капитал за вечността. Единственият изход пред съдбата и предопределеността е упованието на Създателя. Защото упованието и смиреността са врати на милостта, които превръщат съдбата в радост.

Така Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) е казал:

"Вярата в съдбата, премахва всяка скръб и печал." (Суюти, *ел- Джамиус-Сагир*, I, 107)

Но разбирането за упование и смирение в смисъл на непредприемане на предварителни мерки и неполагане на усилия, за да се предотврати вероятна беда; пасивност и мързел е погрешно. Упованието (тевеккюл) е предприемане на всички мерки за да се привлече доброто и премахне злото и едва след това приемане, че резултата е от Аллах и търсене на убежище при Него. Да се уповаваме, без да сме направили никакви усилия е неприемливо и противоречи на истинския смисъл на упованието.

Така Хазрети Омер (Аллах да е доволен от него) по време на едно от пътуванията си за Дамаск научава, че там е започнала епидемия и след съответното съвещаване се отказва да отиде в този град. Пред тази предпазливост, съответстваща на волята на Всевишния и Пророка, един от сподвижниците (сахабе) Ебу Убейде бин Джеррах (Аллах да е доволен от него) попитал Хазрети Омер (Аллах да е доволен от него):

"– От съдбата определена от Аллах ли бягаш?"

Хазрети Омер (Аллах да е доволен от него) не очаквал подобен въпрос от този просветен и добродетелен сподвижник и отвърнал с думите:

"– Да беше казал някой друг тези слова, о Ебу Убейде! Да, бягаме от съдбата определена от Аллах към съдбата определена пак от Аллах. Какво ще кажеш, ако имаше камили и те бяха слезли в долина, в която едната страна е плодородна, а другата пустош, ако бе ги пасъл в плодородната част нямаше ли да е по предопределението на Аллах, и обратното ако бе ги пасъл в пустошта – нямаше ли пак да е по предопределението на Аллах" (Бухари, Тъб, 30).

Както е видно не може да се излезе извън определеното в съдбата. Това, което се иска от раба е да вземе мерки и да положи усилия, а след това да приеме резултата, който Аллах е предопределил.

За онези, които гледат през прозореца на мъдростта, тайнствеността и невъзможността на раба да разбере напълно съдбата, не е причина за безпокойство, а напротив причина за благоденствие. Защото неоспорима истина е, че ако човекът знаеше съдбата би попаднал в безброй опасности и беди.

Например онзи, който ще се разболее и умре от неизлечима болест, остава далеч от притесненията до момента на смъртта си, благодарение именно на неизвестността на съдбата. Ако човек знаеше кога ще умре, с наближаването на смъртта щеше да изпадне в такава мъка, че нямаше да може да прави нищо освен да изживява смъртта многократно. Ако майката знаеше, че детето й ще умре преди нея, щеше много преди това да изпадне в печал. А всичко това би противоречало на хармонията в живота и би разрушило баланса.

Нарастващият стрес, депресиите и самоубийствата в последно време са тъжният резултат от липсващата духовност. Защото сърце, което е далеч от духовното образоване, много лесно попада в плен на земните желания и страсти. Чрез вярата в съдбата, насочваща човека към „неведомото" може да се живее

в състояние на упование и така да се посрещат изненадите на живота с твърдост и спокойствие.

Безпогрешното правило на щастието е да подчиниш разума на Божественото откровение (вахий), да украсиш сърцето си с хубав нрав и така да приемеш изненадите на живота. Истинското щастие е приемането на върховете и паденията в живота, търпение пред трудностите, виждане на хубавите страни на всичко и отдаване на Господаря на световете.

Понякога Всевишният проявява някоя милост като мъка на вид, или някоя скръб като милост. Причината всички тези обстоятелства да са неизвестни за човека се корени в това, че този свят е място за изпитание. Аллах повелява:

عَسَى أَن تَكْرَهُواْ شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَى أَن تُحِبُّواْ شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَاللّهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ

“…Но може да мразите нещо, а то да е добро за вас, и може да обичате нещо, а то да е зло за вас. Аллах знае, вие не знаете.” (Сура ел-Бакара /Кравата/, 216)

В един друг айет се повелява:

قُل لَّن يُصِيبَنَا إِلاَّ مَا كَتَبَ اللّهُ لَنَا هُوَ مَوْلاَنَا وَعَلَى اللّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ

“Кажи [о, Мухаммед]: “Ще ни достигне само онова, което Аллах ни е предписал.Той е нашият Покровител. На Аллах да се уповават вярващите!” (Сура ет-Тевбе /Покаянието/, 51)

Действително, от гледна точка на земния живот, да си сляп например изглежда голяма загуба. Смята се, че няма по-хубав дар от този да можеш да виждаш. Но ако онзи, който е роден сляп успее благодарение на този недъг да се предпази от греха, това състояние, което привидно изглежда като причина за тъга, в действителност се превръща в радост. Така е и с бедността и богатството. Ако един бедняк, не се оплаква от състоянието си, а приеме предопределението на Аллах, това може да се превърне във вечно богатство за него. Но ако този беден бе дошъл богат на този свят, то възможностите, които би притежавал, можеха да го подтикнат към високомерие, да породят у него усещане за сила и така може би щеше в невежество да се отдаде на поквара и мързел и да погуби вечното си щастие. Разбира се възможно е и точно обратното. Накратко вярващият трябва да приема всяко състояние, в което се намира за хубаво, да приема Божието предопределение и подредба, да знае, че това е възможност за вечна печалба и да полага усилия да живее с търпение, благодарност и упование.

В един от хадисите се казва:

"Положението на вярващия (му`мин) предизвиква удивление и благородна завист. Защото всяко негово състояние е причина за благо. Тази особеност е присъща само за вярващия (му`мин): Когато вярващият (му`мин) се радва, той благодари на Аллах (шукюр), и това е благо за него. Когато го сполети беда, той търпи (сабър) и това е благо за него." (Муслим, Зухд, 64)

Със задълбочаване в споменатите до тук основни принципи свързани със съдбата се засягат много въпроси, което води до полемики в науката за основите на исляма.

Поради това, Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем), е повелил да се ограничим с това да вярваме в съдбата и е забранил да се водят излишни спорове на тази тема. Така когато срещнал група хора, спорещи на темата съдба им казал:

“ Това ли ви бе повелено? Аз затова ли ви бях изпратен? Онези преди вас бяха погубени, затова че спореха на тази тема. В никакъв случай не спорете на тази тема!” (Тирмизи, Кадер 1)

О, Аллах! Отреди ни да бъдем от истински уповаващите се на Теб раби, и ни дай възможност да извършваме делата си според великото Ти одобрение. Стори ни да сме от доволните от съдбата и предопределението, които си отредил за нас!

Амин!..

От вяра (иман) към ихсан

Муса Ефенди

(Аллах да се смили над него) (1917-1999)

“Един от най-големите дарове, които Всевишният дава на своите раби е знание за неговото безсилие. Може би най-голямото благо, което спечелих в духовния път е това, че видях грешките си. Осъзнах колко съм в дълг пред Аллах. Така не ми останаха сили да виждам чуждите грешки или да се занимавам с тях. Слава на Аллах, че мога да му благодаря за всичко това...”

Муса Ефенди (Аллах да се смили над него)

От вяра (иман) към ихсан

Муса Ефенди (Аллах да се смили над него)

(1917-1999)

Ихсан е това вярващия (му`мин) да осъзнае, че е под постоянното наблюдение на Аллах и да утвърди това усещане в сърцето си. Същевременно **ихсан** е и изпълнението на всяко действие или поведение по най-прекрасния начин.

Животът на Муса Ефенди (Аллах да се смили над него), когото на 16 юли 1999 година предадохме на милостта на Аллах, бе изпълнен с примери за изключителна вежливост, изтънченост и тактичност в отношенията с хората, накратко живота му изцяло съответстваше на понятието „ихсан".

В такава степен, че дори когато казваше някому блага дума, осъзнаваше, че е под наблюдението на Аллах и полагаше усилия да не отслабва вниманието си. Това негово състояние винаги напомняше на околните за чувството ихсан.

Тази велика личност имаше волята да осъществява всички свои думи и дела по най-превъзходния начин и така да им придаде формата и съдържанието на прехода от вярата (иман) към ихсан. Чистият му живот бе един от най-мъдрите примери в наше време за изтънченото и прекрасното му поведение. Чрез словата и поведението си, той бе като слънце, което постоянно разпръсква светлина и топлина, разпространявайки благодатта и вдъхновението на това внушение.

Този приближен на Аллах имаше благодатно въздействие върху всеки, когото от близо или далеч, малко или много познаваше и се безпокоеше за развалянето на хармонията на Божествения ред във вселената. С внимание и дълбока чувствителност поправяше грешките и недостатъците, които забелязваше, дори криво закачената картина или небрежно постланото седжаде нарушаваха спокойствието му. По време на беседи или събирания, му правеха впечатление неща като разхвърляност, небрежното сядане на идващите, струпването по вратите на помещението, и това смущаваше чувството му за естетика.

Колко хубаво представя следният айет, превъзходството и изтънчеността в поведението на приближените на Аллах (хак досту):

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا

“Рабите на Всемилостивия са онези, които ходят по земята с кротост и ако невежите им отправят думи, казват: “Мир!” [и отминават]; и които прекарват нощта, като свеждат чела в *суджуд* и се възправят пред своя Господ.” (Сура ел-Фуркан /Разграничаването/ , 63-64)

В тези и следващите айети, Всевишният Аллах обобщава осем от особеностите на праведните вярващи:

1. Начинът, по който ходят по земята и действията им се отличават с кроткост и смиреност; те са далеч от гордостта и високомерието, за тях са характерни скромността и премерността. Дори когато се обръщат към тях с невежество, те отговарят с благи думи. Като състрадателни и уравновесени хора, те внушават в околните сигурност и спокойствие. (Виж Сура ел-Фуркан /Разграничаването/, 63)

2. Съживяват нощите със служене на Аллах (ибадет). Лягат и стават в името на Аллах. (Виж Сура ел-Фуркан /Разграничаването/, 64)

3. Молят се на Аллах с думите: «“Господарю, отклони от нас мъчението на Ада! Неотменимо е неговото мъчение.”» (Виж Сура ел-Фуркан /Разграничаването/, 65)

4. Когато харчат не прахосват и не скъперничат, а са по средата. (Виж Сура ел-Фуркан /Разграничаването/, 67)

5. Не зоват друг бог заедно с Аллах. Не отнемат живот и не прелюбодействат, защото Аллах е възбранил това. (Виж Сура ел-Фуркан /Разграничаването/, 68)

6. Не свидетелстват с измама (не лъжесвидетелстват); когато срещнат празнословие, го отминават с достойнство. (Виж Сура ел-Фуркан /Разграничаването/, 72)

7. Когато им се напомнят знаменията на техния Господар, не остават глухи и слепи пред тях. (Виж Сура ел-Фуркан /Разграничаването/, 73)

8. Молят Всевишния: «Господарю наш, дари ни със съпруги и потомци радост за очите ни! И ни стори водители на богобоязливите!» и искат семейният им живот и поколенията им да са с вяра, просветеност и нрав, които ще освети лицата в отвъдното; да бъдат сред първенците в богобоязнта. (Виж Сура ел-Фуркан /Разграничаването/, 74)

Всевишният Аллах ни известява как ще бъдат удостоени такива праведни раби:

“на тези ще се въздаде най-издигнатото място в Рая, защото са търпели, и там ще бъдат посрещнати с поздрав и мир.” (Сура ел-Фуркан /Разграничаването/, 75)

Когато сърцето се усъвършенства както в човешки аспект така и в тасаввуф и се пречисти с милостта и благодатта на Аллах, достига такова състояние, в което притежателят му остава в образа на човек, но се извисява духовно почти до нивата на ангелите. Някои от достигналите това състояние, подобно на звездите в небосклона, живеят в свой скрит за останалите свят. Това обаче остава неизвестно за останалите. Известеното в един от свещените хадиси е по повод именно за тези хора:

"Моите приближени раби са под куполите ми; никой друг освен мен не знае за тях." (Абдурахман Джами, *Нефахату`л-Унс*, стр. 45)

Някои от приближените на Аллах, поради поверената им отговорност за напътстване, в известна степен са известни на хората. Те получават своя дял от безсмъртната мъдрост още в човешкия си живот, за да могат да служат, подобно светилник, осветяващ правия път от тяхното съвремие към бъдещето. Те могат да разбират тайната, мъдростта и волята на Аллах, която е скрита зад събитията. Поради това те са наясно с мъдростта и живеят в спокойствие и равновесие. Предпазени са от много човешки слабости като притеснение и безпокойство.

За тях няма "безсмислени" неща. Започвайки духовното си израстване с правилото "Обичай създаденото заради Създателя", те гледат на света с поука и уважение към мъдростта, с обич и удивление.

Всички тези възвишени качества и състояния наблюдавахме в Муса Ефенди през целия му живот. Едно от проявленията на изтънчеността и учтивостта в поведението му в ежедневието бе обичта и състраданието, с което се отнасяше към всяко създание на Аллах. До такава степен, че от великодушието му взимаха своя дял дори котките, които живееха наоколо и гълъбите, които прелитаха над градината му.

Да споменем благата, с които сме дарени и да благодарим за тях, за въздействието, което мисловно, с действията си и с целия си начин на живот този приближен на Аллах ни оказа, за да разберем съдържанието на понятието **„от вяра (иман) към ихсан”**. Ние го поместихме в творбата озаглавена **„Тасаввуф”** под названието **„Тасаввуф от вяра (иман) към ихсан”.**

Използваме случая за да изразим най-дълбокото уважение, обич, признателност и молитва от сърце от името на учениците и всички, които обичат този приближен на Аллах.

Призоваваме скъпите ни читатели да прочетат една Сура Фатиха и да я дарят в полза на неговата искрена душа.

Букет от неговите поучения

Представяме букет от поученията, които Муса Ефенди е писал на учениците си под формата на писма.

“Духовният свят и мъдростта на вярващия (му`мин) се представя чрез действията му. По-важните от тях са следните:

Винаги да бъде скромен, да знае цената на времето и всеки свой дъх и да не ги похабява, да обича рабите на Аллах и да не се кара с тях, да се отнася със събеседниците си според нивото им в религията, да може да прикрива грешките на другите, да внимава за позволеното и забраненото и да може да вижда като големи, дори онези грехове, които другите омаловажават. Защото онзи, който омаловажава греха си, опазил Аллах, омаловажава Неговата повеля.

В съответствие с волята на Аллах, да украсяваме времето призори най-вече с отслужване на молитва намаз, прославяне (зикир) и молитва (дуа). Да се грижим за семейството и по-големите от нас. Да ограничим дружбата си с онези, които отдават

значение най-вече на земното и са в нехайство, и да сме близо до праведните. Да се грижим и за другите свои роднини и нуждаещи се и да им помагаме и с думи и материално. Най-важното е да сме стриктни по отношение на забраненото и позволеното. Да внимаваме в търговията за да не претърпим загуба от погазване правата на другия.

Близостта на раба до Всевишния зависи от неговото състрадание и морал. Рабът, който е близо до своя Господ е удостоен с мъдростта на хадиса:

اَدَّبَنِى رَبِّى فَأَحْسَنَ تَأْدِيبِى

"Моят Господ ме възпита и колко хубаво направи моето възпитание." (Суюти, *Джамиус-Сагир,* I, 12) Тоест той се украсява с нравствеността на Всевишния и няма по-добродетелно и подостойно нещо от това.

Всички грешки, пропуски и колебания настъпват в моменти, когато сме били нехайни към прославянето (зикир), тоест когато сме забравяли за Аллах. Онези, които запазват духовното състояние на прославяне (зикир) не изпадат в печал или тъга по земното, дори не се радват по-вече от необходимото за земните неща. А мястото на тези чувства заемат спокойствието, великодушието и състраданието към творенията. Тоест обич, безкрайна обич... Аллах потапя раба, който изпитва обич към Него в море от обич и прави така, че този човек обиква онези, които са достойни да бъдат обичани.

Размишлявайки върху величието на Аллах и благата в земното и отвъдното, които му се предоставят, разумният човек увеличава скромността и смирението си. Всекиго обича според нивото му. С никого не се кара дори когато е прав.

От друга страна разумният човек знае, че животът е преходен. И така мисли как да спечели одобрението на своя Господар. Следователно още докато е на земята, мрака и безпокойството в сърцето му се превръщат в радост и спокойствие, за него още тук започва райския живот.

Човек трява да приема служенето за Аллах, в общността, към която принадлежи като изключително ценен дълг. Човек, който служи в полза на живота, реда и благополучието на една общност, е изключително ценен за тази общност. Поради това неговата отплата и награда е съответно голяма.

В хадис-и шериф се казва:

"Този, който служи на хората, е най-големият сред тях (като награда, която е заслужил)." (Дейлеми, Мюснед, II, 324).

Много хора, макар да се стараят много в служенето и подчинението на Аллах, изостават в качество, присъщо и на Всевишния Аллах, а именно да скриват недостатъците и прощават грешките. Поради това не могат да напреднат достатъчно. А едно от най-важните черти на хубавия нрав е способността да се прощава и скриват недостатъците на другите. Както Аллах скрива и прощава безбройните грешки и недостатъци на нас Своите раби, така и ние трябва да можем да прощаваме. Защото онези, които Аллах обича, умеят да прощават. Да простим, за да бъдем и ние опростени, по волята на Аллах.

Единственият ключ към спокойствието и благополучието е смирението и отдадеността на Аллах. Това означава приемане на Божието разпределение и спазване на правилата за позволеното и забраненото.

Вървящите по пътя на истината биват различни групи. Едните са превърнали изпълняването на религиозните задъл-

жения в навик, като за това разбира се получават наградата си. Другите изпълняват религиозните си задължения със съзнанието, че се намират постоянно пред Аллах, спазват повелите на Свещения Коран и изцяло се уповават на Аллах по отношение на съдбата и предопределението. Всяко тяхно действие е съобразено с волята на Аллах. Техните сърца и духовен мир се оценява според това. Жалко, че тази група е малка, дори малка от малкото.

Цялото умение е в това сред тази земна суматоха и насред хилядите грижи да можеш да бъдеш с Всевишния Аллах. Това е толкова прекрасно състояние, то е дар, който Аллах дава на своя раб. Ако успеем да осмислим този свят дълг, ще можем да се откъснем от преходните занимания в живота.

Един от най-големите дарове, които Всевишният дава на своите раби е знание за неговото безсилие. Може би най-голямото благо, което спечелих в духовния път е това, че видях грешките си. Осъзнах колко съм в дълг пред Аллах. Така не ми останаха сили да виждам чуждите грешки или да се занимавам с тях. Слава на Аллах, за това че мога да му благодаря за всичко това.....”

Цялата тази обич, милосърдие, предупреждения и наставления по правия път, са капчици благодат и духовна мъдрост от неговия живот изпълнен с **“ихсан”** .

Рахметуллахи алейх (Аллах да се смили над него).

Върху книгата "Тасаввуф - от вяра към ихсан"- 1 …[31]

Капка от сърцето…

Тасаввуф - най-хубавият начин, по който раба може да изживее живота си, опирайки се на Свещената Книга, сюннета на Пророка, със съзнанието, че се намира под Божието наблюдение (муракебе) и изпълнен с чувство на ихсан. Тасаввуф не е нищо друго освен средство за премахване на преградите, които пречат на служенето на Аллах и за създаване на възможности да се служи достойно на Аллах.

31 Статията е интервю на списание Алтънолук с автора.

Върху книгата "Тасаввуф - от вяра към ихсан"- 1 …

Капка от сърцето…

Алтънолук: *Написахте книга озаглавена* ***"Тасаввуф - от вяра към ихсан".*** *Има много творби на тема тасаввуф, защо почувствахте нужда да напишете нова?*

– Да така е. Има много книги писани на тема тасаввуф. Но динамиката на живота в днешно време, подчинила хората на материалното и нарушеното обществено спокойствие, ежедневно пораждат пред човека нови нужди. Макар по своята същност темите да са едни и същи, с времето възникват нови виждания и търсения. Както има книги писани в миналото които посрещат нуждите на онова време, така има необходимост да се пишат нови книги на тема тасаввуф, които да поставят основата на духовното образование съобразно нуждите на днешното време. Поради това изключително важно и необходимо е истините на тасаввуфа да се разясняват винаги по правилния начин, да се коригират погрешните разбирания и да се поправят крайностите. Разбира се не само поради тази необходимост пространството на тасаввуфа е превърнато в море от произведения. Причина за това е стремежът необятната красота, която тасаввуфа съдържа да може, да се предаде на всички сърца според времето и мястото.

С тази цел и ние се опитахме да добавим към това море, капка от сърцето. Една капка, защото тасаввуфа е по-скоро поведение отколкото слова. Ако нашата творба изпълни задачата да бъде мост, по който душите ще се насочат към Аллах ще смя-

таме себе си за щастливци. Не сме си поставяли за цел да надминем онова, което е било написано до днес. Това, което сме се опитали да направим е тръгвайки от написаните до днес творби за тасаввуфа и благодатния живот на приближените на Аллах, отново да поставим на дневен ред основните гледни точки и линии на тасаввуфа според условията на съвремието. По своята същност тази творба е стомна вода, събрана от наследството на тасаввуфа, оставено ни от приближените на Аллах и предоставена на хората от съвремието ни.

Приближените на Аллах, гледат рисунъка, който лъчите чертаят при изгрева на слънцето с изумление и се насочват към хоризонта на изкуството да опознаеш Аллах. Те могат да гледат дори змията с обич и вместо уплахата, която всички други изпитват, се възхищават на линиите по кожата на това влечуго и бързината и гъвкавостта, с която то се движи въпреки липсата на крака. Тези пречисти раби гледат на всички създания през погледа на обичта и мъдростта.

Чрез тази творба се опитваме да разясним това, че е неправилно тасаввуфа да се разглежда като отделна от Исляма дисциплина или стил. Необходимо е явното и скритото да бъде изживявано в спокойствие и вдъхновение като неделимо цяло. За да подчертаем тази цел, озаглавихме книгата си “Тасаввуф - от вяра към ихсан”.

Целта на тази творба е да се увенчае вярата и Исляма с ихсан, тоест като начин да се утвърди съзнанието за това, че сме под постоянното наблюдение на Аллах.

Защото истинският тасаввуф се изживява в духовната дълбочина на свещената книга и сюннета на Пророка чрез тайните и мъдростта. **Всяка дума, състояние и поведение, извън смисъла и съдържанието на свещената книга и сюннета**

на Пророка са необосновани от гледна точка на религията. Както е казано: "Устойчивият крак на пергела са установените норми в исляма." Хазрети Мевляна казва:

"Ние сме като пергела. Устойчивият крак са установените норми в Исляма, а с другия кръжим през седемдесет и две общности."

"Нормите в Исляма са като свещ, тя свети и показва пътя. С взимането във ръка на свещта, пътя не е изминат. Но и не можеш да го изминеш, ако не я вземеш в ръка. Когато тръгнеш по път осветен от нормите на Исляма, това твое пътуване е тасаввуф."

Ихсан е възнесението на рабите, приближени на Аллах. Те подреждат живота си така като че ли виждат Създателя си във всеки един миг, утвърждават в сърцето си усещането за Божието наблюдение и го превръщат в съзнание. Ихсанът е духовна, тайнствена и Божествена истина. Целта на отдадените на Аллах е да достигнат до тази истина. Това се изразява в духовната и душевна връзка (рабъта), изградена с Аллах. Онзи, който успее да изгради тази връзка, се превръща в обичаният раб на Аллах (вели). Така той се украсява с нравственост от Божия нрав.

Това състояние представлява служене на Аллах по най-хубавия начин и сериозна подготовка за вечния свят. Тасаввуф е да изживееш служенето на Аллах, като Негов раб, по най-хубавия начин. Аллах е създал човека, за да му служи, за да бъде Негов раб. Следователно тасаввуф не е нищо друго освен средство за премахване на преградите, които пречат на служенето на Аллах и за създаване на възможност да се служи достойно на Аллах. Лекувайки раните, тасаввуфа превръща пустошта в розови градини, издига обикновения човек на ранг, похвален и

окачествен в Св. Коран като «نِعْمَ الْعَبْدُ» **«прекрасен раб»**.[32] А това без съмнение е възможно когато вярата достигне състоянието, което наричаме ихсан.

Алтънолук: *Това, което казвате навярно представя рамката и съдържанието на книгата. От тази гледна точка, за какво се говори в книгата ви? Кои теми поставяте на дневен ред?*

– В творбата е представено основното съдържание на тасаввуфа, след това се постарахме да изясним основните му понятия като: „марифетуллах" (познание за Аллах), „мухабетуллах" (любов към Аллах), „тезкие-и нефс" (възпитание на душата), „тасфие-и калб" (пречистване на сърцето), метода на тасаввуфа и др. Опитахме се да представим примери от поведението на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) и неговите наследници великите личности на Исляма. На места поместихме отговори на мненията, които изразяват съмнение или отричане по отношение дълбочината и тънките моменти в тасаввуфа. Направихме това, без да взимаме на прицел личностите, а само чрез представяне на знания и информация в идеен план.

Отделно от това, в творбата засегнахме и липсата на връзка с този чист път на някои хора, които са далеч от духовното възпитание изискващо се в тасаввуфа. Те, макар и да имат добри намерения, поради нехайство или невежество в стремежа си да напътстват прилагат изостанали, неуместни, некомпетентни методи. Тасаввуфа, както изрично е повелено в Свещения Коран и хадисите, цели да пречисти душата и така да усъвършенства хората и да ги доведе до вечното щастие. Този въпрос е

32 Виж Сура Сад, 30, 44.

действителност, върху която Аллах набляга чрез повтарящо се заклеване. В Сура Шемс от Свещения Коран се повелява:

“ КЪЛНА СЕ в слънцето и в неговото сияние, и в луната, която го следва, и в деня, който го проявява, и в нощта, която го покрива, и в небето, и в Онзи, Който го е съградил, и в земята, и в Онзи, Който я е разпрострял, и в душата, и в Онзи, Който я е създал, и на нея е посочил [що е] нечестивост и богобоязливост!

Сполучва онзи, който я пречиства. А губи онзи, който я омърсява.” (Сура еш-Шемс /Слънцето/, 1-10)

Клетвата на Аллах освен, че показва значението и достойнството на творенията върху, които се кълне; изразява и величието и възвишеността на изразената Божия воля и цел. Така стои въпроса с айетите, съдържащи клетва с една разлика:

В тези айети, Аллах заклевайки се седем пъти един след друг, за да подсили значението използва и “قَدْ” (несъмнено, непременно) и едва след това силно повторение и потвърждение ни известява в следния смисъл:

“Онзи, който пречисти душата си непременно ще бъде спасен (ще сполучи), а онзи, който я омърсява с грехове и прегрешения ще бъде от загубилите...”

Прави впечатление това, че в Свещения Коран по отношение на никой друг въпрос с изключение на пречистването на душата Всевишният Аллах не се заклева седем пъти един след друг. Тази истина е достатъчна да изрази колко важно е човек да пречисти душата си за да се спаси.

Творбата озаглавена ***"Тасаввуф - от вяра към ихсан"*** представя пречистването на душата осъществено от приближените на Аллах, чрез слова, духовно състояние и поведение.

Алтънолук: *Без съмнение това дава отговор на въпроса „какъв е тасаввуфа". Как можем да опишем тасаввуфа на онези, които следват този път и онези, които са извън него? От гледна точка вашият личен опит, какво бихте казали за „определение или определения на тасаввуф"?*

– Тасаввуфът е познание, което се вкусва и разбира чрез самото му изживяване, поради това всеки описва онези негови страни и въпроси, които е усетил или разбрал. Естествено, в резултат на това са се появили много определения. Бихме могли да кажем, че макар кристалът да разпръсква светлина в различни посоки, първенците в този път, са възприели подхода да разясняват само отразената в тях самите светлина.

Ето някои от многобройните определения за тасаввуф, дадени от приближените на Аллах, според духовните проявления, с които са били удостоени:

- Тасаввуф е прекрасен нрав и морал.

- Тасаввуф е възпитание на душата и пречистване на сърцето.

- Тасаввуф е вътрешна борба, в която мир не може да се постигне.

- Тасаввуф е ихляс.

- Тасаввуф е следване на правия път.

- Тасаввуф е смирение и отдаденост на Аллах.

- Тасаввуф е да си мил и обичан, а не тежест за другите. Да можеш да носиш тежестта на всеки, а в замяна на това да не бъдеш в тежест никому.

Обобщавайки общото в тези различни определения, можем да кажем, че **Тасаввуф е знание, което привежда в ред вътрешния свят на вярващите и ги усъвършенства духовно, развива най-прекрасните черти в раба и го доближава до Истината (Всевишният) и така до опознаването на Аллах.**

Известните «*строфи на тасаввуфа*» на Шейх Ибрахим Ефенди от Дергяха Аксарай са изпълнени с красиви определения за тасаввуф. Ето някои от тях:

"Началото на Тасаввуф е откъсване от материалната същност и изключване на съзнанието за съществуване на личността, накратко предаване на волята и желанието на човека на Аллах. А края му е превръщане в господар на душата, спечелвайки всички Божествени красоти."

"Тасаввуф е понасянето със сърце и разум на отговорността, която Аллах е вменил на човека, поверявайки му Свещения Коран. Тасаввуф е удостояване с Божието опрощение, известено чрез свещените айети."

"Тасаввуф е да се ползва и управлява цялата вселена чрез най-свещеното име на Аллах. Тасаввуф е да се съберат всички повели на Свещения Коран в сърцето, тоест способността да се превърнеш в жив Коран."

В светлината на тези определения, Тасаввуф е усилието да се пречисти сърцето от духовните и материални нечистоти, да се придобие хубав нрав и качества, да се живее с отразяващите същността на религията вярност и благодат. Поради това тасаввуф е поглед, който обхваща тайнствените проявления,

мъдрости и загадки в материалните и духовните събития, които разума сам по себе си не може да разгадае. За да привърже душата към безкрайните духовни наслади, той се опитва да премахне пречката, която душата създава. Тасаввуф първо преодолява желанията на тялото, затворило в плен духа. След това дава възможност да се докоснем интуитивно до тайните истини съдържащи се в основата на всички събития, до поуката и мъдростта криеща се зад тези истини чрез знания, духовни състояния, усещания и проявления.

Така явно и скрито тасаввуф се допълва със свещения живот на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем) и се обединява с безкрайната обич. Защото тасаввуф е **явното и скрито, вътрешното и външното проявление, тоест състоянието на Пророка (салляллаху алейхи ве селлем).** Поради това той представлява своеобразно взимане на дял от духовността на Пророка (с.а.с.) и духовно сливане с него.

С други думи, **тасаввуф е вяра обединена с любов, служене на Аллах в състояние на духовен възторг и красиво поведение.** Накратко тасаввуф са капчиците роса от благодат, започнала с "вдъхнатия дух" на Адем алейхиселлям (мир нему), вливаща се в изпълнените с обич сърца чрез мъдрите проявления на Последния Пророк.

Алтънолук: *Може ли да се смята, че засиленият интерес към тасаввуфа в исторически план се дължи на искрения живот на вяра и просвещение, описани от Вас в дадените определения? Действително днес както и в миналото, въпреки опитите за компрометиране на тасаввуфа, с всеки изминал ден той се превръща в област от Исляма, на която се обръща голямо внимание. Към това «духовно измерение на Исляма» се*

наблюдава засилен интерес както от мюсюлманите, така и от средите извън тях. Каква може да бъде причината за това?

– Тасаввуфът устремява човека към духа (рух). Открива път за духовно удовлетворение на духа отговарящ на индивидуалната предразположеност. Поради това засяга всеки един въпрос, който вълнува човешката душа и дух. Тоест засяга безбройни въпроси като пътя, който човек изминава в духовното пътешествие; всички светове, до които се докосва; хилядите състояния, които изживява; и накрая намирането на Господаря на световете - Аллах, опознаването Му чрез сърцето и служенето Му.

Поради тези си особености, тасаввуфа отговаря на нуждите на всички слоеве на обществото. От една страна, във време на икономическо и социално благополучие, е възпирал леността и отпускането, запазвайки духовната жизненост. От друга, в трудни времена на нашествия, завладяване и периоди на насилие е отварял възвишени прозорци за измъчените сърца, давайки им утешителни глътки въздух. Ставал е лек за наранените сърца, жива вода за умореното съзнание и изсъхналите души. Той от една страна внушава скромност и смирение на издигналите се чрез хубав нрав и така ги опазва от гордост и високомерие, а от друга чрез безкрайно опрощение, милост, състрадание и снизходителност, хвърля спасителен пояс на давещите се в ямата на греховете. Историческа истина е, че след нашествията на монголците, когато цял Анадол е завладян от хаос, се засилва влиянието на тогавашните течения на тасаввуфа, като утеха и намиране на успокоение сред безредиците и насилието, тогава се появяват и много от отдадените на Аллах личности.

Защото по въпросите, в които разумът е безсилен, тасаввуфа привежда в действие сърцето и така рабът продължава пътя с отдаденост и смирение пред Аллах. Тасаввуфът изяснява мно-

го въпроси в светлината на Свещения Коран и сюннета на Пророка, чрез проявления в сърцето като откровенията на Аллах (кешф) и вдъхновенията (илхам).

Така удовлетворява човека. Изключително поучителни са думите на един от водещите ислямски учени от предходния век – Муххамед Хамидуллах:

"Възпитан съм като рационалист. Юридическата работа и изследвания са ме карали да отричам всичко, което не може да бъде обяснено или доказано достатъчно убедително. Изпълнявам всички свои религиозни задължения като отслужване на молитвата намаз, говеене (оруч) и др. не поради причини коренящи се в тасаввуфа, а поради юридически причини. Казвам си:

«Аллах е моят Господ. Този, който ме притежава. Той ми е повелил да изпълнявам тези неща. Тогава трябва да ги изпълнявам. Освен това правата и задълженията са свързани. Аллах ми ги е повелил за да се възползвам от тях, следователно съм задължен да Му благодаря.»

След като заживях в западното общество, в град като Париж, с удивление виждам, че това, което тласка християните към Исляма не са вижданията на ислямските богослови и учените по ислямско религиозно право (фъкъх), а суфи като Ибн-и Араби и Мевляна. Имал съм лични наблюдения на тази тема.

Когато искаха от мен разяснения по някоя тема от Исляма, отговора, който съм давал базиран на разумни доводи не задоволяваше питащия; докато обяснението от гледна точка на тасаввуфа не закъсняваше да даде плод. Постепенно загубих въздействащата си сила на тази тема.

След тези наблюдения започнах да изследвам някои творби писани на тема тасаввуф. Това откри духовния ми взор. Разбрах, че тасаввуфа по времето на Пророка и пътя на великите личности в Исляма отдадени на Аллах, не е нито упражнение на словото, нито занимание с безполезни неща; а да вървиш по най-краткия път между човека и Аллах, да търсиш пътя за усъвършенстване на личността.

Човек търси причините за вмененните му отговорности. Материалните обяснения в сферата на духовното ни отдалечават от целта; само духовните разяснения могат да удовлетворят човека." [33]

Тези размишления също показват, че в днешно време, когато тежката индустрия и научните постижения достигат върхови точки, а социалните и икономически кризи се задълбочават и човекът се е превърнал в зъбчато колело от машина, тасаввуфа има все по-голямо значение.

33 М. Азиз Лахбаби, *Ислям шахсийетчилиги*, превод И. Хаккъ АКЪН, стр. 114-115, бележка 8. Ист. 1972. Тази бележка е текст от писмото, написано от Мухаммед Хамидуллах адресиран към преводача, 27 септември 1967 г. (Мустафа Кара, *Метинлерийле гюнюмюз тасаввуф харекетлери*, стр. 542-543)

Върху книгата "Тасаввуф - от вяра към ихсан" - 2

Не може ли без тасаввуф?

Да се приема тасаввуфа ненужен е като това да се приемат като ненужни искреността във вярата (ихляс), богобоязнта (таква), прозрението (ирфан), възпитанието на душата и пречистването на сърцето, накратко служенето на Аллах с искреност.

Върху книгата "Тасаввуф - от вяра към ихсан"- 2

Не може ли без тасаввуф?

Алтънолук: *От това, което казвате, ясно се разбира че подходът на тасаввуфа има важно значение в разпространяването на Исляма. Ако попитаме каква е тайната на това тасаввуфа да има толкова положителен резултат в разпространяването на Исляма и успоредно с това в насочването на хората по правия път и нравственото им израстване, какво ще кажете?*

– Друг аспект от важността на тасаввуфа в днешно време е метода и подхода, който той следва. Чрез наградите и наказанията и в земния и в отвъдния живот, явните разпоредби на установените норми в Исляма имат за цел да насочват хората по правия път. За тази цел вътрешните повели на Исляма, които можем да наречем тасаввуф, прилагат и обич, състрадание и нежност. Често хората в днешно време, изпадат в плен на страстите и извършват тежки грехове и злини. Никой не може да отрече, че на тях по-лесно и успешно може да се предложи възможност за поправяне и спасение чрез опрощение, снизходителност и състрадание. От тази гледна точка в днешно време голямо значение имат както истините на тасаввуфа, така и принципите залегнали в неговите подходи и похвати. Прави впечатление това, че онези, които подхождат към хората с опрощение, снизходителност и състрадание са много по-успешни в духовната победа както в нашата страна така и в западния свят. Представянето на

Исляма като успокояващо благоухание за измъченият от разума и желанията на душата (нефс) дух (рух), докосването с милосърдие и състрадание вместо с намерение за наказание и гняв винаги е бил по-благодатния подход.

Защото човекът колкото и далеч да се намира от истинската цел на създаването си, поради честта на това, че е „човек", притежава достойнство. Това, че е затънал в блатото на греха, без да осъзнава величието на същността си, е подобно на това Хаджер ел-Есвед (Черният камък) да падне от стената на Кябе-и Муаззама и да се изцапа с прах и пръст. Не може да си представим нито една съвест на вярващ, която да остане равнодушна пред това и да не реагира. Дори тогава вярващите няма да спрат да уважават Хаджер ел-Есвед. Това, че той е паднал няма да промени стойността му за вярващите. Напротив, всички вярващи биха се надпреварвали да го вземат така както е изцапан, да го почистят със сълзите си и да го поставят с почит на старото му място. Поради това, че е частица достигнала до нас от рая, те уважават великата стойност, която той притежава в себе си. А човекът е **«вдъхнатия дух»** от Създателя, тоест той притежава безброй тайни от великата сила на Аллах и така е любимият сред Неговите създания. Поради това колкото и грехове да извърши, ценността заложена в същността му е вечна.

Както Хазрети Мевляна е казал: „духа на човека е като кристално чиста вода", но когато помътнее от лоши постъпки и грехове, престава да е прозрачна. За да могат да се видят перлите на духовността и сиянията на истината тази вода трябва да се пречисти. Целта на тасаввуфа е да овладее егоистичните чувства и страстите на душата и така да утвърди мира, спокойствието и щастието в човека и в обществото. Поради това, колкото и да е затънал в неверие, съдружаване и грехове, никой човек не бива да бъде лишен от призив към верния път. Един от

безкрайните примери на Аср-ъ Саадет (Епохата на щастието) е следният:

Пророкът (салляллаху алейхи ве селлем) изпрати един от сподвижниците си, за да покани към Исляма Вахши - човека, който го бе потопил в дълбока мъка след като уби чичо му Хазрети Хамза.

Вахши изпрати отговор на Пророка:

"– О Муххамед! Как можеш да ме зовеш към Исляма, след като известяваш повелята на Аллах **«И които не зоват друг бог заедно с Аллах, и не отнемат живот Аллах е възбранил това, освен по право, и не прелюбодействат. А който върши това, ще срещне възмездие. В Деня на възкресението ще бъде удвоено за него мъчението, в което унизен ще пребивава вечно.»** (Сура ел-Фуркан /Разграничаването/, 68-69)? Аз съм извършвал всички тези ужасни неща. Къде е пътя за спасение за мен?"

Аллах низпосла знамението:

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللهِ
إِنَّ اللهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعاً إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

" Кажи: "О, раби Мои, които престъпвате в ущърб на себе си, не губете надежда за милостта на Аллах! Аллах опрощава всичките грехове [щом се покаете]. Той е Опрощаващия, Милосърдния." (Сура ез-Зумер /Тълпите/, 53)

Така Вахши се оживи с вестта от айета и каза **"– Колко е голяма милостта ти Господи!",** покая се от цялото си сърце и прие Исляма.

Почерпил вдъхновение от тази и други такива истини, една от най-важните особености на подхода в тасаввуфа е гледната му точка към човека. Според нея човекът е удостоен с Божието слово, в него намират проявление качествата на Аллах и е дарен с умението да бъде наместник на своя Създател. Така като любимец във вселената човекът носи в себе си тайнство от своя Господ.

Следователно, както казахме и по-рано, колкото и да намалява стойността си с греховете, които върши, ценността на същността му е вечна. Когато казва това тасаввуфът поставя и мярката:

“Да не прелива снизхождението от грешниците към греха и да не пренася враждата към греха върху грешниците.”

С тази своя особеност, тасаввуфа представлява едно от най-резултатните средства за разпространяване на исляма. Защото хората търсят прегръдката от обич на приближени на Аллах като Абдулкадир Гейляни, Азиз Махмуд Хюдаи, Юнус Емре, Бахаедин Накшибенд и Мевляна.

Алтънолук: *С казаното от Вас описахте как тасаввуфа превръща незрелия човек в зряла личност. На базата на това, какво следва да е мястото на тасаввуфа в живота на един мюсюлманин? С други думи може ли без тасаввуф?*

–Зададохте много важен въпрос.

Тасаввуфа със своето безгранично духовно устройство и съдържание в ръцете на вярващите е неизменно проявление на Исляма; дар на благодат и зрялост. Поради това има голяма значимост и за вярващите – да достигнат зрялост и мъдрост, и за невярващите – да намерят правия път и да им бъде представен Исляма по правилния начин.

Защото всички знания съдържащи се в книгите, в действителност, приличат на семе. Както семето, ако не бъде посято, а остане в хамбарите с години, то не може да се превърне в друго освен семе, същото е и с познанието в книгите, когато остават само в редовете или на рафтовете в библиотеките. За разлика от това посаденото в пръстта семе, се развива и пораства според качествата си, някои се превръщат в огромни чинари. По същия начин семето на познанието посадено в душите, превръща сърцата в духовни градини. Тогава се прибират истинските плодове на знанието (илим) и прозрението (ирфан), а именно тайните и мъдростите.

От тази гледна точка фетвите като аспект на религията са като основните колони на сградата, а богобоязънта (таква) е допълващият елемент добавящ красота и изящество. Тасаввуфа от една страна обединява тези две особености, а от друга добавяйки добри дела и прекрасен нрав; разяснявайки човека, Свещения Коран и вселената, дава възможност да се осъзнаят и изпълняват отговорностите с по-дълбока мъдрост. В този смисъл тасаввуфа е като духовен прозорец разкрил се от душите към възнесението за опознаването и обичта към Аллах.

Следователно тасаввуфа е неизбежна необходимост на духа и сърцето. И затова е действителност, която малко или много трябва да съществува в живота на всеки един мюсюлманин. По точно където има човек, там говорим за тасаввуф.

Оставяйки тази истина настрани, да кажем «не може ли без тасаввуф» е като да зададем въпрос от рода на: «Може ли без основите на Исляма – тефсир, хадис, келям, фъкъх и другите науки». Да се приема тасаввуфа ненужен е като това да се приемат като ненужни - искреността във вярата (ихляс), богобоязънта (таква), прозрение (ирфан), възпитанието на душата и

пречистването на сърцето, накратко служенето на Аллах с искреност. Защото с тасаввуфа се засягат именно тези истини. И ако някой ги изживява, то дори той да не приема названието тасаввуф, според нас той го изживява. Защото богобоязън (такава), въздържане от земното (зюхд) и искреност във вярата (ихсан) са термини, които по своята същност и съдържание носят близко значение и указват една и съща цел. Наименованията са само признаци. В центъра на всички тези понятия са най-великият духовен водач на човечеството, единственият и най-прекрасният пример Пророка (с.а.в.) и сподвижниците, възпитани под неговото духовно ръководство.

От друга страна духовното извисяване на сърцето, постигането на покой и щастие е свързано с постигнатото духовно ниво, а за него се изисква духовно възпитание, през което рабът трябва да премине. Изпълването на сърцето с познание и мъдрост, научаването на възвишените истини на религията и духовното усъвършенстване на раба е възможно чрез определени практики.

Дори пророците, изпратени като пример на човечеството преди откровението са преминавали през подготовка. За да може сърцето да приема духовните проявления, трябва да се освободи от излишеството, да придобие чувствителност и да достигне до определено състояние. Пророкът (с.а.с.) преди да бъде натоварен с пророчество се оттегли за итикаф [34] в пещерата Хира. Преди да говори с Господ, Муса алейхисселям (мир нему) прекара четирийсет дни в Синайската планина в един вид риязат (да се сломят желанията и копнежите на душата). Юсуф алейхисселям (мир нему) прекара дванайсет години в затвора преди да стане владетел на Египет. Там

34 Итикаф: уединение и отдаване на служене на Аллах. Най-вече през п - следните десет дни от месец Рамазан уединяване в джамия.

премина през всички степени на изпитания, страдания и трудности. Така сърцето му се очисти от всичко освен Аллах.

Преди Възнесението Мирадж Пророкът (с.а.с.) бе удостоен с тайната на Сура ел-Инширах /Разтварянето/. Гръдта му се освободи от тежестта, а сърцето се пречисти. Изпълни се с духовността на познанието и мъдростта. Защото по време на Възненесението Мирадж той щеше да се срещне с необичайни и удивителни събития, Божествени тайнства и различни образи и гледки невиждани за хората до сега.

Ако и избраните раби на Аллах - пророците преминават през успокоение на сърцата и подготовка, става ясно в каква степен другите хора се нуждаят от пречистване на сърцата. Защото не можем да се доближим до Всепроникващия (ел-Лятиф) със закоравяло сърце. Онзи, който е лишен от обоняние не може да усети уханието на розата и карамфила. През замъглено стъкло не може да се съзерцава ясна гледка. От друга страна смесването на макар и частица забранено (харам) или съмнително в позволеното (хелял), е като смесване на нечистотия с изворна вода, веднага разваля чистотата и благодатта й.

Чрез засилване на духовната чувствителност се достига състояние, в което се възприемат Божествените тайни и мъдрости, а това е възможно чрез освобождаване от излишното и обгръщане с великолепие. Аллах повелява:

يَوْمَ لَا يَنفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ أَتَى اللهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

“...в Деня, когато нито богатство, нито синове ще помогнат, освен който дойде при Аллах с чисто сърце.” (Сура еш-Шуара /Поетите/, 88-89)

Състоянието „чисто сърце" може да се постигне само чрез духовно възпитание.

Защото преди това сърцето е като студеното желязо. За да добие желаната форма, трябва да премине през огън, да се очисти от ръждата и мръсотията, да омекне и да се кове. Едва след тези етапи може да достигне състояние, в което да придобива желаната форма. По същия начин сърцето, ако не премине през подготовка не може да достигне зрялост и съвършенство. След като се постигне зрелостта на сърцето, света на истината, невидим за окото и неразбираем за разума, се осъзнава и усеща с наслада. За това е необходимо да се развият силата и проницателността на сърцето.

Значението на това развиване Мевляна Джеляледдин-и Руми изразява като: **"суров бях" -** състоянието, в което се е намирал като учител по явните науки в медресето на Селчуките; **"изпекох се" -** състоянието, в което е бил, когато вселената, изпълнена с проявления на познанието за Аллах, за него се превръща в книга и стават явни скритите тайни; **"изгорях" –** състоянието, до което го довежда обичта към Аллах.

Това показва, че допускането на раба до Аллах зависи от зрелостта на сърцето му, а за постигането и е необходимо духовно обучение. Тази истина се потвърждава от безброй конкретни примери от живота на сподвижниците. Сред тях имаше такива, които бяха толкова коравосърдечни, че заравяха дъщеричките си живи, но под духовното възпитание на Пророка (с.а.в.) се превърнаха в символ на състраданието и милостта. Великодушно дариха душите и имотите си на Аллах и Пророка.

Като обобщение ще кажем:

Може да има мюсюлманство без тасаввуф, но то ще е лишено от ихсан. Живот в Ислям, без тасаввуф, който е духовното обучение, не би довел раба до състояние, в което да служи на Аллах така като, че ли е в Неговото присъствие.

Алтънолук: *Читателите на Алтънолук са ваши сърдечни приятели. За тях е щастие да общуват с Вас в атмосферата на духовността. Какво бихте искали да им кажете за тасаввуфа в заключение?*

– Към казаното до тук бих искал да добавя някои поучения и напътствия на приближените на Аллах:

Тасаввуфът е духовно обучение, с което се цели да се придобие нравственост като тази на Пророка (с.а.с.). Той е състояние на духовно упоение при изпълнение на религиозните задължения и добродетелност в поведението. А това е устремяване към Сътворителя на вселената и Неговият Пратеник с любов. Поради това приближените на Аллах поместващи с обич в центъра на приятелството Всевишния и Неговия Пратеник стават приятели на цялото човечество.

Близостта и беседата с праведните придава на вярващите (му`мин) праведност. Защото жизнените и благодатни характери имат свойството да въздействат на хората. Праведниците, които могат да вдъхват хармония в душите и да „имунизират" духовност са онези, които са се отказали от примамливостта на земното. Тяхната духовна обител е изпълнена с Божията благодат. Близостта с тях превръща хората в раби, които с думите и делата си са полезни за всички създания.

Обичта е линията свързваща две души. Човекът се привързва и възхищава от онзи, когото обича. Подражава му. Затова вярващият трябва при всяка възможност на всеки етап от усилията си да ползва своя еликсир наречен „обич".

Знанието (илим) пречупено през личността се превръща в прозрение (ирфан) и дава възможност да се опознае Аллах чрез сърцето. Вселената е загадка от мъдрости и тайни. Знанието не е наблюдаване, а вникване в мъдростта и тайната.

Сърцето се освобождава от излишното и се обгръща във великолепие според близостта, която има към Аллах. Вярващият (му`мин), чието сърце се съживява става безсмъртен. А онзи, който потъне в страстите на душата загубва човешкия си облик.

Основата на нравствеността в Исляма е устремяването към Аллах с обич и искреност, а единственият признак за този устрем без съмнение е «служенето (хизмет)».

Обичта е най-чудотворният начин затруднението да се превърне в благодат. Колкото и трудно да е служенето (хизмет), когато се изпълнява с обич то е лесно и спокойно осъществимо. Ценността на служенето (хизмет) се определя от саможертвата при изпълнението му и това дали се прави с вдъхновението, с което служим на Аллах (извършваме ибадет). Искреното и истинското служене (хизмет) е образец на зрелостта на сърцето. Тези зрели сърца са под взора на Аллах «назаргях-ъ иляхи».

Често повтаряните в Свещения Коран имена на Аллах «Всемилостивия и Милосърдния» са от имената, които изразяват Неговото милосърдие. И вярващият трябва да превърне милосърдието и състраданието в своя същност.

Лишеният от състрадание този, който не може да изпита милост и жалост е загубил най-голямата скъпоценност, ключът отварящ вратата на всяко щастие. Най-много трябва да се съжалява онзи, който не може да съжалява, лишеният от милосърдие.

Причината за несправедливостта и насилието е липсата на обич. Човек, който не обича винаги може да се превърне в жесток угнетител. Плодовете на истинската любов са нежността и състраданието. Няма сърце или място на земята, което да не може да се завоюва с нежност и състрадание. Както е невъзможно за слънцето да не топли, така за силните духом е невъзможно да не изпитват милост към създанията.

Когато бил замерян с камъни Халадж Мансур, който има специално място в обичащите сърца се помолил:

"–О, Господарю! Опрости онези, които хвърлят камък върху мен, преди да опростиш мен!" така той оставил пример за духовен исар.

Ако искаме да разберем нивото си в духовен аспект, трябва да оценим цялостното си поведение и състояние.

"Аз-ът" и "претенциите" са ракът на духовния път. Иблис, който навремето е притежавал висока степен е обречен на вечна гибел точно поради тях.

Хазрети Мевляна казва:

"Важното е да имаш същност като на роза. Не да виждаш тръните в тази земна градина, да се нараняваш от тях и да трънясваш, а дори когато те сполетяват неволи подобно ледена зима, да можеш да ги прегърнеш с топлината на пролет, да бъдеш роза за целия свят."

Напътствията на Абдулхалик Гюждевани Хазретлери за духовните степени и прекрасната нравственост са ценни духовни правила по пътя на тасаввуфа:

"Сине, завещавам ти всяко твое състояние да бъде съпътствано от знание, нравственост и богобоязън!.. Чети

творбите на тези преди теб, върви по пътя на ехл-и бейта (близките роднини на Пророка) и ехл-и сюннет ве'л джемаат (мюсюлманите, които се придържат към сюннета на Пророка и поддържат и развиват общността-джемаат)! Изучавай фъкъх и хадис и стой далеч от невежите философи! Непременно отслужвай молитвата намаз с джемаат! Ако в сърцето си имаш склонност към слава не ставай имам и мюеззин! Отдалечи се от славата колкото можеш! В славата има нещастие. Не се стреми към постове, бъди винаги в низините! Не се заемай с това, което не е по силите ти! Не се намесвай в хорските дела, които не те засягат! Стой далеч от непочтените управници! Бъди умерен във всичко! Не се увличай да слушаш красивите гласове, те потъмняват сърцето и пораждат раздор. Но и не отричай хубавия глас, защото езан и Коран четени с него съживяват духа. Малко яж, малко говори, малко спи. Бягай от невежите и глупците като от див звяр! Във време на смут и раздор предпочитай самотата. Стой далеч от онези, които дават фетва в замяна на изгода и така стават причина да се подценява религията, от горделивите богаташи и от невежите! Яж само позволеното (хелял), стой далеч от съмнителните дела и в женитбата бъди богобоязлив. В противен случай ще се привържеш към земното и ще навредиш на вярата си... Не се смей много; особено внимавай да не смееш с кикот! Многото смях убива сърцето. Но, не забравяй усмивката. Защото усмивката е милостиня садака. На всеки гледай с милост и не презирай никого! Не се обличай прекалено скъпо и не се украсявай; бъди скромен. Прекаленото внимание към външността е причинено от вътрешния упадък. Не се карай, не искай нищо от никого, бъди богат с доволство, пази благоразумието си! Бъди предан на онези, които са се грижили за теб и са те възпитавали, служи им с душата и имотите си

и бъди съпричастен с тях! Упрекващите ги невежи няма да намерят спасение. Не се увличай по земното и онези, които живеят само с него! Сърцето ти винаги трябва да е натъжено, тялото ти да е силно, за да служи на Аллах, очите ти да са насълзени, а сърцето милосърдно. Работата ти трябва да е почтена, молитвата ти трябва да е търсене на убежище при Аллах, облеклото ти да е скромно, праведниците трябва да са твои другари в пътя, богатствата ти трябва да са явните и скрити религиозни знания, домът ти – храма, а близките ти да са приближените на Аллах!..”

Амин…

БИБЛИОГРАФИЯ

Абдуррахман Джами,
Нефахату'л-Унс, (ред. Абдулкадир Акчичек), Истанбул, 1981.

Абдуррахман Гюзел, Мустафа Татчъ,
Юнус Емре, Анкара, 1991.

Абдулкадир Гейляни,
Фетху'р-Раббани, (превод, Яман Аръкан), Истанбул, 1987.

Аджлуни, Исмаил бин Мухаммед,
Кешфу'л-Хафа, Бейрут.

Ахмед бин Ханбел,
Мюснед, Истанбул, 1992.

Ахмед Джевдет Паша,
Късас-ъ Енбия ве Теварих-и Хулефа, Истанбул, 1976.

Али ел-Муттаки,
Кензу'л-Уммал, Бейрут, 1985.

Али Юзек, Хайреттин Караман, А. Тургут, М. Чагръджъ, И. Кяфи Дьонмез, С. Гюмюш,
Кур'ан-ъ Керим ве Тюркче Ачъкламалъ Меали, Саудитска Арабия, 1992.

Азизи,
ес-Сираджу'л-Мюнир Шерху Джамии'с-Сагир фи Хадиси'л-Бешири'н-Незир, Египет, 1894.

Белязури,
Енсабу'л-Ешраф, Египет, 1959.

Бухари, Ебу Абдиллях Мухаммед бин Исмаил,
Джамиу'с-Сахих, Истанбул, 1992.

Дарими, Ебу Мухаммед Абдуллах бин Абдиррахман,
Сюнену'д-Дарими, Истанбул, 1992.

Дейлеми, Ебу Шюджа' Шируе бин Шехридар,
ел-Фирдевс би-Ме'сури'л-Хитаб, Бейрут, 1986.

Ебу Давуд, Сюлейман бин Еш'ас ес-Сиджистани,

Сюнену Еби Давуд, Истанбул, 1992.

Ебу'л-Хасан ен-Недеви,
Ислям Юндерлери Тарихи, Истанбул, 1992.

Ферит Девеллиоглу,
Османлъджа-Тюркче Ансиклопедик Люгат, Анкара, 1997.

Хаким, Ебу Абдиллях Мухаммед бин Абдиллях ен-Нейсабури,
Мустедрек але'с-Сахихайн, Бейрут, 1990.

Хасан Басри Чантай,
Кур'ан-ъ Хаким ве Меал-и Керим, Истанбул 1996.

Ибн-и Абдилбер, Ебу Омер Йусуф бин Абдуллах бин Мухаммед,
ел-Истиаб фи Марифети'л-Асхаб, Кайро.

Ибн-и Есир,
ел-Кямил фи't-тарих, Бейрут, 1965.

Ибн-и Хаджер ел-Аскаляни, Шихабуддин Ахмед бин Али,
Фетху'л-Бари Шерхи Сахихи'л-Бухари, (Дару'л-Фикр, издание на Фуат Абдулбаки.)

Ибн-и Хиббан, Ебу Хатим ел-Бусти,
Сахиху Ибн-и Хиббан, Бейрут, 1993.

Ибн-и Хишам,
ес-Сирету'н-Небевиййе, Бейрут, 1992.

Ибн-и Кесир, Имадуддин Ебу'л-Фида,
Тефсиру Кур'ани'л-Азим, Бейрут, 1988.

Ибн-и Мадже, Ебу Абдиллях Мухаммед бин Йезид ел-Казвини,
Сюнену Ибни Мадже, Истанбул, 1992.

Ибн-и Са'д,
ет-Табакату'л-Кюбра, Бейрут.

Ибрахим Джанан,
Хадис Ансиклопедиси, Истанбул.

Имам Газали,
Кимя-йи Саадет, Истанбул, 1989.

Имам Газали,
Ихяу Улумиддин, (превод, Ахмед Сердароглу), Истанбул, 1987.

Имам Невеви,
Хадислерле Ислям (д-р Мустафа ел-Буга, Мухиддин Мисту; превод: Ахмед Алим), Истанбул.

Имам Невеви,
Риязу'с-Салихин, (превод и коментар: Яшар Кандемир, И. Лютфи Чакан, Рашит Кючюк), Истанбул, 1998.

Исмаил Хаккъ Бурсеви,
Кенз-и Махфи, Истанбул, 1727.

Махдмуд Сами Рамазаноглу,
Кюллият, Издателство Еркам, Истанбул.

Мехмед Акиф Ерсой,
Сафахат,(подготвил за публикуване М. Ертугрул Дюздаг), Истанбул, 1993.

Мехмед Доган,
Буюк Тюркче Сьозлюк, Истанбул, 1994.

Мустафа Кара,
Метинлерийле гюнюмюз тасаввуф харекетлери, Истанбул, 2002.

Мюнави, Мухаммед Абдуррауф,
Фейзу'л-Кадир Шерху'л-Джамии'с-Сагир, Бейрут, 1994.

Мюнзири, Абдулазим бин Абдулкави,
ет-Тергиб ве't-Терхиб, Кайро, 1934.

Муслим, Ебу'л-Хюсейн бин Хаджджадж ел-Кушейри,
ел-Джамиу'с-Сахих (критично издание, М. Фуад Абдулбаки) Истанбул, 1992.

Н. Фазъл Късакюрек,
Бир адам йаратмак, Истанбул, 1998.

Н. Фазъл Късакюрек,
Чиле, Истанбул, 1999.

Рудани,
Буюк хадис кюллиятъ, (Джем'ул-Феваид), Истанбул.

Садък Дана,
Алтънолук сохбетлери, Издателство Еркам, Истанбул.

Суат Йълдъръм,
Кур'ан-ъ Хаким ве ачъкламалъ меали, Истанбул, 2001

Суюти, Ебу'л-Фазл Джеляледдин Абдуррахман бин Ебу Бекир,
ел-Джамиу'с-Сагир, Египет, 1888.

Шефик Джан,
Конуларъна гьоре ачъкламалъ Месневи терджюмеси, Истанбул, 1997.

Филибели Ахмед Хилми,
Тарих-и Ислям, Истанбул, 1326 по хиджра.

Таберани, ел-Хафъз Ебу'л-Касъм Сюлейман бин Ахмед,
Му'джему'л-Кебир, 1983.

Табери, Ебу Джафер Мухаммед бин Джерир,
Джамиу'л-Бейан ан Те'вили Айи'л-Кур'ан, Бейрут, 1995.

Тирмизи, Ебу Иса, Мухаммед бин Иса,
Сюнену'т-Тирмизи, Истанбул, 1992.

Вакъди,
Мегази, Египет, 1948.

Яхя Кемал Беятлъ,
Кенди гьок куббемиз, Истанбул, 1999.

РЕЧНИК

айет – знамение от Свещения Коран.

ахирет – отвъдното, животът след смъртта.

ваиз – ислямски проповедник.

вели (мн. евлия) – висши приближени раби на Аллах.

дженнет – Рай.

джехеннем – Ад.

динар – парична единица в злато.

дирхем – парична единица в сребро.

Енсар – мюсюлманите в Медина, които помогнали на преселилите се от Мекка мюсюлмани, мединските сподвижници на Пророка Мухаммед (с.а.с.).

зекят – задължителна милостиня, която се събира от по-богати хора, съгласно определен имуществен ценз, за да се раздаде на бедните и нуждаещите се, по строго регламентирани правила.

зикир – споменаване на Аллах.

зюхд – въздържание от земното.

ибадет – служене на Аллах.

имам – водач на религиозната общност или на молитва (намаз).

инфак – раздаване; всякакъв вид дарение в името на Аллах само заради Неговото доволство.

исар – да предпочетеш нуждите на другия пред своите.

ислям – себеотдаване на Аллах.

истигна – да бъдеш доволен от това, което имаш.

ихсан – искреност във вярата.

Кудси хадис – слова, на които само значението е низпослано от Аллах, но са

произнесени от Пратеника Мухаммед (с.а.с.).

Кябе – Свещеният Дом на Аллах в Мекка.

Мухаджир – преселници по пътя на Аллах.

намаз – молитва, която се извършва чрез определени действия и в определено време. Задължителните молитви в исляма са: петкратната молитва през деня (т. е. сутрешна, обедна, следобедна, вечерна и нощна молитва); петъчната молитва, която се извършва веднъж в седмицата; и двете празнични молитви – Рамазан и Курбан Байрам, които се извършват по веднъж годишно.

Приближени раби на Аллах (Евлия, Вели) – хората, стараещи се да спазват повелите на Аллах, да спечелят Неговото велико благоволение, духовно извисени и рядко срещани хора.

Равза-и Мутаххара – букв. пречистената градина, т. е. гроба на Пратеника Мухаммед (с.а.с.) в Медина.

радияллаху анх – Аллах да е доволен от него.

радияллаху анха – Аллах да е доволен от нея.

радияллаху анхума – Аллах да е доволен от двамата или от двете.

Сподвижници (сахабе) – сподвижниците на Пророка Мухаммед (с.а.с.).

Сура – глава от Свещения Коран.

Сюннет – (Сюннет-и Сение) сюннета на Пророка – думите, постъпките и препоръките му, път, традиция; оттук и понятието сунизъм – придържане към пътя на Пророка Мухаммед (с.а.с.) и следване на неговия пример.

таква – богобоязливост.

Тасаввуф – една от ислямските науки, свързана с пречистване и извисяване на вярващия.

тевбе – покаяние.

„тевбетен насуха" – или „насух тевбе", означаващо искренно покаяние с твърдото намерение стореното да не се повтаря.

тевхид – вяра в единството на Аллах, единобожие.

хадис – изказване на Пророка Мухаммед (с.а.с.) съобщение за неговите думи или постъпки.

хелял – позволено от ислямското законодателство.

Уммет – общността на Пророка Мухаммед (с.а.с.), съставлявана от хората повярвали в Аллах и засвидетелствали неговото пророчество.

Шеб-и Арус (сватба с любимия) – елемент от символиката в творбите на Мевляна Джеляледдин-и Руми.

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор 5

Последен дъх -1 15

Последен дъх -2 31

Последен дъх -3 47

Споменаването на Аллах (Зикруллах)
във вселената и ранната утрин 63

Свещеният Коран и Размисъл (Тефеккюр) 1 79

Свещеният Коран и Размисъл (Тефеккюр) 2 91

Свещеният Коран и Размисъл (Тефеккюр) 3 107

Покаяние и Сълзи 123

Молитва (Дуа 139

Призив към истина и добродетел -1- 151

Призив към истина и добродетел -2- 165

Исар /да предпочетеш нуждите на другия пред своите / 179

Истигна – да бъдеш доволен от това, което имаш 193

Моралът в търговията 211

Хубав заем даден на Аллах /карз-ъ хасен/ 227

Даване и взимане на заем 241

Приятелството 267

Ах, вярност! 285

Да бъдеш пример във вярата 307

Съдбата и нейната загадка 321

От вяра (иман) към ихсан Муса Ефенди 339

От творбата "Тасаввуф от вяра към ихсан"
Капка от сърцето 349

Не може ли без тасаввуф 363

Библиография 379

Речник 383

Осман Нури Топбаш

Из градините на духовността

ПОСЛЕДНИЯТ ДЪХ

Второ издание

Превод от турски: Давуд Сюлейманов Алиев

ISBN: 978-619-7406-46-7

Главно мюфтийство на мюсюлманите в Р. България
ул. „Братя Миладинови” № 27, гр. София 1000
тел: +359 2 981 60 01, факс: 980 30 58
www.genmuftibg.net